

5/32

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

Watermark: Skupština SRJ
Belgrade

**ДРУГО
ВАНРЕДНО ЗАСЕДАЊЕ
ВЕЋА НАРОДА И САВЕЗНОГ ВЕЋА
(ДРУГИ САЗИВ)**

27—29 децембра 1951

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

1952
БЕОГРАД

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

Ministart Skupštine SRJ
dokumentacija

ДРУГО ВАНРЕДНО ЗАСЕДАЊЕ

ВЕЋА НАРОДА И САВЕЗНОГ ВЕЋА

(ДРУГИ САЗИВ)

27—29 децембра 1951

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

1952

БЕОГРАД

Sekretariat Skupštine SRJ
dokumentacija

ИЗДАЊЕ
ПРЕЗИДИЈУМА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Штампа Југословенског штампарског предузећа — Београд

ВЕЋЕ НАРОДА

Десета седница

(27 децембра 1951)

Почетак у 17,15 часова.

Претседавала потпретседник **Митра Митровић** (НР Србија).

Потпретседник: Отварам десету седницу Већа народа Народне скупштине ФНРЈ. Записник данашње седнице водиће секретар Скендер Куленовић.

Изволите саслушати Указ Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазиву Народне скупштине ФНРЈ у Друго ванредно заседање (другог сазива) (*чита*):

На основу чл. 74 тач. 1 Устава ФНРЈ Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије доноси

У К А З

И САЗИВАЊУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ У ДРУГО ВАНРЕДНО ЗАСЕДАЊЕ

Народна скупштина Федеративне Народне Републике Југославије сазива се у II ванредно заседање (другог сазива) на дан 27 децембра 1951 године.

У. бр. 2169
17 децембра 1951 године
Београд

**Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије**

Секретар
М. Перуничић, с. р.

Претседник
др **И. Рибар**, с. р.

(Читање указа народни посланици саслушали су стојећи.)

Изволите чути саопштења. Влада ФНРЈ поднела је Већу народа у смислу чл. 63 Устава на решавање:

- 1) Предлог закона о планском управљању народном привредом,
- 2) Предлог закона о буџетима,
- 3) Предлог основног закона о друштвеном доприносу и порезима,
- 4) Предлог закона о вршењу избора радничких савета привредних предузећа,
- 5) Предлог закона о државном правобраништву, и
- 6) Предлог закона о управним споровима.

Президијум Народне скупштине ФНРЈ поднео је Већу народа, у смислу чл. 58 пословника, на решавање:

- 1) Предлог закона о измени чл. 15 Закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ,
- 2) Предлог закона о допуни Закона о орденима и медаљама Федеративне Народне Републике Југославије.

Сви ови законски предлози били су упућени Законодавном одбору и Одбору за привредни план и финансије. Одбори су прва четири законска предлога претресали на својим седницама, као и друга два које је поднео Президијум, и поденли су о њима своје извештаје који су штампани и раздељени народним посланицима.

Предлог закона о вршењу избора радничких савета биће раздељен на идућој седници, а ставиће се на дневни ред кад Веће донесе о томе одлуку.

Међутим, предлоге закона о државном правобраништву и закона о управним споровима Законодавни одбор није успео да размотри због недостатка времена и зато није поднео извештаје. Због тога је Законодавни одбор упутио писмени акт Претседништву Већа народа у коме каже (чита):

„Законодавни одбор Већа народа није узео у претрес предлоге закона о управним споровима и закона о државном правобраништву који су му били достављени, јер није имао довољно времена да те важне законске предлоге претресе. Оба законска предлога узеће Законодавни одбор у разматрање у најкраћем року после овога заседања Народне скупштине.

Секретар
Богдан Орешчанин, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.“

Према томе, и ови законски предлози које је Влада поднела биће узети на претрес у најкраћем року после овога заседања.

Даље, Претседништво Президијума Народне скупштине ФНРЈ доставило је на потврду указе донесене између IV редовног и II ванредног

заседања Народне скупштине ФНРЈ (другог сазива). Потврда ових указа ставиће се на дневни ред заједничке седнице Већа народа и Савезног већа.

На крају, Влада ФНРЈ поднела је Већу народа на одобрење уредбе донесене у времену од 11 октобра 1951 године до закључно 18 децембра 1951 године на основу Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде, као и уредбе које је Влада ФНРЈ донела у времену од 21 октобра 1951 године до закључно 21 новембра 1951 године на основу Закона о овлашћењу Владе ФНРЈ за увођење новог платног система и других привредних мера у циљу припремања новог планског и финансиског система.

Пошто су претседници Већа народа и Савезног већа први пут упутили Законодавним одборима уредбе које је донела Влада ФНРЈ, а Законодавни одбори због недостатка времена нису били у могућности да поднесу извештај о овим уредбама пошто се та пракса уводи први пут, то је Законодавни одбор донео одлуку поводом предлога да се претресу те уредбе. Молим Претседника Законодавног одбора друга Мошу Пијаде да прочита одлуку и да саопшти предлог Законодавног одбора.

Претседник Законодавног одбора Моша Пијаде (НР Србија) (чита):

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Бр. 111

26 децембра 1951 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Претседништво Већа народа доставило је Законодавном одбору на претрес Предлог одлуке коју Народна скупштина треба да донесе ради потврде уредаба Владе донетих у времену од 11 октобра 1951 до закључно 18 децембра 1951 године, као и списак указа Президијума донетих од 6 октобра 1951 до 15 децембра исте године, којима такође треба потврда Народне скупштине на њеном Другом ванредном заседању сазваном за 27 децембар 1951.

* У досадашњој скупштинској пракси овакви предлози за потврду уредаба Владе и указа Президијума, донетих између два заседања Скупштине, изношени су директно пред Скупштину без претходног претреса у законодавним одборима. Добивши сада од Претседника Већа народа ова два предлога ради претресања на седници 26 децембра, Законодавни одбор заузео је следеће гледиште:

Законодавни одбор сматра да уредбе Владе и укази Президијума, донети између два заседања Народне скупштине, треба да буду предмет претходног претреса у законодавним одборима и да се из одбора ти предлози достављају Скупштини са мишљењем одбора. Али, добивши те предлоге само један дан пред састанак Скупштине, Законодавни одбор није имао времена за претресање тих предлога па их зато упућује Народној скупштини на решавање без свог претреса и без свог мишљења.

Законодавни одбор Већа народа сматра да би будућа пракса у погледу потврђивања уредаба Владе и указа Президијума донетих између два заседања требало да буде таква, да се уредбе Владе и укази Президијума достављају законодавним одборима чим се донесу, да се уз њих да и потребно образложење и да се законодавним одборима достављају и текстови свих упутстава, правилника и других прописа који буду издати на основу неке владине уредбе или указа Президијума. На тај начин законодавни одбори имаће времена да те уредбе и указе претресу и доставе Скупштини на решавање са својим мишљењем.

Молимо Веће народа да заузме став према овом мишљењу Законодавног одбора.

27 децембра 1951 године
Београд

Секретар
Богдан Орешкић, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Маша Пијаде, с. р.

Када се говори о уредбама Владе, ради се о оним уредбама које Влада обавезно подноси Народној скупштини на потврду, као и о указима Президијума Народне скупштине које Президијум обавезно подноси на потврду.

Потпретседник: Да ли неко од народних посланика жели реч? (Не јавља се нико). Да ли се усваја ово мишљење Законодавног одбора? (Усваја).

Према томе, на овом заседању поднесене уредбе на одобрење од стране Владе Федеративне Народне Републике Југославије биће стављене на дневни ред кад Веће народа о томе одлучи. На идућим заседањима ће претходно Законодавни одбор дати посебан извештај о тим уредбама.

Укази које је поднео Президијум претресаће се на заједничкој седници а уредбе на посебним седницама.

Због болести и хитних службених послова тражили су отсуство народни посланици: Претседник Већа народа друг Јосип Видмар, Едвард Кардељ, Марија Раутер, Фрањо Будимир, Јован Поповић, Хивзи Сулејмани, Димитар Влахов и Живко Жижић.

Предлажем да се именованим народним посланицима одобри отсуство. Да ли се прихвата овај предлог? (Прихвата се). Према томе, отсуства су одобрена.

Сада прелазимо на дневни ред. Дневни ред данашње седнице је утврђивање дневног реда. Предлажем Већу следећи дневни ред:

1) претрес Предлога закона о планском управљању народним привредом;

2) претрес Предлога закона о буџетима;

3) претрес Предлога основног закона о друштвеном доприносу и порезима;

4) претрес Предлога закона о измени члана 15 Закона о Президијуму Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије;

5) претрес Предлога закона о допуни Закона о орденима и медаљама Федеративне Народне Републике Југославије;

6) претрес Предлога закона о вршењу избора радничких савета привредних предузећа; и

7) претрес Предлога одлуке о потврди уредаба Владе ФНРЈ донесених у времену од 11 октобра закључно до 18 децембра 1951 године, на основу Закона о овлашћењу Владе за доношење уредаба из народне привреде као и уредаба донесених у времену од 25 октобра до закључно 21 новембра 1951 године, на основу члана 1 Закона о овлашћењу Владе ФНРЈ за увођење новог платног система и других привредних мера у циљу припремања новог планског и финансиског система.

Прима ли Веће предложени дневни ред? (Прима). Према томе, дневни ред је усвојен.

По договору са Претседником Савезног већа предлажем Већу народа да се прва три законска предлога, тј. да се дискусија о законским предлозима о планском управљању народном привредом, о буџетима и о друштвеном доприносу и порезима води на заједничкој седници оба већа. Да ли се усваја овај предлог? (Усваја).

То ће се извршити на тај начин што ће се дискутовати у једном претресу о сва три законска предлога с тим да сваки народни посланик може говорити о сва три законска предлога или само о једном законском предлогу, тако да се претрес сматра завршеним о сваком закону када се исцрпе листа говорника. Да ли се прима предложени начин претреса? (Прима). Према томе, гласање о овим трима законским предлозима вршиће се на седницама сваког већа. Седница Већа народа биће заказана писменим путем.

Тиме би дневни ред данашње седнице био исцрпен.

Заједничка седница оба већа заказана је за сутра у 9 часова.

(Седница је закључена у 17,30 часова).

SAVEZNO VEĆE

Jedanaesta sednica

(27 decembra 1951)

Početak u 17,20 časova.

Pretsedavao predsednik **Vladimir Simić** (*Izborni srez Beograd III, NR Srbija*).

Pretsednik: Otvaram jedanaestu sednicu Saveznog veća Drugog vanrednog zasedanja Narodne skupštine FNRJ (drugog saziva). Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar **Vida Tomšić**.

Izvolite saslušati Ukaz Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o sazivu Narodne skupštine FNRJ u Drugo vanredno zasedanje (*čita*):

Na osnovu čl. 74 tač. 1 Ustava FNRJ Prezidijum Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije donosi

U K A Z

O SAZIVANJU NARODNE SKUPŠTINE FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE U DRUGO VANREDNO ZASEDANJE

Narodna skupština Federativne Narodne Republike Jugoslavije saziva se u II vanredno zasedanje (drugog saziva) na dan 27 decembra 1951 godine.

U br. 2169
17 decembra 1951 godine
Beograd

**Prezidijum Narodne skupštine
Federativne Narodne Republike Jugoslavije**

Sekretar

M. Peruničić, s. r.

Pretsednik

dr I. Ribar, s. r.

(Čitanje ukaza narodni poslanici saslušali su stojeći.)

Pre saopštenja o zakonskim predlozima koje je Savezno veće primilo od strane Vlade i Prezidijuma, imamo da rešimo jedan slučaj. Narodni poslanik Nikola Vojinović, u avgustu mesecu 1950 godine, od strane organizacije u kojoj je radio dobio je dozvolu da ode u Francusku na lečenje. Od tog vremena, prema konstatacijama koje je izvršilo Predsedništvo, on ne vrši svoju poslaničku dužnost. On nije prisustvovao ni Drugom, ni Trećem, ni Četvrtom redovnom zasedanju. Prema čl. 36 st. 4 Poslovnika Saveznog veća Narodne skupštine, narodni poslanici su dužni da vrše svoju poslaničku dužnost. U slučaju ako neko od narodnih poslanika, kao što je slučaj sa narodnim poslanikom Vojinovićem, ne vrši te dužnosti, Veće je ovlašćeno da odluči da se takav slučaj dostavi Mandatno-imunitetskom odboru na rešenje. Predsedništvo predlaže Veću da donese takvu odluku, na koju je ovlašćeno čl. 36 st. 4 poslovnika. Ovo utoliko pre što je Predsedništvo obavешteno od organizacije u kojoj je Vojinović radio da se on od tog vremena nije vratio i da se čak javljao sa nekih inostranih radio stanica. Predlažem Veću da donese odluku u smislu čl. 36 st. 4 poslovnika, da se slučaj narodnog poslanika Vojinovića pošalje Mandatno-imunitetskom odboru na rešenje.

Da li prima Veće ovaj predlog Predsedništva? (Prima). Ima li koga *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Veće odlučilo da se o slučaju narodnog poslanika Vojinovića obavesti Mandatno-imunitetski odbor.

Vlada FNRJ, u smislu čl. 36 Ustava, podnela je Saveznom veću na rešavanje:

- 1) Predlog zakona o planskom upravljanju narodnom privredom;
- 2) Predlog zakona o budžetima;
- 3) Predlog osnovnog zakona o društvenom doprinosu i porezima;
- 4) Predlog zakona o vršenju izbora radničkih saveta privrednih preduzeća;
- 5) Predlog zakona o državnom pravobranioštvu;
- 6) Predlog zakona o upravnim sporovima.

Prezidijum Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije podneo je Saveznom veću, u smislu čl. 58 Poslovnika Saveznog veća, na rešavanje:

- 1) Predlog zakona o izmeni čl. 15 Zakona o Prezidijumu Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije;
- 2) Predlog zakona o dopuni Zakona o ordenima i medaljama Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Ovi zakonski predlozi bili su upućeni Zakonodavnom odboru i Odboru za privredni plan i finansije. Izveštaji Zakonodavnog odbora i Odbora za privredni plan i finansije štampani su i razdeljeni narodnim

poslanicima, izuzev Predloga zakona o vršenju izbora radničkih saveta privrednih preduzeća, koji će biti naknadno razdeljen. Svi ovi zakonski predlozi biće stavljeni na dnevni red kad Veće o tome donese odluku.

Na ovom mestu napominjem da Zakonodavni odbor nije dostavio izveštaj o razmatranju Predloga zakona o državnom pravobranioštvu i Predloga zakona o upravnim sporovima. Pretsedništvo je od strane predsednika Zakonodavnog odbora obavешteno da Zakonodavni odbor nije uzео u razmatranje ova dva zakonska predloga iz razloga što za to nije imao vremena. Predlozi zakona o planskom upravljanju narodnom privredom, o budžetima i o društvenom doprinosu okupirali su znatno vreme rada Zakonodavnog odbora i Odbora za privredni plan i finansije, tako da dosta opsežne zakonske predloge, kao što su projekti o upravnim sporovima i o državnom pravobranioštvu, Zakonodavni odbor nije mogao uzeti u razmatranje za ovo zasjedanje, pa će se ovi zakonski predlozi uzeti u razmatranje za naredno zasjedanje Narodne skupštine.

Pretsedništvo Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ dostavilo je na potvrdu ukaze donesene u vremenu između četvrtog redovnog i Drugog vanrednog zasjedanja Narodne skupštine FNRJ (drugog saziva).

Vlada FNRJ podnela je Saveznom veću na odobrenje uredbe donesene od 11 oktobra 1951 godine do zaključno 18 decembra 1951 godine na osnovu Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede, kao i uredbe koje je Vlada FNRJ donela u vremenu od 25 oktobra 1951 godine do zaključno 21 novembra 1951 godine na osnovu Zakona o ovlašćenju Vlade FNRJ za uvođenje novog platnog sistema i drugih privrednih mera u cilju pripremanja novog planskog i finansiskog sistema. I ove uredbe su razdeljene narodnim poslanicima.

Prvi put, za razliku od dosadašnje prakse u radu Narodne skupštine, uredbe Vlade donesene u međuvremenu između zasjedanja Narodne skupštine i ukazi doneseni od strane Prezidijuma u međuvremenu kad Narodna skupština nije bila u sazivu, bili su poslati Pretsedništvu Saveznog veća i Pretsedništvu Veća naroda s tim da budu upućeni zakonodavnim odborima oba veća. Zakonodavni odbori, kojima su Pretsedništva Saveznog veća i Veća naroda uputila ove uredbe donete u ovom međuvremenu, kao i ukaze koje je doneo Prezidijum u istom razdoblju, uzeli su na znanje i smatraju da je postupak koji je preduzela Vlada i Prezidijum bio savršeno pravilan i da se od strane zakonodavnih odbora treba i može da vrši pregled ovih uredaba, radi toga da bi o njima bio podnet izveštaj plenumima Veća naroda i Saveznog veća Narodne skupštine. U ovom slučaju te uredbe nisu bile uzete u razmatranje detaljno iz razloga koje sam već naveo.

i povodom Predloga zakona o državnom pravobranioštvu i Predloga zakona o upravnim sporovima — jedino zbog toga što nije bilo dovoljno vremena. I po ovom predlogu Vlade Zakonodavni odbor Saveznog veća doneo je odluku da ubuduće uzima u razmatranje uredbe, ali da svaka uredba koja bude donesena bude odmah upućena zakonodavnim odborima, i ne samo uredbe i ukazi, nego isto tako i svi propisi koji budu na osnovu tih uredaba donošeni, kako bi zakonodavni odbori, i specijalno Zakonodavni odbor našeg Veća mogao blagovremeno, detaljno, opsežno i dovoljno da ih razmotri i podnese svoj izveštaj za plenum Saveznog veća. Ovog puta, i predlog za potvrdu uredaba donesenih u ovom međuvremenu i predlog za potvrdu ukaza donesenih u ovom međuvremenu Predsedništvo predlaže da po dosadašnjoj praksi stavimo na dnevni red, i to: na dnevni red Saveznog veća predlog o potvrdi uredaba donesenih u ovom međuvremenu, a na dnevni red zajedničke sednice predlog o potvrdi ukaza donesenih u istom razdoblju.

Prelazimo na dnevni red: utvrđivanje dnevnog reda. U ime Predsedništva predlažem Veću sledeći dnevni red:

1) pretres Predloga zakona o planskom upravljanju narodnom privredom;

2) pretres Predloga zakona o budžetima;

3) pretres Predloga osnovnog zakona o društvenom doprinosu i porezima;

4) pretres Predloga zakona o izmeni člana 15 Zakona o Prezidijumu Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije;

5) pretres Predloga zakona o dopuni Zakona o ordenima i medaljama Federativne Narodne Republike Jugoslavije;

6) pretres Predloga zakona o vršenju izbora radničkih saveta privrednih preduzeća;

7) pretres Predloga odluke o potvrdi uredaba Vlade FNRJ donesenih u vremenu od 11 oktobra do zaključno 18 decembra 1951 godine na osnovu Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede, kao i uredaba donesenih u vremenu od 25 oktobra do zaključno 21 novembra 1951 godine na osnovu Zakona o ovlašćenju Vlade FNRJ za uvođenje novog platnog sistema i drugih privrednih mera u cilju pripremanja novog planskog i finansiskog sistema.

Da li Veće prima predloženi dnevni red? (Prima). Da li ima kakav drugi predlog? (Nema). Objavljujem da je predloženi dnevni red u Saveznom veću jednoglasno prihvaćen.

U saglasnosti sa Predsedništvom Veća naroda predlažem da se pretres prve tri tačke sada utvrđenog dnevnog reda, naime pretres Predloga zakona o planskom upravljanju narodnom privredom, Predloga zakona o budžetima i Predloga osnovnog zakona o društvenom doprinosu i porezima, obavi u celini na zajedničkoj sednici oba veća i to na taj način što se posle pretresa jednog od ovih predloženih zakona neće zastajati, pa prelaziti na drugu i treću tačku dnevnog reda, nego će se pretres obaviti u celini i to tako što ćemo saslušati izvestioce zakonodavnih odbora oba veća, predstavnike Vlade ukoliko se jave za reč i govornike, narodne poslanike koji žele da uzmu učešća u ovom pretresu o sva tri zakonska predloga, tako da su slobodni da govore bilo o svim zakonskim predlozima bilo samo o jednom, dakle, po slobodnom izboru. Kada se pretres tako obavi po sva tri zakonska predloga, koji predstavljaju celinu, onda će se preći na glasanje posebno u Veću naroda a posebno u Saveznom veću po danas utvrđenom dnevnom redu.

Prirodno je da se ne mora prihvatiti ovaj predlog o održavanju zajedničke sednice. Zato pitam: da li prihvatate predlog da se pretres ova tri zakonska predloga obavi na zajedničkoj sednici? (Prima se). Ima li ko *protiv*? (Nema).

Objavljujem da je Veće prihvatilo predlog da se pretres prva tri predloga zakona, koji sačinjavaju prve tri tačke danas utvrđenog dnevnog reda, obavi na zajedničkoj sednici.

U saglasnosti sa Predsedništvom Veća naroda zaključujem ovu sednicu s tim da će naredna sednica biti zakazana pismenim putem i da će se zajednička sednica održati sutra u 9 časova pre podne.

(Sednica je zaključena u 17,30 časova).

ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

Дванаеста седница

(28 децембра 1951)

Почетак у 9,10 часова.

Претседавао Претседник Савезног већа **Владимир Симић**.

Улазак у дворану чланова Савезне владе на челу са Претседником Владе ФНРЈ маршалом Југославије Јосипом Брозом Титом и Претседника Савезног већа Владимира Симића народни посланици поздрављају дуготрајним, бурним аплаузом.

Претседавајући: Отварам дванаесту заједничку седницу Савезног већа и Већа народа Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије (другог сазива). Записник данашње седнице водиће секретар Савезног већа друг Момчило Марковић.

Према одлуци коју су донела оба већа Народне скупштине на дневном реду данашње заједничке седнице су следеће тачке: претрес Предлога закона о планском управљању народном привредом, претрес Предлога закона о буџетима и претрес Предлога основног закона о друштвеном доприносу и порезима. Главни претрес, који обухвата и начелну и појединачну дискусију о сва три ова законска предлога, обавиће се једновременно и у целини.

Саслушаћемо известиоце одбора оба већа Народне скупштине и представнике Владе. После тога народни посланици према својој жељи могу говорити о сва три законска предлога у целини или само о појединим законским предлозима, према избору. Ово стога — према одлукама оба већа — што постоји унутрашња веза у самој садржини ових законских предлога.

Поред тога, Претседништво предлаже да се на дневни ред као тачка 4 стави: Претрес предлога одлуке о одобрењу указа које је донео Пре-

зидијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије између IV редовног и II ванредног заседања.

Према томе, питам Народну скупштину да ли прихвата овако предложени дневни ред? (Одобравање). Има ли какав други предлог? (Нико се не јавља). Објављујем да је предложени дневни ред онако како је закључен у оба већа Народне скупштине и допуњен малопређашњим предлогом Претседништва прихваћен у Народној скупштини.

Пошто је Скупштина прихватила дневни ред, приступамо раду, то јест претресу прве три тачке дневног реда, и то: Предлога закона о планском управљању народном привредом, Предлога закона о буџетима и Предлога основног закона о друштвеном доприносу и порезима.

Молим известиоца Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа народног посланика друга Милоша Минића да саопшти извештај Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа о Предлогу закона о планском управљању народном привредом.

Извештач Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа Милош Минић (Изборни срез град Чачак, НР Србија): (Чита извештај Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа о Предлогу закона о планском управљању народном привредом. — Видети прилог на крају књиге.)

Другови посланици, ви имате штампан текст извештаја. У том штампаном тексту су наведене све измене, па бих ја молио и предложио да те измене не читам, пошто сте их вероватно већ сви прочитали.

Претседавајући: Прима ли Скупштина овај предлог? (Прима).

Молим известиоца Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Већа народа друга Гојка Гарчевића да саопшти свој извештај.

Извештач Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Већа народа Гојко Гарчевић (НР Црна Гора) чита извештај Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Већа народа о Предлогу закона о планском управљању народном привредом. (Видети прилог на крају књиге).

Претседавајући: Молим известиоца Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа друга др Милорада Влајковића да поднесе извештај о Предлогу закона о буџетима.

Извештач Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа др Милорад Влајковић (Изборни срез липовички, НР Србија) чита извештај Законодавног одбора и Одбора за

привредни план и финансије Савезног већа о Предлогу закона о буџетима. (Видети прилог на крају књиге).

Претседавајући: Молим известиоца Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Већа народа друга Нинка Петровића да поднесе одборски извештај о истом законском предлогу.

Известилац Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Већа народа Нинко Петровић (НР Србија) чита извештај Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Већа народа о Предлогу закона о буџетима. (Видети прилог на крају књиге).

Претседавајући: Изволите саслушати извештај Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа о Предлогу основног закона о друштвеном доприносу и порезима.

Молим известиоца, народног посланика Ванчу Бурзевског, да поднесе извештај Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа о Предлогу основног закона о друштвеном доприносу и порезима.

Известилац Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа Ванчо Бурзевски (Изборни срез светониколски, НР Македонија) чита извештај Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа о Предлогу основног закона о друштвеном доприносу и порезима. (Видети прилог на крају књиге).

Претседавајући: Молим известиоца Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Већа народа друга Нисима Албахарија да саопшти извештај одбора о овом законском предлогу.

Известилац Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Већа народа Нисим Албахари (НР Босна и Херцеговина) чита извештај Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Већа народа о Предлогу основног закона о друштвеном доприносу и порезима. (Видети прилог на крају књиге).

Претседавајући: Пошто смо саслушали известиоце законодавних одбора и одбора за привредни план и финансије о законским предлозима који су на дневном реду, отварам претрес. Ко жели реч молим да се јави. Да ли жели реч ко од претставника Владе?

Има реч Претседник Привредног савета Владе ФНРЈ друг Борис Кидрич. (Дуготрајан аплауз).

Претседник Привредног савета Владе ФНРЈ Борис Кидрич (Изборни срез град Љубљана I, НР Словенија): Дозволите ми, другови народни посланици, да се на овом врло значајном заседању, на коме наша Народна скупштина претреса предлоге нових економских закона, осврнем

с неколико речи на историјат идеје радничког, односно трудбеничког управљања привредним предузећима. Мислим да смо из два разлога дужни да учинимо такав историски осврт. Треба да се — примајући ове законе — сетимо тешког историског пута испуњеног успонима и поразима на коме су се кристалисале и остваривале идеје социјалистичке демократије. С друге стране, дужни смо то према самим себи, према нашој земљи, јер управо такав историски осврт показује да је социјалистичка Југославија под руководством своје Партије и друга Тита остварила, у погледу ослобођења радничке класе и истинске социјалистичке демократије, највиша достигнућа која досада може да бележи међународни раднички покрет.

Идеја о радничком управљању предузећима родила се такоређи заједно с првим почецима радничког покрета и социјализма. Та се идеја тада морала родити пошто она сама по себи претставља најконкретнију замисао о томе како да модерни пролетаријат, лишен средстава за производњу, осуђен на најамни рад и на експлоатацију од стране оних који располажу средствима за производњу — како да тај „најамни роб“ изађе из свог економског и социјалног положаја.

Мисао о радничком управљању привредом долази до извесног изражаја већ код социјалиста — утописта. Као што каже Енгелс, њихове „незреле теорије... одговарале су незрелом положају капиталистичке производње, незрелом класном положају... Пролетаријат, који се тек почео издвајати из тих сиромашних маса као зачетак једне нове класе, још сасвим неспособан за самосталну политичку акцију, показивао се као угњетен, патнички сталеж, коме се због његове неспособности да се сам помогне, помоћ могла донети у најбољем случају споља, одозго.“ Упркос својој незрелости, утопистичке теорије ипак садрже извесне мисли о радничком управљању привредом или бар радничком учешћу у управљању предузећима. Фурије, који, додуше, још ништа не зна о социјализацији средстава за производњу, замишља да својим „фаланстеријама“ укине најамнину и да претвори раднике у слободно удружене учеснике у друштвеној производњи. Овен је отишао још даље. „Прогнан из официјелног друштва, бојкотован од стране штампе, осиромашен од неуспелих комунистичких покушаја у Америци, на које је жртвовао све своје имање, он „се обратио директно радничкој класи“ — каже Енгелс у „Анти-Дирингу“. Као такав, Овен је створио план о организацији великог национално уједињеног савеза произвођача и о реорганизацији целог друштва на темељу кооперативних заједница.

У четрдесетим годинама прошлог века настајале су у Енглеској јаке струковне организације. Оне већ замишљају преношење производних средстава у руке радничке класе. Своју замисао су хтеле да остваре делом путем генералног штрајка, делом путем производних за-

друга. Уједно искрсавају у енглеској радничкој штампи 1833 и 1834 године идеје о радничким већима и о претварању парламента у комору произвођача. Сличне идеје појављују се у овом периоду и у другим земљама где почиње да наступа модерни пролетаријат.

Није, наравно, овде место да исцрпно расправљамо о врло занимљивим појавним формама у којима мисао о радничком управљању предузећима долази до изражаја већ у раним почецима радничког покрета. Довољно ће бити ако се ограничимо на следеће две констатације. С једне стране, та се мисао јавља заједно с рађањем радничке класе и радничког покрета. Она се исто тако јавља неминовно као што се неминовно јавља тежња за ослобођењем радничке класе из најамничког јарма. С друге стране, њу карактеришу стихиска незрелост и помањкање сваке дубље теориске и идеолошке повезаности с питањима класне борбе за политичку власт, с проблемима политичке економије и с економском и друштвеном проблематиком социјализма као квалитативно новог друштвеног поретка који произлази из класне борбе пролетаријата.

Примитивни појавни облици тадашњих идеја радничког управљања предузећима несумњиво су изазивали оштрију критику рађајућег научног социјализма како би раднички покрет могао да и теориски и тактички крене напред.

Та је критика и дошла — у делима Маркса и Енгелса.

Наступа прекретница у даљем развоју идеје радничког управљања привредом. Радничкој класи осветљава њен историски пут целовита, на дијалектичкој спознаји заснована теорија и тактика научног социјализма. С друге стране, искуство Париске комуне из 1871 године постаје живи материјал Марксових и Енгелсових даљих теориских разрада. Оно практички сигнализује како ће у социјализму да изгледа истинско остварење замисли о радничком управљању предузећима.

За Марксово и Енгелсово научно социјалистичко разматрање и постављање замисли о радничком управљању привредом карактеристично је, пре свега, двоје. Прво, они ту идеју не заступају изоловано од класне борбе пролетаријата и питања политичке власти, као што су то чинили утописки социјализам или примитивни социјализам почетног радничког покрета под малограђанским утицајем, него претпостављају као претходни услов за остварење те идеје управо класну борбу пролетаријата и његову самосталну политичку акцију све до заузимања политичке власти. Друго, они ову идеју чисте од малограђанског ситуационистичког утицаја и повезују је како с научном политичко-економском анализом капитализма и његових покретних снага, тако и с научним претсказивањем економских и друштвених основа социјализма, где ће се „све гране производње налазити под управом читавог друштва у

целини, тј. водиће се друштвени рачун према општем плану уз учешће свих чланова друштва“, као што је писао Енгелс већ у једном од својих првих дела, 1847 године.

Париска комуна која је била изабрана 26, а проглашена 28 марта, одлучила је већ 16 априла да се изради статистика о творницама у којима су власници обуставили рад и да се предложи нацрт за рад ових фабрика на темељу задружног удружења самих радника. Ова историјска одлука којом диктатура пролетаријата први пут у историји уствари национализује фабрике гласи:

„Париз 16 априла 1871 године

Париска комуна,

сматрајући да је велики број радионица био напуштен од стране оних који су њима управљали да би избегли грађанским обавезама и не водећи рачуна о интересима радника;

сматрајући да су услед овог кукавичког напуштања многобројни радови, битни за живот Комуне, обустављени, као и да је компромитована егзистенција радника

О д л у ч у ј е

да позове синдикалне радничке коморе да би установиле анкетну комисију са задатком:

- 1) да израде статистику о напуштеним радионицама, тачан инвентар о стању у којем се налазе као и о средствима за рад која садрже;
- 2) да поднесу извештај којим се установљавају практични услови брзог коришћења ових радионица, али не више од стране дезертера који су их напустили, већ од стране задружног удружења радника који су у њима били запослени;
- 3) да израде нацрт правила ових радничких задружних друштава;
- 4) да образују арбитражну комисију која би имала да одлучи, по повратку речених власника, о условима дефинитивног уступања радионица радничким друштвима и о висини надокнаде коју ће имати да плате друштва власницима.

Ова анкетна комисија мора упутити свој извештај комуналној комисији за рад и размену која је дужна да поднесе Комуни у најкраћем року предлог уредбе која би задовољила интересе Комуне и радника.

Париз 16 априла 1871 године.“

О иницијативи радничке класе која се развила на темељу те одлуке речито говори документ кога цитирамо из службеног листа Комуне од 19 априла. Ради се о упутству синдикалне коморе радника кројача које гласи:

„Синдикална комора радника кројача

Да би одговорила на уредбу Париске комуне од 16 априла, синдикална комора сматра за дужност да упути братски позив синдикалним коморама радника, као и свим постојећим радничким удружењима, да би се одмах одржао састанак за наименовање делегата којима би било стављено у дужност да припреме анкету о организацији рада коју тражи наведена уредба.

Никада се није указала повољнија прилика за ствар радника од стране једне владе. Бити отсутан значило би изневерити ствар еманципације рада.“

Како су револуционарни париски радници замишљали радничко управљање предузећима рељефно приказује правилник поднет на одобрење Париској комуни од стране радника радионица за оправку и прераду оружја у Лувру и објављен у службеном листу Комуне 3 маја 1871 године. Овај документ гласи:

„Радионице за оправку и прераду оружја у Лувру — Правилник поднет на одобрење Париској комуни од стране радника радионица у Лувру

Члан 1. Радионица се ставља под управу делегата при Комуни.

Делегат при управи биће наименован од пленума радника и биће опозван сваки пут када не испуњава своју дужност. Његова је дужност да прима извештаје шефа радионица, шефова постројења за испробавање оружја и радника и да извештава директора за артиљериски материјал. Савету ће поднети тачан извештај о својим унутарњим и спољним пословањима, о чему ће бити ниже говора.

Члан 2. Шеф радионице и шефови постројења за испробавање оружја биће исто тако наименовани од стране пленума радника; за своја дела биће одговорни и могу бити исто тако као и делегат при Комуни, опозвани ако се докаже да нису испунили своју дужност.

Члан 3. Надлежност шефа радионице је да контролише радионицу, да врши расподелу и даје извештаје о радовима, да проверава оружја, да бележи часове доласка радника на основу извештаја које му подносе шефови постројења за испробавање оружја. Бележење мора бити завршено четврт часа после отварања радионица.

Члан 4. Надлежност шефова постројења за испробавање оружја је да врше распоред и надзор над извршењем радова њихових постројења. Они су дужни да пруже радницима сва обавештења која би овима могла бити потребна у вези с извршењем рада; они су дужни да унесу сваки дан у извештај детаље о извршеним радовима о којима они воде рачуна.

Члан 5. Уношење и изношење оружја се врши од стране делегираног радника за сваку од тих функција; они морају познавати у каквом се стању оружје налази; они ће бити наименовани а исто тако и опозвани од стране радника на предлог савета. Сваком ће бити додељен један помоћник — писар. Ове помоћнике наименоваће савет.

Савет

Члан 6. Сваки дан у пет и по часова после подне савет ће се обавезно састати да би већао о сутрашњим задацима као и о извештајима и достављеним предлозима, било од стране делегата при управи било од стране шефа радионице, шефа постројења за испробавање оружја или радника који су делегирани, о чему ће ниже бити говора.

Члан 7. Савет је састављен од делегата при управи, од шефа радионице, од шефова постројења за испробавање оружја и од радника изабраних од стране радника сваког постројења.

Сви чланови савета дужни су да присуствују овом избору. Једино директор може да одсуствује када се ради о хитности с обзиром на његове функције; у овом случају он је дужан да савету образложење због чега је био отсутан.

Члан 8. Делегати се бирају на 15 дана а измена се врши за половиноу сваких 8 дана и то по реду.

Члан 9. Делегати су дужни да поднесу рачун радницима о ономе што су сазнали из извештаја. Они ће бити њихови тумачи код савета управе и треба да дају запажања и да подносе захтеве својих наредбодаваца.

Члан 10. Већина делегата моћи ће увек на предлог једнога од њих да затражи састанак савета и у случају одбијања шефа постројења за испробавање оружја, шефа радионице или директора, они имају право да о томе известе раднике радионица.

Члан 11. У циљу очувања интереса комуне делегати који сачињавају контролни савет имају право да траже увид у сва спољна и унутарња пословања и на њихов захтев сваки пут кад они сматрају за потребно, морају се поднети књиге на преглед.

Члан 12. Делегати су дужни на почетку сваке недеље да наменују између себе подносиоца извештаја коме ће бити дужност да састави извештај о свему ономе што је важно речено и учињено у току недеље. Ови извештаји биће објављени на видном и лако приступачном месту ван радионице за време целе идуће недеље и после тога биће скупљени да би по потреби били прегледани.

Члан 13. Запошљавање радника ће се вршити на следећи начин: На предлог шефа радионице савет ће одлучити да ли има места да се запосле радници и одредиће њихов број. Кандидате за запослење могу предложити сви радници или намештеници радионица; они ће бити уве-

дени у једну књигу која се у том циљу води и биће по реду позвани. Савет ће одлучивати о њиховој способности.

Члан 14. Отпуштање једног радника може уследити само после одлуке савета а на основу извештаја шефа радионице. У случају смањења обима рада најпре ће се отпустити радници који су последњи за послени, сем ако један или више старих радника не буду означени од стране шефа радионице због очигледне неспособности или рђавог понашања; у овом случају једино савет ће донети одлуку о њима.

Члан 15. Трајање радног дана је одређено на 10 часова; радионице ће бити отворене од 7 часова изјутра до 6 часова увече; ручак је одређен од 11 до 12 часова.

Изузетно у случају поруцбине за оправку која мора одмах да се изврши у интересу одбране Комуне, савет ће одлучити да ли је хитно да се заведе један или два часа више; ови часови који се могу завести само у изузетном случају биће плаћени без повећања наднице која је одређена понаособ за сваког радника.

Члан 16. Пошто се може догодити да неко проведе ноћ у радионици и с обзиром да ноћни чувар може бити позван да даје обавештења или да дели оружје — он треба да зна где је смештено оружје за које је позван да даје. Сви радници који имају стаж од месец дана у радионицама биће позвани да проведу ноћ по реду и извлачењем коцке. Пре одласка директор је дужан да да ноћном чувару сва потребна обавештења.

С друге стране, с обзиром на садашњу ситуацију указује се потреба за што већом штедњом државног новца Комуне и ноћи на тај начин проведене неће бити уопште награђиване.

Ноћни чувар мора сутрадан поднети извештај директору који ће са своје стране увек обавестити савет ако се ради о хитном случају. Грађанин који је одређен да проведе ноћ мора бити о томе обавештен два дана раније од стране директора. Одређивање коцком вршиће се сваког дана у савету.

Члан 17. Плата делегата при управи одређена је на 250 франака месечно.

Члан 18. Плата шефа радионице одређена је на 210 франака месечно. Он је дужан да буде присутан кад се ради у прековременим часовима а да за то нема право тражити било какво повећање.

Члан 19. Надница шефа постројења за пробање оружја одређена је на 70 сантима по часу.

Члан 20. Наднице за раднике одређује савет на предлог шефа постројења; међутим, с обзиром на ратно стање, она не може прећи 60 сантима.

Члан 21. Ако се догоди да било који шеф из било каквог разлога преузме дужности обичног радника, његову надницу одредиће савет.

Члан 22. Овај правилник може бити измењен у споразуму с директором артиљериског материјала на предлог савета и апсолутном већином радника.

Сачињено у дуплом примерку, у Лувру 3 маја 1871 године.“

Из ових докумената види се да је револуционарни париски пролетаријат 1871 године својим практичним примером уствари поставио читав један историски програм социјалистичког управљања привредом. У свом стваралачком успону он је у суштини пронашао садржину, како радничког управљања предузећима, тако и удруживања трудбеника у социјалистичку целину. Ово је утолико више карактеристично што произлази као непосредни резултат револуционарне пролетерске акције, а не под утицајем неких целовитих теориских и идеолошких поставки. На челу Париске комуне и револуционарних радничких маса из 1871 године, наиме, нису стајали марксисти него су били прудонисти и бланкисти, а теорије прудониста и бланкиста биле су, како у политичком тако и у друштвено-економском погледу, чиста супротност онога што је Комуна практички радила на челу са самим прудонистима и бланкистима. Револуционарно стваралаштво Комуне и њезина пракса потврдили су све поставке марксизма, коме су уједно дали богат материјал за даљу теоретску обраду.

Париска комуна завршила је трагично и с беспримерним хероизмом под навалом надмоћног непријатеља. Она је све до Октобарске револуције 1917 остала и у политичком и у економском погледу једини практички пример шта треба да произлази из пролетерске револуције.

Док је Париску комуну срушила оружана надмоћ Версајаца и Пруса, то је Руска револуција своје спољне непријатеље победила али у току свог даљег развитка доживела, може се рећи, у извесном смислу још трагичнију судбину. Њу је минирала бирократска стихија и бирократска контрареволуција у сопственим редовима. Заједно с њом исту је судбину доживело и њезино остваривање трудбеничког управљања привредом.

Октобарска револуција је победила на једној шестини земаљске жугле. Наоружани руски пролетаријат је заједно са сељачким масама побеђивао, како у грађанском рату тако и против интервенције која је навалила такорећи са свих страна. Победама руског пролетаријата уследиле су у крупним размерама национализација индустрије, банака и транспорта, али је једновременно отпочела и велика Лењинова драма његове гигантске борбе са страховитом заосталошћу земље и с бирократизмом који је неминовно растао на темељу те заосталости. Лењин

се налази у непрестаним сукобима с бирократизмом, носиоцем контра-револуције унутар самих социјалистичких редова. Међутим, у условима заосталости руских производних снага и дезорганизације у ратом опустошеној економици земље, Лењин објективно не може посећи корене бирократизма. До извесне мере он га мора, као револуционар и марксист, у датим условима, и сам учвршћивати, како би заостала земља могла кренути напред.

Без обзира на огромне тешкоће револуционарне, али заостале земље која отпочиње да изграђује социјализам, Лењин остаје непоколебљиво веран својој концепцији социјализма „Социјалистичком организацијом производње у општедржавним размерама: управљају радничке организације (синдикати, фабричко-заводски комитети) под општим руковођењем совјетске власти која је једино суверена“. Таква је Лењина концепција — коју је заступао до краја свога живота. Чак и онда кад најоштрије осуђује радну недисциплину, кад највише тражи учвршћење ауторитета директора и одговорних привредних руководилаца, Лењин никад не заборавља да истакне потребу увлачења најширих маса у управу и да повезује такво увлачење с питањем уздизања социјалистичке свести радног народа. Под Лењиновим руководством стварно се развијају најразличитије форме учешћа радних маса у управљању привредом и државом.

После Лењинове смрти преостале форме радничког управљања привредом све више губе своју садржину под притиском бирократске касте која се учвршћује на власти. Оне све више постају само празне форме, „Потемкинова села“ иза којих се крију растућа власт и експлоататорске тенденције бирократије. Уколико разне резолуције СКП(б) и говори совјетских руководилаца из традиције, а пре свега из практичке потребе за ауторитетом, у погледу организације предузећа и привреде још цитирају Лењина, они га почињу цитирати једнострано, с истргнутим наводима оних реченица из његових дела које траже учвршћивање радне дисциплине, ауторитета директора и државног апарата у привреди, а радо заборављају на оно што Лењин говори и пише о увлачењу радних маса не само у управљање привредом него и у стварно управљање државом. Лењина се највише сећају кад говоре о иницијативи. Међутим, они схватају и турају ту „иницијативу“ на свој, бирократски начин: испуњавање и премашивање одозго постављених планова без активног учешћа радника у примању планова — постаје икључива садржина те „иницијативе“.

Чак и у самим званичним говорима совјетских руководилаца, а доцније и њихових коминформовских следбеника у земљама тзв. народне демократије, вуче се као црвени конац све горе бирократско изопачавање традиционалне идеје о радничком управљању привредом.

Напомињем да се код свих тих говора и „поука“ радничкој класи не ради само о учвршћивању ауторитета директора као јединог руководиоца непосредног процеса рада, што би било сасвим правилно, него да се овде ради о општој ликвидацији сваке врсте радничког управљања предузећима.

Процес бирократске ликвидације радничких права, која су искрсла из Октобарске револуције као њезина тековина, требало би, у једном исцрпном раду, подвргнути детаљном испитивању и повезати то испитивање с анализом осталих форми бирократизације у Совјетском Савезу. Ја, наравно, на овом месту немам претензију да износим ништа исцрпно и заокружено, већ желим само да потсетим на чињеницу како је владајућа бирократска каста и у Совјетском Савезу и у њему потчињеним земљама, у једном дужем или краћем процесу бирократизације, радничка права на управљање предузећима до краја укинула.

Другови народни посланици, наша се земља може данас поносити тиме да је, под руководством друга Тита и своје Комунистичке партије, после свих тешких искустава међународног радничког покрета, поново високо истакла стару радничку паролу „фабрике радницима“ и да је, изграђујући социјализам, у пракси с успехом остварује, што речито показује и примање нових закона у нашој Народној скупштини.

Дозволите ми, другови народни посланици, да се сада осврнем на објективне и субјективне услове у којима наша социјалистичка земља прелази на нови систем привређивања, односно привредног управљања. Такав је осврт потребан због тога јер нам, с једне стране, још више осветљава доследну верност наше Партије и земље ствари социјализма и његове изградње, а с друге стране, упозорава нас на извесне опасности које, наравно, нису битне чим смо их свесни, али које ипак треба у практичном раду благовремено отклањати како не би нанеле штетне последице. Коначно, овај је осврт потребан и зато да би у доцнијем излагању правилно разумели садржину и улогу појединих одредаба предложених економских закона.

Истаћи ћу најпре оне објективне услове који могу да проузрокују извесне тешкоће у новом систему ако не бисмо с њима довољно рачунали и благовремено предузимали одговарајуће противмере.

Који су то објективни услови?

Први такав објективни услов претставља чињеница да структура наших производних снага још пати од приличне диспропорционалности. Шта подразумевамо под диспропорционалношћу структуре наших производних снага? Под диспропорционалношћу структуре наших производних снага подразумевамо, пре свега, различитост степена у којима може наша производња, — с обзиром на своје капацитете или расположиве сировине — да задовољава појединачне потребе наше земље. При-

ликом примања плана за 1952 годину видећемо да је та различитост необично велика нарочито због оскудице у сировинама. У неким производима можемо да задовољавамо већ преко просека потребе које данас осећа наш грађанин, у другим артиклима је производња још увек далеко испод потреба. Карактеристично је да добијамо приличну шароликоност ако упоређујемо степене у којима наша производња може да задовољава разне потребе наше земље. Управо ту шароликоност, ту широку и неравномерну скалу разних степена којима се изражавају могућности задовољавања потреба домаћом производњом, ја називам диспропорционалношћу у структури наших производних снага.

Та је диспропорционалност неугодна, између осталог, и због тога што у режиму слободне продаје и економских цена даје извесним гранама, односно предузећима, монополски положај, па би, према томе — с обзиром на само објективно стање ствари — омогућавала спекулацију и развитак противсоцијалистичких тенденција и код самих социјалистичких предузећа, ако социјалистичка држава не би умела на правилан начин да предузима одговарајуће противмере. Међутим, кад се ради о оваквим противмерама социјалистичке државе, опет постоји опасност да оне добију — колико год биле засноване у сврху одбране интереса социјалистичке заједнице и целине — у пракси ипак административни и бирократски карактер са свим његовим далекосежним последицама, тј. кочењем иницијативе непосредних произвођача, ликвидацијом привредног аутономизма, и порастом негативне, тј. бирократске улоге државног апарата у привреди.

Као што се види из самих закона, наш нови систем привређивања, односно привредног управљања, избегава поменуте опасности на један доста једноставан начин. За борбу против последица поменуте диспропорционалности у структури наших производних снага он заводи тзв. допунски допринос као и порез на промет производа, чиме се могу у довољној мери и аутоматски — добрим делом самим банкарским путем — захватати непожељне зараде појединих предузећа односно грана, а да се сувишним администрирањем државног апарата не наруши аутоматизам у привреди.

Други објективни услов који треба изнети јесте следећи. У 1952 години завршавамо у грађевинском погледу кључну капиталну изградњу. Ово завршавање тражи од наше земље веће привредне напоре него што би их дозвољавао чисти аутоматизам привредног збивања. Међутим, удео обавезне инвестиционе изградње у расподели националног дохотка 1952 године мањи је него што је био ове године, а већ смо ове године имали грађевински материјал у слободној продаји углавном без одговарајућих поремећаја у привреди, односно у нашим плановима. Из тога следи да услови наше кључне капиталне изградње, коликогод још били

тешки и тражили од земље велике напоре, ипак дозвољавају да заво-
димо, без претераног страха пред разним поремећајима, нови плански
и финансиски систем. Једновременно ћемо у погледу обавезне инвести-
ционе изградње морати стриктно спроводити све потребне управне мере
које дозвољавају и предвиђају нови економски закони.

Трећи објективни услов с којим треба рачунати да би се благовре-
мено обезбедили од поремећаја који би иначе могли да настану новим
системом, јесте у томе да смо принуђени, с обзиром на агресију која
нас угрожава и да бисмо очували своју независност и могућност мирне
социјалистичке изградње, издвајати приличан део нашег националног
дохотка у одбранбене сврхе. Ја ово подвлачим нарочито зато, јер сва
наша привредна предузећа мора прожети дубока свест да их развијање
иницијативе коју дозвољава нови привредни систем, ни у ком погледу
не ослобађа обавеза према нашој Армији и одбранбеној снази наше
земље. Управо с обзиром на могућности слободне иницијативе коју пружају
наши нови економски закони, треба још више заострити борбу за
стриктно испуњавање планских обавеза према Армији и одбранбеној
снази земље.

Коначно треба — као негативни објективни услов приликом уво-
ђења новог привредног система — поменути и чињеницу да класна
борба у нашој земљи још није завршена, па су према томе, капита-
листички остаци још активни. Овај негативни објективни услов несум-
њиво дејствује и дејствоваће, али све оно битно из новог планског и
финансиског система што би могли капиталистички остаци да стварно
искористе у своје сврхе, завели смо већ у току ове године. Истина,
искуство је очигледно показало да се капиталистички остаци хватају за
сваку „нову могућност“. Међутим, исто тако недвосмислено, искуство
је показало да, уз примерну будност Партије, социјалистичке државе
и радног народа, нови привредни систем шпекулацији објективно не
пружа ништа више услова него што их је имала и раније, у админи-
стративном начину социјалистичког привређивања. Напротив, нови при-
вредни систем и раније њезине могућности ограничава, пошто соција-
листичком сектору наше привреде пружа све услове да капиталистичке
остатке и шпекулацију туче не само административним него и економ-
ским путем.

Дозволите ми, другови народни посланици, да након тога што сам
истакао неке објективне услове који би могли до извесне мере нега-
тивно утицати приликом завођења новог привредног система — ако
наша привреда не би била свесна тих опасности — поменем сада и оне
субјективне факторе на које се у борби за добро функционисање новог
привредног система можемо и морамо нарочито ослањати и још више их
развијати и учвршћивати.

Први такав субјективни фактор је свест наше радничке класе и наших радних маса уопште. Без те свести ми не бисмо побеђивали у досадашњој тешкој борби за изградњу наше социјалистичке привреде.

Међутим, пред ову се свест, завођењем новог привредног система као више форме социјалистичког привређивања, постављају нови и још одговорнији задаци. Према томе, нашу економску борбу и наш организациони рад у привреди треба још више него досада, повезивати свестраним радом на уздизању и развијању социјалистичке свести наших трудбеника. Рад на уздизању свести мора да се развија како у оквиру самих радничких савета и радничких управних одбора, тако и у најширим редовима радничке класе и радног народа. Пред наше се политичке и синдикалне организације постављају, дакле, огромни задаци. Њихова се васпитна улога, управо у оном смислу у коме је говорио у овој Скупштини већ пре годину дана друг Тито, завођењем новог привредног система из дана у дан повећава. Нарочито истичем да ћемо морати радничке савете и радничке управне одборе оспособити за њихову одговорну функцију, дати им толико економистичко знање да ће до краја разумети разне горуће привредне проблеме и њихову међусобну повезаност, која је доста компликована. Од степена економско-политичке свести радничких управних одбора и радничких савета, од њиховог познавања привредних процеса којима управљају, од стварног разумевања тих процеса и њихових међусобних веза, зависи у крајњој линији и стварни степен наше социјалистичке демократије, тј. истинског учешћа радних људи у управљању привредом и државом.

Други субјективни фактор, на који се треба и даље ослањати, јесте државни апарат у нашој привреди. Ја мислим да можемо а и морамо управо данас, кад доношењем ових економских закона поново доказујемо своју доследну борбу против свих опасности бирократизма и бирократизације, подвући и позитивну улогу нашег државног апарата. Упркос грешака којих је увек било и биће док год се ради, наш је државни апарат у привреди извукао на својим леђима огромне терете током наше социјалистичке изградње. Има непријатељских тенденција које би хтеле борбу против бирократизма да изопаче у том смислу да се она претвори у борбу против ауторитета државног апарата уопште. Међутим, тај нам је државни апарат још и те како потребан не само за сузбијање свакојаким контрареволуционарних елемената него и за нормално функционисање новог привредног система. Његова се улога, наравно, у много чему изменила од улоге ранијих година и још ће се даље мењати, али уједно треба схватити да без солидног државног апарата у привреди, социјалистичка заједница данас не би могла да функционише као што треба и разни партикуларистички интереси који заборављају на целовиту корист социјалистичког друштва, могли би да се развију до врло непожељних размера.

Желео бих подвући да се наш апарат у привреди данас једним различним делом састоји од старих револуционарних кадрова наше Партије. Изопачавања наше опште линије у погледу борбе против бирократизма довела су понегде до тога да се заробављало баш на улогу тих старих кадрова. Оваква појава иде на руку, у крајњој консеквенци, самом непријатељу, јер ко је други него стари кадрови носио на својим леђима, од првог дана револуције па све до данас, одговорност за спровођење најтежих задатака?! Управо су наши стари револуционарни кадрови довели, између осталог, и до тога да данас можемо заводити нови привредни систем. Заједно с радничким саветима и радничким управним одборима стари револуционарни кадрови претстављају најбоље јемство да ће тај привредни систем уистину да функционише.

Суштина Предлога закона о планском управљању народном привредом је у разликовању друштвених планова и самосталних планова привредних организација. Предлог закона о планском управљању народном привредом истиче то већ у првом члану својих основних одредаба, где се каже: „Управљање народном привредом врши се на основу друштвеног плана ФНРЈ (савезни друштвени план), друштвених планова народних република, аутономних јединица, срезова и градова и на основу самосталних планова привредних организација.“

Овим се разликовањем, с једне стране, начелно утврђују обавезе радних колектива према целини социјалистичке заједнице, а с друге стране, обезбеђује се стварно управљање привредним предузећима од стране самих непосредних произвођача.

У чему је, према Предлогу закона о планском управљању народном привредом, битна разлика између друштвених планова и самосталних планова привредних организација? Битна разлика је, просто и јасно, у томе да се обавезе према социјалистичком друштву непосредним произвођачима одређују само путем друштвених планова, односно управних мера за обезбеђење остварења тих планова. Самостално планирање привредних организација јесте, међутим, према предложеном пројекту, заиста ствар самих непосредних произвођача, дакле, потпуно конкретна право, ограничено искључиво обавезама из друштвених планова и општим законским прописима о пословању привредних организација. Ово јасно наглашава члан 7 предложеног закона који истиче: „Држећи се основних пропорција друштвених планова привредне организације и други произвођачи планирају и послују самостално сагласно правима и дужностима утврђеним у законима и другим прописима.“

Намеће се питање да ли обавезе друштвених планова које предвиђа предложени закон нису такве природе да би могле уствари гушити самосталност у планирању привредних организација. На ово питање нарочито одређено одговарају — и то негирајући такве могућности — чла-

нови 2 и 12 предложеног закона. Члан 2 означава садржину одредби друштвених планова следећим речима: „Друштвеним плановима одређује се, путем постављања основних пропорција производње и расподеле, правац развита материјалних производних снага и врши основна расподела националног дохотка на потрошни фонд трудбеника, на капиталну изградњу и на друге опште потребе друштвене заједнице.“ Како Предлог закона о планском управљању народном привредом замишља одређивање правца развита материјалних производних снага и вршење основне расподеле националног дохотка у највећој мери показује члан 12. Он, наиме, појединачно набраја све основне пропорције путем којих може савезни друштвени план да одређује правац развита материјалних производних снага и врши основну расподелу националног дохотка.

Задржаћу се нешто детаљније на неким основним пропорцијама из члана 12.

Прва пропорција је обавезни минимум коришћења капацитета производње по појединим привредним гранама. Према предложеном закону Друштвени план ФНРЈ одређује тај обавезни минимум по привредним гранама у целини и по народним републикама. На први поглед јасно је да ова пропорција непосредним произвођачима намеће једну потпуно разумљиву обавезу према социјалистичкој заједници. Та их обавеза не спречава у њиховој сопственој иницијативи уколико, наравно, сопствену иницијативу неко не би „изједначавао“ с ленствовањем, нехатом и неодговорношћу према социјалистичкој заједници радних људи. Прва се пропорција просто своди на то да друштво од непосредних произвођача тражи да произведе бар толико колико је за функционисање друштвене привреде неопходно, тј. да обавезно искористе друштвеним планом одређени минимални степен стварног капацитета у предузећу којим управљају.

Друга основна пропорција је обавезна инвестициона изградња. Обавезна инвестициона изградња, предвиђена као пропорција предложеног закона, ограничава се на основну инвестициону изградњу, дакле, на ону инвестициону изградњу која стварно одређује правац развита материјалних производних снага земље, а осталу инвестициону изградњу друштвени план препушта развијању иницијативе радних колектива у оквиру општих прописа о инвестиционој изградњи. Наравно, друштвени план може да одреди толико напрегнуту основну инвестициону изградњу да за остале инвестиције остаје релативно мало материјалних и новчаних средстава. Такав ће случај још бити са Друштвеним планом за 1952 годину, односно с пропорцијом обавезне инвестиционе изградње у Друштвеном плану за 1952 годину. Међутим, такви су случајеви, с обзиром

на једно дуже време социјалистичке изградње, ипак изузетак првог периода у којем се индустриски заостала социјалистичка земља мучи како би се ишчупала из канџи наслеђене заосталости.

Трећу пропорцију претставља одређивање платног фонда у целини, по привредним гранама и по народним републикама који је потребан за коришћење обавезног минималног капацитета. Истичем да овакво одређивање платног фонда не треба замењивати с досадашњим „дистрибуирањем“ платног фонда по привредним предузећима. Стварним ступањем на снагу предложеног закона досадашње административно одређивање платног фонда ће отпасти. Основна пропорција платног фонда, предвиђена у члану 12, не претставља, наиме, административну „дистрибуцију“ платног фонда, него садржи искључиво друштвено нормирање платног фонда за одређени капацитет. Та ће пропорција служити, пре свега, Народној банци да на темељу чистог прихода предузећа израчунава и предузећу исплаћује фактички остварени платни фонд.

Четврта пропорција, коју предвиђа законски пројекат, јесте просечна стопа акумулације и друштвених фондова у односу на потрошни фонд трудбеника у производњи, транспорту и трговини. Савезни друштвени план ову пропорцију одређује за целу Федеративну Народну Републику Југославију и разрађује је по привредним гранама, односно привредним областима и народним републикама. Ова пропорција претставља уствари економско и друштвено језгро читавог друштвеног плана. Она одлучује какав вишак производа треба да остварује радни народ наше земље по појединим гранама производње, транспорта и трговине. Према томе, код ове се пропорције ради о основној расподели националног дохотка на потрошни фонд трудбеника и на вишак производа који се има употребити било за капиталну изградњу било за друштвене фондове, као што су разни социјални фондови, издржавање државног апарата, издржавање оружаних снага земље итд. Овом се, дакле, пропорцијом одређује основна економска политика у нашој **земљи**. Очигледно је да је питање основне економске политике ствар читаве друштвене заједнице и да то питање треба да решавају друштвени планови.

Пета пропорција из члана 12, уско повезана са четвртом, јесте пропорција просечних стопа на вишак производа, које се у виду доприноса, односно пореза, уплаћују у буџет по појединим привредним областима. Та пропорција уствари одређује којим делом вишка рада управља друштво у целини преко своје социјалистичке државе, а који део вишка рада остаје на непосредном управљању самих радних колектива, односно у рукама појединаца, уколико се ради о приватном радном сељаку и занатлији. И за ову пропорцију је начелно јасно да је она друштвено питање.

Шеста и седма пропорција тичу се више односа између Федеративне Народне Републике Југославије као целине и народних република, него односа између социјалистичког друштва и непосредних произвођача, па ћу их, према томе, размотрити доцније.

Очигледно је, другови народни посланици, да пропорције путем којих, према предложеном закону, друштвени планови обезбеђују планирани развитак материјалних производних снага и расподелу националног дохотка, не опраничавају самосталну иницијативу радних колектива. Напротив, може се чак рећи да оне ограничавају управо саме друштвене планове на онај неизбежан минимум без кога би се социјалистичко друштво враћало у капиталистичку анархију производње. Можемо констатовати да Предлог закона о планском управљању народном привредом претставља оригинално решење повезивања максималне иницијативе непосредних произвођача с планским регулисањем производње и расподеле као и развитака материјалних производних снага. Предлог закона о планском управљању народном привредом заштићује како интерес социјалистичке зједнице тако и самосталну иницијативу непосредних произвођача. Он их не супротставља него их усклађује упркос извесних, још увек постојећих, негативних тенденција у самој материјалној подлози нашег друштва, а такво усклађивање интереса социјалистичке заједнице са широким иницијативом њезиних саставних делова и јесте суштина социјализма.

Чуле су се тврдње да предложени законски пројект непосредним произвођачима, с једне стране, све даје, а с друге стране, све узима пошто, између осталог, дозвољава и далекосежне мере које могу да спроводе надлежни државни управни органи. Тачно је да су мере у члановима 31 и 32 предложеног закона стварно далекосежне. На први се поглед може неке и чинити да оне омогућују, такорећи преко ноћи, завођење старог, административног система. Међутим, из законског текста се јасно види да се ове мере могу примењивати само у сврху обезбеђења обавеза друштвених планова ако их једна или више привредних организација не извршују, или неће моћи извршити, а ни у коју другу сврху. Према томе, управне мере, које предвиђају чланови 31 и 32, битно су ограничене на пропорције друштвених планова и, као такве, оне у случају потребе претстављају само њихову даљу конкретизацију. Уколико би оне биле примењиване у неком другом смислу, противно пропорцијама друштвених планова, оне би биле незаконите. Сем тога, члан 34 предвиђа далекосежне могућности жалби и приговора привредних организација.

Доношење друштвених планова јесте, према предложеном закону, до краја демократски акт. Члан 4 утврђује да друштвене планове доносе

претставничка тела. Чланови 21, 22, 23 и 24 одређују да морају бити предлози друштвених планова, пре подношења претставничком телу, достављени на мишљење и примедбе привредним удружењима, привредним коморама, синдикалним и задружним организацијама као и народним скупштинама народних република уколико се ради о савезном друштвеном плану, односно народним одборима уколико се ради о републичким плановима.

Члан 25 одређује да морају Влада ФНРЈ, владе народних република, односно народни одбори, у току израде плана, тражити да им одговарајуће привредне организације достављају нацрте својих планова и позивати привредне организације и привредна удружења на претресање својих нацрта.

Државни органи који подносе предлог друштвених планова дужни су доставити народној скупштини, односно народним одборима, на претрес и одлуку примедбе које су примили од одговарајућих претставничких тела, односно привредних удружења, комора и организација.

Одговарајући општем социјалистичком демократизму, који прожима предложени закон, долазе у законском пројекту у пуној мери до изражаја и федеративна права народних република. Чланови 14 и 15 дају народним скупштинама народних република далекосежне могућности да за своје подручје мењају извесне одредбе савезног друштвеног плана уколико се тиме не нарушавају основне пропорције. Уједно ваља поменути да одговарајуће консеквенце у погледу односа између целине Федеративне Народне Републике Југославије и народних република повлачи и Предлог закона о буџетима. Он укида тзв. општедржавни буџет, пошто је привредна целина Федеративне Народне Републике Југославије већ довољно обезбеђена основним пропорцијама савезног друштвеног плана. Према Предлогу закона о буџетима свако претставничко тело од Народне скупштине ФНРЈ па до локалних народних одбора, доноси свој буџет самостално на темељу сопственог прорачуна прихода и расхода.

Другови народни посланици, предлози нових економских закона претстављају резултат рада који траје већ дуже времена. За њихову припрему била је битна конфронтација између теориских поставки и практичких могућности. Та је конфронтација показала да смо на основу досадашње социјалистичке изградње већ способни спроводити у живот законе какви су вам предложени. Убеђен сам да пракса њиховог спровођења неће разочарати наш радни народ у његовом очекивању па вас, према томе, молим да предложене законе примите. (Дуготрајан аплауз).

Претседавајући: Одређујем одмор од 10 минута.

(После одмора)

Претседавајући: Настављамо седницу. Пре него што дам реч министру другу инж. Милентију Поповићу позивам народне посланике који желе да узму учешћа у дискусији о овим законским предлозима да се у смислу пословника пријаве за реч.

Реч има Министар финансија Савезне владе друг Милентије Поповић. (Буран аплауз).

Министар финансија Милентије Поповић (НР Србија): Другови народни посланици, Предлог закона о управљању народном привредом и на основу њега израђен друштвени план јесу основа привредног живота земље и њеног даљег развитака. Међутим, сами по себи они нису довољни да регулишу и управљају тим животом и тим развитаком. Они дају основе том развитаку и животу остављајући више слободе појединим предузећима, установама и органима у деловању на привредном пољу. Исто тако, они омогућују што слободније деловање објективних економских закона и одвијање привредног живота и развитака на бази таквог слободног деловања.

Но, баш због тога овај законски предлог и сам друштвени план нису довољни, они морају бити допуњени другим инструментима и мерама, који ће сви заједно чинити нови финансиски систем. Наш нови привредни систем, који овим законима мислимо да уведемо у живот, чини јединствену целину само онда ако се систем планирања и планског управљања, дат у горе поменутиим инструментима, допуни финансиским инструментима предвиђеним у предлозима закона о буџетима, закона о доприносима и порезима, уредбама о награђивању у привреди и другим мерама које ће из тих закона произлазити.

Међутим, иако је саставни део једног јединственог привредног система, финансиски систем има и своје специфичности и своју специфичну привредну и друштвену улогу. Он, његови инструменти и органи, сами по себи ништа не стварају; то није њихова привредна функција. Али инструменти финансиског система обезбеђују да се дневни, текући привредни живот земље, предузећа, радних колектива, па и појединаца креће у оквирима датим у друштвеном плану, другим речима ови инструментни обезбеђују реализацију планираних пропорција.

Даље, инструменти финансиског система дају базу за друштвену контролу свих делова нашег привредног живота без обзира који орган ту контролу врши: да ли друштвени или државни, у чије име и у које сврхе. Са своје стране финансиски органи сами по себи такође врше контролу привредног пословања.

Исто тако, инструменти и мере финансиског система јесу и средство управљања, тачније речено допунско средство текућег, дневног управ-

љања привредним током (јер је основно средство управљања план) без обзира о каквом се и чијем управљању ради, да ли је реч о управљању предузећем од стране радног колектива или о управним функцијама неког државног органа у привреди.

Нови финансиски закони и њихове одредбе, сагласно целокупном новом привредном систему, праве битну разлику у третирању средстава којима располажу и рукују државни органи од средстава са којима располаже привреда. То је последица битне разлике у карактеру и друштвеном садржају народне имовине. У првом случају ради се о имовини која је државна, дакле, о државно-социјалистичким облицима имовине, док се у другом случају ради о народној имовини под управом непосредних произвођача.

Прва имовина третира се преко буџета и тачно је и формално — законски одвојена од привреде. А уколико постоје између њих односи (а морају постојати у виду пореза, дотација и сл.) ти су односи законом тачно регулисани.

Правећи ову разлику и у финансиском третирању ових врста имовине, ми стварамо услове да се даље слободно развијају социјалистички облици имовине под непосредним управљањем произвођача, да се државна имовина све више смањује, да се привредни организам што слободније даље развија. То је један од кључних проблема у дебиократизацији привредног живота и односа у производњи.

Насупрот овоме што се код нас данас догађа и што ми стварамо, ми имамо у Совјетском Савезу даље подржављавање целокупне националне имовине све до колхоза. Међутим, савремени развитак на Западу такође иде у сличном правцу. И тамо јачају елементи државне својине и имовине а сагласно томе и буџети ових земаља. Истина, овде се ради о јачању државне својине у односу на приватнокапиталистичку и у тој мери се може овај процес засада оправдати, док се у Совјетском Савезу ради о пуној бирократској државној својини уз истовремено угушивање свих облика слободног руковођења привредом.

Следствено горњем постоје и две функције државних органа у финансиском пословању. У једном случају ради се о буџету, када државни органи наступају као власници који узимају или дају неке средства, док се у другом случају ради о томе да се државни орган јавља у улози општедруштвене контроле над управљањем средствима од стране појединог радног колектива. О овим двама функцијама мора се водити рачуна и разликовати их у практичном раду. Нарочито треба имати у виду чињеницу да ова подела тек са новим законима наступа у пуном садржају и државни органи морају разликовати кад и какво право, и на основу чега, имају. Тешкоће су још у томе што најчешће исти државни органи наступају у обе функције — бар засада док даљи развитак наших

односа и наше друштвене организације не нађе боље и прикладније облике.

Један од битних проблема привредног система, а нарочито нашег новог привредног система јесте проблем односа између целине и дела, између целине социјалистичке економије, целине њених интереса и појединачног интереса сваког појединог предузећа и радног колектива који њиме управља.

У капитализму целина се успоставља анархично, преко анархичног тржишта, где се појединачни капиталисти међусобно боре око профита, али их уједињује у класу — (а преко тога и појединачна капиталистичка предузећа у буржоаски капиталистички систем) заједнички интерес експлоатације радничке класе. Држава се овде јавља као заштитник тога „јединства“ и система.

У потпуном државнобирокупском капитализму јединство економије решава се административно, преко државних органа, који постају универзални власници све имовине — уз истовремено губљење сваке самосталности предузећа.

А како се тај проблем решава код нас?

У овој проблему имамо два потпроблема.

Први је: какав је економски и друштвени положај појединог предузећа? Да ли је и чиме одређен његов положај у економици и друштвеним односима? И то како предузећа као производне јединице тако и радног колектива као управљача предузећем. Ако положај предузећа није одређен онда његова слобода прелази у анархију, и кад сва предузећа пођу тим путем, то значи пут уназад у капитализам без обзира на то што раднички управни одбори управљају.

Овај проблем је законима и предвиђеним уредбама принципијелно решен.

И то:

Прво, основним пропорцијама које се односе и које су обавезне за предузеће а дате друштвеним планом.

Друго, систем доприноса и пореза у којима су дате обавезе предузећа према друштву. Ту се допринос и порези не јављају само као државни приходи већ као елеменат регулисања друштвених односа.

Треће, систем акумулације и аутофинансирања инвестиција. Овде је битно да предузећа примају обавезу да врше инвестиције предвиђене друштвеним инвестиционим планом, као и да одговарајућа планирана средства морају издвајати за инвестиције.

Даље, морају створити одређене амортизационе и друге фондове.

Четврто, нови систем награђивања који треба да се уведе новим уредбама Владе ФНРЈ.

Нови систем награђивања мора да реши, заједно са горњим инструментима, проблем да зараде радног колектива буду веће на бази веће производње, смањених трошкова производње и слично — а не на бази спекулације.

Међутим, за правилно решење проблема односа предузећа према целини нису довољни само правилни принципи, већ зависи много и од конкретних мера које треба да принципе оживотворе. Због тога је ово проблем над којим треба и даље озбиљно и детаљно радити.

Други потпроблем у проблему односа социјалистичке привредне целине и појединог предузећа јесте проблем тржишта: какво је наше слободно тржиште? Каква је разлика између нашег слободног и капиталистичког слободног тржишта?

У нашем новом систему поједина предузећа повезују се у привредни систем не преко државних административних органа, кроз буџет и дистрибуцију, већ самосталним иступањем на тржишту са својим производима. Али то тржиште није анархично као у капитализму, већ је помоћу основних пропорција, система доприноса и пореза, система награђивања радних колектива, ограничено деловање економских закона на њему, спречена анархија, спречен развитака ка капитализму. Слободно тржиште не треба бркати са анархичним тржиштем. Али, да би се анархија онемогућила (а ми је морамо онемогућити ако желимо социјалистичке односе и социјалистички развитака) морају постојати одговарајући инструменти. Они су у принципу законима предвиђени. За правилно регулисање односа на тржишту и правилно функционисање нашег тржишта потребно је да и све конкретне мере буду правилно и тачно предвиђене. Зато над овим проблемом треба такође даље будно бдити и радити. Један од елемената планираног тржишта јесте и утврђивање цена за сировине као и систем алокација који ће бити уведен за оне најкритичније производе које није могуће пустити потпуно на слободно тржиште — углавном из разлога што их не можемо у довољним количинама увозити.

Наше досадашње тржиште подељено је било на слободно тржиште готове робе и на затворено тржиште унутар саме привреде. Са новим ценама сировина и слободном продајом успоставља се све више јединствено слободно тржиште (са неким ограничењима). А у том случају и кредити и кредитни план играју друкчију улогу, знатно већу него у досадашњем систему.

Систем награђивања радних људи у привреди, који ће бити разрађен у уредбама, чини саставни део финансијских одредаба које тек са њим чине наш финансијски систем целовитим системом. Истовремено с тим и цео нови привредни систем добија потпуну физиономију. У новом систему награђивања биће основно следеће:

Прво, укида се разлика између сталне и варијабилне плате — читава плата је варијабилна.

Друго, утврђује се колики је платни фонд радног колектива и услови под којима се он формира, или другим речима: одређују се друштвени услови под којима радни колектив остварује своју колективну зараду.

Треће, овај платни фонд — или ова колективна зарада дели се на сваког појединог радника по одређеним принципима израженим у правилнику предузећа кога оверава синдикат — друштвена организација целе радничке класе.

Самим тим нестало је и радничке плате као посебне економске и друштвене категорије. Нема више најамнине, већ се појављује нова економска и друштвена категорија зарада радног колектива.

У капитализму постоји најамнина и плата као цена за радну снагу коју радник продаје (преко слободног тржишта) капиталисти. Да би постигао бољу цену радник штрајкује, организује синдикат и уопште бори се за бољу најамнину. Државни капитализам бирократске совјетске касте најамнину и плату није укинуо, радник је у најамном односу према држави. Укинута је само право радника да се погађа за цену своје радне санге. А уколико такав државни капитализам постане универзални систем у економици једне земље, он обавезно смањује најамнину, појачава експлоатацију и као резултат тога уводи принудни рад. Принудни рад, пак, претвара се по логици ствари у робовски рад. И зато је у совјетском бирократском државном капитализму логична и законита појава принудни и робовски рад.

У нашем привредном систему најамнине нестаје, појављује се зарада колектива. То је битна квалитативна економска и друштвена промена. Она показује и доказује да је радничка класа стварно ослобођена експлоатације и да почиње непосредно да управља процесом производње, остварујући своју зараду кроз то управљање.

Предлог закона о буџетима и нови буџети који ће се донети на основу овог закона, у складу су са свим променама које се врше у нашем унутрашњем економском и друштвеном уређењу. У досадашњем систему финансирања основну и одлучујућу улогу у финансирању свих потреба земље играо је буџет. Он је, као јединствени централни фонд прикупљао сва финансиска средства и расподељивао их на поједине потребе. Због тога је он био општедржавни буџет, јединствен, обједињавао је буџете свих органа власти од највиших до најнижих, садржавао у себи сва расположива средства. У новом систему великим делом средстава управљаће самостално радни колективи, док ће само један део бити укључен у буџет. Он садржава потребе за извршење задатака самих државних органа, неке потребе општих државних фондова и само део

потреба привреде; уколико су јој потребне дотације. Због тога више нема потребе за општедржавним буџетом.

Друштвеним планом обезбеђује се економско јединство и повезаност целе привреде у економску целину, а буџети појединих органа државне власти могу сада бити независни један од другог. Због тога се у законском предлогу предвиђају већа буџетска права не само републичких органа власти, већ и осталих локалних органа. У предлогу закона су предвиђени извори буџетских прихода и њихова расподела на поједине органе државне власти тако да се и омогућује самосталност буџета сваког државног органа. Важна одредба овог законског предлога јесте да свако предузеће један део друштвеног доприноса уплаћује у буџет локалног органа власти. Тиме се успоставља нормална и логична веза између локалног органа и предузећа, нормални интерес који постоји и ствара заиста материјалну базу за рад и перспективни развитак локалних органа — за њихово стварно развијање, за јачење демократије у нашој земљи.

Предлог закона о друштвеном доприносу и порезима јасно разликује изворе прихода сваког социјалистичког предузећа и начин опорезивања тих прихода. У том смислу он разликује систем доприноса и пореза које плаћају социјалистичка привредна предузећа од пореза који плаћају појединци и приватни произвођачи. По овом предлогу закона сва привредна предузећа плаћају друштвени допринос у облику стопе на фонд плата, која је иста за сва предузећа. Ово је основни социјалистички однос и веза сваког предузећа и сваког радног колектива са друштвеном заједницом, на њу је обавезан сваки колектив сразмерно свом платном фонду.

Међутим, неразвијеност производних снага уопште чини да ефекат живог људског рада у свим гранама привредне делатности није исти, већ, напротив, врло различит. Ниске производне снаге чине да природни услови производње јако и различито утичу на производност рада у појединим гранама. Због тога у појединим гранама и постоје посебни — повлашћени монополисани положаји. Разуме се да приходи које предузећа на овај начин остварују не могу ићи само на повећање зараде радног колектива. Ради тога уведен је и посебни додајни друштвени допринос који ће овакве гране и предузећа уплаћивати.

Порез на промет остаје и даље као порески облик и као инструмент управљања и регулисања односа на тржишту, инструмент расподеле националног дохотка. Укидање крутог утврђивања цена производа на тржишту (осим извесног мањег броја сировина) захтева овај порески облик, јер се њиме лако и ефикасно може одржавати планирани ниво цена и планирани односи у ценама појединих производа итд.

Међутим, и поред ових врста давања поједина предузећа могу имати веће или мање приходе, тј. нека од њих могу имати екстра добит. Порекло екстра добити може бити већа, боља техничка опремљеност средстава за производњу. А пошто су она друштвена, то радни колектив који на њима ради не би имао право на повећану зараду из остварене екстра добити. Међутим, порекло екстра добити може бити и већа стручност радника који раде на тим савременијим средствима и машинама, боља организација, ефикаснија производња итд. — све заслуга самих радника. У том случају овај део екстра добити припада радницима. Предлог закона предвиђа порез на екстра добит и то прогресивно од извесне висине. Правилном комбинацијом висине од које почиње опорезивање екстра добити са самом прогресијом опорезивања може се учинити да се неоправдана екстра добит од предузећа одузме и да предузећу остане оно што му припада, а да има интереса радни колектив за сталним усавршавањем производње и смањењем трошкова.

И поред свих горњих облика могућно је да поједина предузећа остварују фонд плата преко једне одређене границе. Она то могу учинити користећи разне тренутне или трајније погодности на тржишту, непредвиђене околности или бавећи се чистом шпекулацијом. Због тога законским предлогом се и предвиђа опорезивање таквог фонда плата који прелази одређену, планом предвиђену висину, и то помоћу прогресивне скале, да би се помоћу прогресије решила противуречност између заинтересованости радног колектива за усавршавање производње и одузимања неоправдане зараде.

Из овога што сам рекао јасно се види да систем доприноса и пореза није само инструменат за убирање буџетских прихода већ исто тако и инструменат управљања (заједно са осталим инструментима и мерама) — другим речима: системом доприноса и пореза учвршћује се веза предузећа са целином и одређују економски и друштвени услови под којима предузеће има да ради у планираном периоду и под којим ће радни колектив, који предузећем управља, зарађивати свој фонд плата. Важно је нагласити да предлог закона усваја принцип да и задруге као привредне организације могу бити укључене у овај систем доприноса и пореза. Наравно, да то не може одмах, већ да ће касније и постепено, уколико се поједине задруге буду развиле у виши тип, који се приближује типу социјалистичког предузећа, такве задруге бити укључене у овај систем са одговарајућим и обавезама и правима и задруга и задругара. О томе ће Влада посебно одлучити, а дотле ће задруге плаћати порез на доходак.

У погледу пореза на доходак предлог закона задржава углавном исте принципе који су били и у досадашњем Закону о порезима. Наиме опорезивање се врши према збиру свих прихода (дохотку) једног поре-

ског обезника, постигнутих у току једне године. Порески обезник је, као и досада, приватно-правно лице, задруга односно домаћинство а не поједини чланови домаћинства. Пореске стопе су прогресивне. Међутим, учињене су значајне измене у погледу израчунавања прихода од пољопривреде.

У предлогу закона предвиђено је да се приход од пољопривреде израчунава у виду катастарског чистог прихода према катастру земљишта. Овакав начин израчунавања прихода од пољопривреде има преимућства над досадашњим начином израчунавања прихода у томе, што искључује произвољност и што се заснива на објективним, научно потврђеним чињеницама. Пошто се катастарски чисти приход израчунава према просечном приносу земљишта у току неколико година, порески обезник је заинтересован да повећава производњу изнад тога просека, јер му тај вишак остаје неопорезован.

У циљу даљег осамостаљавања локалних органа власти, општинских одбора, уводи се локални прирез који ће пре свега служити за подмирење буџетских потреба општина а тиме ће истовремено бити остварена и њихова буџетска самосталност.

За извршење задатака који из предлога закона произлазе потребна је већа стручност извршних органа и неке организационе промене. Одговарајуће мере да се ово постигне треба одмах предузимати.

За оцену нашег новог привредног система важно питање јесте како су регулисани финансијски односи између државе и државне администрације и сваког предузећа посебно. Тек ако је у овим инструментима разграничен однос и ако они дају право на самосталност предузећу, тек онда се може без лицемерја говорити о самосталности привредних предузећа и о дебијократизацији привреде.

Међутим, за оцену новог привредног система исто тако важну улогу игра и то како је решен проблем заинтересованости произвођача за производњу као и то како је решен проблем проширене репродукције, инвестиција. Другим речима, да ли нови законски и други инструменти у довољној мери решавају проблем заинтересованости за производњу и за инвестиције.

У капиталистичком систему интерес класе на власти заступљен је у капиталисти који као власник средстава за производњу, борећи се за свој лични просперитет бори се и за читав друштвени капиталистички поредак, који му са своје стране даје привилегију да господари средствима за производњу. Произвођачи, иако ствараоци вишка вредности, ни најмање нису заинтересовани за општи успех предузећа. Сваки има свој лични интерес да обезбеди репродукцију своје радне снаге и своје породице. Недостатак везе између интереса произвођача и интереса капиталисте, капиталиста надокнађује економском нуждом (страх од

неизвесности, немогућност да без осмочасовног рада обезбеди ни нај-
нужније потребе, жеља да побољша свој лични стандард тера га на
повећане напоре који у крајњој линији конвенирају капиталисти јер
се тако постиже већи вишак вредности). Међутим, државне мере интер-
венције све више ограничавају тај класични стимулус у капиталистич-
кој производњи. Радници већ дуго имају замрзнуте наднице, колективни
уговори значе гаранцију минималне наднице испод које капиталиста не
сме ићи. Опорезују се високи профити; из разлога спољнотрговинског
биланса, уводе се многобројна ограничења која усмеравају спољнотр-
говинске трансакције. Наравно, и поред ограничења, капиталиста на-
лази свој интерес и у условима рада за нешто снижени профит, јер му
власништво над средствима за производњу обезбеђује доминантни дру-
штвени положај и несразмерно већи део вишка рада. Али је проблем
личне стимулације радника за повећање продуктивности рада из дана
у дан све озбиљнији. Озбиљна штампа и часописи на Западу све више
се занимају односом радника према предузећу. Траже се излази из
стања у коме је радник све слабије заинтересован да личном иниција-
тивом повећа продуктивност рада. Дискутује се о потреби да се радни-
цима мора дати учешће у добити, јер је стагнација у продуктивности
неминовна. Има предлога да се радницима да учешће у власништву над
средствима за производњу. До оваквих дискусија о учешћу радничке
класе у власништву и расподели добити поред разлога стимулације до-
лази и због све јасније друштвене неправде да ствараоци вредности, сем
најамнине, немају никаквог удела у основном друштвеном богатству и
што социјалистичка схватања упркос свему продиру кроз све поре дру-
штвеног организма. Оваква схватања, разуме се, иду само до следећих
граница:

Прво, може се допустити учешће у добити али уз очување управ-
љања предузећа од стране власника, или, може се допустити и сувла-
сништво радника, али као малих, ситних акционара, који не могу да
одлучују о судбини предузећа.

Друго, капиталисти могу и изгубити власништво, али радници не
могу да постану искључиви управљачи предузећа јер они нису за то
спремни, нису ни „психолошки“ припремљени ни по свом друштвеном
положају у стању да приме на себе такву одговорност. Држава место
њих, уз њихову ограничену сарадњу преузме на себе одговорност да
у име „организоване заједнице“ управља производњом и расподелом
вишка рада.

У првом случају разматрања уопште се не прелази преко светог
буржоаско-капиталистичког власништва, а у другом случају највише
достигу до државно-капиталистичких схватања.

У совјетском систему о стимулацији радника у производњи данас се више скоро и не говори. На једној страни јача државна машина, ставља све више своју руку на целокупну привредну делатност, јача апарат чиновника, а на другој страни све нове форме принудног рада — уз извесно лажно стимулирање преко фондова које државни директор дели појединим радницима.

Тек наш нови систем тај проблем решава. Раднички свасти, који буду управљали предузећем и пословима на бази нових закона и финансиских одредаба способни су да воде предузеће уз луну рентабилност и пуну заинтересованост свих радника.

Финансиско пословање предузећа тако је постављено да зарада колектива зависи од успеха целог предузећа. А зарада сваког појединог радника најпре од зараде целог колектива а затим од залагања самог појединог радника. Предузеће, односно радни колектив, према државном буџету испуњава унапред одређену обавезу (допринос — порезе), па је према томе заинтересован да најбоље ради јер има већу зараду. Тиме се постиже друштвена рентабилност производње. Зарада појединог радника зависи од зараде целог колектива, па је интерес појединца у сагласности са интересом колектива. Тако нове мере у нашој привреди правилно решавају заинтересованост целе радничке класе, фабричких колектива и појединог радника за што рентабилнијом производњом.

Због тога ми смо сигурни да ће наш нови привредни систем (пored других својих особина) бити и најрационалнији, најрентабилнији, најефикаснији и најстимулативнији уз, наравно, исте остале услове. Уосталом ако он истовремено не би и то био, он не би имао свог оправдања.

Наш финансиски систем решава и проблем финансирања инвестиционе изградње на нов начин.

Наш је основни принцип у томе да капитална и сва остала изградња, где је год то могућно, буде вршена на принципу самосталног финансирања. У том погледу наши закони предвиђају уступање — делимично или потпуно — друштвеног доприноса и пореза, оним радним колективима који ће сагласно друштвеном плану вршити инвестиције. Аутономија предузећа и стимулација у том случају су потпуни. Не само да у свом редовном пословању предузеће не зависи од буџета, него не зависи ни у случају повећаних издатака за проширену репродукцију. У таквом случају предузеће управља целокупним вишком рада који ствара.

Радници нису само управљачи текућом производњом, већ преузимају на себе одговорност за даљи развој производних снага. Нарочито значајну улогу у том погледу имаће виша привредна удружења.

За овакву одговорност у управљању вишком рада, радничким саветима су потребни инструменти привредног управљања, којима они морају овладати и који морају постати свакодневни метод руковођења. Зато правилна калкулација у предузећу има ванредно важну улогу.

У досадашњем управљању предузећем, калкулација није била основни инструмент економског управљања не само за радничку управу него и за директора и његове сараднике. Шта је могла калкулација да покаже када су се трошкови производње рачунали по одређеним нормативима и ценама, а крајњи резултат калкулације је салдиран са буџетом — признат губитак је покриван из буџета а вишак је одлазио у буџет. Из чињенице да се предузеће није појављивало на слободном тржишту, већ на затвореном тржишту дистрибуираних производа, произлазила је и релативно мала важност калкулације у предузећу. Ишло се чак и дотле да је технички и руководећи кадар почео сматрати да је то ствар књиговође и финансиских службеника. Из саме калкулације не би се много ни видело. Трошкови производње садржали су само новчане плате, према томе добар део плате није био садржан у трошковима производње, амортизација није била увек добро проценена, још на бази ревалоризације извршене 1947 године, материјал, увозни или домаћи, зарачунаван је по ниским ценама. Било је и досада примера када је калкулација производње у предузећу била основ дискусије и претресања стања у предузећу. Али је све то недовољно.

Међутим, правилна калкулација може дати одговор на следећа основна питања.

Прво, да ли обим утрошка живог рада расте у поређењу са прошлим периодом за исти обим производње, да ли се снижавају или расту материјални трошкови по јединици производа, како изгледа режија предузећа итд.

Друго, одакле се набављају сировине, шта стаје њихов превоз, да ли их треба куповати у толиким количинама и држати на залихи и обрнуто, да ли због неблаговременог набављања сировина долази до непотребног застоја и повећања трошкова.

Треће, како иде реализација производа, који су артикли највише тражени и због којих особина. Како квалитет утиче на прођу поједине робе итд.

Анализа ових елемената не само да се не своди на калкулативни посао, него је то обично почетак много озбиљнијих дискусија. Тако, на пример, повећани утрошак материјала указује или на застарео, нерационалан процес производње или на крајње немарно коришћење сировина при чему долази до великог шкарта, отпадака и слично.

Или, повећање платног фонда на исти обим производње изазваће дискусију о броју радних места и њиховој оправданости, о организацији

технолошког процеса, распореду одељења и погона, недостатку добре припреме за производњу и слично.

Или, анализа калкулације може показати слабост комерцијалне и финансијске организације предузећа услед које није обезбеђен најрентабилнији пласман производа, набавка сировина, није решена замена за увозне сировине јевтинијим домаћим сировинама, нису искоришћене извозне могућности и сл.

Идући овим путем најсигурније се долази до откривања свих слабих места у организацији производње, као и до најкомпликованијих питања рационализације, проширења, измене технолошког процеса, откривања резерви и сл.

Овај пут је у исто време најприступачнији пут за упознавање радничких колектива са економиком предузећа и економским средствима управљања јер се при анализи калкулације увек ради о конкретним питањима из рада појединих погона, о питањима појединих производа, где сваки радник разуме о чему се ради и има шта да каже о недостацима.

Ако радничка управа тражи од директора и стручног особља да је у што краћем року извештава о томе како стоји са трошковима предузећа и појединих производа, убрзо ће почети фактички да управља и да се служи стручним апаратом за припрему појединих проблема. Овакво коришћење калкулације није само питање неке анализе ради установљивања стања, него од ранијег или каснијег откривања слабости зависи обим платног фонда, успех предузећа, могућност да на бази повећаног рентабилитета предузеће предузме сопствене инвестиције итд. Ради се, дакле, о свакодневним интересима колектива и заједнице.

Слично је питање формирања цена ради изласка на тржиште. Предузећа се морају почети борити за тржиште, тражити најповољније услове, организовати комерцијалну службу, привредне информације и пословне везе. У основи цена мора бити калкулација предузећа и зарада која долази као резултат нормалног квалитета и побољшаног асортимана. Сваки покушај да се користи недостатак извесних производа и набијају цене знак је нездравог приступања овом питању. Повећана цена има основа у бољем квалитету, као и већа зарада на бази ниже цене али за повећану производњу.

Перспектива радничког управљања везана је за савладавање економских закона и метода управљања предузећима. Без савладавања ових проблема управљачи су само формални управљачи.

Када буржоаски економисти говоре о социјалистичком подруштвљавању средстава за производњу они не споре огромне предности тог акта и огромне могућности планског управљања који на тај начин добија основу. Међутим, они кажу, слаба тачка социјалистичке привреде

је недостатак приватне иницијативе и немогућност да се створи замена за капиталисту у предузећу. Ови приговори у целини важе за совјетска државна предузећа, јер државни чиновник као директор предузећа није замена за капиталистичког власника, а најамнина радника није довољна да интерес произвођача замени приватну иницијативу.

У нашем систему, међутим, управљање од стране радника који рукују платним фондом, средствима за проширену репродукцију на бази самосталног финансирања, утврђују сами своје цене и боре се на тржишту за већи успех — уз одговарајуће обавезе које морају према друштвеној заједници извршавати — ако притом овладају економским знањем како да управљају предузећем, онда је то не само замена за капиталисту и његову приватну иницијативу, него је то ново друштвено и економско стање у коме се појављује иницијатива целих колектива. Управљање производњом није несавладљив задатак. Ради се о томе да се оно приближи радницима и да им се омогући да постигну основна економска знања.

Предуслов доброг радничког управљања је обезбеђена друштвена контрола унутар предузећа. Она је у суштини основна контрола. Уколико она није ефикасна неће помоћи никаква друга контрола која би долазила споља, било од ког органа.

Пре свега ефикасна друштвена контрола јесте тржиште, које ће немилосрдно проконтролисати и издвојити све оне колективе и предузећа који раде нерационално и слабо и ставити пред њих саме и пред друштво задатак: шта треба урадити са њима и како лечити такво стање. Та аутоматска контрола је у исто време и веома добар учитељ.

Тежиште, међутим, организоване контроле пре свега треба поставити у предузећу. Никаква државна контрола не може заменити недостатак друштвене контроле у предузећу. Ту је њен почетак и њена главна снага; државна контрола треба да дође тек иза ње да реши неке специфичне задатке. Основ, међутим, сваке добре унутарње контроле је обезбеђење доброг књиговодства из кога се могу сачинити све потребне калкулације и констатовати стање. Ни најбољи економисти из хаоса који постоји у књиговодству неког предузећа не могу ништа исконструисати. Ни најбољи раднички савет не може ни почети да управља ако нема чисте рачуне у предузећу и добро књиговодство.

Тако исто стоји и са питањем обрачуна. Морају се тачно знати резултати једног периода, и то опет не ради државних органа, него пре свега ради полагања рачуна пред радничким колективом. Као што ће сваки државни орган бити дужан да пред претставничким телом положи рачун о сваком утрошеном динару, управни одбор предузећа мора положити рачун пред колективом и заједницом шта је урадио са народном имовином која му је поверена, какве је резултате показао, како је по-

делио вишак рада, фонд плата, колико је утрошено у инвестиције и са каквим успехом итд.

Државна контрола се јавља тек да изврши обрачун друштвених обавеза предузећа са државом, да интервенира где је закон повређен, да пружи помоћ или да се јави као заштитник општих интереса или интереса појединаца у колективу када резултати рада показују да је колектив прешао границе својих законских права или не извршава своје обавезе.

У периоду административног руковођења привредом када се размена отромног дела робе вршила у затвореном тржишту на које су имали приступа само по плану одређени купци а роба се продавала и куповала по унапред утврђеним ценама, а веома мали део излазио на слободно тржиште, кредит је био више или мање само техничко средство размене и евиденције путем бирманског начина плаћања. На местима где је новац прелазио границе затвореног круга, тј. у односима са становништвом постојао је независно од кредита административни инструменат — касени план који је баш због свог административног карактера био, по правилу, у противречности са кредитом, те ради тога и поред користи коју је пружао у притиску на штедљиву употребу готовог новца, ипак претстављао велику али, код таквог система, нужну административну стегу.

У том периоду вршени су покушаји за успостављање ефикасне банкарске контроле путем кредита, али су ти покушаји сведени на конкретне интервенције у појединим случајевима прекорачења кредита, пошто кредитни односи нису били базирани на пословним односима између банке и корисника кредита, већ је ради аутоматизма у плаћању корисник кредита био у стању да висину кредита одређује по свом нахођењу, док камата која је била веома ниска није могла довољно да утиче на то због повезаности предузећа са буџетом.

Све већи прелазак на слободно тржиште тражио је предузимање потребних мера да се у области кредита отклоне постојеће слабости. Укидање аутоматског плаћања у привреди омогућило је банци да у области кредита успостави нормалне пословне односе и на тај начин створи поволне услове за успешну контролу коју банка има да врши у име друштва.

У новом привредном систему кредит (и одговарајуће камате) постају такође важни инструменти руковођења привредом и обезбеђења финансиским средствима, — извршења друштвених пропорција.

Преласком на слободно тржиште ми укидамо дуплицитет на тржишту. Сада постоји једно и јединствено тржиште, на коме се појављују сва роба и сви купци. А купци су становништво, сви буџети и целокупна привреда са свим својим средствима. У таквој ситуацији кредит

и камате имају друкчију улогу. Кредит, односно кредитни биланс као његов одраз на одређени датум, обухвата све робно-новчане трансакције одређеног периода, а његов резултат, тј. разлика између средстава и датих кредита показује стање оптицаја готовог новца. Према томе, шира или ужа политика кредита у даном периоду добија свој непосредни одраз у робно-новчаним односима становништва чији је резултат пораст или опадање куповне вредности динара. Досадашњи касени план постаје узак и недовољан као инструмент и мора се заменити кредитним билансом.

Даље, у систему где је предузеће самостално, где није саставни део буџета, камата на обртна средства узета од банке има друкчију, чисто економску функцију. Величина обртних средстава и камате на ова средства у директној су економској вези са добити предузећа, па према томе и са платним фондом. Бољи рад, боље коришћење сировина и ненагомилавање сировина смањују обртна средства па према томе и суму за камате, а повећавају фонд плата. И обротно. Значи: кредит и камате са ове тачке гледишта играју друкчију улогу. Због тога и у политици кредита и обртних средстава мора бити промена. Самим тим однос предузећа и банке постаје привредни — пословни однос, банка добија знатно већу улогу у раду предузећа, и сама банка добија подлогу да може извршити улогу друштвене евиденције и контроле коју она, по правилу, треба да има у социјалистичком друштву.

У вези с тим банка у нашем новом привредном систему добија нову, значајнију улогу у смислу јаче, економске улоге кредита и камата и у смислу обухватања друштвене евиденције и контроле у оној мери у којој банка то самим својим пословањем врши било директно, сама — било тиме што даје материјал и податке за друге органе (државне и друштвене) који се јављају као органи контроле.

Због тога наш банкарски систем мора брзо појачати своје квалитетске и мора претрпети извесне организационе промене — а у сврху јачања и даљег развика.

Прелажење на нови систем отпочело је преласком трговине потрошне робе на слободно тржиште. И у току целе 1951 године траје тај процес припрема.

Преласком на слободну трговину омогућено је нормално формирање цена на бази понуде и тражње и исправљање свих оних односа у ценама које су биле наслеђе административног система.

Са слободним ценама у трговини створила су се, међутим, два тржишта. Једно слободно тржиште потрошне робе и друго, затворено тржиште на коме се и даље у сфери размене за репродукцију размењивала роба по нижим јединственим ценама. Производња је и даље продавала своје производе по ценама које су базиране на старим калку-

лацијама. На тој основи образовао се компликован обрачун убирања тржишне добити, као разлике између нижих цена у производњи и слободних цена и регреса за издате бонове са којима су потрошачи могли куповати робу на слободном тржишту.

Током неколико месеци на бази мера Владе, које су ишле за уравнотежавањем цена на слободној пијаци, настао је нови ниво цена који одговара садашњим нашим могућностима производње робе за ши-року потрошњу и куповног фонда становништва. Најсигурнији пут је био да се као база за стабилизацију наше привреде узму новоформи-ране цене на слободном тржишту и да се на тој основи формирају и све остале цене у производњи. На тој основи и одређене су нове цене сировинама и полуфабрикатима. Анализа је показала да остварење основних пропорција друштвеног плана може бити обезбеђено и без детаљног утврђивања цена свих артикала и да је за држање општег нивоа цена довољно да Влада одреди цене основних сировина и полу-производа на бази њихових фактичких трошкова, а да све остале цене предузећа сама формирају. Цене сировина, нови амортизациони износи за поједине гране који су се приближили стварној вредности постро-јења, платни фонд који узима у обзир бонове са којима је становни-штво фактички куповало потребну му робу, то су били елементи који су се показали најреалнији као база за наш стабилизациони ниво цена.

Нове економске цене су биле дате на дискусију, добивен је читав низ примедба које су корисно послужиле за коначно утврђивање цена сировина које су већ објављене и ступају на снагу 1 јануара 1952 го-дине. Са тим даном престаје последња административна препрека за нормално, економско калкулисање стварних трошкова наше производње и за нормалну размену робе.

Нове цене постављају пред предузећа и нове задатке. Читав месец јануар калкулације у сваком предузећу и прерачунавање обавеза пре-дузећа према заједници биће основни задатак сваког предузећа. Тек на бази таквих анализа предузећа ће изаћи спремија на тржиште, по-тражити најповољније услове снабдевања горивом и сировинама и нај-бољи пласман своје робе.

Паралелно са новим ценама дате су и нове робне тарифе које уки-дају ранији неекономски принцип да су за превоз робе на било којој релацији у земљи предузећа увек плаћала просечни подвозни став.

Наравно, потпуно слободан режим у размени робе трпи извесна ограничења услед опште ситуације у свету или још увек заостале про-изводње поједине робе. Извесне стратешке и дефицитарне сировине и артикли остаће под алокацијом и један још мањи број под дистри-буцијом.

Чим смо прешли на нове цене први задатак је да под 31 децембром ове године извршимо инвентарисање свих вредности у нашој земљи и њихово прерачунавање на нове цене.

На бази нових цена и нових трошкова израђен је уз друштвени план предлог стопа акумулације и фондова које свако предузеће треба да обрачуна да би оценило своју друштвену рентабилност и да би се добила основа за израчунавање друштвених обавеза предузећа према заједници. Тај рад је у току и када отпочне уплата друштвеног доприноса и осталих обавеза на основу тако израчунатог вишка рада стварно ће ступити у дејство наш нови привредни систем и нови однос радних колектива према држави.

Преласком на нове цене у производњи и на јединствено слободно тржиште ми стварамо услове за даље продубљавање процеса стабилизације у нашој привреди. Борба за стабилизацију не креће се више само у кругу уравнотежења односа понуде и тражње робе за масовну потрошњу и усклађивање са куповном снагом за личну потрошњу, већ се борба за стабилизацију преноси све више на производњу, на успостављање нормалних односа у самој производњи. Производња, њени проблеми рентабилитета, повећана продуктивност, штедња итд. постају прворазредна економска питања како за државне органе тако и за саме радне колективе.

Пошто је цео овај пут успешно пређен и цео систем и односи у њему у основном испробани, остало је да се отклони и последњи остатак старог система и то у спољним економским односима, и да се паритет динара према злату утврди на нивоу који одговара новим ценама. Влада је нови паритет динара установила на бази 1 динар = 2,96223 милиграма финог злата — и он ће важити од 1 јануара.

Овај нови паритет омогућава нормално и слободно пословање наших предузећа у спољно трговинским трансакцијама и са овим она могу наћи нормални интерес у извозу. Због тога од 1 јануара неће аутоматски из фонда за изједначење цена бити исплаћивана предузећима никаква накнада. Међутим, због тога што на нашем унутарњем тржишту нису уравнотежени сви односи између цена појединих производа, привремено ће нека роба захтевати премирање ради извоза. То ће се решавати посебно и конкретно за сваку робу.

Из ових разлога ја молим да се предложени закони прихвате. (Аплауз).

Претседавајући: Пошто смо саслушали експозе чланова Савезне владе, отварам дискусију. Реч има народни посланик др Јерко Радмиловић.

Др Јерко Радмиловић (*Изборни срез Брач—Хвар—Вис, НР Хрватска*): Другови народни посланици, очевидно је да Приједлог закона

о планском управљању народном привредом претставља даљни одлучан корак на линији онога друштвеног развика који је Народна скупштина ФНРЈ одредила још у мјесецу јуну 1950 године својим хисторијским актом — Основним законом о управљању државним привредним подuzeћима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива.

Приједлог овог закона тежи, да се у складу са нашим досадашњим постигнућима и садашњим потребама, као и у складу с одређеним правцем нашег развика ријеше сва основна питања са подручја планског управљања народном привредом. С тим у вези приједлог својим одредбама рјешава проблематику садржаја планова, начина доношења друштвених планова, извршења друштвених планова, мјера за осигурање извршења обавеза из друштвених планова и проблематику контроле извршења друштвених планова.

Иако сва ова питања односно предложена рјешења имају велико значење за успјешно планско управљање народном привредом уопће, осврнуо бих се овом приликом на приједлог закона у свијетлу само овог питања: у којој мјери и са колико досљедности овај приједлог закона разрађује и конкретизира онај начин управљања народном привредом, који је инаугуриран Основним законом о управљању државним привредним подuzeћима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива, а који треба да доведе до битних промјена у области друштвено-радних односа, тј. до социјалистичких друштвено-радних односа у нашој друштвеној заједници.

Као што је познато, у капиталистичком поретку, гдје је основица производних односа капиталистичко власништво над средствима за производњу и гдје не постоји власништво капиталисте над радницима, тај облик власништва над производним средствима одређује карактер производним односно друштвено-радним односима. Наиме, иако су радници у капитализму формално слободни од особне оvisности, ипак, пошто су лишени средстава за производњу која припадају капиталистима, то да не би умрли од глади, они морају капиталистима продавати своју радну снагу као робу и носити јарам експлоатације.

За објашњење структуре друштвено-радних односа у капиталистичком привредном систему позивамо се на Маркова указивања, да се претварањем новца у капитал распада на два самостална процеса који припадају различитим сферама и постоје засебно један од другог. Први процес припада сфери робног промета и према томе врши се на робном тржишту. То је куповина и продаја радне снаге. Други процес је потрошња купљене радне снаге или сам процес производње. Као процес потрошње радне снаге од стране капиталисте — такође по Марксу — процес рада показује двије карактеристичне појаве: прво, радник ради

под надзором капиталисте, друго, производ је власништво капиталисте, а не непосредног произвођача — радника. Од тренутка кад је радник ушао у капиталистове радионице капиталисти је припала употребна вриједност његове радне снаге, тј. рад. Значи, настали у сфери размјене у уговорном облику као односи између правно једнаких особа, капиталистички друштвено-радни односи у сфери производње постају односи господства и потчињености.

Основица производних односа у поретку прелазног периода јест друкчија, па су зато и друштвено-радни односи друкчији (а с тим у вези и право којим се ти односи регулирају).

Када је ријеч о друштвено-радним односима и њиховом карактеру у новој Југославији — дакле, држави прелазног периода — запажамо слиједеће:

Револуционарна смјена власти и одузимање од стране државе средстава за производњу (власништва) капиталистима имало је за последицу стварање знатног државног привредног сектора.

Извршена измјена на једној страни друштвено-радног односа, тј. замјена приватног капиталисте с државом као колективним кредитником радних маса није аутоматски могла да у потпуности измијени осебујности наслијеђеног друштвено-радног односа већ је друштвено-радни однос са својим основним осебујностима преузет из капиталистичког поретка, јер другог пута нити је било нити је могло бити.

У првом реду сама замјена носиоца управљања с експроприраном имовином (фабрике, рудници итд.) извршена је из руку приватних капиталиста у руке државе, тј. апарата, а не у руке непосредних произвођача, није ни могла потпуно избрисати с друштвено-радног односа карактеристику потчињености. Наиме, радник овдје ради под надзором државног апарата — умјесто под надзором капиталисте или његових чиновника, који иначе у монополистичкој фази капитализма обављају за капиталисте, односно за буржоаску државу, све послове.

Даље, производи процеса рада не припадају непосредним произвођачима односно непосредни произвођачи немају утјецаја на подјелу вишка рада већ имају право само на надницу односно плаћу по начелу: од сваког према његовим способностима — свакоме према његовом раду.

Као што се види, друштвено-радни однос на првом кораку прелазног периода носи битне осебујности друштвено-радног односа државно-капиталистичког поретка, тим више што овдје „влада исти принцип као при размјени робних еквивалената: једнака количина рада у једном облику размјењује се за једнаку количину рада у другом облику“ (Маркс).

Међутим, у томе се не исцрпљује цијела истина ни о карактеристици друштвено-политичког ни друштвено-економског поретка пре-

лазног периода уопће ни у нашој земљи а ни карактеристика друштвено-радних односа ни права које регулира ове односе.

То је само оцјена првог корака, и то као привредног, кога радничка класа и остале радне масе чине излазећи из претходне друштвене формације — из капитализма — али који у себи крије потенцијалне могућности за даљњи размах у правцу изградње социјалистичког односно комунистичког друштва, а чему и право односно законодавство треба да даде свој прилог.

Међутим, ово, с друге стране, значи: уколико би се зауставили на том свом првом кораку, тј. уколико би се конзервирани ти политички и економски односи — у првом реду државе и државни облик власништва — тада би на тој основи израстао свеопћи државни монополистички капитализам, какав постоји данас у Совјетском Савезу.

Лењин је још у септембру 1917 године овако објашњавао те прве кораке (чита):

„А сада покушајте да на мјесто јункерско-капиталистичке, на мјесто спахијско-капиталистичке државе ставите државу револуционарно-демократску, то јест државу која револуционарно руши све привилегије, која се не боји да револуционарно остварује најпунји демократизам? Ви ћете видјети да државно-монополистички капитализам у стварно револуционарно-демократској држави неминовно, неизбежно значи корак и кораке к социјализму!

Јер ако крупно капиталистичко подuzeће постане монопол, значи да оно услужује цио народ. Ако је постало државни монопол, значи да држава (тј. оружана организација становништва, у првом реду радника и сељака, под условом да постоји револуционарни демократизам) усмјерава читаво подuzeће — у чијем интересу?

— или у интересу спахија и капиталиста; тада имамо не револуционарно демократску, него реакционарно бирократску државу, империјалистичку републику;

— или у интересу револуционарне демократије, када то и јесте корак к социјализму.

Јер социјализам није ништа друго него најближи корак напред од државног капиталистичког монопола. Или другим ријечима: социјализам није ништа друго него државно-капиталистички монопол који је окренут на корист цијелог народа и који је утолико престао да буде капиталистички монопол.“ (Изабрана дјела, том II, књ. I, стр. 111).

Зато се и наш први корак — с тачке гледишта његових потенцијалних могућности, с тачке гледишта његових тенденција а не с тачке гледишта стања — могао да оцијени као социјалистичка мјера, тј. као мјера која служи изградњи социјалистичког друштва односно будућој изградњи социјалистичких друштвено-радних односа.

Остаје, према томе, поставка, да облик власништва над средствима за производњу, у суштини, карактеризира производне односе па тиме и друштвено-радне односе. Ипак, резултати су друкчији данас него што нам се то јуче причињало. То долази отуда, што нам се државно власништво указивало као највиша форма социјалистичког власништва или још тачније као највиша форма власништва прелазног периода, то јест сматрало се, да су државна подuzeћа постала у потпуности друштвена имовина. С обзиром на такав став према овом основном питању, објашњавало се, да се сваки грађанин налази заједно са свим осталим грађанима у једнаким друштвеним односима према имовини у рукама државе и да због тога нема потчињености већ да су друштвено-радни односи преобращени од односа господства и потчињености у односе искључиве другарске сарадње и социјалистичке узајамне помоћи. Овакво становиште произлазило је и из фетишизације саме државе у прелазном периоду.

Иако је такво становиште било мотивирано добрим намјерама али под лошим утјецајем, то је оно ипак било неправилно а могло је бити и штетно.

Неправилно је било зато, што су се резултати односно тенденције првих корака у области измјене друштвено-радних односа изједначавали са коначним резултатима читавог прелазног периода, с резултатима борбе за изградњу социјалистичког друштва. Штетно је могло бити зато, што такав став успаљује будност радничке класе у односу на бирократске тенденције које иду ка конзервирању државно-капиталистичког стања умјесто да се свјесно, стално и упорно подржава борба и подузимају мјере које ће допринијети измјени друштвено-радних односа, од односа господства и потчињености у односе заиста другарске сарадње и социјалистичке узајамне помоћи људи ослобођених од свих облика експлоатације.

Као што је познато, наше је државно и политичко руководство, с другом Титом на челу, стално водило бригу око остваривања интереса радничке класе и осталих трудбеника, али је питање друштвено-радних односа изведено у потпуности на чистац на основу анализе суштине друштвеног стања у СССР-у као и нашег политичког и економског развитка.

Тако, централна питања и предложена рјешења која су истакнута од стране нашег политичког и државног руководства, добијају највећи значај за даљњи битни преображај самих друштвено-радних односа. То су — као што је познато — прво, питање државе и њено одумирање, и друго, питање власништва и његових облика у прелазном периоду.

До битне промјене друштвено-радних односа може да дође само путем постепеног одумирања државе, односно путем преноса државних функција у области привреде на непосредне произвођаче. Наиме, постепеним прелазом функције државе на непосредне произвођаче, посебно и најприје у области привреде, отпада, с једне стране, потчињеност непосредних произвођача апарату државе, а с друге стране, постепеним преузимањем управљања над државним привредним подuzeћима државно власништво преображава се у друштвену имовину, с којом располажу непосредно сами произвођачи преко својих друштвених органа.

Тако, споменуте промјене изазивају директне, битне промјене у друштвено-радним односима. Зато се од доношења Основног закона о управљању државним привредним подuzeћима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива у 1950 години може са сигурношћу говорити о битним промјенама у области друштвено-радних односа у правцу стварања заиста социјалистичких друштвених радних односа. Довољно је указати само на чланове 23 и 27 Основног закона о управљању државним привредним подuzeћима, па да се сагледа настала промјена, нарочито у области друштвено-радних односа.

Приједлог закона о планском управљању народном привредом у свијетлу ових излагања претставља заиста логичну даљу разраду оних начела која су утемељена у Основном закону о управљању државним привредним подuzeћима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива.

У првом реду то се потврђује самим предвиђеним планирањем. Тако — за разлику од досадашњег планирања по постојећем Закону о опћедржавном привредном плану и државним органима за планирање, предложено планирање полази од основних пропорција производње и расподјеле с одлучном тенденцијом да развије широку иницијативу радних колектива привредних организација. Члан 1 приједлога закона предвиђа да се управљање народном привредом врши на основу Друштвеног плана Федеративне Народне Републике Југославије, друштвених планова народних република, аутономних јединица, котарева и градова, као и на основу самосталних планова привредних организација. Код тога треба истакнути да друштвеним плановима одређујемо правац развртка материјалних производних снага и врши се основна расподјела националног дохотка на потрошни фонд трудбеника, на капиталну изградњу и на друге опће потребе друштвене заједнице, али све то на основу само основних пропорција производње и расподјеле.

Оваквим друштвеним планирањем уједно спречавамо анархију у друштвеној производњи и расподјели и осигуравамо радним колективима привредних организација самоиницијативу и самосталан размах

пословне и плањске дјелатности. Зато је самосталност у планирању и пословању радних колектива, односно привредних организација подвучена као једно од основних начела приједлога закона, и то у ставу 2 члана 2 приједлога закона, гдје се прописује да се плановима привредних организација предвиђа, уз придржавање основних пропорција друштвених планова, њихово привредно пословање, као и у члану 7, у слиједећој формулацији: „Држећи се основних пропорција друштвених планова, привредне организације и други произвођачи планирају и послују самостално, сагласно правима и дужностима утврђеним у законима и другим прописима“. Уједно су планови привредних организација добили и назив „самостални планови привредних организација“, да би се у највећој мјери подвукла самосталност радних колектива односно привредних организација.

Управо ова и оваква самосталност радних колектива привредних организација у планирању и пословању, повезана с тако значајном чињеницом као што је управљање с великим дијелом вишка рада од стране самих радних колектива, јесу оне неопходне друштвено-економске и друштвено-политичке претпоставке које пружају могућност и дају гаранцију за преображај друштвено-радних односа у истинске социјалистичке друштвено-радне односе, то јест у радне односе ослобођене од сваког (туђег) господства и потчињености, односно у радне односе утемељене искључиво на другарској сарадњи и социјалистичкој узајамној помоћи.

Тако, уз основну карактеристику овог приједлога закона, да својим одредбама означава прекретницу од административног начина руковођења народном привредом ка руковођењу народном привредом од стране самих радних колектива, — треба подвући и другу упоредну основну карактеристику, која се испољава у томе, што овај приједлог закона осигурава социјалистички преображај друштвено-радним односима.

То Приједлогу закона о планском управљању народном привредом даје посебан значај и чини да ће његово доношење са великим симпатијама бити прихваћено од стране радничке класе и свих трудбеника наше социјалистичке домовине.

Зато ћу гласати за овај законски приједлог. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Милорад Зорић.

Милорад Зорић (*Изборни срез милешевски, НР Србија*): Другови народни посланици, и Предлог новог закона о буџетима, који данас претресамо, доследно основним принципима и смерницама нашег привредног развика, а посебно конкретним принципима Предлога закона о планском управљању привредом, учинио је истина неопходне, али

темељите и крупне промене у односу на наш досадашњи буџетски систем, који је већ постао озбиљна кочница не само у раду, него у привредном и друштвеном развоју уопште, и чији би опстанак у условима садашњег привредног развоја управо био немогућ. И баш из тих основних промена проистичу најбитније карактеристике и предности Предлога закона о буџетима, карактеристике које доследно одговарају нашем даљем привредном и друштвеном развоју, а пре свега битно измењеној улози државе и њених органа у управљању привредом и привредним и друштвеним развојем уопште, па према томе и измењеној функцији буџета као финансиског инструмента; карактеристике због којих ће и овај законски предлог бити и прихваћен и поздрављен не само од многобројних државних органа и установа које ће се њиме служити, него и од оних радних људи, и у селу и у граду, који су било посредно било непосредно заинтересовани за решавање многобројних проблема свог места, а чије је решавање и могућност решавања таквих проблема управо зависно баш од принципа како су постављени у овом законском нацрту.

Довољно је осврнути се само на чланове 2, 12 и 23 овог законског предлога у њиховој повезаности, па да се, с једне стране, уочи утврђено право јачања и развијања буџетске самосталности република и локалних органа, распоређивања целокупних прихода на које ови органи имају право — док је, с друге стране, знатно проширена, управо створена могућност да се стално проширује материјална база за стварање и стално повећавање сопствених прихода за своје републичке или среске, градске или општинске буџете, повезујући много више него досада, а нарочито на други начин него досада — на првенствено економски начин — интересе републичких, а посебно локалних органа за јачи, бржи и продуктивнији привредни развој на одређеној својој територији. То што ће један проценат друштвеног доприноса и додајног друштвеног доприноса припадати оном органу власти на чијој се територији налази привредно предузеће, односно буџету тог органа који је самосталан у његовој даљој расподели, управо и јесте у нашим садашњим условима једина могућна економска спона која ће повезивати интересе једног места за развој привреде и привредних предузећа у том месту. И обрнуто: интересе сваког предузећа, односно радних колектива тих предузећа, за јачање материјалне базе свог одбора, јер ће на тај начин брже и боље бити задовољен и онај део њихових потреба који је зависан од општег привредног и културног развоја њиховог места, и то без обзира на досадашњи значај предузећа, јер се та разлика оваквим материјалним повезивањем из сопствених интереса локалних органа за развој свих предузећа осетно брише. А све ова за разлику од досадашње, управо обрнуте праксе која је у доста слу-

чајега годила или имала тенденцију локалног партикуларизма, јер су нарочито локални органи имали више рачуна да се брину о својој локалној привреди, иако понекад на рачун па чак и на штету крупних привредних објеката и републичког, па и савезног значаја. Чак су у извесним случајевима велика предузећа сматрана у неку руку и као финансиски терет, јер су због таквих предузећа одбори имали да решавају крупна комунална питања, а да притом непосредне користи за буџет њиховог места није било.

Питање буџетске самосталности у распоређивању буџетских прихода, наравно у границама друштвеним плановима постављених пропорција, јесте управо нужан предуслов у новим условима за наш даљи друштвени и економски развој, за даље јачање и развијање и материјалних производних снага, и за још боље решавање комуналних, просветних, здравствених и социјалних проблема, који због своје ширине и локалне специфичности управо и не могу бити доследно решени у условима буџетског централизма, у коме претежно преовлађују административни елементи и фактори, као што је то био случај досада.

И даље: питање доследности у демократизацији нашег друштвеног живота управо не би се дало ни замислити без једног оваквог буџетског система, система у коме јачају и развијају се елементи буџетске самосталности и самоуправности локалних органа, за разлику и насупрот досадашњем строго централизованом јединственом фонду новчаних средстава, чија је расподела морала бити такође централизована и за ниже органе скоро увек до детаља утврђена од стране виших органа.

У вези с проширењем материјалне базе локалних и републичких органа, већ сам напоменуо значај и улогу члана 23 предложеног закона, који обезбеђује да вишкови прихода над расходима остају органу који их је створио и може да их унесе у свој наредни буџет као свој сопствени приход.

У нашим досадашњим условима и пракси — а то ће бити и убудуће — на дневном реду стално су два питања: прво, питање могућности стварања што већих средстава да би се што више потреба могло подмити и што више проблема решити, и, друго, питање сталне и систематске штедње и ангажовања материјалних средстава само за најважније ствари и најпотребније сврхе и издатке. Питање економског интереса, пре свега локалних органа, и њихове стимулације у погледу ових питања и задатака, по мом мишљењу, нашло је најбоље решење баш у оваквом законском предлогу. Јер, досадашња институција допунских буџета из разних узрока и разлога није могла добити своју широку примену. Сада, међутим, поменути органи имају широке могућности и већу, на дужи рок дату, иницијативу у планирању и својих прихода и својих расхода, јер им је овим законом баш то и обезбеђено:

непосредну корист од штедње имају они који највише штеде. Уз то, принцип буџетске самосталности и финансирања потреба само сопственим приходима, према нацрту предложеног закона, није препустио самима себи ни оне републике ни оне административно-територијалне органе, и јединице којима је, због последица прошлости и заосталости, још потребна помоћ из средстава вишег органа, као ни она привредна предузећа чија је производња друштвено корисна и потребна, али је можда моментално нерентабилна због техничке заосталости или неког другог објективног разлога. Зато и овај законски предлог, као и стари, омогућава систем дотација, односно покривања признатих губитака, и даљи правилан и несметан развитак и заосталих крајева као и развитак појединих наших привредних предузећа и привредних грана.

Из свих тих разлога сматрам да предложени нацрти економских закона, који уствари чине целину, у потпуности одговарају интересима нашег привредног развитака и успешне социјалистичке изградње, и зато изјављујем да ћу гласати за њих.

Претседавајући: Реч има народни посланик Васил Гјоргов.

Васил Гјоргов (НР Македонија): Другови и другарице народни посланици, после тромесечне исцрпне дискусије о предлозима ових закона у народу и нарочито у радним колективима, три од ових закона налазе се пред Народном скупштином на решавању. Разумљиво је да је интерес радних колектива за ове законе био врло велики, да је дискусија била врло жива. Наши су радни људи схватили значај ових закона који они имају за даљи корак унапред у изградњи социјализма. Они су схватили да ови закони значе даље продубљивање социјалистичке демократије, давање материјалне основе радним колективима у управљању својим привредним предузећима и остваривању акционе паролe Комунистичке партије — „фабрике радницима“.

Наши су радни људи схватили да је административни начин привређивања, који је у досадашњем периоду нашег развитака био нужен, почео постајати кочница даљег социјалистичког развитака у нашој земљи. Опасности бирократизма које произилазе од таквог начина привређивања, а који су Совјетски Савез скренули с пута социјализма у државни капитализам и на тај начин уништили тековине Октобарске револуције, могле су загорзити и тековинама наше социјалистичке Револуције, да није било будности наше Партије.

Наши су радни људи свесни да се једино у нашој земљи, први пут у историји човечанства, бије битка за укидање сваке експлоатације не само од стране остатака развлашћених експлоататора буржоазије него и бирократских тенденција и њихових носиоца који се нужно морају рађати при изградњи социјализма у оваквим условима. Зато наши радни људи поздрављају доношење ових закона.

Закон о планском управљању народном привредом предвиђа поред друштвених планова, који се баве само основним пропорцијама и усмеравају правац развита наше привреде, и самосталне планове привредних организација. Раднички савети, који су у своме раду од њиховог формирања досада доказали да је свест и способност радника на таквој висини да они заиста могу управљати својим предузећима, били су кочени у своме раду старим начином планирања. Планирало се административно-чиновнички, одозго, скоро све и чак у детаље, тако да ни при доношењу оперативних планова није могла да дође до изражаја иницијатива радних колектива. Друштвени планови сада се баве само основним пропорцијама производње и расподеле, тј. одређују развита материјалних производних снага и расподелу националног дохотка. Довољно је широк оквир који се унутар друштвених планова даје привредним организацијама за састављање својих самосталних планова. Овакав начин планирања допринеће да се иницијатива радних колектива развије до максимума тиме што привредна предузећа доносе самостално своје планове производње.

Нико споља не може боље познавати све могућности једног предузећа од људи који годинама свакодневно раде у њему. Нико не може само општом директивом учинити да се боље и економичније искористе сва материјална средства која стоје на расположењу предузећу од радника који познају у детаље своје предузеће и све могућности које постоје у њему. Јасно је, осим тога, да ће поред свести и материјална заинтересованост непосредних произвођача допринети много да предузеће производи што више и што јефтиније такву робу, у таквим количинама и асортиману коју ће моћи најлакше и најповољније да пласира. Баш због тога што од предузећа и радних колектива није зависило шта ће се производити, него се то планирало одозго, привредне организације нису се много на то обазирале — коју и какву робу тражи тржиште. Зато се дешавало да је у многим предузећима произвођена таква роба коју нису могли продати. Залихе такве робе су се гомилале, финансиска средства остајала умртвљена, док је исто предузеће могло са истим сировинама производити такву робу чији недостатак на тржишту ствара „репове“. Раније, у старом планском систему, предузеће није било у довољној мери заинтересовано да се брине за то да произведе такву робу коју ће брже и боље продати, због тога ни иницијатива радног колектива није могла да буде већа. Сада, стварањем својих самосталних планова и материјалном заинтересованошћу радни колектив показује много већи интерес за рад и пословање свога предузећа. Борба за остварење таквих задатака, које је у оквиру друштвених планова донео сам радни колектив, биће далеко већа. Залагање и одушевљење с којим ће радници радити на реализовању задатака које су сами

поставили биће много веће него кад би им ти задаци били натурени. А уједно с тим рашће и њихове способности управљања и руковођења својим предузећем.

С друге стране, у чл. 32 Предлога закона о планском управљању народном привредом стоји: „ради отклањања последица неизвршења плана одређене привредне организације, може јој се одредити, постављање принудне управе“. Ова врста санкција према појединим предузећима, чији се колективи не залажу у довољној мери за извршење планских задатака допринеће такође што већем и бољем залагању радног колектива, јер у првом реду и част радних људи таквог предузећа неће дозвољавати да се прибегне оваквим мерама.

Закон предвиђа и друге управне мере за обезбеђење извршења друштвених планова, но истовремено даје право радним колективима да се жале ако сматрају и ако докажу да нису потребне примењене управне мере за обезбеђење основних пропорција и ако жалба буде уважена привредна организација има право на накнаду штете уколико је таква проузрокована.

Карактеристична је и демократичност овог закона и ширина приликом доношења друштвених планова савезног, републичког као и друштвених планова срезова и градова. Савезни друштвени план као и планови народних република доносе скупштине законом на предлог владе, а планове срезова и градова доносе одбори одлуком. Али Влада ФНРЈ дужна је пре подношења предлога Народној скупштини ФНРЈ доставити га на мишљење и примедбе народним скупштинама народних република, привредним коморама и савезним и републичким органима синдикалних и задружних организација. А влада народне републике дужна је да достави предлог плана на мишљење среским и градским народним одборима, републичким привредним удружењима и привредним коморама као и органима републичких и синдикалних организација. Исто тако и друштвени планови срезова и градова морају се доставити на мишљење и примедбе свим привредним удружењима, коморама, предузећима на подручју народног одбора, синдикалном већу, органима синдикалне организације. И то у сва три случаја владе, односно одбори дужни су да мишљења и примедбе које нису усвојили доставе скупштини на претрес и одлуку.

Осим тога владе су дужне ради упознавања јавности објавити нацрте друштвених планова најдоцније месец дана пре њиховог подношења скупштини за које ће време широке радне масе проучавати, дискутирати и стављати примедбе на нацрте планова.

Врло су важне одредбе чл. 13 и 17 које говоре о обавезним прилозима уз друштвене планове а који трудбеницима наше социјалистичке

земље стварно омогућују учествовање у разматрању поднетих друштвених планова на основу приложених потребних елемената.

Заиста, није се могла дати већа ширина при изради и доношењу друштвених планова. Уствари, на овај начин у њиховом доношењу учествоваће цео народ.

Осим овога, хоћу да нагласим и већу самосталност коју ће срезови и градови добити доношењем Закона о планском управљању народном привредом, Закона о буџетима и Основног закона о друштвеном доприносу и порезима. Отсада ће градови и срезови имати много више слободе у решавању комуналних проблема него што је то био случај досада тиме што градови и срезови учествују у друштвеном доприносу који плаћају привредна предузећа на њиховој територији. Локални органи државне власти биће заинтересовани како за успех рада предузећа на својој територији тако и за проширење постојећих и стварање нових привредних предузећа. Од тога, колико ће таквих предузећа имати на својој територији, и какав ће бити успех у раду тих предузећа зависиће у многоме и финансиске могућности односног одбора за решавање у првом реду комуналних проблема, на које се досада недовољно обрађало пажње.

Стога изјављујем да ћу гласати за ове предложене законе. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Милан Поповић.

Милан Поповић (Изборни срез белопаланачки, НР Србија): У оквиру ове дискусије коју водимо поводом разматрања предлога основних закона које је Народној скупштини поднела наша Влада, ја ћу се претежно задржати на Предлогу основног закона о друштвеном доприносу и порезима.

Предлог закона о друштвеном доприносу и порезима, као саставни део нашег новог планског и финансиског система, садржи оне одредбе које, на бази већ утврђених принципа овог новог система, решавају и регулишу односе између државе и привреде у погледу располагања вишком рада, а у погледу пореза утврђују обавезу, врсту и начин наплате пореза.

Прелаз на нови плански и финансиски систем руковођења привредом има велики политички и економски значај за нашу земљу. Политички — јер се новим системом све више проширује, продубљује и учвршћује социјалистичка демократичност у управљању и развоју нашој привредом. Економски — јер се новим системом стварају најповољнији услови за још правилнијим управљањем и још бржим развојем привреде у нашој земљи.

Доследно спроводећи социјалистичке принципе при изграђивању друштвеног живота у нашој земљи, где радни народ треба да има и све

потребне услове за активно учествовање у управљању привредом, наша Влада је, ради обезбеђења тих услова, успешно спровела низ мера до данас. Спровођење једног од ових основних принципа био је и акт предаје државних привредних предузећа на управљање непосредним произвођачима на основу Закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива.

Овако крупан корак на путу социјалистичког развоја наше земље и брзи социјалистички процес развоја наше привреде, изазвали су потребу за извршењем промена и у нашем планском и финансиском систему, како би се новим економским законима створио одговарајући систем у нашој привреди.

Досадашњим законским прописима из ове области ишло се за учвршћивањем система, у коме држава преко својих органа непосредно управља привредом и располаже вишком рада, док нови систем иде за тим да утврди односе између државе и привреде који се заснивају на самосталности предузећа, како у планирању тако и у њиховом пословању и располагању највећим делом вишка рада.

Иако је по старом планском и финансиском систему вишак рада распоређиван на начин користан по целину радног народа, непосредни произвођачи нису имали удела у управљању и располагању вишком рада. Нови систем предвиђа да сем једног дела, тј. друштвеног доприноса, о коме је реч у овом предлогу закона, који иде заједници, највећи део вишка рада остаје на располагање предузећима и привредним организацијама; међутим, фонд плата и награђивање трудбеника у привредним предузећима и удружењима, који се формира на темељу основних пропорција друштвених планова и средстава добијених продајом робе, наплатом извесних услуга и приходима од других привредних делатности, пружа нашим трудбеницима нарочити стимуланс за њихово залагање у раду.

Сва ова права непосредних произвођача, која су већ остварена у нашој земљи произлазе из два основна принципа нашег новијег система управљања народном привредом: прво, из принципа самосталног управљања непосредних произвођача средствима за производњу и располагање највећим делом вишка рада, и, друго, из принципа самосталног планирања путем такозваних самосталних планова привредних организација, придржавајући се при томе основних пропорција друштвених планова (и сагласно правима и дужностима утврђеним у законима и другим прописима). То значи да држава уместо свеобухватног и административног управљања привредом и система планирања „одозго“, по новом планском и финансиском систему регулише читав ток живота и развоја наше привреде путем друштвених планова, којима се постављају само основне пропорције производње и расподеле, одређује пра-

вац развитка материјалних снага и врши основна расподела националног дохотка на потрошни фонд трудбеника, на капиталну изградњу и на друге опште потребе друштвене заједнице.

Оваквим регулисањем односа између државе и привреде где привредне организације на темељу законских прописа самостално управљају, планирају и располажу највећим делом својих прихода, сасвим је јасно да се смањује у многоне функција државног апарата у управљању привредом.

Овај закон својим прописима треба да обезбеди убирање баш тог малог дела вишка рада за рачун целине а који треба да служи у првом реду као помоћ оним гранама наше индустрије које из објективних разлога нису у могућности самостално да се развијају у толикој мери, колико је то потребно нашој социјалистичкој заједници, за опште државне потребе (опште друштвене односе); издржавање одбрамбених снага наше земље, државног апарата и за све оне просветне, културне и социјалне фондове који са платним фондом сачињавају друштвени стандард трудбеника (а којима управља и које расподељује социјалистичка заједница).

У погледу намене овог дела вишка рада, Предлог основног закона о друштвеном доприносу и порезима у својим општим одредбама (чл. 1) каже: „Друштвени допринос и порезе служе за оне потребе друштвене заједнице које се, сагласно друштвеним плановима, подмирују преко буџета“. Даље, предлог овог закона у својим општим одредбама утврђује ко плаћа друштвени допринос а ко порез. Друштвени допринос плаћају привредна предузећа и задруге, обавеза плаћања је општа, а стопе пропорционалне и једнаке у оквиру једне привредне области. Порез плаћају грађани и правна лица, обавеза је општа, а стопе су по правилу прогресивне. Врсте пореза установљују се само савезним законом. У чл. 5 Општих одредаба овог предлога закона подвлачи се да ослобођење од пореза и давање пореских олакшица може се дати у случајевима и на начин одређен само овим законом и прописима Владе ФНРЈ. Овлашћења за доношење ових прописа могу се пренети и на владе народних република. И на крају општих одредаба, у чл. 6 наглашава се да привредна предузећа и задруге не могу употребити у друге сврхе износ који су одређени за плаћање друштвеног доприноса и пореза.

У погледу принципа опште обавезе и принципа плаћања друштвеног доприноса према фонду плата, у образложењу овог закона, каже се: „... да имају своје економско оправдање у томе што се људским радом ствара вишак производа. Према томе, сва привредна предузећа и задруге треба да доприносе заједници једнако према утрошеном раду. Мерило тог утрошеног рада је утрошени фонд плата.“

Разрађујући даље материју друштвеног доприноса и пореза овај предлог закона предвиђа и плаћање додатног доприноса и пореза на екстра добит код оних привредних предузећа, којима после подмирења друштвеног доприноса и издатака за обавезну инвестициону изградњу остану велики износи вишка рада.

На први поглед изгледа да би ова законска мера могла да дестимулира она привредна предузећа која плаћају додатни допринос и порез на екстра добит. Али, ако анализирамо дубље разлоге који су руководили Владу да предложи ову меру, ми ћемо утврдити потпуну оправданост ове законске одредбе јер овим није погођен код друштвеног доприноса онај принцип пропорционалности и једнакости већ, напротив, овом се мером жели баш то да постигне, имајући у обзир код таквих предузећа њихов изузетни положај у погледу техничке опремљености у односу на просек опремљености већине предузећа, или повлашћени положај услед нарочите структуре производних снага, или монополистичког положаја у погледу артикала које производи и слично. Ишло се за тим да се овом мером овај изванредни вишак рада обухвати у интересу свију предузећа као целине.

У погледу пореза желим да напоменем, да је порез на доходак у основи остао исти као и у досадашњем Закону о порезима. Само је у начину обрачунавања прихода код пољопривреде учињена крупна измена која се састоји у томе што је предвиђено да се овај приход обрачунава у виду катастарског чистог прихода. Ова измена у порезу на доходак претставља заиста озбиљан корак ка бољем, ка уношењу више реда и правилности у разрезивању пореза на доходак у пољопривреди. Досадашњим системом пореске комисије, које су процењивале приходе сеоских домаћинстава по „слободној оцени“, у доста случајева нису биле у могућности да правилно одреде задужења пореских обвезника. Међутим, нови начин који предвиђа предлог закона има ту предност што, с једне стране, омогућава правилније израчунавање прихода пољопривреде, а с друге, што је овакав начин опорезивања много правичнији и стимулира сељака да се бори за већи принос, пошто се приход од пољопривреде израчунава према просечном приносу од земљишта од неколико година.

Предлог закона даље предвиђа увођење локалног пореза да би се локалним органима власти омогућили и самостални извори прихода за подмирење својих потреба.

Досада су право на разрезивање самодоприноса имала села и мањи градови. Овим законом проширује се то право и на среске и градске одборе.

У погледу осталих питања која регулише овај предлог закона, као што су наплата, контрола и прекршаји итд. углавном су решена по принципима који су важили и у старом закону.

Како предлози ових закона о којима дискутујемо претстављају основу нашег новог планског и финансиског система, који значи крупан корак у социјалистичком развоју наше земље, и како они као такви имају важну улогу у регулисању новонасталих односа у нашој привреди и њеном развоју, изјављујем да ћу гласати за све ове предлоге закона. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Благоја Ангелковски.

Благоја Ангелковски (НР Македонија): Другови народни посланици, ја ћу у оквиру дискусије о поднетим законским предлозима изнети неке досадашње успехе у управљању привредом од стране наших радника.

Досадашња изабрана тела наших радних колектива, раднички савети и управни одбори, у тесној сарадњи са синдикалним организацијама — подружницама, потпуно су схватили своју одговорност за рад и успех својих предузећа у извршавању производних задатака пред својом социјалистичком заједницом. Свесни тога да од њиховог правилног руковођења повереним им предузећима зависи и величина њиховог доприноса у изградњи социјализма у нашој земљи, руковођени оваквим схватањем, они су свакодневно будно и свестрано пратили развој технолошког процеса у својим предузећима, настојећи и борећи се свим својим силама да даду што бољу и већу производњу како би тиме оправдали правилно извршење повереног им задатка пред друговима у предузећу од којих су били изабрани.

Примера ради, ја бих хтео да вас упознам са постигнутим успесима у једногодишњем управљању радничког савета и управног одбора Фабрике дувана у Скопју.

Управни одбор ове фабрике састао се за ових 11 месеци 39 пута, а раднички савет 12 пута. На састанцима ових руководећих тела разрађивани су разни проблеми и доношене разне одлуке које су биле од битног интереса за целокупно извршење планског задатка. Ради бољег упознавања изнећу неколико тачака дневног реда о коме је расправљано: ревизија радних места, ревизија норми, о радној дисциплини, разрада производног плана, ревизија погонске режије, ревизија административно службеничких места, разгледање плана продаје прерађевина, третирање проблема рационализације, ревизија штедње уопште, преглед пословања радничке економије, доношење одлуке о увођењу акордног ситета, реорганизација планског сектора, ревизија квалитета производње, доношење одлуке за стандардизацију производње, доно-

шење одлуке за побољшање хигијенско-техничке заштите радника, разматрање плана одмора као и низ других мера и одлука важних за правилан рад предузећа.

На сваком састанку појављивало се увек велико интересовање готово свих чланова за третирање сваког проблема, понаособ и на сваком састанку развијала се жива дискусија после које се доносила потребна одлука.

Захваљујући оваквом раду радничког савета и управног одбора постигнути су врло добри резултати у извршавању планских задатака овог колектива. На пример, поред извршеног плана производње направљена је уштеда на материјалу за прошлих 11 месеци у износу од 2,710.475 динара, на радној снази за 473.212 динара, или 8,3% у односу на план.

Што се тиче дисциплине она је побољшана у односу на прошлу годину за 63,91%. А у вези предузетих мера хигијенско-техничке заштите трудбеника смањена су обољења у односу на прошлу годину за 5,65%, или у односу на 1949 годину за 35,60%.

То је углавном један део постигнутих успеха самосталним управљањем колектива.

Радикалне мере које спроводи наша Влада предлагањем нових закона уствари претстављају даље продубљивање демократичности у самосталном управљању привредом од стране самих произвођача — радника преко радничких савета и управних одбора.

Изгласавањем Предлога закона о планском управљању привредом, даје се још већа стваралачка самоиницијативна могућност за максимално коришћење средстава стављених им на расположење, а самим тим за брже побољшање животног стандарда радника.

Имајући овакву перспективу, наши радни колективи, уверени у своје досадашње богато стечено искуство у управљању привредом, улазе у 1952 годину обећавајући нашој Влади и свим трудбеницима наше земље да ће се доследно борити за већу победу за испуњење и премашење планских задатака дајући тиме свој достојан допринос мирној социјалистичкој изградњи наше земље, а посебно тиме испољавајући жељу за независност и миран развитак своје земље и оданост ка очувању светског мира.

Изјављујем да ћу гласати за предложене законе, како у појединостама исто тако и у целини.

Претседавајући: Има реч народни посланик Фадил Хоџа.

Фадил Хоџа (Аутономна Косовско-метохиска Област, — НР Србија): Једно од најважнијих питања у социјалистичкој земљи јесте питање инвестиција. По Предлогу закона о планском управљању народном

привредом једна од пропорција је „основна инвестициона изградња у вредности, уз исказивање капацитета који се имају изградити, — по привредним гранама у целини и у народним републикама“. Из ове формулације, као и из формулације о друштвеном плану народних република, која гласи да „основне пропорције друштвеног плана народне републике морају бити исте врсте са основним пропорцијама друштвеног плана ФНРЈ“, произлази могућност да народне републике из својих средстава могу предвидети инвестиције које ће бити обавезне за одговарајућу привреду у народним републикама изван оних које произлазе из савезног друштвеног плана.

Може ли се десити да једна народна република — немајући опште преглед инвестиција у ФНРЈ или из других разлога, често и непривредних — унесе у свој друштвени план такву инвестицију која је са гледишта те републике додуше рентабилна, али са гледишта ФНРЈ потпуно или делимично нерентабилна? Мислим на евентуалну нерентабилност таквих инвестиција стога што она може изграђивати капацитете поред већ постојећих истоврсних капацитета у другој народној републици или због тога што ти републички капацитети могу да ангажују исте сировинске изворе, или што такви нови капацитети могу да ангажују девизе и тако непотребно нарушавају платни биланс са иностранством; итд., итд.

Ако су ове претпоставке тачне, а предложени закон ова питања не регулише (мислим на односе између савезног и републичких друштвених планова) како се мисли да очува јединственост привредног подручја ФНРЈ — која је Уставом утврђена?

У комплекс ових проблема спада и питање изградње појединих народних република. Постоје мишљења да народна република која има основну сировинску индустрију стоји горе од оних република које имају прерађивачку индустрију (схваћено у ширем смислу), наиме, да прва народна република „извози“ мање опредељеног живог рада у друге, но оне које имају већу прерађивачку индустрију. Ова „теорија“ је правилна у међудржавним односима, али њој нема места у односима између република у оквиру федерације. Таква „теорија“ може довести до тога да једна народна република изграђује пошто-пото прерађивачку индустрију и тиме наруши складност инвестиција у ФНРЈ као целини.

Најзад, поред обавезних инвестиција које произлазе из друштвених планова, постоје и сопствене инвестиције, које врше предузећа из оних средстава које им преостану после уплате друштвеног доприноса, додајног друштвеног доприноса, пореза на промет и пореза на екстра добит. И поред уплате пореза и доприноса, предузећа ће током времена да дођу у ситуацију да ће располагати средствима за вршење сопствених инвестиција. Оне ће бити одлично средство за проширење већ по-

стојећих предузећа, за улагање у нове инвестиције према њиховој стварној рентабилности. Према томе, сопствене инвестиције поред обавезних (управо кључне које усмеравају развитак ФНРЈ) — претстављају допунску капиталну изградњу која ће утицати на повећање оне продукције која је најрентабилнија. Али, с друге стране, и ове инвестиције крију у себи исте опасности као и инвестиције које врше народне републике и оне могу бити са општег становишта и нерентабилне, могу да нарушавају материјални баланс, да доведу до краха таквог предузећа. А у сваком случају се ради о општенародној имовини, о вишку производа створеног од стране свих непосредних произвођача. На њима, као и код обавезних инвестиција, заинтересовани су сви грађани ФНРЈ.

У предложеном закону не видим тај механизам који обезбеђује централни надзор над описаним инвестицијама. Чини ми се да је безусловно потребно јединство у овој области. Чекати на то да се након извршења инвестиција покаже рентабилитет (са гледишта ФНРЈ), може довести до великих штета. Није ли правилније да предложени закон предвиди такве органе који ће имати права да решавају ова питања? Не мислим да је потребно одредити да такви органи имају права да одобравају све инвестиције, већ само право негативног решавања, тј. да не издају дозволу у случају ако су инвестиције нерентабилне са општег становишта. Према томе, инвестиције би биле слободне — како за предузећа, тако поготову за народне републике — сем оних које не дозволи речени орган.

Уколико има других полуга у закону за решавање назначених питања, молим за објашњење које су.

У досадашњем нашем систему постојали су тзв. приоритети појединих привредних грана. То је, између осталог, значило да предузећа која имају приоритет могу да уговарају за своје материјално обезбеђење пре осталих предузећа са мањим приоритетом или без приоритета. Исто тако су ова предузећа имала првенствено право на девизе, итд. — Не видим у предложеном закону да се ово питање третира. Можда опште и појединачне мере у чл. 31 и 32 и даље предлога (и то обавеза предуговарања и одређеног начина уговарања — т. а чл. 33) индицирају ове мере.

Приоритет који се односи на првенствену изградњу одређене привредне гране мора постојати. То има свога одраза у пропорцијама друштвеног плана. И то би било потпуно у реду јер значи форсирање изградње те привредне гране која је најнеопходнија у привреди наше земље. Али, питање је да ли приоритет у уговарању и извозу може имати места у новом систему. Неће ли доћи до тога да неприоритетна

предузећа неће моћи да изврше своје обавезе према приоритетним с тил да се правилни приоритет уствари ликвидира.

Какав механизам у овом погледу предвиђа предлог закона? Изгледа да нови привредни систем не може да инклудира у себи тзв. диспечирање, тј. раскидање уговора због приоритета и сличне мере.

Друштвени план предвиђа као једну од основних пропорција минимум коришћења капацитета. То значи да предузећа појединих привредних грана добијају одређене обавезе у погледу коришћења својих постројења, или у погледу прераде одређене количине сировина, или у изради одређене количине производа.

Настаје следећи проблем: неко предузеће коме је одређено коришћење капацитета са, на пример, 80% изврши план пре рока, дакле, рецимо до октобра месеца, искористи свој капацитет са 80%. Друштвени планови предвиђају материјално обезбеђење само за овај постотак. Предузеће је могло да изврши план пре рока због неког техничког усавршења, проналаска, или једном речи због повећања продуктивности рада. Какав ће то утицај имати на одређено предузеће и на радни колектив? Хоће ли то предузеће безусловно добити материјално обезбеђење за остатак неискоришћеног капацитета? За стимулацију радних колектива било би потребно, а са гледишта целине — може бити тешкоћа. Како решава ово питање предлог закона?

Претседавајући: Очекујемо да ће у даљој дискусији известности о овим законским предлозима наћи пута и начина да одговоре на постављена питања.

Прекидамо седницу и продужујемо рад по подне у 17 часова.

(Седница је прекинута у 12,25 часова).

(Наставак седнице у 17,15 часова)

Претседавајући: Настављамо седницу. Пре него што бих дао реч првом народном посланику који је тражио реч да учествује у претресу о предложним законским предлозима, дајем реч народном посланику другу Миловану Батановићу, који је изразио жељу да постави једно питање Министру унутрашњих послова другу Александру Ранковићу.

Милован Батановић (Изборни срез град Шабац, НР Србија): Другови и другарице народни посланици, сви ми знамо да се један број лица која су побегла из наше земље после повлачења окупатора, као и да је један број ратних заробљеника, припадника старе југословенске војске остао у иностранству због тога што је насео, углавном насео непријатељској пропаганди и није се вратио натраг у земљу. Мањевише сви ти људи имају своје породице овде и у вези са питањима која

постављају њихове породице, ја бих поставио једно питање Потпретседнику Владе и Министру унутрашњих послова на које бих молио да да одговор.

Питање гласи (чита):

Неки рођаци лица која су под утицајем непријатељске пропаганде побегла крајем рата у иностранство, а нису извршила злочине у току Народноослободилачке борбе, интересују се да ли се могу та лица слободно вратити у нашу земљу. То се такође односи и на питање оних ратних заробљеника који се нису вратили у земљу.

Молио бих Потпретседника Владе и Министра унутрашњих послова да изложи став о овом питању. Ово постављам због тога што сматрам да ће то бити најмеродавнији одговор и њиховим породицама и њима ако се на овом месту да одговор.

Претседавајући: Пошто према пословнику питање није благовремено постављено, то зависи од Потпретседника Владе и Министра унутрашњих послова друга Ранковића да ли хоће и када да одговори на ово питање.

Друг Потпретседник Владе и Министар унутрашњих послова изјављује да ће одговорити сутра на ово питање народног посланика Батановића.

Прелазимо на дневни ред. Има реч народни посланик Јосип Цази.

Јосип Цази (Изборни срез Вуковар, НР Хрватска): Другови народни посланици, пошто су преброђене почетне тешкоће тражења конкретног садржаја правог мјеста, улоге и методе рада — раднички савјети подузећа и привредних удружења ојачали су, осамосталили се, постали квалитетнији. Они данас чине тешко и убојно оружје у рукама радничке класе и нашег радног народа, како против рестаурације капитализма и бирократских тенденција прелазног периода, тако и против контрареволуционарне пропаганде СССР и његових сателитских земаља.

У садашњој великој и оштрој класној бици која се води за социјализам у ватри стваралачког рада јасно и у оштром облику, снажно и у великим размјерама наши раднички савјети доказују да су баш они тражена револуционарна социјалистичка форма у области управљања, која омогућава свестрани развој и процват нашем револуционарном садржају — новом истинском социјалистичком животу.

Учење Маркса, Енгелса, Лењина, затим искуства Париске комуне, руске револуције 1905 и Октобарске 1918 године, као и стечена искуства међународног радничког покрета чине само угаоне каменове у темељима нашег радничког руковођења. Наши раднички савјети, као удружења једнаких и равноправних произвођача свих подузећа и ције-

лих привредних грана, већ сада, без обзира на могућност њиховог даљњег процвата и узлазног развоја, чине оригиналну форму радничког управљања, самосталну разраду учења Маркса, Енгелса, Лењина и оригиналну конкретну примјену тога учења.

Као нови облик управљања привредом, нови облик организације који читаву радничку класу укључује у рјешавања задатака управљања, производње и расподјеле наши раднички савјети обогаћују досадашњи социјалистички развитак.

Они по својој форми — нека ме друг Ђилас извине можда нећу знати тачно да формулишем, — нису ни копија организације управљања које је дала Париска комуна, јер су удружење слободних и једнаких произвођача у Париској комуни, радничке произвођачке задруге са неотуђивим средствима за производњу само клице онога што ми стварамо. Они, према томе, не претстављају ни копију Марксове форме управљања производњом, јер је Маркс стајао на становишту, још прије Париске комуне, на томе је остао и после ње, да радничка класа руководи привредом путем републиканског система удружења слободних и једнаких произвођача, то јест, радничких произвођачких задруга са неотуђивим средствима за производњу.

Наши раднички савјети су по својој организацији шира и демократскија форма управљања него што би то били синдикати, иако они чине најмасовнију организацију радничке класе. Раднички савјети обухваћају читаву радничку класу на питањима управљања производњом и расподјелом — синдикати само њен дио, иако већи дио.

Зато раднички савјети код нас не остварују по својој форми ни Лењинову замисао из времена 1918 до 1921 године, јер је Лењин на VII, VIII и IX Конгресу РКП(б) и касније стајао на становишту да синдикати у даљој будућности прелазног периода треба да буду органи управљања социјалистичком индустријом, затим постепено и земљорадњом за сву масу радника, а затим за сав радни народ.

Радничка класа наше земље до руковођења Комунистичком партијом Југославије, до сада је увијек побјеђивала, јер је бојеве, које је водила за социјализам увијек водила са највећом жилавошћу и устрајношћу, јер се није поколебала неуспјесима, јер је у вођењу биткама увијек стварала велике револуционарне организације маса којима је руководила, јер се у примјени науке Маркса—Лењина није држала њеног слова већ њеног духа.

Тако је и са радничким савјетима и нашом изградњом социјализма. Наши раднички савјети чедо су наше Револуције. Они су наш допринос искуству, теорији и пракси социјалистичког покрета свијета. Отиђите, другови посланици, у наше фабрике и руднике. Слушајте шта говоре радници. Они се поносе и горде тиме што наша социјалистичка земља

одлучно и револуционарно прелази на нов систем привређивања — привредног управљања. Они се горде тиме што се те револуционарне тековине остварују на иницијативу друга Тита, првог радника наше социјалистичке изградње, јунака рада наше социјалистичке домовине, и под његовим брижним руководством.

Нови закони о којима овдје дискутујемо и о којима ћемо гласати омогућују даље јачање и развијање и форме и садржаја радничког руковођења привредом. Они дају могућност радничким савјетима да развију иницијативу како у производњи, тако и у инвестиционој изградњи, да једним дијелом вишка рада сама управљају, они осигуравају радничким савјетима и синдикалним организацијама учешће у претресању друштвених планова, да предлажу нацрте својих планова, укратко њима се осигурава социјалистички демократизам и њиме су они прожети.

Предложени законски нацрти исто тако осигуравају правилно функционирање новог система привређивања и радничког управљања јер спречавају монополистички положај неких подuzeћа и привредних грана, могућност партикуларизма и шпекулације. Осигуравају капиталну изградњу кључних објеката, обавезују нашу индустрију на рад за потребе наше Армије и других одбранбених потреба наше земље. Они туку по глави капиталистичке елементе — шпекулацију — и административно и економски. Коначно, њима се осигурава платни фонд по привредним гранама и народним републикама за кориштење минималног капацитета, осигурава се просјечна стопа акумулације и друштвених фондова.

За спровођење тих закона друг Кидрич нас је потсјетио на ријечи друга Тита који је већ прошле године тражио од радничких синдиката да се оријентирају на њихову праву улогу коју треба да врше у прелазном периоду кроз који пролази наша домовина на то да буду школа социјализма, на то да упорно раде на подизању економске образованости радних маса. Што, по мом мишљењу, сада и за ближи период треба да буде њихов главни задатак, да раде на подизању идејно-политичке свијести радних маса, на томе да их уздигну на ниво социјализма. У име Републичког вијећа синдиката Хрватске могу рећи овом високом дому да ће синдикати Хрватске у том правцу дати свој највећи могући допринос.

Другови народни посланици, нема радника социјалистичке Југославије који не би гласао за учвршћење и постепено проширивање тековина наше Народне револуције. Ово што се код нас данас гради и ствара чини наша највећа могућа достигнућа. Зато у првом реду хвала другу Титу и нашем Централном комитету. Као народни посланик, слушајући глас и извршујући вољу својих бирача, изјављујем да

ћу гласати за предложене законе па позивам и остале народне посланике да гласају за!

Али независно од тога што гласањем за изражавам вољу и жељу радничке класе и својих бирача, изјављујем да за наведене законе гласам и као радник и дугогодишњи синдикални функционер, јер сам свјестан да тиме дајем свој глас за социјализам, за истински социјалистички развитак наше земље, за остварење пароле интернационалног револуционарног социјалистичког покрета — фабрике радницима!, за јачање наше домовине, за њен мирни социјалистички процват и развитак. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Хасан Бркић.

Хасан Бркић (*Изборни срез Ливно, НР Босна и Херцеговина*): Узимајући учешће у дискусији о предлозима закона које је Влада упутила Скупштини хтио бих нарочито истакнути да су они необично значајни за даљи развитак социјалистичких односа у нашој земљи. Гледајући те законске предлоге, јасно се види да они одражавају један друштвено-економски процес без чијег се довођења до краја не може замислити изградња социјалистичког друштва, процес прерастања једног нижег облика социјалистичке својине у други, виши облик социјалистичке својине. Тај процес, на који треба гледати у склопу са целокупном демократизацијом нашег друштвеног живота, откључео је доношењем закона о радничким савјетима и предајом предузећа у њихове руке. Тим моментом наша је земља ушла у нови период изградње социјализма на бази асоцијације непосредних произвођача. Само је по себи разумљиво да усмјеравање изградње социјализма у том правцу нужно поглачи за собом битне промјене у карактеру односа између државе и привреде, битне промјене у карактеру односа у производњи и распоdjели на којима почива нови привредни систем. Погрешно би било мислити да је тај нови систем дошао као резултат спознаје да смо ми досада гријешили, да смо лутали и били у заблуди. Напротив, он је дошао као резултат нових облика који израстају из наше досадашње друштвене праксе, из већ досада постигнутог степена развитака продуктивних снага као и из досада постигнутог степена развитака свијести народних маса.

Нови законски предлози означају оно што је у овом часу потребно предузети од стране државе да се ти нови облици ослободе свега онога што претставља кочницу за њихов даљи развитак. Разумљиво је да ми у тежњи да изградимо истински социјалистичке односе не можемо занемарити објективне услове под којима се ти односи изграђују, па, према томе, и законски предлози које треба Скупштина да озакони нужно морају да респектују те услове и да што потпуније одражавају конкретну фазу нашег развитака.

Оцјењујући значај и улогу државног акта у односу на привреду, Маркс је на једном мјесту рекао: „Чак и кад неко друштво успије да пронађе путању природних закона свога кретања, не може оно нити прескочити нити одредбама изоставити фазе природног развитака. Али порођајне болове може и да скрати и да ублажи“. Полазећи од тога и за законске предлоге који су пред нама може се рећи да ће њихова примјена скратити и ублажити болове при изградњи нових друштвено-економских односа у нашој земљи.

Шта је претстављало основну карактеристику ранијег периода и шта данас претставља сметње за даљи развитака нових облика у нашој привреди?

Основна карактеристика тог периода огледала се у томе што се друштво као цјелина није појављивало као власник средстава за производњу већ се као власник појављивала држава као посебан и независан орган који је руководио производњом, остављајући непосредним произвођачима само онај дио вриједности коју су они као плате примали. Разумљиво да су се на тој материјалној основи развили одговарајући односи у производњи и расподјели, чије би даље задржавање претстављало сметњу за наш развитака. Није потребно нарочито истицати да су такви односи у производњи и расподјели, и поред тога што се радничка класа преко своје државе појављивала као организатор и руководилац привреде, крили у себи елементи који нису својствени за социјалистички начин привређивања. Ранији плански и финансиски систем, као и остале методе и форме привређивања, одражавали су административни начин привређивања који је био неизбјежан у ранијем периоду с обзиром на заосталост и диспропорције у привреди наслеђене из прошлости. Данас, када смо постигли крупне успјехе у привредној изградњи, када смо на једном одређеном нивоу стабилизовали односе у нашој привреди, задржавање старог начина привређивања и с њим повезаних односа у производњи и расподјели не би више гурало наш развитака напријед, него би он потстицао и јачао оне елементе који коче тај развитака. Наша досадашња искуства показују такође да стари начин привређивања не пружа ефикасну основу за материјалну заинтересованост радничких колектива, за друштвени резултат производње. И зато је било нужно да се положај и улога радничких савјета који претстављају друштвено-политичку форму нових односа и новог начина привређивања ојача, што значи да је требало извршити одговарајуће измјене у структури привредног руковођења, измјене у расподјели вишка рада, измјене у систему планирања који би на новој основи требало да обезбиједи јединство и повезаност појединачних и општих интереса социјалистичке заједнице. Наравно да све те промјене не би било могућно спровести ако цјелина привредног система не би била с тим у складу. И зато је ра-

зумљиво што је нови начин привређивања нужно тражио да се на друж-
чији начин ријеша читав низ питања и појава у привреди. Са новим
односима у производњи и расподјели нужно је требало ускладити план-
ски систем, организацију финансиског система и његове инструменте
(буџет, порез итд.), друштвену контролу економисања итд. У новом
начину привређивања, у којем долази до изражаја слободно дејство
економских закона, новац, кредит и цијене добивају другачију улогу
и мјесто у привреди.

Гледан у цјелини, ранији начин привређивања изграђен на систему
планирања цјелокупног процеса производње и расподјеле, систему је-
динствених цијена, при чему је до најновијих привредних мјера било
елиминисано дејство закона вриједности и тржишта, изграђен на тако-
рећи цјелокупном захватању вишка рада, нужно је кочио иницијативу
у привреди и самосталност привредних јединица, стварајући при томе
услове за јачање бирократских и антисоцијалистичких тенденција.
Даље задржавање таквог система дошло је у отворен сукоб са интере-
сима привредног развитка у цјелини, нарочито када се има у виду да
економика прелазног периода тражи еластичније форме које омогућа-
вају одржавање оних пропорција без којих се не може замислити про-
цес јачања и стабилизације привреде. Слободно дејство привредних за-
кона, нарочито закона вриједности, нужно ће измијенити слику наше
привреде и отклонити многе деформације које је у њу унио админи-
стративни начин привређивања. Већ формиране цијене на тржишту, од
којих се пошло при утврђивању јединственог нивоa цијена, јасно по-
казују да односи у привреди, односи међу појединим гранама као и
односи у основним пропорцијама, као, на примјер, у расподјели нацио-
налног дохотка, у билансу новчаних прихода и расхода становништва,
добивају другу слику. Ранији систем цијена није омогућавао да се на
чврсту основу поставе робно-новчани односи, чија стабилност прет-
ставља један од основних услова за усмјеравање привреде у оном правцу
који обезбјеђује уз одговарајуће подизање животног стандарда и
одговарајући темпо проширене репродукције.

За нови привредни систем, који треба да ступи у дејство, неопхо-
дан је јединствен ниво цијена. Успјеси који су већ досада у том правцу
постигнути омогућили су да се створе потребни услови да се механиз-
ам привредног живота одвија без непосредних и свакодневних интер-
венција државе. Одређени фактори који проистичу из нашег унутра-
шњег положаја као и фактори који проистичу из нашег међународног
положаја нужно су наметнули да се стабилизација тржишта и цијена
врши на вишем нивоу него што би он био, када дејство тих фактора
не би изазивало релативно повећање куповне снаге. Чињеница да ми
за остварење нашег инвестиционог програма трошимо близу четвртину

националног дохотка, чињеница да смо принуђени да вршимо крупне издатке за одбрану земље — све је то морало имати свога одраза на тржиште и цијене.

Наш даљи развитак нужно је тражио да се елиминише шаренило у цијенама као и компликовани механизми тржишне добити, регреса, што је све уствари претстављало дуплицитет односа на тржишту, што је све имало негативних посљедица на јачање производње, нарочито у појединим њеним гранама. Ступањем на снагу економских цијена те абнормалности у нашој привреди биће ликвидиране и дејство закона слободних тржишта доћи ће до свога изражаја.

Неоспорно је да у привреди са диспропорцијама у развоју појединих грана, каква је наша привреда, слободно формирање цијена нужно ће водити до њиховог отступања од вриједности у вези са нескладом између производње и потреба, што у јединственој социјалистичкој привреди не претставља нарочиту опасност, али у привреди са различитим облицима својине таква отступања имала би за посљедицу нееквивалентну размјену која би неоспорно била штетна по интересе наше привреде. Због тога је разумљиво што и у новим условима држава мора да интервенише у сектору цијена гдје год би њихово слободно формирање могло да угрози пропорције друштвеног плана. Одређивање економских цијена, што претставља један необично важан инструмент државе помоћу којег она утиче на општи ниво цијена у овом прелазном периоду, омогућило је отклањање економски неоправданих диспаратитета у цијенама појединих производа. Неоспорно је да ће дејство тих цијена бити провјерено у пракси, али се већ данас може рећи да ниво цијена на којем Влада жели да изврши стабилизацију привреде у основи одговара интересима наше унутрашње размјене као и размјене са иностранством. Одређивање економских цијена омогућило је успостављање логичних и економски оправданих односа унутар појединих грана привреде, између пољопривреде и индустрије, између појединих грана индустрије, нарочито између екстрактивне и прерађивачке индустрије. Ти новоформирани односи у цијенама такође су омогућили да се вишак рада појави тамо гдје се он и ствара, што није давао ранији систем цијена. Неоспорно да ће то позитивно утицати на питање рентабилитета који ће претстављати основни стимуланс у борби за повећање продуктивности рада, подизање квалитета, побољшања асортимана итд. Доследно спроведен, овај принцип пословања на бази социјалистичке својине, заједно са примјеном начела расподеле према раду, даће још већег потстрека за јачање личне и колективне иницијативе у цијелој нашој привреди, што ће свакако имати утицаја на темпо њеног даљег развитка.

Осврћући се на ово питање желио сам истакнути да је борба за јединствен ниво цијена, да је борба за јединствено тржиште, један од необично важних, такорећи основних задатака у вези са новим привредним системом. Борба за одговарајући ниво цијена обезбјеђује да се у оквиру општих пропорција спроводи одговарајућа расподела друштвеног рада, усмјеравање инвестиционе изградње у одређеном правцу, правилно регулисање робно-новчаних односа и утицај на структуру потрошног фонда становништва. Јединствен ниво цијена исто тако претставља једно од најефикаснијих средстава у борби против шпекулативних тенденција несоцијалистичког сектора.

Нови плански и финансиски систем, чије су поставке добиле своју правну формулацију у предложеним законима, изражава стварне односе у привреди. Неоспорно да се у нацртима закона имала у виду и перспектива даљег развика тих односа, нарочито у појединим одредбама Предлога закона о друштвеном плану.

Полазећи од новог односа између државе и привреде, полазећи од принципа самосталности предузећа и привредних организација, друштвени план по својим основним пропорцијама треба да елиминира дјеловане анархичних тенденција привреде прелазног периода, усмјеравајући дејство економских закона у правцу генералне линије нашег приредног развика. Гледајући на садржину новог планског система, може се рећи да друштвени план треба да обезбједи оно што не обезбјеђује аутоматско дејство унутарњих привредних закона. Према томе, даљи процес ликвидације неравномјерности у структури капацитета све више ће сужавати потребу одговарајућих мјера од стране државе у привреди. Све ти се ће питање друштвеног плана постати питање самих негосредњих произвођача. Социјалистичка садржина пропорција које су изведене у Предлогу закона о плану искључује могућност избијања противрјечности између производње и потрошње, чему иначе води начело нестабилитета и слободно дјеловање економских закона у капитализму. Категорије друштвених и посебних планова јасно су одредили функцију државе у односу на привреду, а с друге стране функцију и улогу непосредних произвођача у руковођењу производњом. Предлог друштвеног плана, као што се види, спровео је, што је у данашњим условима највише могућно, принцип самосталности привредних јединица, с једне стране, а с друге, принцип самоуправности појединих државних органа. У томе се огледа његов дубоки демократски садржај, који је у пуном складу са општим процесом демократизације нашег економско-друштвеног и политичког живота.

Неоспорно је да је у вези са одговарајућим промјенама у привреди било нужно изградити одговарајући финансиски систем са свим његовим инструментима, који ће одражавати и обезбјеђивати функ-

ционисање новог привредног система. Промјене у финансиском систему најјасније одражавају промјене у положају државе у односу на привреду. Њен ранији монополски положај највидније је долазио до изражаја у финансиском систему, нарочито у буџету, преко кога се вршила такорећи цјелокупна расподјела националног дохотка. Међутим, кад се данас питање расподјеле вишка рада поставља на нову основу, финансиски систем нужно је тражио нове форме организације и методе рада.

У складу са принципима који проистичу из Предлога закона о друштвеном плану, буџет, као један од основних инструмената финансиског система, почива на принципу самосталног финансирања сваког органа државе уз одговарајуће учешће у приходима. На линији јачања материјалне основе нижих органа народне власти предвиђено је да извјесни приходи улазе у цјелини у њихов буџет. Приходима из привреде, приходима од становништва, државни органи обезбиједиће преко буџета расподјелу вишка рада на поједине гране привреде, преко буџета треба да се обезбиједи потребе јачања одбранбене моћи земље као и потребе за подмирење трошкова за општедруштвене сврхе. Порески систем који је у функционалном односу према основним привредним законима, поставио је све оне облике преко којих треба осигурати одговарајуће приходе. Поред друштвеног доприноса као јединственог доприноса, који у будућности треба да остане једини вид државних прихода из привреде, уведен је додајни допринос, порез на екстра добит, порез на промет производа, као и порез на платни фонд изнад планираних потреба. Разлике у техничкој структури наше привреде, а у вези с тим разлике у продуктивности рада и монополски положај извјесних произвођача, нужно су тражили да се путем одговарајућих пореских облика захвати онај део добити коју поједина предузећа, захваљујући својој предности и положају, остварују. Разумљиво је да се при томе ишло за тим да систем опорезивања у привреди стимулативно дјелује на даљу борбу за усавршавање и појевтинење производње. Исто тако, у одређивању пореских стопа на вишак производа водило се рачуна да се у данашњим условима постигне што је могућно шири обим аутофинансирања у привреди, што ће много допринијети рационалнијој употреби средстава.

Иако је законски предлог о друштвеном доприносу и порезима задржао основне принципе ранијег закона у погледу опорезовања становништва, ипак увођење нових метода за утврђивање прихода отклониће низ слабости у данашњем начину опорезивања. Нови начин опорезивања у пољопривреди, који је постао могућ у условима стабилизације тржишта, имаће позитивног дејства на унапређење пољоприв-

вреде с тим што ће стимулативно дјеловати да се сваки произвођач бори за што већу производњу.

Посебно питање у вези са увођењем новог привредног система претставља питање штедње, која данас добија свој економски потстицај. Тај проблем је данас необично актуелан, јер ми имамо да савладамо тешке посљедице старог начина привређивања, који је, баш зато што није омогућавао досљедно спровођење привредног рачуна, обилавао расипништвом и нерационалним газдовањем. На линији борбе за даљу стабилизацију наше привреде посебно мјесто претставља даља потреба сужавања непотребних расхода у државној управи, која у вези са данашњим крупним промјенама, нужно мора да спроведе принцип крајње штедње и смањивања расхода гдје год је то могућно.

Осврћући се на неке моменте у вези са предложеним законима, изјављујем да ћу за њих гласати у начелу и у појединостима. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Геза Тиквицки.

Геза Тиквицки (Изборни срез град Суботица I, АП Војводина — НР Србија): Другови народни посланици, Предлог закона о планском управљању народном привредом, о коме данас овде расправљамо, садржи не само низ техничких и организационих новина, него се и у принципу разликује од досадашњег начина управљања народном привредом. Док су раније у савезном буџету и буџетима народних република предвиђани скоро и детаљи, предложеним законом савезни органи па и сама наша скупштина утврђују у друштвеном плану само основне пропорције привредног развитака и конкретних задатака, остављајући њихово спровођење привредним предузећима, привредним организацијама и народним одборима.

Целокупна техника израде друштвених планова, утврђивање надлежности појединих органа, утврђивање њихових права и обавеза, — све је то досљедно спроведено у предложеном закону, који у свом чл. 2 јасно каже:

„Друштвеним плановима одређује се, путем постављања основних пропорција производње и расподеле, правац развитака материјалних производних снага и врши основна расподела националног дохотка на потрошни фонд трудбеника, на капиталну изградњу и на друге опште потребе друштвене заједнице.“

Друштвеним планом утврђују се основне пропорције у савезним сразмерама не улазећи у детаље овог или оног задатка на једној или другој територији. У оквиру ових пропорција народне републике утврђују самостално своје друштвене планове док, како каже чл. 6:

„Држећи се основних пропорција друштвених планова, привредне организације и други произвођачи планирају и послују самостално у духу постојећих законских прописа“.

Према томе, централни органи власти утврђују само основну линију привредног развоја земље, односно територије на којој управљају док је непосредно, конкретно и оперативно спровођење те линије стављено у надлежност непосредних произвођача и непосредних органа народних власти. Преношењем ових задатака преносе се сва права и дужности на ове органе. Непосредним произвођачима, привредним организацијама и народним одборима овим законом се дају необично широке могућности самосталног привредног деловања. Они се ослобађају чврстих, детаљизираних планова добијених досада од централних органа власти, чиме је, нарочито у задње време, знатно спутавана њихова иницијатива.

Правилност ових основних поставки у предложеном закону потврђује и досадашња пракса у раду радничких савета као и мере на спровођењу децентрализације наше привреде.

У овој планској години руковођено је нашом привредом са радикално смањеним административним апаратом, како у централним и другим органима власти, тако и у привредним организацијама. Данас слободно можемо констатовати да је од тога наша привреда имала само користи а не штете, јер су непосредни произвођачи дорасли да овај сложени посао боље обављају од бројног и најчешће бирократизираног административног апарата.

Децентрализацијом наше привреде, давањем фабрика радницима на управљање, односно њиховим радничким саветима, већ за протекли период од године дана показало се да је наша радничка класа како у политичком тако и у техничком смислу дорасла да врши овај крупан, слободно можемо рећи, историски чин у социјалистичкој економици, иако су раднички савети млада институција и у њиховом раду има још низ недостатака, тражења нових путева итд.

Овај закон, као и низ других већ досад спроведених мера, ствара све шире и повољније услове, ствара материјалну базу за још успешније управљање привредом од стране непосредних произвођача.

Линија наше Партије о децентрализацији привредног и административног апарата, о привлачењу најширих народних маса на управљање привредом и државом уопште, добија у предложеном закону своју најизразитију потврду, потврду демократичности нашег друштвеног поретка и смелог решавања сложених проблема социјалистичке економике.

Изјављујем да ћу гласати за предложене законске предлоге.

Претседавајући: Реч има народни посланик Александар Шевић.

Александар Шевић (АП Војводина — НР Србија): Другови и другарице народни посланици, ја нисам имао намеру да говорим у начелу о предлозима закона јер је о томе много и исцрпно говорено.

Уверен сам да нема међу нама никога који мисли да стави питање да ли ће гласати за тај закон или не. Зато и не изјављујем да ћу гласати за ове законе јер сматрам да је гласање за ове законе манифестација наше свести. У име наших бирача ми ћемо манифестовати свест свих нас који прихватимо ове законе који као саставни део улазе у нови привредни систем и који значе појачање нашег социјалистичког система привреде и тиме дубље улажење у социјалистичку изградњу наше земље.

Међутим, сматрам да је потребно да мало размислимо и о томе како ће се тај закон одразити на терену. Не мислим опет у начелу, јер, као што сам рекао, свакако да ће се они у целини добро одразити, већ како ће се одразити у појединостима. Има неких питања која су можда недовољно јасно изражена, можда чак и у овој дискусији и у слову закона. Зато мислим да је корисно да се ова дискусија допуни са два питања, које сам ја предвидео да о њима нешто ближе кажем, да би онда заузели такав став да, када се буду спроводиле те одредбе, сваком буде јасно како ће се спроводити.

Прво питање се односи на Закон о буџетима. У Закону о буџетима је постављено питање улагања вишкова уштеђених у буџет народне републике, аутономне јединице и административно територијалне јединице. То је једна врло добра установа, мислим одредба, јер то ће дати велики стимулус да и органи народне власти који више вишкова остваре да их што економичније троше, да им остане што више вишкова које ће моћи корисно да употребе.

Међутим, из саме дискусије овде подвучена је једна двосмисленост. Друг Милорад Влајковић, као извештач Законодавног одбора, нагласио је да ти вишкови улазе у вишак прихода за идућу годину у буџет те јединице као буџетски вишкови. Међутим, друг Милорад Зорић нагласио је да то улази као приход у тај буџет. То није иста ствар, а ми знамо шта хоћемо. Ако је нејасно у слову закона, онда треба да се сложимо да донесемо такво слово закона да нам буде јасно шта хоћемо, а ми хоћемо то да нам ти вишкови не смањују приходе буџета који је предвиђен за ту јединицу, већ да они, осим редовних прихода, буду још нешто више. Али они морају ући у буџет, само морамо рећи да улазе у буџет као вишкови прихода. Питање је шта је то у буџету. У буџету имамо с једне стране приходе, а с друге стране расходе, треће ствари нема. Ја сматрам да је то потпуно нејасно речено код чл. 23: „Вишак прихода над расходима који остваре у току буџетске године, народне републике, аутономне јединице и административно територијалне јединице уносе у свој буџет као вишак за наредну годину“. Кад је то приход то може да буде двоструко тумачено. Јуди који су хтели да својим месним самодоприносом реше неко питање одустаје од тог

самодоприноса, јер ће месни самодопринос бити буџет који се формално изгласава. То није у предлогу овде јасно речено.

Ради сигурности то треба прецизирати, да се на терену зна како ће се поступати, а ми знамо и желимо да тако буде. Биће стотине и стотине који ће на свој начин тумачити ова законска решења. Потребно је стога да се каже да он улази у буџет као вишак прихода а не као вишак, јер се о таквом вишку није ни у једном буџету говорило. Тај вишак је био вишак прошле године, а када се прешло у другу годину, то више није вишак.

То би био један предлог ради јасноће законске одредбе.

Имам још један предлог, који, можда, има више значаја. У Предлогу закона о планском управљању народном привредом остављено је питање ограничења слободног планирања од стране радних колектива у извесним предузећима, у предузећима која треба да служе за нарочите сврхе оне државне организације која их је основала. Свакако да би та државна организација, која је основала дотично предузеће, могла да унесе нека ограничења у циљу да спроведе ту своју нарочиту сврху. Претпостављам да се ту мисли, рецимо, на издавачку делатност Академије наука. Ово наводим ради примера. Научне књиге се не продају на велико, штампање је скупо и када би се допустило да радни колективи планирају, природна је ствар да би они планирали оно што ће највише да се продаје, да се кроз динар мери рентабилност предузећа. Међутим, мора се планирати и пасивна издавачка делатност и она се мора штампати. Ми нећемо нашу културу да меримо кроз ту динарску јединицу. О овоме се дискутовало и у Законодавном одбору, наиме, да има и других предузећа која су основале друштвене организације, а ја не знам да је неки случај дошао до изражаја. Наглашавам као пример случај „Матице Српске“ у Новом Саду. У том културном центру има потребе да постоји једна културна установа која се бави издавачком делатношћу. „Матица Српска“ издаје зборнике, дела наших старих писаца, али та издавачка делатност није рентабилна као издавање неких савремених ствари. По истом начелу како је спроведено у државним установама, код државних органа, било би логично то нагласити и у Закону о планском управљању народном привредом, да то треба да важи као ограничење за сваку аналогну установу, као што сам примера ради навео, да се односи на предузећа друштвених организација. „Матица Српска“ је основала издавачко предузеће и дошла је до апсурдности, не зна како да спроведе то ограничење које је потребно, иначе, читаво предузеће нема сврхе.

Ја сам навео овај пример, а таквих примера има и у другим нашим културним центрима. Зато предлажем да се у члану 39 Закона о планском управљању привредом, где се говори о томе „за привредну орга-

низацију која је основана као привредно предузеће али чија делатност првенствено служи за задовољење потреба одређеног државног органа“ — дода „или друштвене организације“. То је потребно да споменемо, јер у суштини не мењамо ништа од предлога, већ уносимо више јасноће, а то ће се боље одразити и на терену.

Опростите што сам вам одузео времена говорећи о појединостима о овом законском предлогу, али мислим да треба да будемо начисто и у појединостима шта хоћемо овим законом. (Аплауз).

Претседавајући: Има реч народни посланик Иван Мачек.

Иван Мачек (НР Словенија): Другови и другарице народни посланици, са Предлогом закона о планском управљању народном привредом слажем се у целини. Том приликом желео бих да проговорим неколико речи о важности тог закона за даљи развој наше привреде.

Предлог закона о планском управљању народном привредом представља озакоњење далекосежних и за нашу даљу изградњу социјализма врло значајних демократских тековина нашег радног народа. Зато мора постати у рукама наших радних људи ефикасно оружје у борби против разних појава бирократије које би хтеле да спрече све виднију улогу и активност наших радних колектива у управљању привредом. У исто време на тим принципима могућно је повести још свестранију борбу за свесно укључење напора наших радних колектива у социјалистичкој изградњи наше земље као целине.

Предложени закон потврђује, с једне стране, принцип комплексног планирања привреде као целине и свесног управљања даљег социјалистичког развоја, а с друге стране, даје широке могућности развијању иницијативе и свестране активности непосредних произвођача, народних одбора и народних република. Такво складно повезивање поменута два начела у основи је страно како привредној пракси капиталистичких земаља, тако и коминформовских.

Зато код нас све више заузима место такав друштвени систем у коме је темељ стварног напретка баш масовна иницијатива, која се манифестује у све већој активности самих произвођача при управљању заједничким пословима под општим руководством државе, и у све ширем интересу радних људи за успехе свога предузећа, рудника, радилишта итд. Само тим путем се ослобађају стваралачке снаге нашег радног народа, расте његова самосвест и све више се рађа она ситна иницијатива, без које не можемо замислити ни праву народну привреду, акамоли прави социјализам.

Из тих разлога не могу имати ничег заједничког са нашом социјалистичком праксом разни, једанпут за увек израђени рецепти и суви шаблони, који би унапред уређивали све појединости нашег развоја.

Наше, социјалистичко законодавство, и на подручју привреде одликује баш то, што одређује само опште законске оквири и што много још проблематичних ствари препушта најпре пракси и темељито проверавање.

То важи и у погледу новог Закона о планском управљању народном привредом. Баш на том подручју нас још чекају велики задаци и зато не може бити говора о некој коначној ствари. Закон даје само опште смернице које ће тек својом конкретизацијом на најразличитијим подручјима наше привреде стварно добити садржину. Зато мора бити посебно пожељна свака иницијатива која ће омогућити, обогатити и развити стварне социјалистичке методе управљања нашом општеном имовином.

Закон о планском управљању народном привредом ограничава целокупно планирање само на основне пропорције, које осигуравају основни правац у развоју наше привреде. Свако детаљно планирање и прописивање разних појединости, које прелази оквири основних пропорција, одређених у закону, у данашњим условима било би у основи супротно нашем процесу продубљавања социјалистичке демократије и праве децентрализације.

Таква детаљисања на подручју наше привреде, крњила би иницијативу радних колектива, слабила њихову одговорност пред нашом социјалистичком заједницом, остављала отворена врата разним појавама самовоље, незаконитости и бирократије и тиме спречавала развој самоуправе непосредних произвођача.

Самостални планови привредних организација, друштвени планови народних одбора, чије ће тежиште рада бити развијање локалне привреде, значајне за непосредно подизање животног стандарда и на подручју наше станбене и комуналне изградње, — баш су они демократски облици, који омогућавају развијање широке иницијативе и који нам отварају перспективе неслућеног развоја производних снага и нових облика друштвеног живота.

Предложени закон даје нарочити акценат друштвеним плановима народних република. Ти планови морају бити у складу са основним пропорцијама целокупне југословенске привреде, јер баш од њих зависи успешан развој сваке народне републике. Али на основу тих општих оквира дате су широке могућности за свестрану обраду специфичних проблема појединих народних република. Баш ту је могућно друкчијом, бољом поделом задатака и средстава осигурати што успешнији и бржи развој како народних република, тако и целокупне наше социјалистичке заједнице.

Задатак тих планова биће баш у томе, да се на основу свестране економске анализе и широке дискусије открију још неискоришћене резерве у привреди појединих народних република и најбољег начина и сред-

става који ће омогућити да у највећој мери дође до изражаја активност наших радних људи. Баш неискоришћење материјалне и људске снаге претставља једно од главних питања наше привреде, њеног даљег развоја и изградње. Стари начин административног управљања нашом привредом, свакако је у свом почетку одиграо значајну улогу. Али преко одређених граница стари начин управљања привредом не само да није могао више успешно користити унутрашње резерве, већ је постојао и препрека даљем развоју наше привреде.

Радни колективи, којима ће план прописивати само опште обавезе према нашој социјалистичкој заједници, а препуштати њима самима непосредно руководство над производњом и продајом, као и правилно управљање народном имовином, — биће у стању да покрену те још неискоришћене снаге, да их активизирају и да ојачају борбу за социјалистички преображај наше земље.

С тог гледишта од нарочите је важности онај део закона, који одређује начин примања друштвених планова. Друштвени планови пре примања у народним скупштинама биће дати радним колективима и њиховим организацијама, среским и месним народним одборима, синдикалним организацијама и нашим задругама на широку јавну дискусију.

Преко такве широке дискусије у исто време биће могућно повести најуспешнију борбу против разних партикуларистичких тенденција које не виде целину наших напора. Исто тако мораћемо да користимо такву дискусију за васпитање наших радних колектива у духу свесне, друштвене дисциплине и колективне свести. Већ досадашња дискусија о предлозима нових привредних закона и о неким другим привредним мерама знатно је допринела широком познавању наше целокупне привредно-политичке проблематике, а у исто време је покренула стваралачку иницијативу наших радних људи. Као такав пример навео бих само у последње време дискусију о новим економским ценама сировина, у којој учествују претставници појединих радних колектива. У исто време она је допринела томе да многа предузећа почну озбиљније мислити о потреби рентабилног пословања, као и о штедњи.

Рад на састављању, анализи и разматрању друштвених планова на тај начин није само ствар државног апарата, већ претпоставља најширу сарадњу наших предузећа, народних одбора, — масовних организација и свих наших радних колектива. У томе је такође и једно од преимућстава наше социјалистичке демократије, коју не могу, односно неће да разумеју разни реакционарни елементи у свету. У таквом начину рада и примања друштвених обавеза на врло јасан начин манифестују се дубоке промене у свести наших радних људи.

У нашем будућем привредном раду отпада главна брига на наше радничке савете. Зато је потребно радничким саветима посветити сву

пажњу како од стране политичких и синдикалних организација, тако и државних установа, да би се што боље оспособили за руководство предузећима. Раднички савети морају све више постајати у новом привредном систему они органи на којима ће лежати главна одговорност за правилно спровођење нових прописа о планском управљању народном привредом.

Успеси који су већ досада постигнути по линији радничких савета, јасно нам потврђују да је била одлука наше Партије — да се од административног, државног управљања пређе на друштвено управљање нашем привредом, — од великог историског значаја.

У почетку, када смо приступили формирању радничких савета, разни људи су изражавали неповерење и забринутост шта ће бити с нашом привредом, када радници преузму предузећа у своје руке. Сви они који су били забринуте за нашу привреду, после годину дана постојања радничких савета могу бити без бриге, јер су наша предузећа у добрим рукама.

Ипак има још знатних слабости код наших виших управних руководства у односу према радничким саветима. Тешко се одвајају од непосредног оперативног руководства над предузећима. Тренутно им изгледа да је већа ефикасност у производњи ако се непосредно мешају у производњу, али притом заборављају да њихова главна брига мора бити посвећена оспособљавању радничких савета за самостално оперативно руководство предузећа.

Исто тако, и неки директори предузећа не разумеју сасвим улогу радничких савета у нашој привреди. Они сматрају раднички савет некако као свој колегијум којим се служе само тада, када сами сматрају за потребно. Има и таквих који покушавају да сакрију свој рад и одговорност иза леђа радничког савета. Таквим и сличним директорима раднички савети морају да објаве бескомпромисни рат. Затим постоје директори који управне одборе заповеле разним техничким задацима (као на пр. вођење картотеке, евиденције итд.), ма да су они сами одговорни за такво правилно пословање. Опажа се и то да неки управни одбори покушавају да преузму улогу радничког савета и да их потисну на страну. Због већег учешћа чланова управних одбора на седницама и нередовних заседања радничких савета, управни одбори долазе много више до изражаја и зато често без знања радничких савета одлучују о питањима која спадају једино у делокруг радничког савета. Иста слабост се дешава и код радничких савета у односу према колективу предузећа, при чему у многим случајевима не постоје правилни односи. Раднички савети се по негде не осећају у довољној мери дужни да радни колектив обавештавају о свом раду и зато и иницијатива у њиховом раду долази сувише мало из редова радног колектива. На седни-

цама радничких савета и управних одбора често сувише преовлађује само стручна линија преко разних стручних реферата, а мање остала шира проблематика предузећа и његовог рада као целине.

Из досадашњих искустава пословања радничких савета, на пример, у предузећима металургије, показује се, да су претседници управних одбора људи из организационог или техничког руководства. У таквим примерима није јасно када они наступају као претседници управног одбора, а када као технички руководиоци. Последица је тога да претседници управних одбора не могу успостављати правилне односе са радничким саветом и целокупним колективом. Опажа се, да раднички савети најслабије раде тамо, где се претежно састоје од лица која су у техничком или управном апарату предузећа.

Поред свих описаних слабости које још постоје у раду наших радничких савета, нико не може оспоравати велику улогу коју они све више, из дана у дан, имају у управљању нашем привредом.

Опажа се и то да наши раднички савети уживају сувише малу помоћ у свом раду од стране политичких и синдикалних организација.

Уз већу помоћ, — улога и утицај радничких савета расле би још брже. Већ у садашњем раду раднички савети су забележили лепе и знатне успехе. Нарочито у таквим питањима као што су рационално искоришћавање радне снаге. На пример, Железари Јесенице у току сваке године недостајало је око 500—600 радника. Када је раднички савет том питању посветио више пажње, утврдио је да радника има доста и да ће их увођењем привредног рачуна, у неким одељењима бити и сувише. Такви примери нису усамљени. Исто тако раднички савети постигли су велике успехе и у погледу штедње. Ако бих хтео набројати све те већ постигнуте успехе које су они имали, свакако би то изискивало много времена.

Морамо бити свесни да извесне слабости и неправилна мишљења још остају и у самим радничким саветима. Једна је од највећих та што многи радници потцењују саме себе верујући да још нису зрели да сами управљају привредом. С друге стране, опажа се у неким колективима да нису довољно свесни да је сваки колектив само део наше социјалистичке заједнице и да је зато потребно све ствари разматрати са гледишта целине. Исто тако се још појављују извесне тенденције да су предузећа, која су дата на управљање радничком колективу, његово власништво и да средства која они остварују, припадају само дотичном колективу. Такве појаве, ма како биле усамљене, претстављају у новом привредном систему извесну опасност, ако се благовремено не спрече.

Резултати које су раднички савети у Словенији постигли за кратко време свог постојања, јасан су доказ, да су они способни да још у већој мери преузму у своје руке управљање привредом у нашем новом си-

стему. Ту се, међутим, појављује опасност, да се наши управно-административни органи и даље оперативно мешају у рад радничких савета. Баш то претставља главну опасност за правилан рад и даљу демократизацију наших радничких савета. Ти другови нису свесни да је баш њихова главна дужност да их уче како ће правилно водити и управљати привредним предузећима. Тај страх који се јавља ту и тамо, уствари није ништа друго него неверовање у стваралачку снагу наших радних маса. Изјављујем да ћу гласати за ове законе. (Аплауз).

Претседавајући: Пре него што дам реч последњем пријављеном говорнику, молим известиоце законодавних одбора и одбора за привредни план и финансије оба већа, и то: по Закону о буџетима другове Милорада Влајковића и Нинка Петровића, и по Закону о планском управљању народном привредом другове Милоша Минића и Гојка Гарчевића да узму ова два амандмана поднета од стране народних посланика Александра Шевића и да припреме одговор да ли се са њима саглашавају или не.

Исто тако предложио бих и предлатачу да се о томе изјасни због тога што се претрес законских предлога обавља у заједничкој седници, на којој су и постављена ова два амандмана. Наравно да ће се о амандманима и о њиховој судбини решавати посебно у већима, јер се о амандманима може само гласањем одлучити. Али како није искључена могућност да се од стране известиоца или предлагача прихвате ови амандмани, што би према чл. 70 пословника значило да су постали саставни делови предлога, онда би постојала прва могућност да се њихово питање ликвидира.

Стога молим известиоце да даду изјаве после последњег говорника, друга Димитрија Бајалице, коме дајем реч.

Димитрије Бајалица (НР Босна и Херцеговина): Другови, нема сумње у то да су нови закони који стоје пред нама на решавању сасвим смело поставили низ нових питања као у области наше практичне привредне политике тако и у нашим друштвеним односима у целини. То нарочито важи за Закон о планском управљању народном привредом као једном од основних закона, који се може назвати уставом нашег привредног живота.

Но баш ради тога што је овде у овим законима постављен низ основних принципа до којих је довела наша друштвена стварност базирана на науци класика марксизма-лењинизма, она није ништа ново што је на брзину донето, него је то резултат досадашњег достигнућа у нашој револуционарној пракси и једног вишемесечног рада наших руководећих другова који су учествовали у изради и који су врло в роватно у детаљима разматрали сва питања нових закона.

Зато бих ја у вези с тим поставио и једно питање које у овој области решава Закон о управљању народном привредом, а то је питање планирања у области пољопривреде. Наиме, ради се о томе да постављени принципи у члану 7 и 8 овога закона говоре о томе да, држећи се основних пропорција друштвених планова, привредне организације и други произвођачи планирају и послују самостално и, друго, да ће методiku планирања прописивати Влада ФНРЈ и владе народних република.

Мене интересује које су то основне друштвене пропорције друштвених планова на основу којих ће индивидуални произвођачи и сељачке радне задруге бити обухваћени у систему новог планирања и то пре свега ради тога што је у досадашњем систему планирања у области пољопривреде, чија је карактеристика била бирократски начин израде плана, управо крајњи резултат био тај, да су савезни органи поставили план републикама колико има да посеју на пример житарица, кукуруза, индустриског биља, поврћа итд. итд. и када је тај план постављен пред републике, оне су га разбиле на срезове, срезови на месне народне одборе и на крају резултат свега био је да је одређени произвођач, сељак, добио решење на основу кога је имао да произведе два хектара пшенице, један хектар кукуруза, пола хектара индустриског биља, 0,01 лука, 0,01 кромпира, 0,02 парадајза итд.

Сасвим је сигурно да наши плански органи нису желели овакав резултат таквог начина планирања, макар он био и бирократски, макар се састојао и у оном спуштању државног плана до произвођача али је резултат такве методологије био такав какав нисмо желели ни ми ни председник Планске комисије друг Кидрич.

Мене интересује баш ради тога како ће у новом систему планирања, с обзиром на укидање обавезног откупа, бити укључени индивидуални произвођачи и сељачке радне задруге и које су то основне друштвене пропорције на основу којих ће пољопривредни произвођачи бити укључени у план.

Мени се чини да ће тај прелазни период морати још увек да носи извесне административне мере с обзиром на постојање још откупа и с обзиром на оно стање које ми имамо данас у пољопривреди. Али ја сам свестан баш због тога што је пољопривреда таква, да ће се врло споро ослободити досадашњег начина планирања и оне методике која постоји и због тога што је то ситно-робни произвођач од кога прети стална активизација најразноврснијих привредних капиталистичких остатака и ради тога што је ранији начин планирања оставио тежак траг у пољопривреди. Јер, ако се ради о томе да у једној области треба да подижемо виноградарство и воћарство, мене интересује на који начин ће се баш та грана у тој области фаворизирати. Да ли ће планом или

не постојати, на пример, извесни фондови за развитак сточарства, виноградарства, воћарства итд. у који ће се уплаћивати од пасоша одређена такса за развој сточарства, фондови за развитак виноградарства и воћарства у који ће се уплаћивати одређена такса на постојање хибрида итд. и да се из тих фондова подиже пољопривреда, или на који други начин. Или, на који ће се начин утицати на производњу индустриског биља.

Мени ово питање није нужно објашњавати са његове теоретске стране нити са стране методологије коју има Савезна планска комисија за државна предузећа, него како ће се уствари то у пракси да одвија у области пољопривреде да не бисмо доживели друго издање оваквих решења о којима сам напријед говорио.

Друго, из области Закона о друштвеном доприносу и порезима мене интересује шта ће бити основица за одређивање друштвеног доприноса који плаћају задруге и колика ће бити стопа у односу на садашњу висину пореза и на који начин ће се убирати порез од сељачких радних задруга, јер исплата зараде задругарима неће бити месечна нити по неком платном списку, чак и у оним случајевима кад задруге буду преведене на нови начин пословања, и да ли ће у друштвени допринос ући и социјално осигурање задругара, о чему је било говора у нашој штампи.

И, даље, још једно питање, како ће стајати са порезом на окућницу, јер ја сматрам да у повољнији положај задругаре треба ставити у погледу наплате пореза на доходак са окућнице него индивидуалног сељака, и то само у оном случају када задругар остаје на одређеној висини сточног фонда и одређеној површини која је законом одређена. Међутим, сматрам да би пореска стопа пореза на доходак на окућницу требало да буде далеко већа, управо онаква каква је и код приватника за оне задругаре који имају проширену окућницу са већим бројем стоке итд.

И треће питање, на које желим да ми одговори министар финансија друг Милентије Поповић а то је: шта то значи да задруге и привредна предузећа неће моћи по члану 6 овог закона да употребљавају у друге сврхе износе који су одређени за друштвени допринос него само за инвестициону изградњу.

Да ли то значи да ће задруга унапред добити право да употребљава друштвени допринос за инвестициону изградњу или је то право унапред дато.

Постављајући ова питања ја сам свестан да ми не можемо предвидети како ће у пракси многа питања да се решавају, јер ће наша револуционарна пракса да коригира извесне ствари, али сигурно је да ће и потврдити основне принципе који су постављени овим законом.

Ја разумем да су неизбежне и нужне извесне грешке које ћемо у пракси имати при спровођењу ових закона, али сматрам да ће одговори на ова питања допринети правилном спровођењу закона и да ће бити оружје за њихово правилно спровођење у пракси и мобилисати и наше задругаре и људе који буду радили на постављању плана и решавању ових питања и помоћи ће им да их правилније решавају.

Претседавајући: Пошто више нема пријављених говорника, претрес законских предлога био би завршен.

Молим известиоца Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа друга Милоша Минића да се изјасни по овим питањима.

Известилац Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа Милош Минић: Ја бих молио да поводом овог амандмана одговорим сутра.

Претседавајући: Ситуација је оваква: по пословнику може се сматрати оправданим претседников захтев известиоцима и предлагачу ових законских предлога да већ у садашњем главном претресу о овим предложеним амандманима даду одговор. Али, исто је тако правилно и то да се одговор известилаца и предлагача може дати и у посебним већима, на посебним седницама већа већ и из тога разлога што ће се на посебним седницама већа гласањем одлучити о законима, а гласањем се једино може одлучивати и о амандманима. Према томе, ја примам изјаву известиоца Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа да ће се изјаснити на наредној седници свога већа, односно Савезног већа и Већа народа.

Да ли су и остали известиоци сагласни са изјавом друга Минића.

Известилац Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа Милош Минић: Са мном је сагласан и известилац Већа народа.

Претседавајући: А по другом закону, тј. у погледу Предлога закона о буџетима, да ли је исти случај?

Известилац Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа др Милорад Влајковић: Исти је случај. Са тим се слаже и известилац Већа народа.

Претседавајући: Као што сте чули од известилаца, о предложеним амандманима већа ће бити обавештена на посебним седницама.

Дужност је претседника исто тако да у смислу пословника да извесна обавештења, јер су у дискусији постављена, као што смо чули, извесна питања, од стране народних посланика другова Фадила Хоџе и

Димитрија Бајалице. Уствари, ту се ради, по пословнику, о две ствари. Питања и интерпелације су једна, а претрес предложених закона друга ствар. Сасвим је природно и логично да се у дискусији и говорима у разматрању и разјашњењу извесних законских прописа, проблема и проблематике извесних закона може дискутовати и у облику питања. Али у тој дискусији само се може очекивати одговор на та питања, али не и у случају са питањем Милована Батановића. Он је поставио питање које се односи на догађаје из живота, које се поставља исто тако и претседнику Савезног већа и Већа народа и члановима Владе и целој Влади, али које се односи на праксу, то јест на оно што се дешава у животу како би се путем питања народног посланика објаснило извесно стање ствари. Али, поставити питање у дискусији и имати жељу да се добије одговор, то не зависи од Претседништва, нити претседник има право да пита односног члана Владе да ли жели да да одговор, него може само да очекује да ће тај народни посланик на тако постављено питање евентуално наћи одговор било у самом предлогу закона како је тумачен од осталих говорника, било у дискусији оних који нису били његовог гледишта.

Пошто су исцрпене три тачке дневног реда, прелазимо на четврту. Четврта тачка дневног реда је претрес Предлога одлуке о потврди указа које је Президијум Народне скупштине ФНРЈ донео између IV редовног и II ванредног заседања. Молим секретара да прочита ту одлуку.

Секретар Вида Томшич (*Изборни срез Ново Место, НР Словенија*) (чита):

ПРЕДЛОГ

ОДЛУКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПОТВРДИ УКАЗА ПРЕЗИДИЈУМА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ ДОНЕСЕНИХ У ВРЕМЕНУ ИЗМЕЂУ IV РЕДОВНОГ И II ВАНРЕДНОГ ЗАСЕДАЊА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ (II САЗИВА), САГЛАСНО ЧЛАНУ 74, ТАЧ. 6, 13 И 15 УСТАВА ФНРЈ

На основу члана 74 тач. 6, 13 и 15 Устава ФНРЈ и чл. 3 и 13 Пословника Народне скупштине ФНРЈ за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа, Народна скупштина ФНРЈ на својој XII заједничкој седници одржаној на II ванредном заседању (II сазива) 28 децембра 1951 године, донела је одлуку која гласи:

Потврђују се укази које је Президијум Народне скупштине ФНРЈ донео на основу чл. 74, тач. 6, 13 и 15 Устава ФНРЈ у времену између IV редовног и II ванредног заседања Народне скупштине ФНРЈ (II сазива), и то:

1. Указ о укидању савета Владе ФНРЈ: за енергетику и екстрактивну индустрију, за машиноградњу, за прерађивачку индустрију и за

грађевинске послове и о оснивању Савета за индустрију и грађевинарство Владе ФНРЈ; У. бр. 1742 од 6 октобра 1951 године;

2. Указ о укидању Министарства спољне трговине ФНРЈ; У. бр. 1734 од 6 октобра 1951 године;

3. Указ о разрешењу и постављењу министара Владе ФНРЈ; У. бр. 1744 од 6 октобра 1951 године;

4. Указ о именовању чланова Привредног савета Владе ФНРЈ; У. бр. 1746 од 6 октобра 1951 године;

5. Указ о разрешењу заменика Министра—Претседника Савета за енергетику и екстрактивну индустрију Владе ФНРЈ; У. бр. 1824 од 20 октобра 1951 године;

6. Указ о разрешењу дужности заменика Министра—Претседника Савета за машиноградњу Владе ФНРЈ; У. бр. 1825 од 20 октобра 1951 године;

7. Указ о постављењу заменика Министра—Претседника Савета за пољопривреду и шумарство Владе ФНРЈ; У. бр. 1869 од 27 октобра 1951 године;

8. Указ о престанку важности Указа о образовању области као административно-територијалних јединица и привремених народних одбора области на територији НР Србије, НР Хрватске, НР Словеније, НР Македоније и НР Босне и Херцеговине; У. бр. 1943 од 7 новембра 1951 године;

9. Указ о разрешењу од дужности Директора Главне дирекције речног саобраћаја; У. бр. 1991 од 17 новембра 1951 године;

10. Указ о именовању чланова Савета за промет робом Владе ФНРЈ; У. бр. 2004 од 19 новембра 1951 године;

11. Указ о укидању Главне дирекције речног саобраћаја као савезног органа и њеном преношењу у надлежност Владе НР Србије; У. бр. 2028 од 22 новембра 1951 године;

12. Указ о именовању члана Привредног савета Владе ФНРЈ; У. бр. 2149 од 15 децембра 1951 године;

13. Указ о привременом финансирању потреба Федеративне Народне Републике Југославије у периоду јануар—март 1952 године; У. бр. 2213 од 24 децембра 1951 године.

Претседавајући: Саслушали смо предложену одлуку о потврди указа. Отварам претрес. Ко жели реч? (Нико се не јавља). Пошто нико не тражи реч, стављам на гласање прочитану одлуку. Ко је за, молим да дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема).

Објављујем да је Одлука о потврди указа донетих од стране Президијума Народне скупштине ФНРЈ између IV редовног и II ванредног заседања потврђена у Народној скупштини. (Указе видети као прилог на крају књиге).

Сматрам да је потребно да на питање народног посланика Милована Батановића, које је постављено у заједничкој седници Народне скупштине, одговор буде дат исто тако на заједничкој седници оба већа Народне скупштине. Зато ову седницу закључујем, а наредну заједничку седницу оба већа Народне скупштине, ради саслушања одговора који ће дати Потпретседник Владе и Министар унутрашњих послова на постављено питање, одређујем за сутра у 9 часова.

(Седница је закључена у 18,25 часова).

ВЕЋЕ НАРОДА

Једанаеста седница

(28 децембра 1951)

Почетак у 19 часова.

Претседавала потпретседник **Митра Митровић**.

Потпретседник: Отварам једанаесту седницу Већа народа Народне скупштине ФНРЈ. Записник данашње седнице водиће секретар Скендер Куленовић. Молим друга секретара да прочита записник прошле седнице.

Секретар Скендер Куленовић (НР Босна и Херцеговина) чита записник десете седнице од 27 децембра 1951 године.

Потпретседник: Да ли ко од народних посланика има да стави какву примедбу на прочитани записник? (Нема). Пошто примедаба нема, записник се оверава.

Изволите чути молбе народних посланика за отсуство. Народни посланици Светозар Ритиг, Душко Атанасовски и Ката Пејновић моле да им се одобри тродневно отсуство. Одобрава ли Веће народа тражена отсуства. (Одобрава).

Данашња седница је сазвана због тога да Веће народа решава о проширењу дневног реда који смо усвојили на прошлој седници. Нова тачка дневног реда, тј. осма тачка била би: претрес Предлога одлуке о овлашћењу Влади ФНРЈ за примењивање мера предвиђених у Предлогу друштвеног плана Федеративне Народне Републике Југославије за 1952 годину. Претседник Привредног савета Владе ФНРЈ Борис Кидрич упутио је, у име Владе, Већу народа Народне скупштине ФНРЈ следеће писмо (чита):

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Влада Федеративне Народне Републике Југославије на својој седници од 27 децембра ове године, усвојила је Предлог друштвеног плана Федеративне Народне Републике Југославије за 1952 годину, с његовом документацијом.

Предлог овог првог савезног годишњег друштвеног плана, који вам достављамо заједно с документацијом, израђен је у духу прописа Предлога закона о планском управљању народном привредом и у складу с осталим економским законима који се сада налазе на решавању пред Народном скупштином.

Жеља Владе да Предлог закона о планском управљању народном привредом, Предлог закона о буџетима и Предлог закона о друштвеном доприносу и порезима поднесе Народној скупштини на решавање довољно благовремено да би и савезни друштвени план за 1952 годину могао бити усвојен од Народне скупштине пре почетка идуће године, није могла бити остварена, јер је припрема свих тих предлога захтевала дуги рад и дуже време. С друге стране, сматрајући да је неопходно да се поред поменутих економских закона и предложени савезни друштвени план отпочне примењивати од почетка идуће године, Влада подноси Народној скупштини Предлог савезног друштвеног плана за 1952 годину с молбом да после усвајања поменутих економских закона донесе одлуку којом ће овластити Владу да од почетка 1952 године спроводи поставке и мере предвиђене у Предлогу савезног друштвеног плана за 1952 годину, с тим да тај предлог буде изнет на коначно решавање пред Народну скупштину најдаље до краја марта идуће године, пошто Влада испуни обавезу достављања тог плана на мишљење и примедбе народним скупштинама народних република, радничким саветима привредних удружења, привредним коморама и савезима и републичким органима синдикалних и задружних организација, како то захтева члан 21 пречишћеног текста Предлога закона о планском управљању народном привредом.

Претседник

Привредног савета Владе ФНРЈ

Борис Кидрич, с. р.

Да ли се прима допуна дневног реда, осмом тачком: претрес Предлога одлуке о овлашћењу Влади ФНРЈ да од почетка 1952 године спроводи поставке и мере предвиђене у Предлогу савезног друштвеног плана за 1952 годину? (Прима).

Закључујем данашњу седницу. Идућа седница заказаће се накнадно.

(Седница је закључена у 19,10 часова).

SAVEZNO VEĆE

Dvanaesta sednica

(28 decembra 1951)

Početak u 19,10 časova.

Pretsedavao predsednik **Vladimir Simić**.

Pretsednik: Otvaram dvanaestu sednicu Saveznog veća Narodne skupštine. Zapisnik ove sednice vodiće drugarica Vida Tomšić, sekretar Saveznog veća. Izvolite čuti zapisnik sa prošle sednice.

Sekretar Vida Tomšić čita zapisnik jedanaeste sednice od 27 decembra 1951 godine.

Pretsednik: Ima li kakvih primedaba na pročitani zapisnik? (Nema). Zapisnik se overava.

Narodni poslanici Stjepan Prvčić, Niko Jurinčić, Zora Dudić, Franc Popit, Branislav Stojanović, Ivan Granda, Filip Lakuš, Mile Stanić i Sreten Stojanović molili su odsustvo sa Drugog vanrednog zasedanja zbog bolesti i hitnih poslova.

Predlažem Veću da se imenovanim narodnim poslanicima odobri po tri dana odsustva sa ovog vanrednog zasedanja. Da li se prima ovaj predlog? (Prima). Objavljujem da je imenovanim narodnim poslanicima odobreno traženo odsustvo u trajanju od tri dana sa Drugog vanrednog zasedanja.

Ova sednica Saveznog veća uglavnom je sazvana za to da bi se narodnim poslanicima razdelio materijal koji je sada umnožen, a pored toga i iz ovih potreba:

Prvo, Savezno veće dobilo je od Predsednika Privrednog saveta Vlade FNRJ druga Borisa Kidriča, sledeći akt (čita):

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA

Beograd

Vlada Federativne Narodne Republike Jugoslavije, na svojoj sednici od 27. decembra ove godine, usvojila je Predlog društvenog plana Federativne Narodne Republike Jugoslavije za 1952 godinu s njegovom dokumentacijom.

Predlog ovog prvog saveznog godišnjeg društvenog plana, koji vam dostavljamo zajedno s dokumentacijom, izrađen je u duhu propisa Predloga zakona o planskom upravljanju narodnom privredom i u skladu sa ostalim ekonomskim zakonima koji se sada nalaze na rešavanju pred Narodnom skupštinom.

Želja Vlade da Predlog zakona o planskom upravljanju narodnom privredom, Predlog zakona o budžetima i Predlog zakona o društvenom doprinosu i porezima podnese Narodnoj skupštini na rešavanje dovoljno blagovremeno da bi i savezni društveni plan za 1952 godinu mogao biti usvojen od Narodne skupštine pre početka iduće godine, nije mogla biti ostvarena, jer je priprema svih tih predloga zahtevala dugi rad i duže vreme. S druge strane, smatrajući da je neophodno da se pored pomenutih ekonomskih zakona i predloženi savezni društveni plan otpočne primenjivati od početka iduće godine, Vlada podnosi Narodnoj skupštini Predlog saveznog društvenog plana za 1952 godinu s molbom da posle usvajanja pomenutih ekonomskih zakona donese odluku kojom će ovlastiti Vladu da od početka 1952 godine sprovodi postavke i mere predviđene u Predlogu saveznog društvenog plana za 1952 godinu, s tim da taj predlog bude iznet na konačno rešavanje pred Narodnu skupštinu najdalje do kraja marta iduće godine, pošto Vlada ispuni obavezu dostavljanja tog plana na mišljenje i primedbe narodnim skupštinama narodnih republika, radničkim savetima privrednih udruženja, privrednim komorama i saveznim i republičkim organima sindikalnih i zadrugnih organizacija, kako to zahteva član 21 prečišćenog teksta Predloga zakona o planskom upravljanju narodnom privredom.

Pretsednik
Privrednog saveta Vlade FNRJ

Boris Kidrič, s. r.

Na osnovu ovog zahteva Vlade a pošto je narodnim poslanicima razdeljena dokumentacija Predloga društvenog plana za 1952 godinu, Pretsedništvo Saveznog veća predlaže Veću dopunu dnevnog reda, naime da se kao tačka 8 dnevnog reda stavi: pretres Predloga odluke o ovlašćenju Vladi FNRJ da od početka 1952 godine sprovodi postavke

i mere predviđene u Predlogu saveznog društvenog plana za 1952 godinu. Prima li se ovaj predlog? (Prima). Ima li koga *protiv*? (Nema).

Izjavljujem da je dopunjen dnevni red Saveznog veća tačkom 8, onako kako je pročitano.

Pošto su na zajedničkoj sednici izvestioci dali izjave da o podnesenim amandmanima ne mogu odgovoriti pre sutra ujutro, to mi na današnjoj sednici u Veću ne možemo pristupiti glasanju po već prednesenim zakonskim predlozima iz tri prve tačke dnevnog reda. Zato ovu sednicu zaključujem s tim da se naredna sednica Saveznog veća održi posle zajedničke sednice oba veća Narodne skupštine, sutra, verovatno oko 10,30 časova.

(Sednica je zaključena u 19,45 časova).

VEĆE NARODA

Dvanaesta sednica

(29 decembra 1951)

Početak u 9,25 časova.

Pretsedavala potpredsednik **Mitra Mitrović**.

Potpredsednik: Otvaram dvanaestu sednicu Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. Zapisnik ove sednice vodiće sekretar Veća naroda drug **Skender Kulenović**. Molim druga sekretara da pročita zapisnik prošle sednice.

Sekretar Skender Kulenović čita zapisnik jedanaeste sednice od 28 decembra 1951 godine.

Potpredsednik: Ima li primedaba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Pre prelaza na dnevni red molim da saslušate izveštaj Mandatno-imunitetskog odbora. Molim izvestioca Mandatno-imunitetskog odbora druga **Radivoja Davidovića** da pročita izveštaj.

Izvestilac Mandatno - imunitetskog odbora Radivoje Davidović (NR Srbija) (čita):

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Mandatno-imunitetski odbor

Br. 3

27 decembra 1951 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Mandatno-imunitetski odbor Veća naroda Narodne skupštine FNRJ primio je preko Predsednika Veća naroda izveštaj u kome se saopštava da je, prema dobijenim podacima, narodni poslanik Veća naroda **Leši Aćif** prebegao u Albaniju.

Po razmatranju gornjeg izveštaja izbornih akata i kandidatskih lista Odbor je utvrdio da je Leši Aćif bio izabran za narodnog poslanika na kandidatskoj listi Narodnog fronta Narodne Republike Makedonije za izbor narodnih poslanika Veća naroda Narodne skupštine FNRJ i da je njegov zamenik Mančev Tasev Sekula, Skoplje.

Na osnovu napred izloženog a u smislu čl. 6 i čl. 44 Poslovnika Veća naroda Odbor predlaže Veću da se poništi poslanički mandat Leši Aćifu narodnom poslaniku Veća naroda i da se na njegovo mesto pozove za narodnog poslanika Veća naroda Narodne skupštine FNRJ Mančev Tasev Sekula iz Skoplja.

Podnoseći ovaj svoj izveštaj Odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti. Za izvestioca je određen Radivoj Davidović.

Sekretar

Vuko Radović, s. r.

Pretsednik

Mandatno-imunitetskog odbora

Aleksa Tomić, s. r.

Članovi:

Dragutin Sali, s. r., Nikola Martinoski, s. r., Katarina Patrnogić, s. r.,
Radivoj Davidović, s. r.

Potpredsednik: Čuli ste izveštaj Mandatno-imunitetskog odbora i predlog istog odbora da se poništi poslanički mandat narodnog poslanika Leši Aćifa, kao i predlog da se na njegovo mesto pozove Sekula Mančev, koji je izabran kao njegov zamenik.

Da li Veće prima ovaj predlog? (Prima). Ima li ko *protiv*? (Nema). Pošto niko nije *protiv*, konstatujem da je izveštaj Mandatno-imunitetskog odbora jednoglasno prihvaćen i da je time poništen mandat narodnom poslaniku Leši Aćifu i da se na njegovo mesto poziva njegov zamenik Sekula Mančev.

Izvolite čuti još jedan izveštaj Mandatno-imunitetskog odbora. Ima reč izvestilac drug Davidović.

Izvestilac Mandatno-imunitetskog odbora Radivoje Davidović (čita):

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Mandatno-imunitetski odbor

Br. 4

26 decembra 1951 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Mandatno-imunitetski odbor Veća naroda Narodne skupštine FNRJ primio je preko Predsednika Veća naroda izveštaj u kome se saopštava

da je Prezidijum Narodne skupštine FNRJ doneo rešenje kojim se odobrava lišenje slobode i pokretanje krivičnog postupka protiv narodnog poslanika Veća naroda Narodne skupštine FNRJ Vojislava Srzentića, a na osnovu podataka koje sadrži predlog Javnog tužništva FNRJ br. 209/51 od 28-XI-1951 godine, a koji se sastoji u sledećem:

Na osnovu dosada provedenih izviđaja utvrđeno je da je Srzentić od sredine 1949 godine pa sve do juna 1951 godine, usvajajući postavke u kontrarevolucionarnoj rezoluciji Informacionog biroa potsticao pojedina lica sa kojima je dolazio u dodir (kao na pr. Mića Sredanovića, Ljubu Mihajlovića i dr.) da rade na nasilnom obaranju postojećeg državnog i društvenog uređenja u FNRJ i na nasilnom smenjivanju postojećeg državnog i političkog rukovodstva u FNRJ. Pod uticajem ovakvog njegovog neprijateljskog delovanja ova su lica pred kojima je on istupao i sama kasnije provodila neprijateljsku delatnost. Plašeći se od odgovornosti za ovaj izdajnički rad, Srzentić je u 1950 godini pravio plan za bekstvo u inostranstvo. Prvo, sa još 3 lica išao je u Horgoš da ispita mogućnost bekstva za Mađarsku. U vreme kada se bavio na Belju ispitivao je takode mogućnost bekstva preko granice. Preko svoje žene koja je novembra 1949 godine išla u Italiju u jednoj našoj delegaciji pokušao je uspostaviti vezu sa informbirovcima iz italijanske Komunističke partije da bi od njih dobio instrukcije za dalji neprijateljski rad. Ovakve radnje pomenutog Srzentića sadrže obeležja krivičnog dela iz čl. 3 tač. 1 Zakona o krivičnim delima protiv naroda i države.

Na osnovu izloženog i čl. 33 st. 2 i čl. 44 Poslovnika Veća naroda Narodne skupštine FNRJ Mandatno-imunitetski odbor predlaže Veću naroda da se potvrdi rešenje Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o lišenju slobode i pokretanju krivičnog postupka protiv narodnog poslanika Veća naroda Narodne skupštine FNRJ Vojislava Srzentića.

Podnoseći ovaj svoj izveštaj Odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti. Za izvestioca je određen Radivoj Davidović.

Sekretar

Vuko Radović, s. r.

Pretsednik

Mandatno-imunitetskog odbora

Aleksa Tomić, s. r.

Članovi:

Dragutin Salić, s. r., Nikola Martinoski, s. r., Katarina Patrnogić, s. r.,
Radivoj Davidović, s. r.

Potpredsednik: Mandatno-imunitetski odbor predlaže da Veće naroda potvrdi rešenje Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o odobrenju za lišavanje slobode i pokretanje krivičnog postupka protiv na-

rodnog poslanika Vojislava Srzentića. Prima li Veće naroda ovaj predlog? (Prima). Da li je ko *protiv*? (Niko). Pošto niko nije *protiv*, konstatujem da Veće naroda usvaja jednoglasno izveštaj Mandatno-imunitetskog odbora i da time odobrava rešenje Prezidijuma o lišavanju slobode i pokretanju krivičnog postupka protiv narodnog poslanika Vojislava Srzentića.

Molim izvestioca Administrativnog odbora da pročita izveštaj Administrativnog odbora o pregledu računsko-blagajničkog poslovanja po budžetu Veća naroda. Ima reč drug Krsto Filipović.

Izvestilac Administrativnog odbora Krsto Filipović (AKMO — NR Srbija) (čita):

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Administrativni odbor

Br. 393

29 decembra 1951 god.

- Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Na osnovu čl. 101 stav 2 Poslovnika Veća naroda Narodne skupštine FNRJ a u vezi čl. 3 Uredbe o izvršenju budžeta podnosimo

I Z V E Š T A J

O REDOVNOM PREGLEDU KASE I CELOKUPNOG RAČUNSKO-BLAGAJNIČKOG POSLOVANJA PO BUDŽETU VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ ZA PERIOD APRIL—DECEMBAR 1951 GODINE

Na osnovu detaljnog pregleda svih uplatnih i isplatnih dokumenata kao i izveštaja Narodne banke ustanovljeno je, da je poslovanje Veća naroda Narodne skupštine FNRJ u navedenom periodu vršeno pravilno i da su svi dokumenti snabdeveni naredbom i nalogom za isplatu i potpisani od strane nadležnog naredbodavca i računopolagača pa zato predlažemo, da se odgovorni naredbodavac i računopolažać za poslove u određenom vremenu razreše odgovornosti.

Potpredsednik: Čuli ste izveštaj Administrativnog odbora o pregledu računsko-blagajničkog poslovanja po budžetu Veća naroda. Da li Veće usvaja ovaj izveštaj? (Usvaja). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je izveštaj primljen.

Prelazimo na dnevni red. Prva tačka dnevnog reda je glasanje o Predlogu zakona o planskom upravljanju narodnom privredom. Međutim, kako je na zajedničkoj sednici podnesen amandman po čl. 39

stav 2 Predloga ovoga zakona o planskom upravljanju narodnom privredom to pozivam izvestioca Zakonodavnog odbora i Odbora za privredni plan i finansije narodnog poslanika Gojka Garčevića da se izjasni o tome amandmanu. Pre toga određujem odmor od pet minuta.

(Posle odmora)

Potpretsednik: Prelazimo na prvu tačku dnevnog reda — glasanje o Predlogu zakona o planskom upravljanju narodnom privredom. Pošto je na zajedničkoj sednici narodni poslanik Aleksandar Šević podneo amandman na član 39 stav 2 ovoga zakona, to molim izvestioca Zakonodavnog odbora i Odbora za privredni plan i finansije da se izjasni o predloženom amandmanu narodnog poslanika Aleksandra Ševića.

Izvestilac Gojko Garčević: U pogledu amandmana na određeni član mogu da izjavim u ime Zakonodavnog odbora i Odbora za privredni plan i finansije da se taj amandman ne može prihvatiti iz tih razloga, što je to predmet zakona o organizaciji socijalističkih privrednih preduzeća, koji se predlog priprema i biće podnesen ovoj Skupštini na narednom zasedanju i tom će prilikom biti rešeno i pitanje koje je pokrenuto ovim amandmanom.

Potpretsednik: Da li neko u ime Vlade želi da se izjasni o ovom amandmanu.

Ministar finansija Milentije Popović: Ja se slažem sa izvestiocem Zakonodavnog odbora i Odbora za privredni plan i finansije.

Potpretsednik: Molim druga Ševića da se izjasni.

Aleksandar Šević: Ja primam obrazloženje, jer će ta materija ući u zakon o privrednim preduzećima i izjavljujem da povlačim amandman.

Potpretsednik: Prema tome, pošto se izvestilac Zakonodavnog odbora izjasnio i pošto se drug Šević slaže da se amandman povuče, možemo preći na glasanje o Predlogu zakona o planskom upravljanju narodnom privredom. Ko glasa za, neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Zakon o planskom upravljanju narodnom privredom usvojen jednoglasno.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda: glasanje o Predlogu zakona o budžetima. Pošto je na zajedničkoj sednici i o ovom predlogu zakona dat amandman i to u odnosu na njegov 23 član, to molim izvestioca Zakonodavnog odbora narodnog poslanika Ninka Petrovića da se izjasni u ime Zakonodavnog odbora o predloženom amandmanu.

Izvestilac Ninko Petrović: Ja u ime Zakonodavnog odbora predlažem da se u članu 23 Predloga zakona o budžetima, treći red, posle reči »višak« doda reč »prihoda« tako da glasi »kao višak prihoda za narednu godinu«.

Moša Pijade: Mogu li ja po poslovniku da govorim?

Potpretsednik: Izvolite. Ima reč drug Pijade.

Moša Pijade: Drugovi, ja se slažem sa izveštajem Zakonodavnog odbora, ali ipak hoću da dodam da je bilo potpuno izlišno ubaciti tu reč »prihoda«. Jer, kada se tamo kaže da višak prihoda iz jedne godine imaju pravo da unesu u budžet naredne godine kao višak, onda je to vrlo jasno šta se hoće i nije uopšte bila potrebna ova reč »prihoda«. Bojim se da čak ta reč može izazvati posle i krivo tumačenje i nesporazume. Zakonodavni odbor kada je stavio onu reč »višak« bez »prihoda« mislio je na to da ako, recimo, jedan narodni odbor ima u jednoj godini izvesan višak, on ima pravo da ga unese u budžet iduće godine kao višak. To znači ta suma koja predstavlja višak neće se uneti u one redovne prihode i neće biti utrošena na redovne rashode, nego će kao višak moći biti upotrebljena za vanredne rashode. To je bio smisao i ništa se ne bi izgubilo ako se ta reč »prihoda« ne bi dodala. Međutim, pošto su se izveštaji i jednog i drugog veća složili i ja se slažem.

Potpretsednik: Da li još neko želi reč o izveštaju Zakonodavnog odbora o ovom amandmanu? (Ne želi niko).

Da li neko od članova Vlade želi da se izjasni?

Ministar finansija Milentije Popović: Ja se slažem s tim da se usvoji ovaj amandman.

Potpretsednik: Pošto su sa amandmanom saglasni i izveštaji Zakonodavnog odbora i član Vlade, to su po članu 70 poslovnika oba amandmana postala sastavni deo predloga zakona. Prelazimo na glasanje o Predlogu zakona o budžetima. Ko je za ovaj zakonski predlog, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Da li ima neko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o budžetima jednoglasno usvojen.

Prelazimo na treću tačku dnevnog reda: glasanje o Predlogu osnovnog zakona o društvenom doprinosu i porezima. Pošto je diskusija iscrpena na zajedničkoj sednici, to prelazimo odmah na glasanje. Ko je za ovaj zakonski predlog, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Predlog osnovnog zakona o društvenom doprinosu i porezima primljen jednoglasno.

Prelazimo na četvrtu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o izmeni člana 15 Zakona o Prezidijumu Narodne skupštine Federativne

Narodne Republike Jugoslavije. Izveštaj Zakonodavnog odbora podneće narodni poslanik Gojko Garčević.

Izvestilac Zakonodavnog odbora Gojko Garčević čita izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda o Predlogu zakona o izmeni člana 15 Zakona o Prezidijumu Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije. (Videti prilog na kraju knjige).

Potpredsednik: Otvaram pretres o ovom zakonskom predlogu. Da li ko želi reč? (Ne javlja se niko). Pošto niko ne traži reč, prelazimo na glasanje. Ko je za ovaj zakonski predlog, neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o izmeni člana 15 Zakona o Prezidijumu Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije primljen.

Prelazimo na petu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o dopuni Zakona o ordenima i medaljama Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Izveštaj Zakonodavnog odbora podneće izvestilac Josip Jeras.

Izvestilac Zakonodavnog odbora Josip Jeras (NR Slovenija) čita izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda o Predlogu zakona o dopuni Zakona o ordenima i medaljama Federativne Narodne Republike Jugoslavije. (Videti prilog na kraju knjige).

Potpredsednik: Čuli ste izveštaj Zakonodavnog odbora. Da li neko traži reč o ovom zakonskom predlogu? (Ne javlja se niko). Pošto niko ne traži reč prelazimo na glasanje. Ko je za ovaj zakonski predlog, neka dignu ruku? (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o dopuni Zakona o ordenima i medaljama Federativne Narodne Republike Jugoslavije primljen.

Prelazimo na šestu tačku dnevnoga reda: pretres Predloga zakona o vršenju izbora radničkih saveta privrednih preduzeća. Izveštaj odbora podneće izvestilac Grga Jankez.

Izvestilac Grga Jankez (NR Hrvatska) čita izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda o Predlogu zakona o vršenju izbora radničkih saveta privrednih preduzeća. (Videti prilog na kraju knjige).

Potpredsednik: Čuli ste izveštaj Zakonodavnog odbora. Otvaram pretres o ovom zakonskom predlogu. Javlja li se neko za reč? (Ne javlja se niko). Pošto se niko ne javlja za reč, prelazimo na glasanje. Ko je za ovaj zakonski predlog neka dignu ruku? (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o vršenju izbora radničkih saveta privrednih preduzeća primljen.

Prelazimo na sedmu tačku dnevnog reda: pretres Predloga odluke Narodne skupštine FNRJ o potvrdi uredba Vlade FNRJ donesenih u

vremenu od 11 oktobra 1951 godine do zaključno 18 decembra 1951 godine i u vremenu od 25 oktobra 1951 godine do zaključno 21 novembra 1951 godine na osnovu čl. 1 Zakona o ovlašćenju Vlade FNRJ za uvođenje novog platnog sistema i drugih privrednih mera u cilju pripremanja novog planskog i finansiskog sistema.

Prethodno će sekretar drug Kulenović pročitati predlog odluke.

Sekretar Skender Kulenović (čita):

P R E D L O G

ODLUKE NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O POTVRDI UREDABA VLADE FNRJ DONESENIH U VREMENU OD IV REDOVNOG DO II VANREDNOG ZASEDANJA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Savezno veće Narodne skupštine FNRJ na svojoj XIII sednici održanoj na II vanrednom zasedanju (II saziva) 29 decembra 1951 godine i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ na svojoj XII sednici održanoj na II vanrednom zasedanju (II saziva) na dan 29 decembra 1951 godine u Beogradu doneli su istovetnu odluku, koja glasi:

I

Potvrđuju se uredbe koje je Vlada FNRJ donela u vremenu od 11 oktobra 1951 godine do zaključno 18 decembra 1951 godine na osnovu člana 1 Zakona o ovlašćenju Vlade FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede od 4 februara 1946 godine, i to:

1) Uredba o ukidanju obaveznog otkupa masti i maslinovog ulja (»Službeni list FNRJ«, br. 46/51);

2) Uredba o izmeni Uredbe o nadležnosti za određivanje i kontroli cena i tarifa (»Službeni list FNRJ«, br. 47/51);

3) Uredba o cenama zanatskih proizvoda i usluga (»Službeni list FNRJ«, br. 48/51);

4) Uredba o arondaciji zemljišta poljoprivrednih dobara i seljačkih radnih zadruga (»Službeni list FNRJ«, br. 50/51);

5) Uredba o stavljanju van snage Uredbe o obaveznom držanju stoke i unapređenju stočarstva na zemljoradničkim gazdinstvima (»Službeni list FNRJ«, br. 53/51);

6) Uredba o postupku likvidacije privrednih preduzeća (»Službeni list FNRJ«, br. 57/51).

II

Potvrđuju se uredbe koje je Vlada FNRJ donela u vremenu od 25 oktobra 1951 godine do zaključno 21 novembra 1951 godine na osnovu člana 1 Zakona o ovlašćenju Vlade FNRJ za uvođenje novog platnog sistema i drugih privrednih mera u cilju pripremanja novog planskog i finansiskog sistema od 2 oktobra 1951 godine, i to:

- 1) Uredba o dodacima na decu („Službeni list FNRJ«, br. 48/51);
- 2) Uredba o novčanoj naknadi umesto bonova za prehranu («Službeni list FNRJ«, br. 48/51);
- 3) Uredba o podeli dobiti zanatskih zadruga («Službeni list FNRJ«, br. 52/51).

Potpredsednik: Čuli ste Predlog odluke o potvrdi uredaba Vlade FNRJ donesenih u vremenu od 11 oktobra do 18 decembra 1951 godine. Želi li ko reč o ovom predlogu? (*Moša Pijade:* Ja). Reč ima drug *Moša Pijade*.

Moša Pijade: Meni se čini da je ovaj predlog formulisan kao da je to neka zajednička odluka Saveznog veća i Veća naroda. U njemu se naime kaže da je Savezno veće i Veće naroda usvojilo istovetnu odluku. Ja, međutim, znam da mi uvek glasamo posebno, pa onda nema smisla da se Savezno veće pominje u ovoj odluci. Mi o njoj glasamo posebno a oni posebno. Prema tome, reči koje se odnose na Savezno veće, treba brisati. A da li smo doneli istovetne odluke to će se docnije utvrditi.

Potpredsednik: Primam primedbu druga *Moše Pijade*. Prema tome, izvršiće se ispravka u odluci ukoliko se u njoj pominje Savezno veće. Stavljam na glasanje predlog te odluke. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema).

Osma tačka dnevnog reda pretresaće se na zajedničkoj sednici.

Obaveštavam Veće naroda da su u Saveznom veću izglasani zakonski predlozi koji su bili na dnevnom redu ovog zasedanja, i konstatovano je da su oni identični sa predlozima koje je izglasalo ovo Veće. Prema tome, konstatujem da je Narodna skupština konačno usvojila sledeće zakone:

- 1) Zakon o planskom upravljanju narodnom privredom,
- 2) Zakon o budžetima,
- 3) Zakon o društvenom doprinosu i porezima,
- 4) Zakon o izmeni čl. 15 Zakona o Prezidijumu Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije,

5) Zakon o dopunama Zakona o ordenima i medaljama Federativne Narodne Republike Jugoslavije, i

6) Zakon o vršenju izbora radničkih saveta u privrednim preduzećima.

Svi ovi zakoni biće dostavljeni Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ na proglašenje.

Ovim je iscrpen dnevni red današnje sednice.

Molim Veće za ovlašćenje da mogu sa sekretarom potpisati i objaviti zapisnik današnje sednice. Daje li Veće ovo ovlašćenje? (Daje).

Zaključujem sednicu.

(Sednica je zaključena u 10,15 časova).

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Тринаеста седница

(29 децембра 1951)

Почетак у 9,15 часова.

Претседавао претседник Владимир Симић.

Претседник: Отварам тринаесту седницу Савезног већа Народне скупштине. Записник ове седнице водиће секретар друг Момчило Марковић. Молим друга секретара да прочита записник прошле седнице.

Секретар Момчило Марковић (*Изборни срез космајски, НР Србија*) чита записник дванаесте седнице од 28 децембра 1951 године.

Претседник: Чули сте записник. Има ли примедба? (Нема). Пошто примедба нема, записник се оверава.

Прелазимо на претрес одборских извештаја. Молим прво известиоца Административног одбора народног посланика Ивицу Гретића да прочита извештај Административног одбора о прегледу рачунско-благајничког пословања по буџету Савезног већа.

Извештац Административног одбора Ивица Гретић (*Изборни срез Иванец, НР Хрватска*) (чита):

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Административни одбор

Бр. 376

27 децембра 1951 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

На основу чл. 101 став 2 Пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ а у вези чл. 3 Уредбе о извршењу буџета подносимо

ИЗВЕШТАЈ

О редовном прегледу касе и целокупног рачунско-благајничког пословања по буџету Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ за период април—септембар 1951 године.

На основу детаљног прегледа свих уплатних и исплатних докумената као и извештаја Народне банке установљено је, да је пословање Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ у наведеном периоду вршено правилно и да су сви документи снабдени наредбом и налогом за исплату и потписани од стране надлежног наредбодавца и рачунополагача па зато прелажемо, да се одговорни наредбодавац и рачунополагач за пословање у одређеном времену разреши одговорности.

Октобра 1951 године
у Београду

Претседник
Административног одбора
Станка Веселинов, с. р.

Претседник: Отварам претрес о овом извештају. Да ли жели ко реч? (Не јавља се нико). Онда питам: Прима ли Веће извештај Административног одбора о прегледу рачунско-благајничког пословања по буџету Савезног већа? (Прима). Има ли ко *против*? (Нема). Објављујем да је извештај Административног одбора о прегледу рачунско-благајничког пословања Савезног већа прихваћен.

Молим известиоца Мандатно-имунитетског одбора народног посланика Божицара Томића да прочита извештаје Одбора.

Известилац Мандатно-имунитетског одбора Божицар Томић (*Изборни срез Београд XI, НР Србија*) (*чита*):

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Мандатно-имунитетски одбор

Бр. 13

26 децембра 1951 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Мандатно-имунитетски одбор Савезног већа примио је преко Претседника Савезног већа молбу Бранка Јовановића, народног посланика за Срез поморавски, којом тражи да му се из здравствених разлога уважи оставка на посланички мандат.

По разматрању изборних аката и кандидатских листа, Одбор је утврдио да је Бранко Јовановић био изабран на изборима од 26 марта 1950 године за Изборни срез поморавски и да је његов заменик Јаковљевић Марка Данило, председник Месног народног одбора Лозовик.

На основу изложеног и чл. 44 Пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ, Мандатно-имунитетски одбор предлаже Савезном већу да се уважи оставка на посланички мандат Бранку Јовановићу и да се позове за народног посланика Савезног већа Јаковљевић Марка Данило, председник Месног народног одбора у Лозовику.

Подносећи овај свој извештај Одбор моли Веће да га изволи усвојити.

За известиоца одређен је Томић Божидар.

Секретар
Грујо Новаковић, с. р.

Председник
Мандатно-имунитетског одбора
Петар Комадина, с. р.

Ч л а н о в и :

Божидар Томић, с. р., Франц Симонич, с. р.

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Мандатно-имунитетски одбор

Бр. 14

27 децембра 1951 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Мандатно-имунитетски одбор Савезног већа добио је од Савезног већа предлог којим се тражи да се, у смислу чл. 36 став 4 Пословника Савезног већа, претресе и поднесе предлог по случају народног посланика Савезног већа Николе Војиновића који је приликом одласка на лечење у Француску августа месеца 1950 године тамо остао и од тада не врши своју посланичку дужност.

По разматрању изборних аката и кандидатских листа, Одбор је нашао да је Никола Војиновић био изабран на изборима од 26 марта 1950 године за Изборни срез Београд VII и да је његов заменик Иван Гргић, судија у пензији, који сада живи у Шибенику.

На основу горе изложеног и чл. 36 став 4 и 44 Пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ, Мандатно-имунитетски одбор предлаже Савезном већу да се поништи посланички мандат Војиновића Ни-

коле и да се на његово место позове Иван Гртић, судија у пензији из Шибеника.

Подносећи овај свој извештај, Одбор моли Веће да га изволи усвојити.

За известиоца је одређен Томић Божидар.

Секретар
Грујо Новаковић, с. р.

Претседник
Мандатно-имунитетског одбора
Петар Комадина, с. р.

Чланови:

Божидар Томић, с. р., Франц Симонич, с. р.

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Мандатно-имунитетски одбор

Бр. 16

27 децембра 1951 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Мандатно-имунитетски одбор Савезног већа примио је преко Претседника Савезног већа извештај да је народни посланик за Изборни срез Цеље — Запад Иван Оцвирк умро.

По разматрању изборних аката и кандидатских листа, Одбор је утврдио да је Иван Оцвирк био изабран на изборима од 26 марта 1950 године, за Изборни срез Цеље — Запад и да је његов заменик Алауф Аугуст, рудар из Речице.

На основу изложеног и чл. 44 Пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ, Мандатно-имунитетски одбор предлаже Савезном већу да се уместо умрлог народног посланика Ивана Оцвирка позове за народног посланика Савезног већа за Изборни срез Цеље — Запад Алауф Аугуст, рудар из Речице.

Подносећи овај свој извештај, Одбор моли Веће да га изволи усвојити.

За известиоца је одређен Томић Божидар.

Секретар
Грујо Новаковић, с. р.

Претседник
Мандатно-имунитетског одбора
Петар Комадина, с. р.

Чланови:

Божидар Томић, с. р., Франц Симонич, с. р.

Претседник: Отварам претрес о извештају Мандатно-имунитетског одбора. Тражи ли ко реч? (Не јавља се нико). Стављам на гласање извештај Мандатно-имунитетског одбора, и то поводом смрти народног посланика Ивана Ошвирка, поводом оставке на посланички мандат народног посланика Бранка Јовановића и поводом случаја Николе Војиновића, народног посланика Савезног већа, који је, као што је у извештају саопштено и на основу обавештења које Савезно веће има, отишао у иностранство и не врши више своју посланичку дужност. Сагласно члану 36 тачка 4 нашег пословника, одлука је донета као што је прочитано.

Ко је за ове извештаје Мандатно-имунитетског одбора, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да су извештаји Мандатно-имунитетског одбора прихваћени и да се на место Ивана Ошвирка, народног посланика за Изборни срез Цеље — Запад, који је умро, има позвати за народног посланика Алауф Аугуст, да се на место Бранка Јовановић, народног посланика Савезног већа, који је дао оставку, има позвати за народног посланика Савезног већа Данило Јаковљевић, и да се на место Николе Војиновића, народног посланика, коме је мандат поништен, има позвати за народног посланика Савезног већа Иван Гргић.

Прелазимо на дневни ред. На дневном реду као прве три тачке налазе се економски закони који су, према одлуци Већа, претресани на заједничкој седници оба већа Народне скупштине. Као што је Већу познато, том приликом стављена су и два амандмана: један се односи на Предлог закона о буџетима, а други на Предлог закона о планском управљању народном привредом. Молим известиоца Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије друга Милоша Минића да се, сагласно пословнику, изјасни о амандманима које је на заједничкој седници поднео народни посланик Александар Шевић.

Известилац Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Милош Минић: Друг Александар Шевић поднео је амандман на члан 39 Предлога закона о планском управљању народном привредом. Ја као известилац оба одбора не бих могао да примим тај амандман. Члан 39 је у прелазним наређењима и он регулише материју не само коју овај закон регулише, већ и материју закона који ће тек бити поднет Народној скупштини, то јест материју закона о привредним предузећима. Амандман је управо такве природе да претставља материју закона о привредним предузећима.

Претседник: Молим известиоца о Закону о буџетима друга Влајковића да се изјасни о амандману који је поднео на члан 23 тог предлога народни посланик Александар Шевић.

Известилац Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије др Милорад Влајковић: Ма да је члан 23 доста јасан, друг Шевић жели да се иза речи „вишак“ стави реч „прихода“. Изјављујем да примам овај амандман, пошто се суштински ништа не мења. Друг Министар финансија такође се сагласио са амандманом.

Претседник: Жели ли ко у име Владе да се изјасни о овим амандманима? (Не јавља се нико).

Према томе, имамо ову ситуацију: Амандман на чл. 39 Предлога закона о планском управљању народном привредом известилац није прихватио, а амандман народног посланика Шевића на чл. 23 Предлога закона о буџетима прихваћен је с тим да се после речи „вишак“ стави „прихода“.

По чл. 70 Пословника Савезног већа, онај амандман који је прихваћен од известиоца сматра се као саставни део предлога и улази у предлог и на тај начин биће о њему решено и одлучено заједно са целим законом, односно кад будемо гласали.

У случају када се амандман не прихвати, а остаје се при његовом предлогу, прво се ставља такав амандман на гласање. Према томе, пошто ћемо сада приступити гласању о Предлогу закона о планском управљању народном привредом, пре него што позовем Савезно веће да гласа о том закону дужан сам да ставим амандман на чл. 39 овог предлога који гласи: да се дода „и друштвене организације“ — што није прихваћено — на гласање. Гласаће се дизањем руку за и *против* прихватања амандмана, тако да ће претседник моћи да оцени да ли је амандман прихваћен или не.

Позивам Савезно веће да се изјасни о амандману народног посланика Александра Шевића на чл. 39 Предлога закона о планском управљању народном привредом. Ко је за овај амандман, који известилац није прихватио, молим нека дигне руку. (Нико не диже руку). Ко је *против* овог амандмана, молим нека дигну руку. (Сви дижу руку).

Објављујем да је амандман једногласно одбијен.

Прелазимо на гласање о Предлогу закона о планском управљању народном привредом у целини. Гласа се дизањем руке. Ко је за Предлог закона о планском управљању народном привредом, молим нека дигне руку. (Сви дижу руку). Ко је *против*? (Нико).

Објављујем да је у Савезном већу Предлог закона о планском управљању народном привредом једногласно прихваћен.

Приступамо гласању о Предлогу закона о буџетима. Као што сам малопре објаснио, амандман уз чл. 23 је саставни део самог законског предлога пошто је амандман од известиоца прихваћен. Ко је за Предлог закона о буџетима, молим нека дигне руку. (Сви дижу руку). Ко је *против*? (Нико).

Објављујем да је Предлог закона о буџетима у Савезном већу једногласно прихваћен.

Најзад, прелазимо на гласање о Предлогу основног закона о друштвеном доприносу и порезима. Амандмана нема. Молим ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Ко је *против*? (Нико).

Објављујем да је Предлог основног закона о друштвеном доприносу и порезима у Савезном већу једногласно прихваћен.

Прелазимо на следећу тачку дневног реда: претрес Предлога закона о измени члана 15 Закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ. Известилац Законодавног одбора о овом законском предлогу је народни посланик друг Лајчо Јарамазовић, али у његовом отсуству — био је хитно позван да оде — извештај ће саопштити члан Законодавног одбора др Иво Сунарић. Молим друга др Сунарића да поднесе извештај.

Заменик известиоца Законодавног одбора др Иво Сунарић (*Изборни срез Травник, НР Босна и Херцеговина*) чита извештај Законодавног одбора о Предлогу закона о измени чл. 15 Закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Чули сте извештај Законодавног одбора. Ко тражи реч? (Не јавља се нико). Прелазимо на гласање о овом законском предлогу. Ко је за Предлог закона о измени члана 15 Закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да је Предлог закона о измени члана 15 Закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ у Савезном већу једногласно прихваћен.

Прелазимо на пету тачку дневног реда: претрес Предлога закона о допуни Закона о орденима и медаљама Федеративне Народне Републике Југославије. Известилац о овом законском предлогу је народни посланик друг Бошко Шиљековић. Молим известиоца да поднесе извештај.

Известилац Законодавног одбора Бошко Шиљековић (*Изборни срез Босанска Дубица, НР Босна и Херцеговина*) чита извештај Законодавног одбора о Предлогу закона о допуни Закона о орденима и медаљама Федеративне Народне Републике Југославије. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Да ли жели ко реч о овом законском предлогу? (Не јавља се нико). Пошто се нико не јавља за реч, стављам предлог на гласање. Ко је за, молим нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да је Предлог закона о допуни Закона о орденима и медаљама Федеративне Народне Републике Југославије у Савезном већу једногласно примљен.

Прелазимо на шесту тачку дневног реда: претрес Предлога закона о вршењу избора радничких савета привредних предузећа.

Известилац о овом законском предлогу је другарица Мара Нацева. Молим другарицу Нацеву да саопшти извештај.

Известилац Законодавног одбора Мара Нацева (*Изборни срез град Куманово, НР Македонија*) чита извештај Законодавног одбора о Предлогу закона о вршењу избора радничких савета привредних предузећа. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Ко тражи реч о овом законском предлогу? (Не јавља се нико). Пошто нико не тражи реч, стављам овај законски предлог на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога против? (Нема). Објављујем да је Предлог закона о вршењу избора радничких савета привредних предузећа у Савезном већу једногласно прихваћен.

Прелазимо на седму тачку дневног реда: претрес Предлога одлуке о потврди уредаба Владе ФНРЈ донесених у времену од 25 октобра до 21 новембра 1951 године на основу Закона о овлашћењу Владе ФНРЈ за увођење новог платног система и других привредних мера у циљу припремања новог планског и финансиског система, као и уредаба које је Влада ФНРЈ донела у времену од 11 октобра 1951 до закључно 18 децембра 1951 на основу Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде. Молим секретара да прочита предлог одлуке.

Секретар Момчило Марковић (чита):

ПРЕДЛОГ

ОДЛУКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПОТВРДИ УРЕДАБА ВЛАДЕ ФНРЈ ДОНЕСЕНИХ У ВРЕМЕНУ ОД IV РЕДОВНОГ ДО II ВАНРЕДНОГ ЗАСЕДАЊА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Савезно веће Народне скупштине ФНРЈ на својој XIII седници одржаној на II ванредном заседању (II сазива) 29 децембра 1951 године донело је одлуку, која гласи:

I

Потврђују се Уредбе које је Влада ФНРЈ донела у времену од 11 октобра 1951 године до закључно 18 децембра 1951 године на основу члана 1 Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде од 4 фебруара 1946 године, и то:

1) Уредба о укидању обавезног откупа масти и маслиновог уља („Службени лист ФНРЈ“ бр. 46/51);

2) Уредба о измени Уредбе о надлежности за одређивање и контролу цена и тарифа („Службени лист ФНРЈ“ бр. 47/51);

3) Уредба о ценама занатских производа и услуга („Службени лист ФНРЈ“ бр. 48/51);

4) Уредба о арондацији земљишта пољопривредних добара и сељачких радних задруга („Службени лист ФНРЈ“ бр. 50/51);

5) Уредба о стављању ван снаге Уредбе о обавезном држању стоке и унапређењу сточарства на земљорадничким газдинствима („Службени лист ФНРЈ“ бр. 53/51);

6) Уредба о поступку ликвидације привредних предузећа („Службени лист ФНРЈ“ бр. 57/51).

II

Потврђују се уредбе које је Влада ФНРЈ донела у времену од 25 октобра 1951 године до закључно 21 новембра 1951 године на основу члана 1 Закона о овлашћењу Владе ФНРЈ за увођење новог платног система и других привредних мера у циљу припремања новог планског и финансиског система од 2 октобра 1951 године, и то:

1) Уредба о додацима на децу („Службени лист ФНРЈ“ бр. 48/51);

2) Уредба о новчаној накнади уместо бонова за прехрану („Службени лист ФНРЈ“ бр. 48/51);

3) Уредба о подели добити занатских задруга („Службени лист ФНРЈ“ бр. 52/51).

Претседник: Ко тражи реч о предлогу ове одлуке? (Не јавља се нико). Стављам на гласање предлог одлуке који је прочитан. Ко је за потврду прочитаних уредаба, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да су уредбе Владе ФНРЈ донесене у означеном времену у Савезном већу једногласно потврђене.

Пре него што пређемо на осму тачку дневног реда, Претседништво моли Веће да прекинемо за тренутак рад да бисмо се обавестили да ли је Веће народа усвојило какве измене у законским предлозима о којима се исто тако гласа као и овде.

Пре него што добијемо извештај из Већа народа, Претседништво предлаже још једну допуну дневног реда. Као што је познато, Потпретседник Савезног већа друг Крсто Попивоца постао је члан Владе ФНРЈ, тако да је упражњено место једног потпретседника Савезног већа. Предлажем да ставимо на дневни ред као тачку осам избор једног потпретседника Савезног већа Народне скупштине, а да садашња тачка осам буде тачка девет. Да ли се прима овај предлог? (Прима). Објављујем

да ће тачка осам бити избор потпретседника Савезног већа Народне скупштине, а досадашња тачка осам постаће тачка девет.

Очекујући извештај из Већа народа, прелазимо на тачку осам дневног реда: избор потпретседника Савезног већа. Да ли има ко какав предлог? За реч се јавио народни посланик друг Драгомир Николић.

Драгомир Николић (*Изборни срез нишавски, НР Србија*): Предлажем за потпретседника Савезног већа народног посланика друга Вељка Зековића.

Претседник: Да ли има још ко какав предлог? (Нема). Стављам предлог друга Драгомира Николића на гласање. Ко је за то да потпретседник буде друг Вељко Зековић, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Објављујем да је за потпретседника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ изабран једногласно друг Вељко Зековић. (Аплауз).

Пошто Веће народа још разматра економске законе, одређујем кратак одмор од 10 минута.

(После одмора)

Претседник: Настављамо седницу Савезног већа Народне скупштине. Обавештавам Веће да су у Већу народа гласали о свим предлозима закона и да су текстови закона како су тамо изгласани идентични са текстовима закона како су изгласани у Савезном већу Народне скупштине.

Према томе, објављујем да је Народна скупштина прихватила, и то: Закон о планском управљању народном привредом, Закон о буџетима, Основни закон о друштвеном доприносу и порезима, Закон о измени члана 15 Закона о Президијуму Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије, Закон о допуни Закона о орденима и медаљама Федеративне Народне Републике Југославије и Закон о вршењу избора радничких савета привредних предузећа.

Ови ће закони бити достављени Президијуму Народне скупштине на проглашење.

На реду је девета тачка дневног реда: препрес Предлога одлуке о овлашћењу Влади да од почетка 1952 године примењује поставке и мере предвиђене у Предлогу друштвеног плана за 1952 годину.

Предлажем да се ова тачка дневног реда стави на дневни ред заједничке седнице која ће се одржати после закључења ове седнице. Да ли Савезно веће прима овај предлог? (Прима). Има ли какав други предлог? (Нема). Објављујем да је предлог прихваћен.

На тај начин, исцрпљен је дневни ред и пре него што закључим седницу Савезног већа молим народне посланике за овлашћење да могу потписати записник ове седнице. Даје ли Савезно веће овлашћење претседнику? (Даје).

Закључујем седницу.

(Седница је закључена у 10,40 часова).

ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

Тринаеста седница

(29 децембра 1951)

Почетак у 10,30 часова.

Претседавала Потпретседник Већа народа Митра Митровић.

Претседавајући: Отварам тринаесту заједничку седницу Савезног већа и Већа народа Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије. Записник данашње седнице водиће секретар Већа народа Скендер Куленовић. Записник претходне седнице прочитаће секретар Куленовић.

Секретар Скендер Куленовић чита записник дванаесте заједничке седнице Већа народа и Савезног већа од 28 децембра 1951 године.

Претседавајући: Да ли ко од народних посланика има примедбу на прочитани записник?

Моша Пијаде: Ја имам примедбу. Секретар Савезног већа Вида Томшич није јуче прочитала одлуку, него је прочитала предлог одлуке, пошто смо после тога гласали.

Претседавајући: Има ли још каква примедба? (Нема). Молим секретара да се изјасни о овој примедби.

Секретар Скендер Куленовић: Примам примједбу.

Претседавајући: Значи, записник је усвојен са примедбом друга Пијаде.

Пре преласка на дневни ред дајем реч другу Потпретседнику Савезне владе и Министру унутрашњих послова Александру Ранковићу који се изјаснио да ће одговорити на питање народног посланика Батановића. (Буран и дуготрајан аплауз).

Потпредседник Владе ФНРЈ и Министар унутрашњих послова Александар Ранковић (*Изборни срез Београд VIII, НР Србија*): Када говорим о расељеним лицима онда под овим појмом подразумевам: припаднике бивше југословенске војске, који су услед издаје државног и војног руководства старе Југославије били заробљени од непријатеља, а који се после ослобођења нису вратили, затим на цивилна лица и на припаднике војних формација које су ратовале на страни окупатора и одбегли у иностранство, као и на лица која су на разне начине сарађивала у току рата са непријатељем изван граница наше земље. Рачуна се да оваквих лица има око 50.000, а већина се налази у Немачкој и Аустрији, а има их такође и у другим државама у мањим групама.

Сва ова лица, која живе у иностранству под статусом политичких избеглица, налазе се у огромној већини под сталном контролом и присмотром оних лица која су их и довела у такав положај и која су крива за неизвесност у којој живе они и њихове породице већ више од 6 година тј. од свршетка Другог светског рата. Бивши политичари и генерали који су издали свој народ 6 априла 1941 године настоје да задрже ова лица, при чему развијају лажну пропаганду о тешким економским приликама у нашој земљи, тобожњој одговорности пред народним судом свих оних који су остали у иностранству, о нестабилности политичких прилика код нас услед контрареволуционарне делатности Информбироа и томе сл. При свему овоме организатори овакве пропаганде и њихови помагачи употребљавају сва могућа принудна средства према овим лицима која се изјашњавају или намеравају да се изјасне за повратак својој породици и својој домовини.

Тако су се на оваквом штеточинском послу нашли као организатори свакојаки пропали политичари, издајници и ратни злочинци, међу којима нарочито: Анте Павелић, Добросав Јевђевић, Слободан Јовановић, Милан Гавриловић, Момчило Ђујић, Константин Фотић, затим Влатко Мачек, Јурај Крњевић, Богдан Радица, Пешељ, Миха Крек, бискуп Рожман, Андреј Глушић, Глигорије Тошковић, Радуловић и др., као и разни бивши генерали: Миодраг Дамјановић, Урош Тешановић, Димитрије Живковић и др.

Ови издајници и ратни злочинци, радећи у духу мржње и сумњивих и нереалних планова против нове Југославије, спречавали су да многа од ових, може се рећи, заведених лица сазнају истину о својој земљи и својој породици. Кроз то време обилазили су логоре у којима су ова лица била смештена, разне комисије и појединци, врбујући таква лица као радну снагу за разне земље. Оваквим кампањама претходиле су психолошке принуде расељавањем из логора у логор, ложија исхрана, појачана пропаганда и томе сл., а све то уз забрану дописивања са

својим најближим сродницима у земљи, па чак и долажења у везу са грађанима и службеним дипломатским органима ФНРЈ у иностранству.

Тешки и неиздржљиви животни услови по овим логорима присиљавали су расељена лица да прихватају понуде за склапање уговора о раду, без обзира на услове и земље у којима треба да се населе и да се запосле. При томе су вршене дискриминације према овој радној снази, која се плаћа много мање него радна снага властитим држављанима.

Налазећи се у таквој ситуацији и таквим бедним животним условима многа ова лица бежала су из логора и тражила себи изворе издржавања чак и на недозвољен начин. При томе су вршили и кривична дела као што су: шверц, храном и валутом, илегално прелажење граница појединих држава и томе сл. Министарство унутрашњих послова ФНРЈ често прима упитнике од иностраних полиција које траже податке о оваквим лицима која им угрожавају јавни ред и мир.

Живећи у иностранству под оваквим животним условима, огромна већина ових лица биће изложена сталној неизвесности и изабљивању, те постоји опасност да ће претстављати проблем и за оне земље у којима се налазе.

Влада ФНРЈ од ослобођења до данас чинила је и чини велике напоре да би се што више ових заведених лица вратило својој породици и својој домовини.

Према Закону о одузимању држављанства официрима и подофицирима бивше југословенске војске који неће да се врате у отаџбину, припадницима војних формација који су служили окупатору и одбегли у иностранство, као и лицима одбеглим после ослобођења, који је донесен у октобру 1946 године, могло се овим лицима одузети држављанство ФНРЈ и тиме их препустити саме себи. Међутим, тежећи за тим да се ова лица врате, држављанство им није одузимао, осим ретким појединцима који су уместо да се врате у отаџбину, наставили са непријатељским радом против наше земље, спречавајући повратак у земљу свим оним који су то желели.

Самим доношењем овог закона од Народне скупштине у октобру 1946 године било је уствари омогућено свим овим лицима да се врате у отаџбину. Сем тога, кроз ово време давале су више пута од стране чланова Владе изјаве о могућности повратка ових лица. Влада је упућивала своје специјалне комисије у све оне земље, где су се ова лица налазила, са задатком да им омогуће репатријацију. Ове су комисије радиле под доста тешким условима, али су успеле да се приличан број расељених лица врати у земљу.

Другови народни посланици, како сте из изложеног видели, Влада ФНРЈ улагала је много напора за повратак расељених лица у своју отаџбину.

На питање народног посланика друга Милована Батановића могу рећи, да ће Влада ФНРЈ и убудуће чинити крајње напоре у правцу омогућавања овим лицима да се врате у земљу. При томе желим нагласити да ће свакоме који се врати бити пружена пуна могућност укључивања у привреду и у нормалан живот, као и другим грађанима, и да не треба да постоји код ових лица никаква бојазан од одговорности, што се, заведени од непријатеља наше земље, односно немајући довољно или никаквих могућности да упознају прилике у својој домовини, нису до данас повратили. Свакоме који одлучи да се врати, дипломатско претставништво ФНРЈ у односној земљи пружиће могућност за повратак. Надам се да ће ова настојања Владе ФНРЈ бити потпомогнута од стране влада земаља у којима се ова југословенска расељена лица налазе.

Разуме се да овакав слободан повратак у земљу и овакав поступак према онима који се буду вратили не може да важи за оне издајнике отаџбине који су били тешки ратни злочинци или организатори непријатељске делатности у иностранству против нове Југославије, па било да су већ осуђени од наших судова или да још нису суђени, као што су: Анте Павелић, Момчило Ђујић, Добросав Јевђевић, Артуковић, Миодраг Дамјановић, Урош Тешановић, Макс Лубурић, Слободан Јовановић, Влатко Мачек, Драгиша Цветковић, Миха Крек, Живко Топаловић, Режман и слични. Ови и њима слични помагачи као и њихова информбировска сабраћа не могу избећи осуду народног суда за злочине и издају коју су направили. (Аплауз).

Претседавајући: Молим друга народног посланика Милована Батановића да се изјасни је ли задовољан одговором Министра унутрашњих послова.

Милован Батановић: Задовољан сам одговором.

Претседавајући: Прелазимо на дневни ред. На дневном реду је Предлог одлуке о овлашћењу Влади ФНРЈ да од почетка 1952 године спроведе поставке и мере предвиђене у Предлогу савезног друштвеног плана за 1952 годину. Отварам претрес о овом питању и молим народне посланике да се пријаве за реч.

Друг Борис Кидрич, Претседник Привредног савета Савезне владе, има реч. (Бурн и дуготрајан аплауз).

Претседник Привредног савета Борис Кидрич:

Другови народни посланици,

Дозволите ми најпре да истакнем да се данас начелно још не ради о коначном примању друштвеног плана за 1952 годину, него да се ради само о изношењу предлога Владе ФНРЈ. Међутим, ипак је настала посебна јуристичка ситуација. Према одредбама закона који смо јуче примили, предлог годишњег друштвеног

плана треба да буде најмање месец дана раније објављен у јавности и дат на дискусију радничким саветима, синдикалним и задружним организацијама и народним скупштинама народних република пре него што о њему мериторно одлучује Народна скупштина ФНРЈ. До овог момента — све би било у реду, да 1 јануара не почиње већ нова планска година. На први поглед јасно је да би могла, с обзиром на законом одређене рокове и датуме, настати једна класична ситуација *ex legis*. Према томе, моје данашње образложење има уз пропраћање нормалног изношења Владиног пројекта пред јавност још један задатак. Он се састоји у томе да једновремено Народној скупштини предложи да на основу пројекта друштвеног плана за 1952 годину, овласти Владу ФНРЈ за њезин регулативни привредни рад на темељу управо тог пројекта — све до оног времена док не буде друштвени план за 1952 годину усвојен као закон од стране ове Скупштине коначно.

Ово је прва примедба коју желим да нагласим пре него што пређем на само образложење предложеног пројекта.

Друга примедба је следећа. Предложени пројект претставља први рад овакве врсте. Пре него што га је Савезна влада могла предложити Народној скупштини, морали су плански органи извршити хиљаде и десетине хиљада нових прерачуна који, додуше, из ових бројки нису сасвим видљиви, али који су ипак били битни, неопходни предуслов да би се овај пројекат могао поднети. Не верујем, да ће дискусија која ће уследити подношењу планског пројекта, моћи да пронађе неку много бољу расподелу националног дохотка од оне коју предлаже Савезна влада. Верујем, међутим, да ће се за многе од оних поставки предложеног друштвеног плана, које претстављају више или мање само једну од математички могућних варијаната за спровођење предложене расподеле националног дохотка, на темељу критичког претресања, пронаћи боља солуција него што је предлажемо ми. Према томе, могу само да истакнем како у име Савезне владе, тако и у име свих наших привредних органа који су учествовали у састављању овог планског пројекта, да се ми критике не бојимо, као што се нећемо ни стидети, ако буде потребно, да у коначном пројекту неке поставке променимо. Напротив, желимо што детаљнију анализу, разраду и конструктивну критику ових предложених поставки, како би коначни пројекат, а још више кад он буде био примљен као закон о друштвеном плану за 1952 годину, био што потпунији и правилнији.

Ово је друга примедба коју желим да истакнем пре него што пређем на детаљније образлагање предложеног друштвеног плана за 1952 годину.

Другови народни посланици, основна мисао, односно линија предложеног савезног друштвеног плана за 1952 годину, видљива је у првом делу, тј. у делу који износи планирано стварање и основну расподелу националног дохотка.

Који су моменти навели Савезну владу да предлаже овакво остварење и овакву расподелу народног дохотка?

Савезна влада руководила се следећим моментима.

Прво, животни стандард радног народа, какав је предвиђен предложеним друштвеним планом за 1952 годину, задржава се на истом нивоу на каквом је сада. Ова је тежња Савезне владе потпуно разумљива, и ја се надам да ће је прихватити како наш радни народ, тако и ова Скупштина. С обзиром на велике напоре које ћемо у идућој години још имати, како би бар у грађевинском погледу завршили кључну капиталну изградњу, даље, с обзиром на потребу да приличан део националног дохотка улажемо у одбранбене сврхе, идуће се године још не могу јављати реални услови за битно побољшање садашњег животног стандарда. Наравно, извесна побољшања која су више организационе природе и повезана с коначним завршавањем процеса стабилизације, коју делом још увек изводимо, свакако ће још да уследе. Међутим, битно побољшање животног стандарда је везано за завршетак кључне капиталне изградње. Њезина остварења ће нашем радном народу пружити велике изворе нове, богате и разноврсне производње. Мислим, другови народни посланици, да је велики успех наше економске политике што, упркос светске ситуације, а посебно агресије која угрожава нашу земљу, и усред форсираних напора за завршење кључне капиталне изградње задржава животни стандард на досадашњој висини.

Друго, предложени пројект друштвеног плана замишља — као што сам већ истакао — грађевинско завршавање кључне капиталне изградње у наредној години. Ова чињеница одређује суму обавезних инвестиција кључне капиталне изградње од 128 милијарди и 39 милиона динара, или 13,6 посто у односу на укупну расподелу националног дохотка. Поново подвлачим да је ова сума мања од износа који је извршен ове године. Та се чињеница огледа и у приличном порасту слободних инвестиција које износе 28 милијарди 386 милиона и од којих ће имати нарочиту корист наша пољопривреда. У 1953 години — после грађевинског завршетка кључне капиталне изградње — садашњи однос између обавезних инвестиција у кључној капиталној изградњи и слободних инвестиција, нарочито инвестиција за пољопривреду, и даље ће се мењати; обим обавезних инвестиција битно ће пасти док ће обим слободних инвестиција, нарочито инвестиција за пољопривреду, осетно порастати.

Треће, из предложене расподеле националног дохотка види се да фонд народне одбране и одбранбене индустрије у тој расподели учествује са 210 милијарди. Та је сума, гледајући формално, свакако прилична, пошто она учествује са 23,7 процента у односу на остварење и са 22,3 процента у односу на расподелу националног дохотка. Међутим, овде треба нагласити две чињенице. С једне стране, издаци у сврху народне одбране и одбранбене индустрије ниуколико се не повећавају од овогодишњих издатака. С друге стране, то су минимални издаци које наша земља мора да улаже ако хоће да своју одбранбену снагу задржи и развија на таквој висини како то тражи ситуација за коју ми нисмо криви. Ми нисмо ништа криви што морамо поново мислити на одбрану своје слободе и независности. Ми бисмо много рађе улагали велики део националног дохотка, кога сад улажемо у сврхе народне одбране — у инвестициону изградњу и за животни стандард трудбеника, али таква би политика, другови народни посланици, била не само лакомислена него, у датим условима, може се рећи, чак и злочиначка. Највише што ми данас имамо и без чега не би било ни кључних инвестиција, ни мирне социјалистичке изградње у нашој земљи, — то је, другови народни посланици, наша слобода и независност. (Аплауз). Ми никога не угрожавамо, али свој мир, слободу и независност морамо да обезбеђујемо! Ја бих овом приликом желео нарочито да истакнем да наша Народна армија, кад тражи покриће својих неизбежних материјалних издатака, има увек пред очима и друге потребе земље, тј. питање стандарда и инвестиционе изградње, а суштина наше политике и сва настојања друга Тита јесу управо у томе да се појединачне потребе земље никад не разматрају једнострано него се целовито повезују, како би се извукла највећа корист за нашу земљу у датим условима њезиног опстанка и развитка.

Четврто, предложени пројект друштвеног плана за 1952 годину претпоставља да ће се производња кретати углавном на овогодишњем нивоу. Као стриктно обавезну он предвиђа нешто нижу производњу него што смо је постигли ове и ранијих година. Ово следи из тога што према концепцији јуче примљених закона више не планирамо максимум него планирамо обавезни минимум, строго усклађујући све факторе производње и расподеле. Према томе, планови, израђени на тој основи, морају бити принципијелно неумољиво реални. Слободном иницијативом непосредних произвођача, као и општом економском политиком социјалистичке државе, њих ће бити могуће и потребно премашивати, и начелно се може већ данас казати да ће њихово остварење бити сваке године веће од формално озаконјених минималних планова.

Као што се види из упоређења планираног остварења и планиране расподеле националног дохотка, предложени пројект предвиђа 56 милијарди 800 милиона негативне разлике. Замишљено је да се негативна разлика подмири премашивањем минимално постављеног плана, зајмовима, кредитима и помоћи из иностранства, с тим да се Влада ФНРЈ овласти да поменутиим средствима регулише разлику, односно да својом конкретном економском политиком за ту разлику смањује у тачци 3 поменуте ставке националног дохотка уз накнадно одобрење Народне скупштине.

Дозволите ми, другови народни посланици, да проговорим неколико речи о негативној разлици. Врло добро и унапред знамо да ће у оним иностраним крутовима, нарочито у коминформовском табору, а и на Западу, који једва чекају да нам могу што пребацити, бити много више и око те негативне разлике. Они ће, наравно, опет да дижу глас о слабом газдовању и о авантуристичким издацима. Међутим, бројке о помоћи коју су, рецимо, добиле остале европске земље у периоду од априла 1948 па до краја марта 1951 године, тј. у року од три године, из програма европске обнове, говоре о томе да је наша негативна разлика од споменутих 56 милијарди 800 милиона, и која износи — ако је прерачунамо према девалвираном курсу у доларе — око 190 милиона долара, релативно ипак доста мала. Велика Британија, рецимо, добила је у поменутом периоду помоћ од 2.696.500.000 долара, Француска од 2.211.511.000 долара, Италија од 1.213.100.000 долара, Западна Немачка од 1.189.200.000 долара, Холандија од 950.400.000 долара, Белгија—Луксембург од 529.800.000 долара, Аустрија од 514.200.000 долара, Грчка од 430.000.000 долара, итд.

У односу на целокупну расподелу националног дохотка негативна разлика износи 6 процената, а у односу на предвиђено стварање националног дохотка, она износи 6,4 процента. Земља се налази у периоду завршавања управо оне кључне капиталне изградње чији ће јој завршетак, прво, омогућити директно снижавање инвестиционих трошкова, и, друго, пружити јој пуну могућност да на темељу нове производње, постигнуте завршетком кључне капиталне изградње, изравна негативну разлику, односно платни биланс с иностранством. Ако све то претпоставимо, онда постаје потпуно јасно да се наша економска политика не може означавати slabим газдовањем, него обрнуто, да је њезина карактеристика солидно и смишљено газдовање. Ово нарочито долази до изражаја ако узмемо у обзир и привредне последице међународне ситуације коју ми нисмо проузроковали, а у којој бранимо свој мир и независност, уједно објективно заштићујући и мир и независност других европских земаља. Мислим да можемо овде истаћи, другови народни посланици, двоје. С једне стране,

видљиво је да имамо довољно потенцијалних унутрашњих снага да, уз извесну помоћ из иностранства, у наредним годинама сасвим ликвидирамо негативну разлику. С друге стране, у датој ситуацији имамо морална права на извесну помоћ из иностранства, коју наши народи никад не потцењују и за коју су благодарни, јер смо ми данас изложени разним, од нас непроизрокованим тешкоћама више него иједна земља у Европи.

Прелазим на обавезни минимум коришћења капацитета.

Шта је карактеристично за предложене индексе коришћења капацитета? Карактеристично је да су они релативно високи у нашој базичној индустрији, а врло ниски у нашој прерађивачкој индустрији. У базичној индустрији, која било да нам пружа сировине било да омогућава извоз, ми се, дакле, оштро напрежемо. У прерађивачкој индустрији, која служи било животном стан-дарду било унутрашњој изградњи, користимо низак степен капацитета. Из тога јасно произлази да нам данас недостају у првом реду сировине и да поменута негативна разлика у националном дохотку произлази, пре свега, из недостатка сировина. Када бисмо имали довољно сировина, ми, већ на бази данашњег капацитета, не бисмо исказивали негативну разлику између остварења и расподеле националног дохотка.

Другови народни посланици, у иностранству се још увек врло често чује да премного дајемо за нашу инвестициону изградњу, нарочито за индустријализацију. Међутим, за сваког добронамер-ног економисту говоре управо предложени индекси о коришћењу капацитета, да је нама апсолутно неопходно што пре остварити минималну индустријализацију. Она је идентична с кључном капиталном изградњом из наше текуће терминологије. То је једини здрави пут, јер управо завршење кључне капиталне изградње значи не само могућност даљег повећавања капацитета прерађивачке индустрије, него, пре свега, могућност пуног искоришћавања већ сада постојећих капацитета, а уједно тиме ликвидацију негативне разлике и побољшање животног стандарда нашег становништва.

У погледу обавезног минимума коришћења капацитета, желим нагласити да су за дискусију од стране наших радничких савета, синдикалних и задружних организација и народних скупштина, нарочито важни предложени минимални капацитети по погонима. Њихови индекси се налазе у документацији предложеног друштвеног плана а још не у самом предлогу плана. Документација их, наиме, детаљизира до оног степена прецизности који је потребан за доцније аутоматско пословање преко банке. На том темељу ће банка израчунавати, у вези с плански одређеном стопом акумулације и фондова, стварне приходе предузећа а тиме и њихов

платни фонд. Након завршене дискусије о предложеном планском пројекту и приложеној документацији, индекси из документације мораће прећи у целини из садашње документације у коначни пројект друштвеног плана.

О основној инвестиционој изградњи већ сам говорио у вези с расподелом националног дохотка и на другим местима у овом реферату, па се сада нећу више задржавати на том питању.

Фонд плата, предвиђен предложеним планским пројектом за предвиђени обавезни минимум коришћења капацитета, одговара нивоу садашњих плата и поставци предложеног планског пројекта да се животни стандард задржи на садашњој висини.

Четврта глава другог дела предложеног пројекта одређује, како просечну стопу акумулације и фондова на потрошни фонд трудбеника за читаву ФНРЈ, тако и стопе акумулације и фондова по појединим привредним делатностима и привредним гранама диференцирано за поједине републике.

Као што се види, просечна стопа акумулације и фондова планирана је са 122 посто.

Ја сам већ једном приликом истакао теоретску чињеницу да је стопа акумулације и фондова у новом економском закону аналогна с Марксовом стопом вишка рада, односно вишка производа, али да није идентична с њом. У нашем данашњем примеру, наиме, у предложеном друштвеном плану она је скоро за једну четвртину већа од стварне стопе вишка рада, што се може врло лако израчунати из других података у предложеном плану. Зашто је она већа? Она је већа зато јер је у предложеном плану, као потрошни фонд рачунат само најужи фонд плата радника и службеника, а нису у потрошни фонд урачунати ни децји додаци, ни издавања за социјално осигурање, већ су децји додаци и издавања из социјалног осигурања урачунати у друштвене фондове. То, наравно, претставља прилично велику разлику, јер у структури националног дохотка овако уско рачунат фонд плата трудбеника у производњи и индивидуални платни фонд самосталних произвођача износи 43,2 посто, док фонд за децје додатке сачињава даљих 4,4 посто, а фонд за социјално осигурање даљих 4,2 посто.

Према наведеним бројкама можемо, дакле, рећи, разматрајући просек, да наш радни народ округло једну половину свога рада троши на свој непосредни животни стандард, односно нормално обнављање радне снаге, а другу половину он троши, с једне стране, на културне и здравствене фондове који су код нас релативно високи, а с друге стране, на инвестиције, народну одбрану и државни апарат. Све у свему, наведене бројке у предложеном пројекту јасно, непосредно и сваком грађанину ове земље вид-

љиво, одређују у свом комплексу управо вишак рада. Када буде наша Народна скупштина претресала те бројке она ће уствари одлучивати какав треба да буде вишак рада у нашој земљи.

Дозволите ми, другови народни посланици, да у вези с том чињеницом учиним једну примедбу. Хоћу, наиме, да истакнем да ниједна скупштина у досадашњој историји није одлучивала о стопи вишка рада, бар тако непосредно и читавој јавности видљиво, као наша. Наша Народна скупштина има част да је у томе прва.

Не питамо се зашто о овој стопи не могу претресати скупштине, односно парламенти оних земаља где преовлађује приватна својина над основним средствима за производњу. То је јасно. Међутим, зашто ова стопа не може бити предмет расправљања ни у једном совјету Совјетског Савеза, нити у једној скупштини тзв. народне демократије, упркос њиховом громогласном тврђењу да су социјалистичке земље? Она не може бити предмет таквог расправљања из простог разлога што бирократска каста, која присваја туђи вишак рада, не сме о томе јавно да расправља. Чињеница да наша Народна скупштина о томе може јавно да расправља, чињеница да о томе може да дискутује цела наша јавност, јесте најопипљивији доказ да је наша земља заиста на правом социјалистичком путу и да су наши претставнички органи истински, до краја социјалистичко-демократски органи народне власти.

Кад се ради о појединачним стопама у појединим гранама, које наводи предложени плански пројект, пада у очи врло велика разлика између тих стопа. Неко би могао да помисли да се иза тога крије неки вештачки маневар економске политике. Међутим, не постоји ништа слично. Ове су стопе, наиме, углавном проста фотографија садашњих економских цена у слободној продаји. Путем њих, додуше, покушавамо да коригујемо понеке од тих цена, али уствари оне су углавном проста фотографија. Из тога следи да разлика између појединачних стопа одражава управо оно о чему сам говорио јуче, приликом дискусије о Закону о планском управљању народном привредом. Она одражава чињеницу да је у погледу низа артикала производња, нарочито индустријска, код нас још увек оскудна и да зато ти артикли у слободној продаји постижу монополске високе цене. Планом одређене стопе морају, наравно, о томе водити рачуна, јер би иначе поједина предузећа дошла до абнормално високих зарада. На основу тако одређених стопа израчунаваће се на праведан начин како стварно постигнути платни фонд предузећа, тако и допринос који ће она морати да уплаћују у државну благајну. Према томе, за све радничке савете, одредбе о стопи акумулације и фондова у предложеном планском пројекту необично су важне. Оне су важне исто

тако као што су важне и одредбе о минималном коришћењу капацитета, што сам раније споменуо. Те су стопе засада разрађене као и индекс минималног коришћења капацитета — тек у документацији до оне прецизности која је потребна за аутоматско функционисање наше привреде. Напомињем, да је потребно да раднички савети дискутују, пре свега, о оним стопама које су наведене у документацији, а ми ћемо након завршене дискусије те стопе унети у коначан предлог друштвеног плана за 1952 годину.

Рекао сам већ да су предложене појединачне стопе акумулације и фондова чиста рачунока фотографија садашњег стања наших економских цена. Ја не искључујем грешке у том рачуну. Наши плански органи, који су извршили те рачуне, имали су пред собом огроман посао, може се чак рећи најнапорнији и најодговорнији посао од ових досадашњих. Сматрам за пријатну дужност да им пред овом Скупштином одам признање за њихово залагање на читавом том планском пројекту, јер без њега не бисмо били у стању да вам тај пројект предложимо.

Пошто је време израде било релативно врло кратко, могле су се поткрасти грешке. Ми се нећемо, с обзиром на обављени посао, ни најмање стидети ако се те грешке у дискусији покажу. Утолико је потребније да наши раднички савети и друге привредне организације стварно изуче стопе, а тиме и себи самима и нама помогну дискусијом која ће се развити. Надамо се да ће та дискусија бити од великог значаја за нашу привреду. Нови начин планирања већ је досада открио штошта што није ваљало у нашој привреди, а што старим административним, односно бирократским методама не бисмо никада открили. Нарочито сада, када овакав пројект иде пред читаву јавност, моћи ће да се открије још и више.

Предложене стопе доприноса математичка су функција оног дела у расподели националног дохотка којим мора да управља социјалистичка држава, било у сврху народне одбране било у сврху дотација, односно преливања новца за ону обавезну инвестициону изградњу која је велика за самостално финансирање. Мислим да оне нису велике него су релативно мале, јер нормалним доприносима и порезима не захватамо ни половину акумулације и фондова. У наредним годинама након завршетка кључне капиталне изградње, те ће стопе доприноса све више опадати. Међутим, како би наши раднички савети дошли на темељу предложеног планског пројекта до јасног увида шта ће њима да остаје на самосталном располагању, и како ће се формирати њихов стварни платни фонд у вези с осталим одредбама предложеног пројекта, они морају умети да рачунски повежу стопе доприноса с предложеним стопама акумулације и фондова и предложеним обавезним минималним степеном коришћења капацитета.

На први поглед изгледа да нови начин планирања говори тешко разумљивим језиком. Међутим, када раднички савети почну да се баве рачунима које сам малопре споменуо, брзо ће схватити да тај језик није тешко разумљив, него да је врло непосредан. Он је најпоштенији језик којим може да говори непосредним произвођачима социјалистичка држава. Желећи да раднички савети то што пре схвате и да нам што више допринесу својим учешћем у дискусији, ја завршавам овај свој реферат. (Буран и дуготрајан аплауз).

Претседавајући: Другови народни посланици, чули сте Претседника Привредног савета друга Кидрича. Ко тражи реч у вези овог предлога? Реч има друг Моша Пијаде.

Моша Пијаде: Другови народни посланици, чули сте образложење друга Кидрича. У име своје и у име друга др Јосипа Хричевића, претседника Законодавног одбора Савезног већа, дошао сам на говорницу да вам поднесем предлог резолуције о овлашћењу које је тражено у речи друга Кидрича.

Ова Скупштина донела је 1947 године Закон о Петогодишњем плану, а годишњи планови, пошто су били у компетенцији Владе, нису изношени пред Скупштину. Ово је сада први пут у духу новог Закона о планском управљању народном привредом да ће Народна скупштина имати да расправља о првом савезном друштвеном плану. Међутим, ми смо већ на прату године за коју тај план треба да важи и Влада хоће, а и ми, да тај предлог плана прво оде, према одредби закона који смо данас усвојили, на дискусију јавности, на дискусију у народним скупштинама, у радничким саветима итд. Према томе, пред нама стоји једно време од три месеца у коме треба да се изврши та дискусија и на крају, дакле, најдаље до краја марта, треба Скупштини да буде поднесен Предлог закона о годишњем савезном друштвеном плану за 1952 годину.

Ја бих са другом др Хричевићем због тога поднео следећи предлог резолуције (чита):

ПРЕДЛОГ РЕЗОЛУЦИЈЕ

ПОВОДОМ ПРЕДЛОГА ДРУШТВЕНОГ ПЛАНА ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ ЗА 1952 ГОДИНУ

Народна скупштина ФНРЈ, на заједничкој седници Савезног већа и Већа народа, одржаној на дан 29 децембра 1951 године, доноси следећу

РЕЗОЛУЦИЈУ

I. Овлашћује се Влада ФНРЈ да привремено, до доношења Закона о привредном плану ФНРЈ за 1952 годину, извршује савезни друштвени план на основу Предлога друштвеног плана ФНРЈ за 1952 годину који је Влада доставила Народној скупштини 28 децембра 1951 године.

II. Влада ФНРЈ доставиће Предлог друштвеног плана ФНРЈ за 1952 годину, сагласно члану 21 Закона о планском управљању народном привредом, на мишљење и примедбе народним скупштинама народних република, радничким саветима привредних удружења, привредним коморама и савезним и републичким органима синдикалних и задружних организација.

III. Влада ФНРЈ поднеће Предлог закона о друштвеном плану ФНРЈ за 1952 годину Народној скупштини, односно одборима за привредни план и финансије, довољно благовремено да би Народна скупштина пре краја марта 1952 године могла усвојити Закон о друштвеном плану ФНРЈ за 1952 годину. Са предлогом закона Влада ће поднети и потребну документацију као и она мишљења и примедбе надлежних тела и организација које она не буде усвојила.

IV. Предлог друштвеног плана ФНРЈ за 1952 годину има се одмах објавити ради његове дискусије у јавности.

Београд
29 децембра 1951 године

Предлагачи:
народни посланици
Моша Пијаде, с. р.
др Јосип Хрнчевић, с. р.

Другови, у вези с тим ја бих предложио још једну резолуцију која се односи на предлог буџета који вам је познат. Ми смо последњих година имали ствари тако сређене да је Влада увек на време крајем године подносила предлог буџета и да је Скупштина увек у децембру месецу могла да изгласа буџет за наредну годину. Овога пута то није било могућно зато што су и припреме овог савезног друштвеног плана и читав тај посао огромни, зато што је израда економских закона, које смо усвојили на овом заседању, однела далеко више времена него што се очекивало. Може се рећи да је рад на прикупљању података и припремању овог плана трајао скоро кроз целу годину а бар пола године је трајао рад на изради пројекта закона о којима сте сада гласали. Зато није било могућности ни да се пред ово заседање изнесе предлог буџета у потпуности и да би на овом заседању могао бити изгласан буџет у духу новог Закона о буџетима.

Зато мислим да је потребно да, поред оног указа Президијума о финансирању за прва три месеца идуће године, Скупштина донесе још једну резолуцију, коју такође предлажемо ја и друг др Хрнчевић (чита):

**ПРЕДЛОГ РЕЗОЛУЦИЈЕ
ПОВОДОМ ПРЕДЛОГА САВЕЗНОГ БУЏЕТА ЗА 1952 ГОДИНУ**

Народна скупштина ФНРЈ, на заједничкој седници Савезног већа и Већа народа, одржаној 29 децембра 1951 године, доноси следећу

РЕЗОЛУЦИЈУ

I. Предлог савезног буџета за 1952 годину, који је Влада ФНРЈ поднела Народној скупштини 28 децембра 1951 године, упућује се на разматрање одборима за привредни план и финансије.

II. Влада ФНРЈ доставиће Народној скупштини, односно њеним одборима за привредни план и финансије, потпуни текст Предлога закона о савезном буџету за 1952 годину, заједно с његовим прилозима, довољно на време да би Народна скупштина могла претрести и усвојити Закон о савезном буџету за 1952 годину најдаље до краја марта 1952 године.

III. Народна скупштина одобрава привремено буџет социјалног осигурања у висини од 71 милијарде 400 милиона динара, који је као анекс приложен Предлогу савезног буџета за 1952 годину.

IV. Овлашћује се Влада ФНРЈ да може и пре доношења Закона о савезном буџету за 1952 годину установити нов систем финансирања социјалног осигурања и у вези с тим донети одговарајуће прописе.

Ако се тим прописима буде отступило од одредаба постојећих закона и уколико они не буду садржани у Предлогу закона о савезном буџету за 1952 годину, Влада ће одговарајуће уредбе поднети на потврду Народној скупштини на њеном првом наредном заседању.

Београд
29 децембра 1951 године

Предлагачи:
народни посланици
Моша Пијаде, с. р.
др Јосип Хричевић, с. р.

Претседавајући: Да ли неко од народних посланика тражи реч поводом ових предлога? (Не јавља се нико).

Народни посланици Моша Пијаде и др Јосип Хричевић, као што сте чули, поднели су по овој тачки дневног реда Предлог резолуције о овлашћењу Владе да примењује поставке предвиђене друштвеним планом већ од почетка идуће године. Стављам предлог ове резолуције на гласање. Ко је за предлог резолуције, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Да ли има неко против? (Нема).

Констатујем да је изгласано овлашћење Влади да од почетка 1952 године примењује поставке и мере предвиђене Предлогом друштвеног плана за идућу годину.

Народни посланици Моша Пијаде и др Јосип Хрнчевић, као што се чули, поднели су и Предлог резолуције поводом Предлога савезног буџета за 1952 годину. Ко је за предлог ове резолуције, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Да ли има неко *против*? (Нема).

Констатујем да је предложена резолуцију усвојена.

Пошто је дневни ред ове седнице исцрпљен, закључујем тринаесту заједничку седницу Савезног већа и Већа народа Народне скупштине ФНРЈ, а тиме уједно и Друго ванредно заседање.

Молим Народну скупштину за овлашћење да записник данашње заједничке седнице могу потписати председавајући и секретар. Даје ли Скупштина ово овлашћење? (Даје).

(Седница је закључена у 11,30 часова).

ПРИЛОЗИ

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О ПЛАНСКОМ УПРАВЉАЊУ НАРОДНОМ ПРИВРЕДОМ

I. Основне одредбе

Члан 1

Управљање народном привредом врши се на основу друштвених планова Федеративне Народне Републике Југославије, народних република, срезова и градова, као и самосталних планова привредних организација.

Члан 2

Друштвеним плановима одређује се, путем постављања основних пропорција производње и расподеле, правац развита материјалних производних снага и врши основна расподела националног дохотка на потрошни фонд трудбеника, на капиталну изградњу и на друге опште потребе друштвене заједнице.

Плановима привредних организација предвиђа се, уз придржавање основних пропорција друштвених планова, њихово привредно пословање.

Члан 3

Друштвени планови су вишегодишњи и годишњи.

Вишегодишњи планови остварују се годишњим плановима.

Годишњи планови теку од 1 јануара до 31 децембра (планска година).

Члан 4

Друштвене планове доносе надлежна претставничка тела на начин одређен овим законом.

Члан 5

Друштвене планове народних република доносе републике самостално, држећи се обавеза које проистичу из основних пропорција одређених друштвеним планом ФНРЈ.

Друштвене планове срезова и градова доносе народни одбори самостално, држећи се обавеза које проистичу из основних пропорција одређених друштвеним планом ФНРЈ и друштвеним планом народне републике.

Члан 6

Држећи се основних пропорција друштвених планова, привредне организације и други произвођачи планирају и послују самостално, сагласно правима и дужностима утврђеним у законима и другим прописима.

Члан 7

Методику планирања прописују Влада ФНРЈ и владе народних република.

Сагласно општим упутствима Владе ФНРЈ и влада народних република привредне организације одређују својим правилима начин и садржину самосталног планирања.

Члан 8

Законом Народне Републике Србије доносе се одредбе о друштвеним плановима аутономних јединица.

Законом народне републике може се прописати да и области имају своје друштвене планове.

Члан 9

Извршење друштвених планова исказује се у завршном билансу, који се подноси на одобрење надлежном претставничком телу.

Члан 10

Привредним предузећем сматрају се државна привредна предузећа и друге привредне организације основане по Основном закону о државним привредним предузећима, предузећа задружних и друштвених организација и предузећа фондова за механизацију и инвестициону изградњу задружне пољопривреде.

Привредним удружењем сматрају се главне дирекције, фондови за механизацију и инвестициону изградњу задружне пољопривреде, срески

савези земљорадничких задруга и удружења произвођача по привредним гранама и подручјима.

Привредном организацијом сматрају се привредна предузећа, привредна удружења и задруге.

II. Садржина планова

Члан 11

Друштвени план ФНРЈ може садржавати ове основне пропорције:

а) обавезни минимум коришћења капацитета производње по појединим привредним гранама и народним републикама;

б) основну инвестициону изградњу у вредности, уз исказивање капацитета који се имају изградити, — по привредним гранама и народним републикама;

ц) фонд плата, у целини, по привредним гранама и народним републикама, потребан за коришћење капацитета на које су привредне организације у производњи и транспорту обавезне;

д) просечну стопу акумулације и друштвених фондова у односу на потрошни фонд трудбеника у производњи, транспорту и трговини, — у целини, по привредним гранама односно областима и народним републикама;

е) просечне стопе на вишак производа које се у виду доприноса, односно пореза, уплаћују у буџет, — по појединим привредним областима;

ф) резервни фонд друштвеног плана ФНРЈ, којим располаже Влада ФНРЈ;

г) средства чија ће се расподела на друштвене потребе остварити кроз савезни буџет, уз исказивање дотација појединим народним републикама и платног фонда трудбеника који се плаћају из буџета;

х) процентуалну расподелу друштвеног доприноса и пореза на доходак на савезни буџет и буџете народних република.

Које ће се основне пропорције унети у друштвени план и у ком међусобном односу одлучује Народна скупштина ФНРЈ.

Поред основних пропорција, друштвени план ФНРЈ садржи преглед планираног развитка материјалних производних снага, планираног националног дохотка и његове основне расподеле у целини.

Технику примењивања основних пропорција одређује Влада ФНРЈ.

Члан 12

Друштвени план народне републике одређује основне пропорције за целокупну привреду у народној републици.

Основне пропорције друштвеног плана народне републике морају бити исте врсте са основним пропорцијама друштвеног плана ФНРЈ, изузев резервног фонда друштвеног плана.

У друштвеном плану народне републике могу се поставити још и следеће основне пропорције:

а) просечне стопе одређене у односу на друштвени допринос или чист приход, односно порез, које се у трговини, угоститељству, занатским и другим услужним делатностима имају употребити за сопствене инвестиције;

б) средства чија ће се расподела на друштвене потребе остварити кроз буџет народне републике, урачунавајући у ова средства и дотације одређене за народну републику у друштвеном плану ФНРЈ, као и дотације за поједине срезове и градове и буџетски резервни фонд.

Поред основних пропорција, друштвени план народне републике садржава преглед развитка материјалних производних снага, планираног националног дохотка и његове основне расподеле у народној републици.

Члан 13

У друштвеном плану народне републике ниво коришћења капацитета појединих категорија предузећа може отступити од просечног нивоа утврђеног у друштвеном плану ФНРЈ као обавезни минимум за целу грану, али просечни ниво утврђен у овом плану за целу грану мора бити обезбеђен.

У друштвеном плану народне републике може се утврдити већи просечни ниво коришћења капацитета по привредним гранама од оног који је као обавезни минимум одређен друштвеним планом ФНРЈ, под условом да се тим не поремете основне пропорције друштвеног плана ФНРЈ и да је обезбеђен потребни материјални биланс и фонд плата.

Члан 14

У друштвеном плану народне републике могу се повећавати стопе одређене у члану 11 став 1 тач. д) и е) овог закона, под условом да се предвиди повећање производности рада према оној производности која произлази из друштвеног плана ФНРЈ и да се не наруше друге основне пропорције у друштвеном плану ФНРЈ, као и да се не доведе до смањења животни стандард трудбеника какав произлази из друштвеног плана ФНРЈ.

Члан 15

Друштвеним планом народне републике може се одредити да су предузећа појединих грана дужна од дела чистог прихода којим самостално располажу радни колективи одређени постотак употребити за

капиталну изградњу ради рационализације или проширења предузећа, односно за станбену и комуналну изградњу за потребе радног колектива.

Друштвеним планом народне републике може се препустити народним одборима утврђивање постотка из претходног става.

Члан 16

Друштвени планови садрже као документацију ове прилоге: биланс прихода и расхода становништва, материјални биланс основних сировина и основних животних намирница, кредитни биланс и основне статистичке податке о становништву, радној снази и њиховом предвидљивом кретању.

Друштвени план ФНРЈ садржи и платни биланс са иностранством, а друштвени план народне републике прорачун извоза и увоза и прорачун неробних издатака у промету са иностранством.

У билансима и прорачунима уз друштвени план народне републике посебно ће се документовати сва појединачна отступања од друштвеног плана ФНРЈ извршена на основу овлашћења датих овим законом.

Члан 17

Друштвени планови срезова и градова садрже за комуналну привреду ове основне пропорције:

а) вредност целокупне станбене и комуналне изградње на њиховом подручју, уз одређивање постотка од дела акумулације и фондова на самосталном располагању, који су све привредне организације на том подручју дужне да употребе за комуналне и станбене потребе својих радних колектива, и посебно, вредност оне инвестиционе изградње која се финансира из дотација срезу, односно граду, са ознаком објеката и њихове намене;

б) укупан износ и основну расподелу друштвеног доприноса свих привредних организација на њиховом подручју, који на основу закона улази у буџет среза, односно града, као и остала средства чија ће се расподела остварити кроз тај буџет, укључујући и дотације из друштвеног плана народне републике и буџетски резервни фонд;

ц) вредност производње и услуга занатства.

Друштвеним плановима срезова и градова предвиђа се целокупни део националног дохотка који се на основу свих друштвених планова има остварити на њиховим подручјима, као и основна расподела тог дохотка.

Члан 18

Друштвени планови срезова и градова могу постављати основне пропорције и за целокупну привреду на њиховом подручју, уколико им то буде препуштено друштвеним планом народне републике.

Члан 19

Друштвени план среза садржи и збир друштвених планова градова у саставу среза, као и развој комуналне изградње и локалне привреде општина на подручју среза.

Општине буџетом самостално одређују намену својих прихода.

Члан 20

Влада ФНРЈ донеће уредбу о резервном фонду друштвеног плана ФНРЈ

III. Доношење друштвених планова

Члан 21

Друштвени план ФНРЈ доноси, на предлог Савезне владе, Народна скупштина ФНРЈ законом.

Влада је дужна предлог друштвеног плана ФНРЈ, пре подношења Народној скупштини ФНРЈ, доставити на мишљење и примедбе народним скупштинама народних република, привредним удружењима, привредним коморама и савезним и републичким органима синдикалних и задружних организација.

Влада ФНРЈ ће мишљења и примедбе које није усвојила доставити Народној скупштини ФНРЈ на претрес и одлуку заједно с предлогом друштвеног плана.

Доношењем друштвеног плана ФНРЈ сматрају се одобреним и прилози уз тај план.

Члан 22

Друштвени план народне републике доноси, на предлог владе, народна скупштина народне републике законом.

Влада народне републике дужна је предлог друштвеног плана, пре подношења Народној скупштини, доставити на мишљење и примедбе среским и градским народним одборима, републичким привредним удружењима и привредним коморама и органима републичких синдикалних и задружних организација.

Влада народне републике ће мишљења и примедбе, које није усвојила, доставити Народној скупштини на претрес и одлуку заједно с предлогом друштвеног плана.

Доношењем друштвеног плана народне републике сматрају се одобреним и прилози уз тај план.

Члан 23

Ако се у предлогу друштвеног плана народне републике предвиди већи просечни живо коришћења капацитета од оног који је као обавезни минимум одређен друштвеним планом ФНРЈ, влада народне републике дужна је тај део друштвеног плана народне републике доставити Влади ФНРЈ пре његовог подношења народној скупштини народне републике.

Влада народне републике дужна је у документацији друштвеног плана народне републике изнети народној скупштини народне републике гледиште Владе ФНРЈ у погледу коришћења капацитета у смислу претходног става.

Члан 24

Друштвене планове срезова и градова доносе народни одбори одлуком.

Предлог друштвеног плана доставља се на мишљење и примедбе среским односно градским привредним удружењима, привредним коморама, привредним предузећима на подручју народног одбора, месном синдикалном већу, среским, односно градским органима синдикалне организације, фонду за механизацију и инвестициону изградњу задружне пољопривреде и среском савезу земљорадничких задруга.

Друштвени план среза доставља се на мишљење и примедбе и месним и градским народним одборима на подручју среза.

Народни одбор је дужан на заседању пленума расправити добијена мишљења и примедбе.

Члан 25

При израђивању предлога друштвеног плана, Влада ФНРЈ, владе народних република, односно народни одбори, тражиће у току израде плана да им одговарајуће привредне организације доставе нацрте својих планова.

У току израђивања предлога друштвених планова, Влада ФНРЈ, влада народне републике и народни одбор, односно њихови органи, позваће претставнике привредних удружења на претресање нацрта тих планова.

Члан 26

Влада ФНРЈ и владе народних република дужне су, ради упознавања јавности, објавити нацрте друштвених планова најдоцније месец дана пре њиховог подношења народној скупштини.

Члан 27

Влада ФНРЈ одређиваће рок до кога морају бити израђени сви друштвени планови.

Предлози друштвених планова морају се поднети претставничким телима најдоцније месец дана пре почетка планске године на коју се односе.

IV. Извршење друштвених планова

Члан 28

По завршетку сваке планске године Влада ФНРЈ, владе народних република и надлежни органи народних одбора подносе Народној скупштини ФНРЈ, народној скупштини народне републике, односно народном одбору, завршни биланс на одобрење.

Завршни биланс ФНРЈ и завршни биланс народне републике влада доставља преко рачунске комисије која га претреса и са својим извештајем доставља надлежном претставничком телу.

Завршни биланс садржи исте показатеље и прилоге као и друштвени планови.

Уз завршни биланс исказују се и статистички и евиденциски показатељи о извршењу самосталних планова привредних организација.

Члан 29

Обавезе које из основних пропорција друштвених планова проистичу за привредне организације сматраће се извршеним ако је у одређеном времену искоришћен минимум капацитета утврђен друштвеним плановима уз придржавање осталих пропорција друштвених планова.

У погледу извршења плана сматрају се меродавним подаци књиговодства и евиденције.

Члан 30

Извршење обавеза које проистичу из друштвених планова за привредне организације утврђује се посебним закључком њихових претставничких органа, на основу завршног рачуна.

Надлежни привредно-управни орган може неправилан или нетачан закључак о извршењу плана, у року од месец дана по његовом доношењу, поништити и тражити да претставнички орган измени закључак, а може и сам утврдити степен у коме је план извршен.

У погледу задружних и друштвених организација и њихових предузећа право по претходном ставу има државни орган који врши непосредни надзор над њиховим радом.

Против решења донетог по ставу 2 и 3 овог члана привредна организација може изјавити жалбу вишем државном органу у року од 8 дана по пријему решења.

Члан 31

Елементе које мора садржавати акт о извршењу плана прописује Влада ФНРЈ.

V. Мере за обезбеђење извршења обавеза из друштвених планова

Члан 32

У циљу обезбеђења извршења обавеза које проистичу из основних пропорција одређених друштвеним плановима надлежни органи могу прописивати и примењивати мере за извршење плана, ако се утврди или се, с обзиром на основне пропорције друштвених планова, предвиди да привредне организације неће моћи, без одређених државних мера, извршити обавезе из друштвених планова.

Ове мере могу се односити на једну или више привредних грана (опште мере), или само на поједине привредне организације (појединачне мере).

Члан 33

Као опште и појединачне мере за обезбеђење извршења друштвених планова могу се прописивати, односно примењивати:

а) обавеза предуговарања и одређеног начина уговарања, као и мере које имају за последицу измену или престанак уговора;

б) одређивање цена;

ц) забрана, као и услови увоза и извоза;

д) расподела основних сировина и одређених производа, као и одређивање њихове намене;

е) одређивање намене новчаних средстава привредних организација;

ф) одређивање мера надзора над планирањем и изградњом инвестиционих објеката;

г) одређивање плана производње привредних организација у погледу дефицитарних производа, а у оквиру пропорција одређених друштвеним плановима;

х) установљење оперативних резерви привредних организација;

и) ограничење употребе средстава намењених за сопствене инвестиције привредних организација;

ј) пренос делова основних средстава;

Као општа мера за обезбеђење извршења друштвених планова може се прописивати и откуп одређених пољопривредних производа.

Члан 34

Ради отклањања последица неизвршења плана одређене привредне организације, може јој се одредити, као појединачна мера, и постављање принудне управе.

Члан 35

Свака појединачна мера према члану 33 и 34 овог закона у односу на одређену привредну организацију доноси се у облику образложеног писменог решења.

Против овог решења привредна организација може изјавити жалбу вишем државном органу у року од три дана по пријему решења.

Жалба одлаже извршење решења, ако није у решењу друкчије одређено.

Решење по жалби мора се донети у року од осам дана по подношењу жалбе.

Ако жалба буде уважена, а извршење решења није било одложено, привредна организација има право на накнаду штете.

Исплаћена штета по овом члану мора се посебно исказати у завршном рачуну привредне организације.

Члан 36

Влада ФНРЈ прописаће који органи и под којим условима могу прописивати, односно примењивати мере одређене у члану 33 и 34 овог закона.

Обавезни откуп одређених пољопривредних производа може прописивати само Влада ФНРЈ.

VI. Контрола извршења друштвених планова

Члан 37

Право и дужност да врше контролу извршења друштвених планова имају надлежни привредно-управни органи и финансијски органи.

Ова контрола састоји се у проверавању извршења планских обавеза привредних организација које проистичу из основних пропорција друштвених планова, као и проверавању коришћења и располагања основним и обртним средствима према њиховој намени.

Надлежни привредно-управни органи и финансијски органи врше ову контролу непосредно или преко банака на основу текуће евиденције непосредним проверавањем стања привредних организација.

Члан 38

Упутства о вођењу евиденције у смислу претходног члана прописује Влада ФНРЈ.

На основу тих упутстава владе народних република могу доносити упутства о вођењу евиденције за привредне организације у својој надлежности.

Члан 39

Непосредно проверавање извршења обавеза из друштвених планова од стране привредних организација може се вршити само на основу писменог решења надлежног државног органа, у коме мора бити означено име лица које је одређено да врши проверавање.

VII. Завршне одредбе

Члан 40

Закон о општедржавном привредном плану и државним органима за планирање, Закон о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде, Закон о овлашћењу Владе ФНРЈ за увођење новог платног система и других привредних мера у циљу припремања новог планског и финансиског система, као и други прописи који су у супротности са Законом о планском управљању народном привредом престају важити.

Члан 41

Овлашћује се Влада ФНРЈ да може доносити уредбе о платама радника и службеника, у складу са новим планским и финансиским системом, као и да тим уредбама може отступати од појединих одредаба постојећих закона.

Овлашћује се Влада ФНРЈ да до доношења Закона о привредним предузећима и привредним удружењима може доносити прописе у погледу организације привредних предузећа и привредних удружења.

Члан 42

Ближе прописе за извршење овог закона доноси Влада ФНРЈ.

Члан 43

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије“.

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ПЛАНСКОМ УПРАВЉАЊУ НАРОДНОМ ПРИВРЕДОМ

усвојене на седници Владе ФНРЈ, које чине саставни део текста предлога

Члан 16

У ставу 2, после речи „садржи“ додаје се „као документацију“.

Члан 33

У ставу 1 додаје се нова тачка к), која гласи: „надзор над употребом амортизационих средстава“.

У ставу 2, после „и“ додаје се реч „обавезни“.

Члан 35

После ст. 5 додаје се нови ст. 6, који гласи: „Против решења доне-тог по жалби нема места управном спору“.

Ст. 6 постаје ст. 7.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА И ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ ВЕЋА НАРОДА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ПЛАНСКОМ УПРАВЉАЊУ НАРОДНОМ ПРИВРЕДОМ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Бр. 104

25 децембра 1951 године

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије Већа народа Народне скупштине ФНРЈ на својим седницама од 17, 18, 19, 24 и 25 децембра 1951 године, претресао је Предлог закона о планском управљању народном привредом, достављен му од Претседника Већа народа, а који је на основу чл. 63 Устава, Влада ФНРЈ доставила Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

Сагласно пословнику Већа народа, а на основу претреса Предлога закона о планском управљању народном привредом, Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије подноси Већу народа овај извештај:

I

Предлог закона о планском управљању народном привредом заузима изванредно важно место у нашем привредном законодавству и претставља крупан допринос у процесу даље изградње социјализма у нашој земљи.

Већ дуже времена код нас одвија се прелаз од старог административног начина привређивања на виши степен социјалистичке привреде и друштвених односа, путем преношења управе социјалистичких предузећа и привредних удружења на радничке савете и свођењем државних функција на најнужнију меру на усмеравање привреде путем општих планских пропорција, и у том духу донесено је низ прелазних мера.

Предлог овог закона, базирајући се на тим принципима, поставља да се управљање народном привредом врши на основу друштвених планова, којима се за плански период на бази општих основних пропорција усмерава развитак материјалних производних снага, утврђује национални доходак и врши његова основна расподела.

Предлогом закона предвиђају се две врсте планова: друштвени планови и планови привредних организација. Друштвеним плановима на бази основних пропорција усмерава се правац развитка читаве наше привреде, док се плановима привредних организација, на бази и у оквиру друштвених планова самостално постављају њихови задаци, пружајући им могућност за максимално коришћење самоиницијативности и материјалних средстава која им стоје на расположењу.

Сагласно принципу аутономије предлог закона предвиђа да сваки орган државне управе има свој самостални друштвени план, који мора бити у складу са пропорцијама постављеним у савезном друштвеном плану.

У духу социјалистичке демократије друштвене планове доносе одговарајућа претставничка тела законом односно одлуком, пошто су претходно били достављени на мишљење и примедбе претставничким телима нижих органа, радничким саветима, синдикалним и задржним организацијама и њиховог објављивања ради упознавања јавности.

Ако би друштвене пропорције биле повређене, предлогом закона даје се овлашћење државним органима да могу примењивати предвиђене мере против појединих привредних организација у циљу обезбеђења извршења обавеза из друштвеног плана.

Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије учинио је неколико садржајних измена у овом законском предлогу, од којих су најзначајније следеће:

а) унесен је нов члан 11 којим је дата основна формулација друштвеног плана Федеративне Народне Републике Југославије;

б) у првом ставу првобитног члана 11 (нови члан 12) пренесен је разрађен трећи став овога члана. Првобитно постављање овога прописа и по садржини и по месту није одговарало његовој важности. Зато је текст разрађен и употпуњен тако да садржи задатке којима служи савезни привредни план: остварење планираног развитака материјалних производних снага, националног дохотка и његову основну расподелу, као и обезбеђење и даљи развитак самосталности привредних организација и да се ради тога њиме одређују само основне пропорције за целокупну привреду у Федеративној Народној Републици Југославији. Са тиме је истакнута одговарајућа важност овога прописа;

в) други став првобитног члана 41 брисан је, јер се заузело становиште да предложена овлашћења Влади ФНРЈ не треба уносити у овај закон, пошто садрже сасвим другу материју од оне која је предмет овога закона.

Поред тога у тексту овог законског предлога извршен је и низ стилистичких измена ради његовог лакшег разумевања и правилнијег схваћања.

II

Сагласно истакнутом и на основу претреса сваког члана овог законског предлога, а по постигнутој сагласности редакционе комисије оба већа, Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије предлаже Већу народа следеће измене и допуне наведеног законског предлога:

Члан 1 мења се и гласи: „Управљање народном привредом врши се на основу друштвеног плана Федеративне Народне Републике Југославије (савезни друштвени план), друштвених планова народних република, аутономних јединица, срезова и градова и на основу самосталних планова привредних организација.

Чл. 4. У првом реду брисати реч „надлежна”.

Чл. 5. У трећем реду, првог става, иза речи „одређених” додати реч „савезним” а брисати „ФНРЈ”. У другом ставу, у првом реду, уместо речи „народни одбори” ставити „срезови и градови”, а у трећем реду, иза речи „одређених” ставити „савезним” и брисати реч „ФНРЈ”.

Чл. 8 постаје чл. 6 мења се и гласи: „Друштвене планове аутономних јединица доносе аутономне јединице самостално, држећи се обавеза

које проистичу из основних пропорција одређених савезним и републичким друштвеним планом.

Законом Народне Републике Србије доносе се, сагласно начелима овог закона, одредбе о садржини и начину доношења друштвених планова Аутономне Покрајине Војводине и Аутономне Косовско-метохијске Области, као и о односу ових планова према друштвеним плановима срезова и градова на њиховом подручју."

Члан 6 постаје чл. 7.

Члан 7 постаје чл. 8.

У члану 9 у првом реду, иза речи „билансу" место запете ставити тачку и брисати до краја реченице. Додаје се нов други став, који гласи: „Завршни биланс подноси се на одобрење надлежном претставничком телу."

Члан 10. У трећем реду, првог става, иза речи „предузећима" брисати запету и ставити „и" а у четвртој реду, иза речи „организација" ставити тачку и брисати остатак реченице до краја става. Други став мења се и гласи: „Привредним удружењима сматрају се главне дирекције, среске задружне организације и удружења произвођача по привредним гранама и подручјима."

Додаје се нов чл. 11 који гласи: „Савезни друштвени план одређује развитац материјалних производних снага у Федеративној Народној Републици Југославији, национални доходак који се има остварити и његову основну расподелу."

Досадашњи члан 11 постаје чл. 12. Додаје се нов први став који гласи: „Ради остварења планираног развитака материјалних производних снага, националног дохотка и његове основне расподеле, као и ради обезбеђења и даљег развитака самосталности привредних организација, савезни друштвени план одређује само основне пропорције за целокупну привреду у Федеративној Народној Републици Југославији." Досадашњи став први постаје став други, мења се и гласи: „Основне пропорције које могу бити садржане у савезном друштвеном плану јесу:

а) обавезни минимум коришћења капацитета производње по јединим привредним гранама у целини и по народним републикама;

б) основна инвестициона изградња у вредности, уз исказивање капацитета који се имају изградити, — по привредним грамама у целини и у народним републикама;

в) фонд плата, у целини по привредним гранама и народним републикама, потребан за коришћење капацитета на које су привредне организације у производњи и транспорту обавезне;

г) просечна стопа акумулације и друштвених фондова у односу на потрошњи фонд трудбеника у производњи, транспорту и трговини, — за целу ФНРЈ, по привредним гранама односно привредним областима у целини и народним републикама;

д) просечне стопе на вишак производа које се у виду доприноса, односно пореза, уплаћују у буџет, — по појединим привредним областима у целини;

ђ) средства чија ће се расподела на друштвене потребе вршити преко савезног буџета, уз исказивање дотација појединим народним републикама и платног фонда оних трудбеника који се плаћају из буџета;

е) процентуална расподела предвиђеног друштвеног доприноса на савезни буџет и буџете народних република.

Народна скупштина ФНРЈ одлучује приликом доношења друштвеног плана које ће се од ових основних пропорција унети у друштвени план и у ком међусобном односу.

Технику примењивања основних пропорција одређује Влада ФНРЈ."

Чл. 12 постаје чл. 13. Други став мења се и гласи: „Основне пропорције републичког друштвеног плана морају бити исте врсте са основним пропорцијама савезног друштвеног плана.“ У трећем ставу, у првом реду, иза речи „У“ ставити „републичком“ а брисати речи „народне републике.“ Под тач. а) иза речи „стопе“ у првом реду, ставити запету. У тач. б) у првом реду брисати реч „остварити кроз буџет“ и ставити „вршити буџетом“. У трећем реду, иза речи „у“ ставити реч „савезном“ а брисати реч „ФНРЈ“. У четвртном реду, иза речи „градове“ ставити запету. Четврти став мења се и гласи: „Поред основних пропорција, републички друштвени план садржи преглед развика материјалних производних снага, преглед планираног националног дохотка и преглед основне расподеле националног дохотка у народној републици.“

Чл. 13 постаје чл. 14. У првом ставу, први ред, иза речи „У“ ставити „републичком“ а брисати речи „народне републике“. У трећем реду, брисати речи „утврђеног у“ и ставити „који је у савезном“ а место речи „ФНРЈ“ ставити „утврђен“. У четвртном реду, уместо речи „овом“ ставити „том“. У другом ставу, у првом реду, после речи „У“ ставити „републичком“ а брисати речи „народне републике“. У трећем реду, иза речи „одређен“ ставити „савезним“ а брисати реч „ФНРЈ“. У четвртном реду, иза речи „пропорције“ ставити „савезног“ а у петом реду, брисати реч „ФНРЈ“.

Чл. 14 постаје чл. 15. У првом реду, иза речи „У“ додати „републичком“ а брисати речи „народне републике“, а уместо речи „повећавати“ ставити „повећати“. У другом реду, уместо речи „д) и е)“ ставити „г)“. У четвртном реду, иза речи „из“ ставити „савезног“ а реч „ФНРЈ“ брисати, те иза речи „плана“ ставити запету и брисати реч „и“. У петом реду, иза речи „пропорције“ ставити „савезног“ а уместо речи „друштвеном плану ФНРЈ, као“ ставити „друштвеног плана“ а реч „доведе“ брисати. У шестом реду, уместо речи „до смањења“ ставити „смањи“ а на крају члана брисати речи „друштвеног плана ФНРЈ“ и уместо тога ставити „тог плана“.

Чл. 15 постаје чл. 16. У првом реду, уместо „Друштвеним планом народне републике“ ставити „Републичким друштвеним планом“, а уместо речи „може се одредити да су“ ставити „могу се“. У другом реду, уместо речи „дужна“ ставити „обавезати да“ а иза речи „прихода“ ставити запету. У трећем реду брисати речи „радни колективи“ и ставити запету а реч „употребити“ заменити речју „употребе“. Последњи став мења се и гласи: „Републичким друштвеним планом може се утврђивање постотка из претходног става препустити народним одборима.“

Члан 16 постаје чл. 17 мења се и гласи: „Уз друштвене планове мора се претставничком телу поднети потребна документација.“

Владе и надлежни органи народног одбора дужни су претставничком телу доставити и документацију коју претставничко тело затражи и после подношења друштвеног плана.

Документација уз републички друштвени план посебно ће садржати сва појединачна одступања од савезног друштвеног плана извршена на основу овлашћења датих овим законом.“

Чл. 17 постаје чл. 18. У тач. б), у четвртном реду, брисати речи „остварити кроз тај буџет“ и ставити „извршити тим буџетом“. У другом ставу, у првом реду, уместо речи „Друштвеним плановима“ ставити „Друштвени планови“ те брисати речи „предвиђа се целокупни“ и ставити „садрже преглед оног“. У другом реду, уместо речи „део“ ставити „дела“. У трећем реду, брисати речи „основна расподела“ и ставити „преглед основне расподеле“.

Чл. 18 постаје чл. 19.

Чл. 19 постаје чл. 20. У првом ставу, у другом реду, уместо речи „развој“ писати „преглед развоја“.

Чл. 20 брише се.

Чл. 21. Први став мења се и гласи: „Савезни друштвени план доноси, на предлог Савезне владе, Народна скупштина законом.“

У другом ставу, први ред, уместо речи „предлог“ писати „да предлог савезног“ затим брисати реч „ФНРЈ“ а после речи „пре“ додати „његовог“. У другом реду, после речи „скупштини“ ставити запету, а место речи „ФНРЈ, доставити“ ставити „достави“. У трећем реду, уместо речи „привредним удружењима“ ставити „радничким савезима привредних удружења“. У трећем ставу, први ред мења се и гласи: „Мишљења и примедбе које није усвојила Влада ФНРЈ доставиће“. Четврти став брише се.

Чл. 22. У првом ставу, уместо „Друштвени план народне републике“ ставити „Републички друштвени план“. У другом реду бришу се речи „народне републике“. У другом ставу, у првом реду, иза речи „је“ ставити „да“ а иза речи „пре“ ставити „његовог“. У другом реду, уместо речи „доставити“ ставити „достави“. У трећем реду брисати речи „репу-

бличким привредним удружењима“ и ставити „радничким саветима привредних удружења“. Трећи став мења се и гласи: „Мишљења и примедбе, које није усвојила влада народне републике, доставиће народној скупштини на претрес и одлуку заједно с предлогом друштвеног плана.“ Четврти став брише се.

Чл. 23. Први став мења се и гласи: „Ако се у предлогу републичког друштвеног плана предвиде отступања у смислу чл. 13 и 14 овог закона, влада народне републике дужна је да тај део републичког друштвеног плана, пре његовог подношења народној скупштини, достави Влади ФНРЈ. У другом ставу, у првом реду, иза речи „документацији“ ставити „републичког“ а у другом реду на оба места брисати речи „народне републике“.

Чл. 24. У другом ставу, у другом реду, брисати речи „среским односно градским привредним удружењима,“ а ставити „радничким саветима среских односно градских привредних удружења.“ У четвртном реду, иза речи „већу“ брисати запету а ставити реч „и“. У петом реду, иза речи „организације“ брисати запету и остатак става и додати речи „и среским задружним организацијама“. У трећем ставу, у другом реду, уместо „месним“ ставити „општинским“. Четврти став мења се и гласи: „Народни одбор дужан је на свом заседању претрести добијена мишљења и примедбе.“

Чл. 25. На крају првог става брисати тачку и додати: „и позиваће претставнике привредних удружења на претресање нацрта тих планова.“ Став други брише се.

Члан 28. Први став мења се и гласи: „По завршетку сваке-планске године Влада ФНРЈ, владе народних република и надлежни органи народних одбора подносе завршни биланс о извршењу друштвеног плана на одобрење надлежном претставничком телу.“ Став други мења се и гласи: „Завршни биланс савезног друштвеног плана и завршни биланс републичког друштвеног плана владе подносе надлежном претставничком телу преко рачунске комисије која га претреса и са својим извештајем доставља претставничком телу.“ У трећем ставу, у првом реду, бришу се речи „и прилоге“. Додаје се друга реченица, која гласи: „Уз биланс даће се иста документација као уз друштвене планове.“

Члан 29 мења се и гласи: „Обавезе које из основних пропорција друштвених планова проистичу за привредне организације сматраће се извршеним ако су у одређеном времену са искоришћењем минимума капацитета, утврђеног друштвеним плановима испуњене и остале обавезе предвиђене тим плановима.“

Извршење плана привредних организација утврђује се на основу података књиговодства и евиденције закључком њихових претставничких органа.

Привредне организације дужне су поднети овој закључак надлежном привредно-управном органу најдоцније у року од петнаест дана после његовог доношења.

Елементе које мора садржати закључак о извршењу плана прописује Влада ФНРЈ."

Чл. 30 мења се и гласи: „Надлежни привредно-управни орган може у року од месец дана по пријему закључка о извршењу плана поништити неправилан или нетачан закључак и тражити да га привредна организација измени, а може и сам утврдити степен у коме је план извршен.

У односу на задружне друштвене организације и њихова предузећа право по претходном ставу има државни орган који врши непосредни надзор над њиховим радом.

Против решења донетог по ставу 1 и 2 овог члана привредна организација може изјавити жалбу вишем државном органу у року од осам дана по пријему решења."

Члан 31 брише се.

Члан 32 постаје чл. 31 мења се и гласи: „Ако се утврди да једна или више привредних организација не извршују или да неће моћи извршити обавезе из друштвених планова, надлежни органи могу ради обезбеђења извршења тих обавеза прописати односно применити следеће мере:

а) обавезу предуговарања и начин уговарања, одређујући према потреби количину, квалитет и асортиман производа, као и мере које имају за последицу измену или престанак уговора;

б) одређивање цена;

в) забрану увоза и извоза или одређивање услова за увоз и извоз;

г) расподелу основних сировина и одређених производа, као и одређивање њихове намене;

д) одређивање намене новчаних средстава;

ђ) надзор над планирањем и изградњом инвестиционих објеката;

е) одређивање плана производње у погледу дефицитарних производа, наводећи количину, квалитет и асортиман, а у оквиру пропорција одређених друштвеним плановима;

ж) установљење оперативних резерви;

з) ограничење употребе средстава намењених за сопствене инвестиције;

и) нудзимање или додељивање делова основних средстава;

ј) надзор над употребом амортизационих средстава.

Ако савезни друштвени план не садржи поједине основне пропорције из чл. 11 овог закона, Влада ФНРЈ може оне пропорције које план не садржи одредити као мере за обезбеђење извршења друштвених планова, под условом да се тиме не наруше основне пропорције које су садржане у савезном друштвеном плану."

Члан 33 брише се.

Чл. 34 постаје чл. 32. У другом реду, иза речи „организације” брисати запету, а место речи „одредити, као и појединачна мера, и постављање принудне управе” ставити „поставити принудна управа.”

Чл. 36 постаје чл. 33. У првом ставу, први ред, иза речи „који” додати „државни” а у другом реду уместо „33 и 34” ставити „31 и 32”. Други став брише се.

Чл. 35 постаје чл. 34 мења се и гласи: „Против мера из чл. 31 и 32 овог закона, донесених у виду општих прописа, привредна организација која је обухваћена тим прописима има право приговора влади, односно президијуму или да подноси претставку народној скупштини.

Одлука о примени мера из чл. 31 и 32 овог закона на поједину привредну организацију доноси се у облику образложеног писменог решења. Против овог решења привредна организација може изјавити жалбу вишем државном органу у року од осам дана по његовом пријему.

Жалба одлаже извршење решења, ако није у решењу друкчије одређено.

Решење по жалби мора се донети у року од осам дана по њеном пријему.

Ако жалба буде уважена, а извршење решења није било одложено, привредна организација има право на накнаду штете.

Против решења донетог по жалби нема места управном спору.

Исплаћена штета по овом члану мора се посебно исказати у завршном рачуну привредне организације.”

Чл. 37 постаје чл. 35. У првом ставу, други ред, брисати речи „надлежни” и испред речи „и” реч „органи”. У другом ставу, у трећем реду, после речи „планова” ставити тачку и брисати остатак става. Став трећи мења се и гласи: „Надлежни привредно-управни и финансијски органи врше ову контролу непосредно проверавањем стања привредних организација на основу текуће евиденције или преко банака.”

Чл. 39 постаје чл. 36. Мења се и гласи: „Непосредно проверавање извршења обавеза које привредне организације имају према друштвеним плановима може се вршити само на основу писменог решења надлежних државних органа преко лица овлашћених тим решењем.”

Чл. 38 постаје чл. 37. У првом ставу, први ред, бришу се речи „у смислу претходног члана.” У другом ставу, у другом реду, испред речи „упутства” ставити реч „своја” а иза речи „евиденције” ставити тачку и брисати остатак става.

Чл. 40 постаје чл. 38. Додаје се нов други став који гласи „Ради остварења одредаба овог закона овлашћује се Влада ФНРЈ да може доносити уредбе о платама радника и службеника и да тим уредбама може отступати од појединих одредаба донетих пре ступања на снагу овог закона.”

Чл. 41 брише се.

Додаје се нов члан 39 који гласи: „Док се као административно-територијална јединица не установи општина, прописи овог закона који се односе на општине примењиваће се на места.

За привредну организацију која је основана као привредно предузеће, али чија делатност првенствено служи за задовољење потреба одређеног државног органа, орган надлежан за оснивање таквог предузећа може у циљу задовољења тих потреба решењем о оснивању или дошњим решењем ограничити самостално планирање и пословање предузећа или донети решење о претварању такве привредне организације у установу.

На које привредне организације се могу примењивати одредбе претходног става одређује Влада ФНРЈ односно влада народне републике.”

Чл. 42 постаје чл. 40.

Чл. 43 постаје чл. 41, мења се и гласи: „Овај закон ступа на снагу 1 јануара 1952 године.”

III

Подносећи Већу народа овај извештај Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије моле Веће да га у целости изволи усвојити.

За известиоца је одређен Гојко Гарчевић.

Претседник
Одбора за привредни план и
финансије

Иван Гошњак, с. р.

Претседник
Законодавног одбора

Моша Пијаде, с. р.

Чланови Законодавног одбора:

Нинко Петровић, с. р., Богдан Орешчанин, с. р., Ладислав Амброжич, с. р., Димитрије Бајалица, с. р., Милош Царевећ, с. р., Сулејман Филиповић, с. р., Гојко Гарчевић, с. р., Фадил Хопа, с. р., Грга Јанкез, с. р., др Хинко Кризман, с. р., Слободан Марјановић, с. р., Радован Мијушковић, с. р., Тоде Ношпал, с. р., Јосип Рус, с. р., Ида Сабо, с. р., др Јожа Вилфан, с. р., Сретен Вукосављевић, с. р., Јоже Лампрет, с. р.

Чланови Одбора за привредни план и финансије:

Влајко Беговић, с. р., Нисим Албахари, с. р., Анка Берус, с. р., Раде Хамовић, с. р., Радивој Давидовић, с. р., Јосип Јерас, с. р., Бено Котник, с. р., Радисав Недељковић, с. р., Миле Перуничкић, с. р., Косан Павловић, с. р., Драгутин Саили, с. р., Алекса Томић, с. р., Александар Шевић, с. р., Јосип Шестан, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА И ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ПЛАНСКОМ УПРАВЉАЊУ НАРОДНОМ ПРИВРЕДОМ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 110

25 децембра 1951 године

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ, на својим седницама од 17, 18, 19, 24 и 25 децембра 1951 године претресао је Предлог закона о планском управљању народном привредом, достављен му од Претседника Савезног већа, а који је на основу члана 63 Устава Влада ФНРЈ упутила Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

I

Законодавни одбор и Одбор за план и финансије Савезног већа претресли су Предлог закона о планском управљању народном привредом на заједничким седницама и подносе овај извештај као заједнички извештај.

Одбори су предлог овог закона једногласно прихватили извршивши извесне измене које не задиру у садржину основних одредаба предложеног закона. При том су и измене учињене у сагласности са подносиоцем Предлога закона о планском управљању народном привредом.

Предлажући Већу да усвоји Нацрт закона о планском управљању народном привредом са учињеним изменама, одбори сматрају корисним, ради олакшања претреса предлога овог важног закона, да обавесте Веће о неким питањима која су привукла пажњу у претресу у одборима.

У току претреса појавило се питање: да ли је срећно изабран назив „друштвени план“ с обзиром на то да ове планове доносе законодавна тела. Одбори су оценили да овај назив не треба мењати, и ако друштвене планове доносе законодавна тела. Назив „друштвени план“

најбоље одговара са становишта перспективе даљег развоја управљања привредом од стране непосредних произвођача. Уколико се у даљем току развоја привредне изградње буду отклањале постојеће диспропорције и успостављао неопходни склад између привредних грана и унутар појединих грана, утолико ће све више аутоматски деловати економски закони у оквиру основних планских пропорција, утолико ће постепено постојати све више излишно мешање државних органа у управљању привредом, па ће коначно и одређивање основних пропорција друштвеног плана постати посао удружених непосредних произвођача.

У претресу је посвећена пажња питањима односа републичких друштвених планова и савезног друштвеног плана, као и односа самосталних друштвених планова срезова и градова и републичких друштвених планова. По овом питању одбори су у потпуности усвојили становиште формулисано у нацрту закона пошто оно обезбеђује самостално доношење друштвених планова како република тако и срезова и градова уз придржавање пропорција утврђених савезним друштвеним планом односно републичким друштвеним плановима.

У одборима је прихваћен са задовољством предложени начин доношења друштвених планова. Достављање предлога друштвених планова пре подношења народним скупштинама односно народним одборима, на примедбе привредним организацијама и нижим државним органима пружа могућност широке дискусије о предлозима друштвених планова. Такав демократски пут доношења друштвених планова без сумње ће допринети да друштвени планови буду што правилније и што боље сачињени.

Одбори су се задржали на мерама за обезбеђење извршења друштвених планова (чл. 33 нацрта закона). Предложене мере су прихваћене уз измене предложене од претставника Владе. Одбори деле мишљење подносиоца предлога овог закона да је овакве мере неопходно предвидети законом, пошто у садашњој фази нашег привредног развитка могу, услед постојећих диспропорција, наступати моменти који ће захтевати интервенцију државних органа путем предвиђених мера ради обезбеђења извршења основних пропорција друштвених планова (из чл. 11 предлога закона). Према томе овде се не ради о мерама којима се могу мењати, нарушавати основне пропорције друштвеног плана, већ о мерама које обезбеђују извршење ових пропорција. Само ток привредног живота може показати које од ових мера и у које ће време морати бити примењене да би се спречило нарушавање основних пропорција друштвеног плана.

То су нека од крупнијих питања о којима је било дискусије у одборима.

II

У поднесеном Предлогу закона о планском управљању народном привредом Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије извршили су следеће измене:

(Текст извештаја о извршеним изменама и допунама у законском предлогу идентичан је са извештајем Законодавног одбора и Одбора за привредни план Већа народа.)

Са овим изменама предложени закон је нешто побољшан у смислу јаснијег формулисања његових одредаба.

Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије још једном препоручују Већу да Закон о планском управљању народном привредом са изложеним изменама усвоји. Одбори су мишљења да је усвајање овог закона нужно, пошто он претставља логичну последицу Закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива. Штавише, одбори сматрају да Основни закон о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива безусловно захтева измену метода планског управљања у смислу предложеном у законском нацрту који вам одбори препоручују. Основни закон о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива не би могао да се испољи у свом свом значењу, ако и метод планског управљања народном привредом не би био измењен у смислу отстрањивања досадашњег метода административно-биро-кратског управљања. Као што је прелазак на управљање привредним предузећима и привредним удружењима од стране радних колектива значио прекретницу у правцу даљег развоја социјализма уопште и раз-витка пуне социјалистичке демократије у нашој земљи посебно, исто тако Закон о планском управљању народном привредом са Законом о буџетима (који ће се на овом заседању такође претрести) као и новим законом о привредним предузећима (који је у припреми и тек ће бити поднет Народној скупштини), претставља такође прекретницу у смислу стварања свих законских и практичних услова за пун развој управљања привредним предузећима и привредним удружењима од стране непосредних произвођача

III

Подносећи овај свој извештај, Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије предлажу Савезном већу да га у целости усвоји.

За известиоца одређен је Милош Минић.

Претседник
Законодавног одбора
др Јосип Хрнчевић, с. р.

Претседник
Одбора за привредни план и
финансије
Јован Веселинов, с. р.

Чланови Законодавног одбора:

др Макс Шнудерл, с. р., др Јерко Радмиловић, с. р., Мара Нацева, с. р.,
Ђуро Салај, с. р., Живорад Љубичић, с. р., Едхем Чамо, с. р., Лајчо
Јарамазовић, с. р., Ванчо Бурзевски, с. р., др Метод Микуж, с. р., др Иво
Сунарић, с. р. др Милорад Влајковић, с. р., Иса Јовановић, с. р., Бошко
Шиљеговић, с. р., Владимир Симић, с. р., Душан Диминић, с. р.

Чланови Одбора за привредни план и финансије:

Риста Антуновић, с. р., Љубо Бабић, с. р., Марко Белинић, с. р., Душан
Чалић, с. р., Тоне Фајфар, с. р., Авдо Хумо, с. р., Сергеј Крајгер, с. р.,
Филип Лакуш, с. р., Воја Лековић, с. р., Милош Мивић, с. р., Ђоко
Пајковић, с. р., Пашко Ромац, с. р., Благоја Талески, с. р., Добросав
Томашевић, с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О БУЏЕТИМА

I. Основне одредбе

Члан 1

Буџетом Федеративне Народне Републике Југославије и буџетима народних република, аутономних и административно-територијалних јединица предвиђају се они приходи и врши расподела оних новчаних средстава која су друштвеним плановима одређена за извршење задатака државних органа и установа, за остале друштвене фондове и за потребе привреде.

Сваки буџет доноси се за једну календарску годину и важи за ту годину (буџетска година).

Члан 2

Буџет доноси надлежно претставничко тело на начин предвиђен овим законом.

Народне републике, аутономне и административно-територијалне јединице самостално распоређују у својим буџетима целокупне приходе који су им на основу закона одређени.

Члан 3

Сви приходи морају бити распоређени у буџету и исказују се по изворима из којих потичу.

Расходи у буџету морају бити уравнотежени с приходима.

Ако у току буџетске године буду донети прописи којима се смањују приходи или повећавају расходи предвиђени буџетом, морају се тим прописима обезбедити и извори прихода којима ће се буџет уравнотежити.

II. Садржина буџета

Члан 4

Буџет Федеративне Народне Републике Југославије (савезни буџет) предвиђа приходе који се имају остварити у корист Федеративне Народне Републике Југославије и одређује њихову расподелу за извршење задатака савезних органа и установа, као и за потребе привреде и осталих друштвених делатности које се финансирају из савезног буџета.

Савезни буџет предвиђа потребне дотације појединим народним републикама.

У савезном буџету одређују се средства за извршење обавеза Федеративне Народне Републике Југославије по зајмовима и међународним уговорима.

Члан 5

Буџет народне републике предвиђа приходе који се имају остварити у корист народне републике и одређује њихову расподелу за извршење задатака републичких органа и установа, као и за потребе привреде и осталих друштвених делатности које се финансирају из републичког буџета.

Буџет народне републике предвиђа потребне дотације појединим административно-територијалним јединицама.

Члан 6

Буџет аутономних и административно-територијалних јединица предвиђа приходе који се имају остварити у корист јединица и одређује њихову расподелу за извршење задатака њихових органа и установа као и за потребе привреде и осталих друштвених делатности које се финансирају из буџета аутономних и локалних јединица.

Виши народни одбор може у буџету који он доноси предвидети потребне дотације за народне одборе на свом подручју.

Члан 7

Буџетом се предвиђају за привреду она средства која су потребна за обавезну инвестициону изградњу одређену друштвеним планом, као и средства потребна за покриће признатих губитака, ако привредна организација нема за то довољних средстава.

Члан 8

У савезни буџет уносе се средства за резервни фонд предвиђен друштвеним планом ФНРЈ.

Сваки буџет има буџетски резервни фонд.

Намену и начин употребе резервног фонда и буџетских резервних фондова прописује Влада ФНРЈ уредбом.

Члан 9

У буџету се могу одредити средства за помагање задружних и друштвених организација.

Надлежни државни органи имају право контроле над утрошком тих средстава.

Члан 10

Законом Народне Републике Србије, сагласно одредбама овог закона, доносе се прописи о буџету аутономних јединица.

Законом народне републике, сагласно одредбама овог закона, доносе се прописи о буџету области.

III. Буџетски приходи и њихова расподела

Члан 11

Извори буџетских прихода јесу:

- а) друштвени допринос,
- б) порез на промет,
- ц) порез на монополски приход,
- д) порез на екстра добит,
- е) порез на доходак,
- ф) порез на наслеђа и поклоне,
- г) локални прирез на доходак,
- х) месни самодопринос,
- и) царине,
- ј) таксе,
- к) приходи надлештава и установа,
- л) дотације, и
- м) остали приходи на закону основани.

Нови извори буџетских прихода могу се уводити само савезним законима.

Члан 12

Зајмове путем јавног уписа може расписивати само Влада ФНРЈ.

Државне зајмове у иностранству закључује Влада ФНРЈ.

Средства из државних зајмова расписаних у земљи и државних зајмова закључених у иностранству уносе се у буџет.

Члан 13

Друштвени допринос који плаћају привредне организације уноси се као приход у савезни буџет, у буџете народних република, аутономних и административно-територијалних јединица.

У друштвеном доприносу учествују она административно-територијална аутономна јединица и народна република на чијем се подручју налази привредна организација обавезна на плаћање друштвеног доприноса.

Постотак у коме у расподели друштвеног доприноса као буџетског прихода учествују Федеративна Народна Република Југославија и народне републике утврђује се друштвеним планом ФНРЈ, постотак у коме учествују аутономне јединице, срезови и градови утврђује се друштвеним планом народне републике, а постотак у коме учествују општине и градови у саставу среза утврђује се друштвеним планом среза.

Члан 14

Порез на промет, порез на монополски приход и порез на екстра добит уносе се као приход у савезни буџет.

Савезним буџетом може се део ових прихода у одређеном постотку уступити народним републикама.

Члан 15

Порез на доходак уноси се као приход у буџет народне републике и буџет административно-територијалне јединице

Порез на доходак уноси се као приход у буџет оне народне републике и административно-територијалне јединице на чијем подручју порески обвезник има пребивалиште односно на чијем подручју се налази његова имовина.

Постотак у коме у расподели пореза на доходак као буџетског прихода учествује и народна република, срезови и градови утврђује се друштвеним планом народне републике, а општине и градови у саставу среза друштвеним планом среза.

Члан 16

Приход од локалног приреза на доходак уноси се у буџет среза, града и општине.

Влада ФНРЈ донеће ближе прописе о максималној стопи и расподели прихода од локалног приреза на органе из претходног става.

Члан 17

Порез на наслеђа и поклоне уноси се као приход у буџет среза, града и општине у лостоцима који се утврђују друштвеним планом среза.

Месни самодопринос припада оном органу који га је расписао.

Ради употребе средстава из месног самодоприноса доноси се посебан допунски буџет.

Члан 18

Царине се уносе као приход у савезни буџет.

Таксе се уносе као приход у буџете народне републике, среза, града и општине.

Приходи надлештава и установа уносе се као приход у онај буџет из кога се ти органи и установе финансирају.

Члан 19

Приходи из тач. м) чл. 11 овог закона уносе се у буџет оног органа државне власти којих их остварује, уколико то није друкчије законом одређено.

Члан 20

Од вишка прихода над расходима који остваре у току буџетске године народне републике и административно-територијалне јединице могу у свој буџет-за наредну годину унети као приход онолики део који одговара постотку одређеном за ову сврху буџетом вишег органа.

Остатак оствареног вишка прихода уноси се у Резервни фонд Владе ФНРЈ.

Члан 21

Приходи из одређених извора могу се употребити за подмирење потреба посебних фондова.

Влада ФНРЈ донеће прописе о оснивању и намени ових фондова.

IV. Састављање и доношење буџета

Члан 22

Буџет се састоји из општег и посебног дела.

Општи део садржи финансиске одредбе и одредбе о мерама за спровођење буџета.

Посебни део садржи: план прихода по врстама, предрачуне прихода и расхода појединих органа и установа, резервни фонд, буџетске резервне фондове, обавезе државе и дотације.

Члан 23

Предрачуни прихода и расхода установа са самосталним финансирањем чине саставни део буџета као посебни прилози.

Влада ФНРЈ донеће прописе о установама са самосталним финансирањем.

Члан 24

Приходи се распоређују у буџет по деловима, делима, партијама и позицијама.

Расходи се распоређују по деловима, делима, главама, партијама и позицијама.

Члан 25

Савезни буџет доноси, на предлог Владе ФНРЈ, Народна скупштина ФНРЈ законом.

Буџет народне републике доноси, на предлог владе, народна скупштина народне републике законом.

Буџет административно-територијалне јединице доноси народни одбор одлуком.

Са буџетом се одобравају и његови прилози.

Члан 26

Буџет се доноси пре почетка године на коју се односи.

Ако буџет не би био донет на време, привремено финансирање вршиће се у оквиру буџета протекле године, али највише за 3 месеца.

Одлуку о привременом финансирању доноси за Федеративну Народну Републику Југославију и за народну републику президијум народне скупштине, а за административно-територијалну јединицу народни одбор.

Члан 27

Методику израде буџета прописује Министар финансија ФНРЈ.

V. Извршење буџета

Члан 28

Буџет се извршује употребом буџетских средстава према њиховој намени и у границама одређеним буџетом, као и наплатом буџетских прихода у границама и на начин одређен законом.

Свака исплата и уплата по буџету мора бити основана на законитим прописима и појединачно исказана у документима.

Члан 29

Буџет се извршује тромесечним буџетским планом прихода и расхода.

Овај план одобрава наредбодавац за извршење буџета.

Члан 30

Буџет извршује наредбодавац.

Наредбодавац за извршење савезног буџета јесте Влада ФНРЈ, за извршење буџета народне републике влада републике, а за извршење буџета административно-територијалне јединице претседник народног одбора и претседник савета надлежног за финансије заједно.

Наредбодавац извршује буџет преко Министра финансија односно преко секретара савета надлежног за финансије.

Наредбодавац за извршење буџета одговоран је за извршење буџета у целини.

Члан 31

Наредбодавац за извршење предрачуна прихода и расхода државних органа и установа јесте лице које стоји на челу органа или установе.

Овај наредбодавац може одређена овлашћења у погледу извршења предрачуна прихода и расхода пренети на помоћног наредбодавца.

Наредбодавац за извршење предрачуна прихода и расхода одговоран је за извршење предрачуна у целини.

Члан 32

Руковање буџетским новчаним средствима врши рачунополагач на основу наредбе наредбодавца.

Рачунополагач сме да врши само оне исплате које су на закону основане.

Ако наредба за исплату није основана на закону, рачунополагач је дужан да тражи посебну писмену наредбу за такву исплату и да о томе обавести надлежни финансиски орган и наредбодавца за извршење буџета.

Финансиски орган може обуставити овако наређену исплату.

Против ове одлуке наредбодавац се може жалити надлежној рачунској комисији.

Рачунополагач је одговоран за свој рад наредбодавцу и надлежном финансиском органу.

Члан 33

Измена намене и висине средстава предвиђених у буџету, ако то нарочите потребе изискују, врши се вирманом.

Вирман може вршити:

између буџетских делова и раздела — наредбодавац за извршење буџета;

између буџетских глава — министар финансија односно савет надлежан за финансије на предлог секретара савета;

између партија једна буџетске главе и између позиција једне партије, у предрачуна прихода и расхода — наредбодавац за извршење предрачуна прихода и расхода.

Не може се вршити вирманисање између средстава намењених за личне расходе и средстава намењених за материјалне расходе.

О вирманисању наредбодавац одлучује доношењем посебног решења.

Члан 34

Недостатак благајничке готовине за извршење расхода појединих буџета, који настаје услед неједнаког притицања прихода у односу на извршење расхода, може се покрити краткорочном позајмицом код кредитних установа.

Повраћај ове позајмице мора се извршити до краја буџетске године.

Ближе прописе о условима и начину закључивања краткорочних позајмица донеће Влада ФНРЈ.

Члан 35

Књиговодство о извршењу буџета води финансиски орган, а о извршењу предрачуна орган који има предрачун.

Благајничку службу по буџету врши банка преко које се буџет извршује.

Министар финансија ФНРЈ одређује банке преко којих се буџет извршује.

Министар финансија ФНРЈ може одредити да те банке воде књиговодство о извршењу буџета.

VI. Контрола извршења буџета

Члан 36

Контролу о томе да ли се буџетска средства употребљавају у границама и за намену које су одређене буџетом, као и ревизију финансиског пословања државних органа и установа врше финансиски органи.

Члан 37

Контролом употребе буџетских средстава финансиски органи испитују стварну намену и законитост извршених исплата по предрачунима појединих државних органа и установа и употребу дотација које су дате привреди.

Члан 38

У вршењу контроле употребе буџетских средстава финансиски органи овлашћени су да проверавају књиговодствене и друге документе државних органа и установа.

Члан 39

Финансиски органи могу решењем обуставити исплате по предрачунима појединих државних органа и установа за које се утврди да су наређене незаконито и противно њиховој намени.

Против решења о обустави исплате може се изјавити жалба надлежној рачунској комисији.

Члан 40

Финансиски органи могу обуставити и исплате из дотација уколико утврде да су те исплате наређене незаконито или за сврхе за које дотација није била дата, као и да у таквом случају предузму друге мере предвиђене законом и прописима донетим на основу закона.

Члан 41

Банка преко које се извршује буџет може привремено обуставити незаконите исплате по предрачунима државних органа и установа, с тим да у року од осам дана издејствује решење надлежног финансиског органа којим се привремена обустава исплате потврђује.

Ако надлежни финансиски орган у том року не донесе решење о обустави исплате или нареди исплату, банка је дужна да изврши привремено обустављену исплату.

Члан 42

У којим случајевима незаконита употреба буџетских средстава претставља финансиске прекршаје прописује Влада ФНРЈ.

Члан 43

Финансиски органи надлежани за вршење контроле по овом закону јесу: за савезни буџет Министар финансија ФНРЈ, за буџет народне републике министар финансија народне републике, а за буџет административно-територијалне јединице савет надлежан за финансије.

Члан 44

Општу контролу над извршењем буџета административно-територијалних јединица врши министар финансија народне републике.

Општу контролу над извршењем свих буџета врши Министар финансија ФНРЈ.

Влада ФНРЈ ће одредити која овлашћења се могу пренети на посебне органе контроле.

Члан 45

Министар финансија дужан је да у току извршења буџета подноси народној скупштини, односно одбору за привредни план и финансије,

извештаје о кретању државних прихода и о извршењу буџетских расхода.

Извештај о кретању државних прихода и о извршењу буџетских расхода по буџетима административно-територијалних јединица подноси претседник народног одбора и претседник савета надлежног за финансије заједно народном одбору.

Члан 46

Ако у току извршења плана буду поремећени робно-новчани односи односно оптицај новца или доведена у опасност основна инвестициона изградња и друге пропорције постављене друштвеним планом, Президијум Народне скупштине ФНРЈ може, на предлог Владе ФНРЈ, забранити употребу буџетских средстава и средстава постојећих фондова.

Одлуку о забрани употребе ових средстава Президијум Народне скупштине ФНРЈ подноси на иакнадну потврду Народној скупштини ФНРЈ.

VII. Завршни рачун

Члан 47

Сваки наредбодавац за извршење предрачуна прихода и расхода дужан је да положи рачун о остварењу прихода и употреби буџетских средстава о предрачуну прихода и расхода и о томе саставити завршни рачун.

Наредбодавци за извршење предрачуна прихода и расхода установа са самосталним финансирањем и наредбодавци по посебним фондовима састављају завршни рачун о свом финансиском пословању.

О целокупном извршењу сваког буџета саставља се завршни рачун.

Завршни рачун о извршењу буџета на основу завршних рачуна о извршењу предрачуна прихода и расхода и рачуна о утрошку осталих буџетских средстава саставља министар финансија односно савет надлежан за финансије.

Завршни рачун о извршењу буџета садржи као прилоге завршне рачуне установа са самосталним финансирањем и завршне рачуне по посебним фондовима.

Завршни рачун о извршењу буџета са прилозима подноси влада односно савет надлежан за финансије на претрес претставничком телу, преко рачунске комисије, најдаље годину дана по извршењу буџета.

Завршни рачун одобрава се законом односно одлуком.

VIII. Завршне одредбе

Члан 48

Основни закон о буџету („Службени лист ФНРЈ”, бр. 105/46), као и други прописи донети на основу тог закона, а који су у супротности са овим законом престају важити.

Члан 49

Влада ФНРЈ доносиће уредбе за извршење овог закона.

Члан 50

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије”.

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О БУЏЕТИМА

усвојене на седници Владе ФНРЈ, које чине саставни
део текста предлога

Члан 8

У ставу 3 бришу се речи „резервног фонда и“ и реч „уредбом“.

Члан 18

Став 2 и 3 издвајају се у посебни члан.

Члан 19

Улази као став 4 чл. 18 — с тим да се место „оног органа државне власти“ стави „из ког се финансира орган“.

Члан 20

У ст. 2 место „резервни фонд Владе ФНРЈ“ ставити „буџетски резервни фонд савезног буџета“.

Члан 22

Додаје се нови ст. 3 који гласи: „Општи део савезног буџета садржи и одредбе о употреби резервног фонда буџетског плана ФНРЈ“.

У ст. 3 који постаје став 4 бришу се речи „резервни фонд“.

Додаје се нови став 5 који гласи: „Посебни део савезног буџета садржи и резервни фонд друштвеног плана ФНРЈ“.

Члан 32

У ст. 3 место речи „и наредбодаваца за извршење буџета“ ставити „али је рачунополатач дужан извршити исплату ако наредбодавац изда посебну писмену наредбу о исплати“.

Ст. 4 мења се и гласи: „У случају из претходног става финансиски орган може обуставити исплату“.

Ст. 5 мења се и гласи: „Спор између наредбодавца и финансиског органа решава рачунска комисија“.

Члан 33

У ст. 2 тач. 2 место „министар финансија односно савет надлежан за финансије на предлог секретара савета“ ставити „надлежни члан владе уз сагласност министра финансија, односно надлежни савет уз сагласност савета за финансије“.

Члан 39

Ст. 2 мења се и гласи: „Спор између наредбодавца и финансиског органа решава рачунска комисија“.

Члан 41

У ст. 1 место „с тим да . . .“ итд. до краја става ставити „али је у том случају дужан без одлагања тражити од надлежног финансиског органа да донесе решење по привременој обустави“.

У ст. 2 место „том року не донесе решење о обустави исплате“ ставити „року од осам дана по обустављеној исплати не донесе никакво решење“.

Члан 46

Ст. 1 мења се и гласи: „Президијум Народне скупштине ФНРЈ може, на предлог Владе ФНРЈ, ради спречавања поремећаја насталих у робно-новчаним односима, оптикају новца, основној инвестиционој изградњи или другим пропорцијама одређеним друштвеним планом, забранити употребу одређених буџетских средстава и средстава постојећих фондова“.

Члан 47

Ставови 3—7 издвајају се у засебни члан.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О БУЏЕТИМА

Предлог закона о буџетима карактеришу две основне поставке на којима је изграђен цео наш буџетски систем, и то: 1) измењена улога државе у нашем даљем привредном развоју, и 2) доследна демократизација нашег друштвеног живота.

У досадашњем нашем привредном, па самим тим и финансиском систему, држава се у име радничке класе јавља као власник основних средстава за производњу. Ова својинска права државе неизбежно су дошла до изражаја како у систему финансирања тако и у инструментима расподеле народног дохотка. У досадашњем финансирању укупних потреба државе основну и одлучујућу улогу имао је општедржавни буџет. Он је у својству централног и јединственог фонда прикупљао највећи део вишка рада и укупан допринос становништва у виду пореза и ова средства расподељивао на укупне потребе социјалистичког друштва. У том циљу општедржавни буџет је сједињавао буџете свих органа државне власти на територији ФНРЈ утврђујући укупни план прихода и висину расхода. На овај начин сами произвођачи нису имали непосредног удела у расподели вишка рада.

Полазећи од поставке о измењеној улози државе у нашем привредном развоју, Предлог закона о буџетима предвиђа, да ће све већим делом вишка рада управљати и располагати сама предузећа односно њихови раднички савети, док ће мањи део, унапред утврђен друштвеним планом, са приходима од становништва улазити у буџет за финансирање државних органа и установа, за остале друштвене фондове (просвету, социјалну заштиту, народно здравље итд.), за дотације привреди и нижим органима државне власти (чл. 1—9 Предлога закона). Према томе, буџет престаје бити јединствен фонд државе и његова се функција састоји и у финансирању задатака државних органа и установа сагласно са друштвеним планом и у помагању и виду дотације органима државне власти чија средства нису довољна за обезбеђење наведених функција. Исто тако, али само у случају да сопствена средства привредних предузећа нису довољна, буџет даје дотацију привреди и то за ону инвестициону изградњу која је предвиђена друштвеним планом и за покриће признатих губитака. На овај начин долазе до изражаја две сфере финансирања државних и друштвених потреба — аутономно финансирање привреде и финансирање државних органа и установа путем буџета.

Усмеравање привредног развоја земље и повезивање наведених метода финансирања у један плански докуменат врши се друштвеним планом, који пружа преглед целокупних могућности и потреба наше земље. Овим је омогућено планирање финансија шире и комплексније. Друштвени план треба да утврди опште пропорције и извесне кључне тачке у привредном развоју наше земље, омогући утврђивање омерница привредне и финансиске политике и обезбеди чврстину новчаног опцијаја. Друштвени план укидајући у финансиском систему установу општедржавног буџета, даје основне смернице за израду свих буџета. Међутим, за разлику од општедржавног буџета који је постављао чврсте оквире, друштвени план даје само основне пропорције и извесне кључне тачке за израду буџета.

Спровodeћи доследну принцип даље демократизације нашег друштвеног живота, Предлог закона о буџетима јача и проширује буџетска права републике и локалних заједница (члан 2). Укидањем установе општедржавног буџета долази до пуног изражаја самосталност народних република и локалних органа државне власти у погледу доношења буџета републике, односно среза, града и места. У предложеном систему народне републике и административно-територијалне јединице распоређују у својим буџетима целокупне приходе који су им на основу закона одређени. С тим у вези чл. 19 предлога закона предвиђа да вишак прихода над расходима који је остварен у току године републички и локални органи државне власти уносе у буџет републике односно административно-територијалне јединице за идућу годину у постотку који им одреди буџет ФНРЈ, републике, односно више административно-територијалне јединице. Овим се стимулира премашење буџетског плана прихода и штедња у расходима, и у исто време јача материјална база република и локалних заједница.

У предлогу закона (чл. 11) тачно су побројани извори буџетских прихода и извршена њихова расподела на поједине буџете (члан 11 — 20). Овом расподелом обезбеђена је сваком органу државне власти и њима одговорним органима и установама материјална база за извршење њихових задатака. Као што се види из Предлога закона, посебна пажња је посвећена локалним приходима. Поред пореза на наслеђа и поклоне и месног самодоприноса, као искључивих прихода локалних буџета, уводи се још и локални порез на доходак као приход среза, града и места. Сем тога, чланом 13 Предлога закона је обезбеђено да сви органи државне власти учествују у друштвеном доприносу који плаћају привредна предузећа на њиховој територији. На овај ће начин сви локални органи државне власти бити заинтересовани како за успех рада

ових предузећа тако и за оснивање нових и проширење постојећих, пошто ће тиме обезбедити више средстава за буџет своје локалне заједнице. Кад се има у виду процент учешћа у порезу на доходак и таксама на које имају право локални органи државне власти (члан 15 и 17), јасно произлази да Предлог закона обезбеђује и проширује материјална средства за јачање самоуправе у нашој земљи.

Да би се појачала одговорност у погледу руковања друштвеном имовином и новчаним средствима државе, Предлог закона (чл. 39—46) је разрадио контролу извршења буџета. Овим прописима су дата посебна овлашћења финансиским органима у погледу контроле над законитошћу трошења буџетских средстава и у погледу очувања буџетске дисциплине.

Остале одредбе предлога закона претстављају већ познате установе нашег буџетског система и извесно техничко-правне новине које обезбеђују или допуњују основне поставке на којима је Предлог закона израђен.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА И ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ ВЕЋА НАРОДА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О БУЏЕТИМА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Бр. 108

26 децембра 1951 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије Већа народа на својим седницама одржаним 24, 25 и 26 децембра 1951 године разматрали су Предлог закона о буџетима достављен им од Претседника Већа народа, а који је на основу чл. 63 Устава Влада ФНРЈ упутила Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

Сагласно Пословнику Већа народа, а на основу претреса законског предлога, Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије подносе Већу народа овај извештај:

Нови закони из области финансија, који се подносе овом заседању Народне скупштине имају задатак да се оствари начело да наши трудбеници управљају не само процесом производње него и да учествују у расподели вишка рада који производе. Раднички савети од прошле године самостално управљају производњом, али у планским и финансијским оквирима одређеним из једнога центра. Успеси радничких савета постигнути досада у управљању привредом, били су више резултат високе свести наших трудбеника него одговарајуће материјалне заинтересованости, која није могла бити створена у сразмери њихових залагања у досадашњем планском и финансијском систему. Несумњиво је да ће потпуније награђивање у сразмери рада и успеха предузећа и потпунија привредна самосталност предузећа, које се омогућује овим законским предлозима, дати још већи полет у производњи и даље успехе у социјалистичкој изградњи.

Предложени Закон о буџетима има за задатак да на једној страни издвоји финансијска средства привреде од финансијских средстава администрације и преда привреди на слободно располагање средства њој намењена. На другој пак страни, овај законски предлог поставља на самосталнију основу буџете народних република и аутономних и локалних јединица. На тој линији предложени закон врши расподелу финансијских извора између савезног буџета, буџета народних република, аутономних и локалних јединица, а у погледу расхода оставља им слободу у распореду и утрошку. Савезни буџет, поред извршења финансијских задатака општедржавног карактера (финансирање савезне администрације и установа, извршење међународних обавеза и унутрашњих зајмова и сл.), интервенише путем дотација у правцу бржег развоја појединих грана или појединих република или најзад за брже извршење појединих задатака у инвестиционој изградњи, помоћ задружним и другим организацијама.

Структура наших буџетских прихода одражава степен развоја производних снага земље. Друштвени допринос, као једна од највећих и основних позиција буџетских прихода претставља онај део дохотка који социјалистичка привреда даје заједници за извршење општих друштвених задатака, поред већег дела дохотка који остаје привреди за платни фонд и друге њене задатке — инвестиционој изградњи и друго. Додајни друштвени допринос је посебни допринос оних привредних предузећа која, користећи свој, тако да кажемо, монополски положај, остварују посебне и веће дохотке. Порез на промет претставља онај део који, додат трошковима производње и промета, чини цену готових производа. Порез на вишак фонда плата значи уствари расподелу остварене ванредне добити предузећа тако да већи део остаје у предузећу

за расподелу произвођачима, а мањи део за остварење општих задатака. Порез на доходак је допринос заједници од стране приватних произвођача. Док овај облик, под различитим именима, у капиталистичком друштву претставља основну позицију државних прихода, у нашој структури прихода он заузима место далеко позади напред побројаних облика. Локални порези и месни самодоприноси не само што служе као основа за финансирање локалне самоуправе и специфичних локалних задатака, него дају могућност да се њима захвате и неки специфични локални извори. Најзад, царине претстављају облик прихода трговинске размене са иностранством, чије се убирање врши на посебан начин. Таксе, пак, претстављају приход за посебне услуге које органи власти пружају грађанима по њиховим захтевима код народних власти, судова и др.

Расподела прихода између савезног буџета, буџета република и аутономних и локалних јединица је извршена, с једне стране, с обзиром на карактер самих прихода, а с друге стране, с обзиром на обим задатака појединих јединица. Изразито савезни извори, као што су, на пример, царине и таксе, улазе у савезни буџет, док се локални приходи, као што су локални порези, самодопринос, порези на наслеђа и поклоне, наплаћују у корист локалних органа власти. Остали облици се распоређују према сразмери и потреби задатака између савезних, републичких, аутономних и локалних јединица.

У погледу технике састављања буџета, ново је у овом предлогу, поред осталог, то што се буџетским предлозима прикључују и елаборати и документи, који објашњавају поједине позиције и потребе, због чега ови прилози чине саставни део буџета.

Код извршења буџета и контроле над његовим извршењем, овај предлог појачава контролу и одговорност појединих органа који учествују у његовом извршењу. Комбинована контрола и одговорност органа народне власти и стручног апарата је дошла до изражаја у новом политичке одговорности управа пред претставничким телима, поред евентуалне и законске одговорности, с једне стране, и одговорности стручних органа административног апарата како пред органом управе, тако и пред вишим стручним органом финансиског апарата. Ту ће посебну улогу играти рачунске комисије.

Завршни рачун треба да да општу слику и податке о извршењу буџета на крају буџетске године. Због тога завршни рачун одражава како правилност или неправилност планирања буџетских прихода и расхода за протекли период, тако и правилност извршења буџета од стране надлежних органа.

Нема сумње да ће овај закон послужити као основа за даљу разраду новог финансиског система, у сагласности са степеном економ-

ског и политичког развитака земље. Поједине мање празнине и недодаци, које ће пракса показати, биће природна последица новине система наших финансија. Међутим, овај закон даје добру основу на којој ће се даље изграђивати ова важна област наше привреде.

II

Законодавни одбор, претресајући предлог закона, а по постигнутој сагласности редакционе комисије оба већа, учинио је у предлогу следеће измене и допуне:

Чл. 3 став 2 мења се и гласи: „Сви расходи морају бити распоређени у буџету и бити уравнотежени с приходима“.

Чл. 4 став 2, у првом реду, уместо „предвиђа“ ставити „може предвидети“.

Чл. 5. У другом ставу, први ред, уместо „предвиђа“ ставити „може предвидети“ а у другом реду, иза речи „јединицама“ уместо тачке ставити запету и додати: „а буџет Народне Републике Србије и доплате аутономним јединицама.“

Чл. 6 став 1 мења се и гласи: „Буџет административно-територијалних јединица предвиђа приходе који се имају остварити у њихову корист и одређује расподелу тих прихода за извршење задатака њихових органа и установа, као и за потребе привреде и осталих друштвених делатности које се финансирају из буџета административно-територијалних јединица“.

У ставу 2, уместо речи „народне одборе“ ставити „административно-територијалне јединице“.

Чл. 8 мења се и гласи: „Сваки буџет има буџетски резервни фонд.

У савезни буџет улази и резервни фонд савезног друштвеног плана.

Намену и начин употребе буџетских резервних фондова прописује Влада ФНРЈ.“

Чл. 9. У првом ставу, први ред, уместо „одредити“ ставити „предвидети.“

Чл. 10 мења се и гласи: „Законом Народне Републике Србије доносе се прописи о буџетима Аутономне Покрајине Војводине и Аутономне Косовско-метохијске Области у сагласности са одредбама овог закона.“

Чл. 11 мења се и гласи: „Редовни извори буџетских прихода јесу:

- а) друштвени допринос,
- б) додаци друштвени допринос,

- в) порез на промет,
- г) порез на екстра добит,
- д) порез на вишак фонда плата,
- ђ) порез на доходак,
- е) порез на наслеђа и поклоне,
- ж) локални прирез,
- з) месни самодопринос,
- и) парине,
- ј) таксе, и
- к) приходи надлештана и установа.

Нови редовни извори буџетских прихода могу се уводити само савезним законима.

Извори буџетских прихода могу бити и зајмови, дотације и други приходи на закону основани.“

Чл. 13 предлога постаје чл. 12. У првом ставу, први ред, иза речи „допринос“ ставити „и додајни друштвени допринос“. Став 2 мења се и гласи: „Друштвени допринос и додајни друштвени допринос уносе се као приход у буџет оне административно-територијалне јединице, аутономне јединице и народне републике на чијем подручју привредна организација има своје привредне и пословне јединице обавезне на плаћање тих доприноса“.

Досадашњи став 3 овог члана издваја се у нов члан 13 и мења се и гласи: „Постотак друштвеног доприноса и додајног друштвеног доприноса који се уноси као приход у савезни буџет и буџете народних република утврђује се савезним друштвеним планом, постотак који припада аутономним јединицама, срезovima и градовима утврђује се друштвеним планом народне републике, а постотак који припада општинама утврђује се друштвеним планом среза.“

Чл. 14 став 1 мења се и гласи: „Порез на промет, порез на екстра добит и порез на вишак фонда плата уносе се као приход у савезни буџет“.

Чл. 15. У првом ставу, други ред, иза речи „и“ брисати до краја става а ставити „у буџете аутономних јединица, срезова и градова.“

Додаје се нов став 2 који гласи: „Друштвеним планом народне републике може се одредити да општине учествују у порезу на доходак у одређеном постотку.“ Ставови 2 и 3 постају ставови 3 и 4. Досадашњи став 2 који је постао став 3 мења се и гласи: „Порез на доходак уноси се као приход у буџет оне народне републике, оне аутономне јединице и оног среза или града на чијем подручју порески обвезник има пребивалиште (седиште), имовину или друге изворе прихода.“

Став 3 који је постао став 4 мења се и гласи: „У коме постотку учествују народна република, аутономне јединице, срезови и градови у порезу на доходак утврђује се друштвеним планом народне републике.“

Чл. 16 мења се и гласи: „Приход од локалног приреза уноси се у буџете среза, града и општине.

Општине се финансирају по правилу из локалног приреза.

Влада ФНРЈ донеће ближе прописе о максималној стопи и расподели локалног приреза.“

Чл. 17 мења се и гласи: „Порез на наслеђа и поклоне уноси се као приход у буџет среза, града и општине. Друштвеним планом среза утврђује се у коме постотку пореза на наслеђа и поклоне припада срезу, општинама и градовима у саставу среза.“ Досадашњи ставови 2 и 3 члана 17 издвајају се у нов члан 18.

Први став новог члана 18 мења се и гласи: „Месни самодопринос уноси се у буџет општине или града који га је расписао.“

Први став члана 18 предлога постаје члан 19.

Други став члана 18 предлога постаје први став новог члана 20 а додаје се нов други став који гласи: „У коме постотку у приходу од такса учествује народна република, аутономне јединице, срезови и градови утврђује се буџетом народне републике, у коме постотку учествују општине и градови у саставу среза утврђује се буџетом среза.“

У првом ставу овога члана испред речи „среза“ додати „аутономних јединица“.

Став 3 члана 18 предлога постаје нови члан 21. У другом реду, уместо речи „ти органи“ ставити „та надлештва“.

Члан 12 предлога постаје нов члан 22 и у последњем реду испред речи „буџет“ додаје се реч „савезни“.

Члан 19 предлога се брише.

Члан 20 предлога постаје члан 23 и мења се и гласи: „Вишак прихода над расходима који остваре у току буџетске године, народне републике, аутономне јединице и административно-територијалне јединице уносе у свој буџет као вишак прихода за наредну годину.“

Чл. 21 предлога постаје чл. 24, мења се и гласи: „Посебни фондови могу се основати само законом и уредбом Владе ФНРЈ. Овим прописима ће се одредити и намена ових фондова.“

У наслову под IV, иза члана 24, уместо „састављање“ ставити „састав“.

Чл. 22 предлога постаје чл. 25, мења се и гласи: „Буџет се састоји из општег и посебног дела.

Општи део садржи финансиске одредбе и одредбе о мерама за спровођење буџета.

Посебни део садржи: план прихода по врстама, предрачуна прихода и расхода појединих органа и установа, резервни фонд, обавезе државе и дотације.“

Члан 23 предлога постаје чл. 26.

Чл. 24 предлога постаје чл. 27. У првом ставу, први ред, брисати речи „у буџет“.

Чл. 25 предлога постаје чл. 28. У првом ставу, други ред, брисати „ФНРЈ“ а у другом ставу, други ред, брисати речи „народне републике“.

Чл. 26 предлога постаје чл. 29. У другом ставу, други ред, уместо речи „у оквиру буџета“ ставити „сразмерно буџету“ а иза речи „године“ у истом реду додати „и по његовим општим одредбама“.

Чл. 27 предлога се брише.

Чл. 28 предлога постаје чл. 30. У првом ставу, у првом и другом реду, брисати речи „буџетских“.

Чл. 29 предлога постаје чл. 31, мења се и гласи: „Буџет се извршује путем тромесечног, а по потреби и путем месечног буџетског плана прихода и расхода.

Ове планове доноси наредбодавац за извршење буџета“.

Чл. 30 предлога постаје чл. 32. Став 2 овога члана мења се и гласи: „Наредбодавац за извршење савезног буџета јесте Влада ФНРЈ, за извршење буџета народне републике влада републике, за извршење буџета срезова и градова заједно председник народног одбора и председник савета надлежног за финансије, а за извршење општинског буџета председник општинског народног одбора.“

У трећем ставу, први ред, реч „Министра“ писати малим словом а у другом реду иза речи „финансије“ брисати тачку, ставити запету и додати: „а наредбодавац за извршење општинског буџета извршује тај буџет непосредно.“

Чл. 31 предлога постаје чл. 33.

Чл. 32 предлога постаје чл. 34 мења се и гласи: „Руковање буџетским новчаним средствима врши рачунополагач на основу наредбе наредбодавца.

Рачунополагач је одговоран за свој рад наредбодавцу и надлежном финансиском органу.

Рачунополагач сме да врши само оне исплате које су на закону основане.

Ако рачунополагач сматра да наредба за исплату није основана на закону, дужан је да тражи посебну писмену наредбу за такву исплату и да о томе обавести надлежни финансијски орган.

У овом случају надлежни финансијски орган може обуставити овако наређену исплату. Спор између наредбодавца и финансијског органа решава рачунска комисија.“

Чл. 33 предлога постаје чл. 35. Став 2 тач. 2) мења се и гласи: „између буџетских глава — надлежни члан владе уз сагласност министра финансија, односно претседник народног одбора уз сагласност савета за финансије;“.

Чл. 34 предлога постаје чл. 36. У другом ставу, први ред, уместо „Повраћај“ ставити „Враћање“ а у другом ставу, други ред, иза речи „закључивања“ додати „оваквих“.

Чл. 35 предлога постаје чл. 37. Ставови 2 и 3 овог члана спајају се у један и гласе: „Благајничку службу у вези са извршењем буџета врши банка коју одређује Министар финансија ФНРЈ“. У ставу 4 који постаје став 3, у првом реду, иза речи „воде“ додати „и“.

Чл. 36 и 37 предлога постају нов члан 38.

Чл. 38 предлога постаје чл. 39.

Чл. 39 и 40 предлога постају нови чл. 40 који гласи: „Финансијски органи обуставиће решење исплате по предрачунима појединих државних органа и установа за које се утврди да су наређене незаконито и противно њиховој намени.

Финансијски органи обуставиће исплате из дотација уколико утврде да су те исплате наређене незаконито или за сврхе за које дотација није била дата. У таквом случају они могу предузети друге мере предвиђене законом и прописима донетим на основу закона.

Спор између наредбодавца и финансијског органа решава рачунска комисија“.

Чл. 41 мења се и гласи: „Банка преко које се извршује буџет може привремено обуставити исплате по предрачунима државних органа и установа за које сматра да су незаконите, али је у том случају дужна без одлагања тражити од надлежног финансијског органа да донесе решење по привременој обустави.

Ако надлежни финансијски орган у року од осам дана по обустављеној исплати не донесе никакво решење банка је дужна да изврши привремено обустављене исплате.“

Чл. 43 мења се и гласи: „Наредбодавни финансијски органи надлежни за вршење контроле по овом закону јесу: „за савезни буџет Министар финансија ФНРЈ, за буџет народне републике министар финансија народне републике, а за буџет среза и града савет надлежан за финансије односно претседник општинског народног одбора.“

Чл. 44. У првом ставу, други ред, иза речи „републике“ брисати тачку и додати „односно финансијски орган народног одбора.“

Чл. 45 мења се и гласи: „Президијум Народне скупштине ФНРЈ може изузетно, на предлог Владе ФНРЈ, ако запрети опасност од озбиљнијих поремећаја у односу робног и новчаног фонда или основној инвестиционој изградњи, привремено забранити употребу дела одређених буџетских средстава и средстава постојећих фондова.

Одлуку о забрани употребе ових средстава Президијум Народне скупштине ФНРЈ подноси на потврду Народној скупштини најдоцније за три месеца.“

Ставови 1 и 2 члана 47 предлога остају као члан 47.

Први став овога члана мења се и гласи: „Сваки наредбодавац за извршење предрачуна прихода и расхода дужан је саставити завршни рачун о остварењу прихода и употреби буџетских средстава.“

Преостали део члана 47 предлога постаје нов члан 48. У другом ставу овог члана, у трећем реду, брисати реч „односно“ и место ње ставити запету, а иза речи „финансије“ у четвртном реду брисати тачку и додати „односно претседник општинског народног одбора.“

У четвртном ставу, иза речи „влада“ ставити запету а брисати реч „односно“ а у другом реду, иза речи „финансије“ додати „односно претседник општинског народног одбора.“

У наслову под VIII уместо „Завршне одредбе“ ставити „Прелазне и завршне одредбе.“

Додаје се нов члан 49 који гласи: „Док се као административно-територијална јединица не установи општина, прописи овог закона који се односе на општине примењиваће се на места.

До доношења новог Закона о народним одборима наредбодавац, за извршење буџета административно-територијалне јединице је извршни одбор народног одбора; наредбодавац извршује буџет административно-територијалне јединице преко повереника за финансије, а вирман по буџетима административно-територијалних јединица између буџетских глава врши повереник за финансије на предлог надлежног повереника, односно секретара савета.“

Чл. 48 предлога постаје чл. 50.

Чл. 49 предлога постаје чл. 51, мења се и гласи: „Влада ФНРЈ на предлог Министра финансија ФНРЈ донеће прописе о примени одредаба овог закона у погледу састава буџета и завршног рачуна као и у погледу извршења и контроле буџета.“

Чл. 50 предлога постаје чл. 52, мења се и гласи: „Овај закон ступа на снагу 1 јануара 1952 године.“

III

Подносећи Већу народа овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га у целости изволи усвојити.

За известиоца одређен је Нинко Петровић.

Претседник
Одбора за привредни план
и финансије

Иван Гошњак, с. р.

Чланови:

Влајко Беговић, с. р.
Нисим Албахари, с. р.
Анка Берус, с. р.
Раде Хамовић, с. р.
Радивој Давидовић, с. р.
Јосип Јерас, с. р.
Бено Котник, с. р.
Радисав Недељковић, с. р.
Миле Перуничих, с. р.
Драгутин Саили, с. р.
Косан Павловић, с. р.
Алекса Томић, с. р.
Александар Шевић, с. р.
Јосип Шестан, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

Чланови:

Нинко Петровић, с. р.
Богдан Орешчанин, с. р.
Ладислав Амброжич, с. р.
Димитрије Бајалица, с. р.
Милош Царевић, с. р.
Сулејман Филиповић, с. р.
Гојко Гарчевић, с. р.
Фадил Хоџа, с. р.
Грга Јанкез, с. р.
др Хинко Кризман, с. р.
Слободан Марјановић, с. р.
Радован Мијушковић, с. р.
Тоде Ношпал, с. р.
Јосип Рус, с. р.
Ида Сабо, с. р.
др Јоже Вилфан, с. р.
Сретен Вукосављевић, с. р.
Јоже Лампрет, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА И ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О БУЏЕТИМА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 111

26 децембра 1951 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ, на својим заједничким седницама од 24, 25 и 26 децембра 1951 године, претресли су Предлог закона о буџетима, достављен им од Претседника Савезног већа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

После свестраног проучавања овога законског предлога и на основу пуне сагласности о учињеним изменама и допунама, постигнуте у заједничкој редакционој комисији законодавних одбора и одбора за привредни план и финансије оба већа, Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије Савезног већа достављају учињене измене и допуне у горњем законском предлогу.

I

Предлог закона о буџетима само је логична последица Закона о планском управљању народном привредом. Закон о планском управљању народном привредом претставља прекретницу у погледу нашег привредног законодавства и по њему се од једног досада више административног начина привређивања, који је био у првом периоду наше изградње неизбежан, прелази на један нов, виши начин, где стварно постоји као чињеница управљање привредом од стране непосредних произвођача и где се функције социјалистичке државе све више ограничавају само на оно што стварно још мора да обухвати и чиме још мора да управља социјалистичка држава.

Доследно томе новом начину управљања народном привредом, по Предлогу новог закона о буџетима потпуно отпада ранији свеобухватни,

сведржавни буџет, који је био састављен из унапред одређеног савезног буџета и из унапред одређених глобалних сума републичких буџета, а републички буџети опет из унапред одређених глобалних сума средских, градских и месних одбора, тако да су административно-територијалне јединице као и републике према свеобухватном, сведржавном буџету могле само да потврђују то што је већ раније било примљено у Скупштини ФНРЈ код доношења савезног буџета. Насупрот томе, Предлог новог закона о буџетима предвиђа савезни буџет, републичке буџете, буџете аутономних јединица и буџете народних одбора с тиме што се ти буџети доносе самостално и независно један од другог и без прописивања одозго. На тај начин долази до пуног изражаја самосталност народних република и локалних органа државне власти у погледу доношења буџета, доследно постављеном принципу даље демократизације нашег друштвеног живота.

Од важнијих измена учињених у Предлогу закона о буџетима у току претреса пред Законодавним одбором и Одбором за привредни план и финансије, треба истаћи измену чл. 20 предлога овог закона. По првобитној редакцији овога члана било је предвиђено да од вишка прихода над расходима, који остваре у току буџетске године народне републике и административно-територијалне јединице, могу у свој буџет за наредну годину унети као приход онолики део, који одговара постотку одређеном за ову сврху буџетом вишег органа. По измењеном пак чл. 20, који постаје чл. 23, предвиђа се да вишак прихода над расходима, који остваре у току буџетске године, народне републике, аутономне јединице и административно-територијалне јединице, уносе у свој буџет као вишак за наредну годину. Дакле, не само онолики део који одговара постотку одређеном за ову сврху буџетом вишег органа, него целокупни вишак прихода над расходима народне републике, аутономне јединице и административно-територијалне јединице уносе у своје буџете као вишак за наредну годину. Тиме је у духу демократичности још више подвучена самосталност народних република, аутономних и административно-територијалних јединица, како у доношењу буџета, тако и у располагању оствареним приходима.

II

У поднесеном Предлогу закона о буџетима, а по постигнутој сагласности редакционе комисије, одбори оба већа извршили су следеће измене и допуне:

(Текст извештаја о извршеним изменама и допунама у законском предлогу идентичан је са извештајем Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Већа народа.)

III

Подносећи Савезном већу овај извештај, Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије предлажу Савезном већу да га у целости усвоји.

За известиоца је одређен др Милорад Влајковић.

Претседник
Одбора за привредни план
и финансије

Јован Веселинов, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
др Јосип Хрччевић, с. р.

Чланови:

Риста Антуновић, с. р.
Љубо Бабић, с. р.
Марко Белинић, с. р.
Душан Чалић, с. р.
Тоне Фајфар, с. р.
Авдо Хумо, с. р.
Сергеј Крајгер, с. р.
Филип Лакуш, с. р.
Воја Лековић, с. р.
Милош Минић, с. р.
Ђока Пајковић, с. р.
Пашко Ромац, с. р.
Добросав Томашевић, с. р.

Чланови:

Владимир Симић, с. р.
др Јерко Радмиловић, с. р.
Ванчо Бурзевски, с. р.
Едхем Чамо, с. р.
Душан Диминић, с. р.
Мехмед Хоџа, с. р.
Лајчо Јарамазовић, с. р.
Иса Јовановић, с. р.
Мара Нацева, с. р.
Живорад Љубичић, с. р.
Милан Поповић, с. р.
Ђуро Салај, с. р.
Душан Кведер, с. р.
др Иво Сунарић, с. р.
Бошко Шиљековић, с. р.
др Макс Шнудерл, с. р.
др Метод Микуж, с. р.
др Милорад Влајковић, с. р.

ПРЕДЛОГ

ОСНОВНОГ ЗАКОНА О ДРУШТВЕНОМ ДОПРИНОСУ И ПОРЕЗИМА

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Друштвени допринос и порези служе за оне потребе друштвене заједнице које се, сагласно друштвеним плановима, подмирују преко буџета.

Члан 2

Друштвени допринос плаћају привредна предузећа и задруге. Обавеза плаћања друштвеног доприноса је општа.

Друштвени допринос плаћа се по истом постотку у оквиру једне привредне области.

Стопе друштвеног доприноса су пропорционалне.

Члан 3

Порез плаћају грађани и правна лица.

Пореска обавеза је општа.

Пореске стопе су по правилу прогресивне.

Врсте пореза могу се установљавати само савезним законом.

Члан 4

На приходе из радног односа не плаћају се никакви порези, уколико законом није друкчије прописано.

Члан 5

Ослобођење од пореза и давање пореских олакшица може бити само у случајевима и на начин предвиђен овим законом и прописима Владе ФНРЈ.

Влада ФНРЈ може овлашћење за доношење ових прописа пренети на владе народних република.

Члан 6

Привредна предузећа не могу употребљавати ни на какве друге сврхе износе који су одређени за плаћање друштвеног доприноса и пореза.

II. ДРУШТВЕНИ ДОПРИНОС

Члан 7

Привредна предузећа и задруге дужни су да у својој привредној делатности остваре износе за друштвени допринос.

Члан 8

Друштвени допринос плаћа се у одређеном постотку према утрошеном фонду плата.

Друштвени допринос обрачунава се по стопама које одређује друштвени план ФНРЈ.

Члан 9

Сва или поједина привредна предузећа одређене гране која, с обзиром на структуру производних снага или односа на тржишту, имају бољи положај који им обезбеђује веће приходе од просечних плаћају, поред друштвеног доприноса, и додатни друштвени допринос.

Ближе прописе о додатном друштвеном доприносу доноси Влада ФНРЈ.

III. ПОРЕЗИ

Члан 10

Врсте пореза су:

- а) порез на промет,
- б) порез на екстра добит,
- ц) порез на доходак,
- д) локални порез,
- е) порез на наслеђа и поклоне и
- ф) месни самодопринос.

1) Порез на промет

Члан 11

Порез на промет плаћа се на промет појединих производа и добара и на накнаду за поједине услуге.

Порез на промет се обрачунава по пропорционалној стопи од постигнуте продајне цене производа, добара и услуга предвиђених у тарифи.

Стопа пореза на промет може бити и прогресивна, а може бити изражена и у апсолутном износу по јединици мере неког производа односно групе производа или услуга.

Производе и добра на чији се промет плаћа порез и услуге на чију се накнаду плаћа порез, као и стопе пореза на промет одређује Влада ФНРЈ тарифом.

Члан 12

Порески обвезник пореза на промет је произвођач производа или продавац добара, односно вршилац услуга.

Влада ФНРЈ може одредити да порески обвезник пореза на промет може бити купац.

Члан 13

Министар финансија ФНРЈ може поједина привредна предузећа, на предлог министра финансија народне републике, делимично или у целости ослободити плаћања пореза на промет.

2) Порез на екстра добит

Члан 14

Порез на екстра добит плаћају привредна предузећа на добит коју су у току једне године остварила услед своје изузетно боље техничке опремљености, природних и других услова у односу на већи део предузећа односно гране.

Ближе одредбе о порезу на екстра добит прописаће Влада ФНРЈ.

3) Порез на доходак

Члан 15

Порез на доходак плаћа се:

- а) на приходе од земљишта,
- б) на приходе од зграда,
- ц) на приходе од приватне делатности и
- д) на фонд плата радника и службеника привредних предузећа изнад одређене висине.

Порез на доходак плаћа се и на приходе од друге имовине и имовинских права која одреди Влада ФНРЈ.

Члан 16

Порески обвезници пореза на доходак су:

- а) пољопривредна домаћинства,
- б) занатлишка домаћинства,
- ц) домаћинства приватних занимања,
- д) домаћинства сопственика имовине која доноси приходе и
- е) привредна предузећа.

Члан 17

Висина пореза на доходак одређује се по правилу на збир прихода пореског обвезника.

Сваки приход који улази у збир утврђује се и исказује посебно.

Члан 18

У основицу пореза на доходак пољопривредних домаћинстава, занатлишких домаћинстава и домаћинстава осталих приватних занимања (чл. 16 тач. а), б), и ц)) улазе сви приходи тих домаћинстава, изузев прихода из ралног односа.

У основицу пореза на доходак домаћинства сопственика имовине која доноси приход улазе приходи од земљишта и зграда (чл. 15 тач. а) и б)) и друге имовине и имовинских права (чл. 15 ст. 2).

У основицу пореза на фонд плата привредних предузећа улази вишак фонда плата изнад одређеног фонда плата.

Члан 19

Стопе пореза на доходак утврђују се према категоријама обвезника (чл. 16).

Категорија пореског обвезника одређује се према томе која је врста прихода претежна у његовим приходима на које плаћа порез на доходак.

Стопе пореза на доходак су по правилу прогресивне.

У одређеним случајевима могу се прописати пропорционалне пореске стопе, као и порез у одређеном износу.

Стопе пореза на доходак одређује Влада ФНРЈ.

Члан 20

Порески обвезници плаћају порез на доходак на приходе остварене на целој територији ФНРЈ.

Порез на доходак обрачунава се и плаћа у месту пребивалишта, односно седишта пореског обвезника.

У основицу пореза на доходак улазе приходи остварени у години за коју се врши разрез.

Члан 21

Грађани и правна лица плаћају порез на доходак и на приходе који потичу из иностранства, уколико се на такве приходе не плаћа порез у иностранству.

Члан 22

Приход од земљишта утврђује се према површини земљишта, његовој каквоћи (бонитету) и врсти обраде (култури) на основу катастра (катастарски чисти приход).

Ближе одредбе о утврђивању катастарског чистог прихода и одржавању катастра земљишта донеће Влада ФНРЈ.

Члан 23

У случају знатнијег отступања приноса земљишта од просечног приноса, на подручју целог среза или града, може се, на основу прописа Владе ФНРЈ, сразмерно смањити, односно повећати катастарски чисти приход за цео срез односно град за ту годину.

Ако је повећање приноса пореског обвезника настало услед извршених мелiorација, катастарски чисти приход неће се повећавати за време које ће се одредити прописима Владе ФНРЈ.

Ако се услед елементарних непогода знатно смањи принос са земљишта пореског обвезника, извршиће се отпис пореза сразмерно насталој штети, према прописима које ће донети Влада ФНРЈ.

Члан 24

Приходи од зграда и приватне делатности, као и приходи од имовине и имовинских права за које Влада ФНРЈ одређује плаћање пореза на доходак (чл. 15 ст. 2), улазе у основицу пореза на доходак у стварним износима по одбитку трошкова који су били потребни за остварење тих прихода.

4) Локални порез

Члан 25

За подмирење локалних потреба могу срески, градски и општински народни одбори уводити локални порез.

Локални порез разрезају се у одређеном проценту на порез на доходак.

За које потребе, под којим условима и у којој висини се може уводити локални порез прописује владе народних република у оквиру општих прописа Владе ФНРЈ.

5) Порез на наслеђа и поклоне

Члан 26

Порез на наслеђа и поклоне плаћају приватна правна лица и грађани који наслеђем или легатом односно поклоном стичу имовину и имовинска права.

Порески обвезници плаћају порез на наслеђа и поклоне и на имовину и имовинска права стечена наслеђем или легатом односно поклоном у иностранству, осим на непокретности — ако се тај или сличан порез не плаћа у иностранству.

Члан 27

Стопе пореза на наслеђа и поклоне одређују се прогресивно према вредности наслеђа односно поклона, према степену сродства између пореског обвезника и оставиоца односно поклонодавца и према економској снази пореског обвезника.

Стопе пореза на наслеђа и поклоне прописује Влада ФНРЈ.

6) Месни самодопринос

Члан 28

Ради изградње одређених комуналних, здравствених, социјалних и културних објеката, општински и градски народни одбор може на основу закључка збора бирача, а срески народни одбор на основу одлука општинских народних одбора увести месни самодопринос.

Месни самодопринос може се одређивати и на приходе из радног односа.

Закључком збора бирача односно одлуком народног одбора којом се уводи месни самодопринос мора се одредити његова сврха, укупни износ, основица и стопа.

Ближе прописе о месном самодоприносу донеће влада народне републике.

IV. ОБРАЧУН И НАПЛАТА ДРУШТВЕНОГ ДОПРИНОСА И ПОРЕЗА КОЈЕ ПЛАЋАЈУ ПРИВРЕДНА ПРЕДУЗЕЋА

Члан 29

Привредна предузећа обрачунавају и уплаћују друштвени допринос, додатни друштвени допринос и порез на фонд плата према месечном обрачуна исплаћених плата радника и службеника.

Порез на промет и порез на екстра добит обрачунавају и уплаћују привредна предузећа према обављеном промету и екстра добити.

Члан 30

Годишњи обрачун (разрез) друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса и пореза врши се решењем финансиског органа средског односно градског народног одбора на чијем се подручју налази привредно предузеће.

Министар финансија народне републике може одредити поједина предузећа којима ће министарство финансија народне републике вршити годишњи обрачун (разрез) друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса и пореза.

Против решења о годишњем обрачуну (разрезу) друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса и пореза може се изјавити жалба непосредно вишем финансиском органу у року од 15 дана по пријему решења.

Члан 31

Начин обрачуна и рокове уплате друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса и пореза прописује Министар финансија ФНРЈ.

Члан 32

Наплату друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса и пореза врши банка односно финансиски орган средског односно градског народног одбора на чијем се подручју предузеће налази.

Члан 33

Држава има право првенствене наплате друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса, пореза, камата и новчаних казни за пореске прекршаје.

Члан 34

Ако је привредно предузеће платило мање друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса и пореза него што је било дужно да плати, платиће разлику.

Више плаћени износи друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса и пореза урачунаће се у отплату износа који доцније доспевају за наплату или се враћају предузећу по његовом тражењу.

Члан 35

На износе друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса и пореза који нису плаћени у прописаном року плаћа се камата чију стопу одређује Влада ФНРЈ.

V. РАЗРЕЗ И НАПЛАТА ПОРЕЗА ОД СТАНОВНИШТВА И ПРИВАТНИХ ПРАВНИХ ЛИЦА

Члан 36

Разрез пореза на промет, пореза на доходак и пореза на поклоне врши финансиjsки орган среског односно градског народног одбора на чијем се подручју обавља промет, односно на чијем подручју порески обвезник има своје пребивалиште (седиште), имовину или друге изворе прихода.

Разрез пореза на наслеђа врши финансиjsки орган среског односно градског народног одбора на чијем је подручју оставилац имао пребивалиште, односно на чијем се подручју води оставински поступак, а разрез пореза на наслеђа из иностранства врши финансиjsки орган среског односно градског народног одбора на чијем се подручју налази пребивалиште наследника.

Разрез месног самодоприноса врши општински народни одбор односно финансиjsки орган среског односно градског народног одбора који је увео месни самодопринос.

За разрез појединих врста и облика пореза могу се при финансиjsким органима образовати пореске комисије.

Члан 37

Разрез пореза се врши решењем финансиjsког органа или пореске комисије при финансиjsком органу среског односно градског народног одбора.

Против решења финансиjsког органа може се изјавити жалба непосредно вишем финансиjsком органу у року од 15 дана од пријема решења.

Против решења пореске комисије при финансиjsком органу среског односно градског народног одбора може се изјавити жалба пореској комисији при непосредно вишем финансиjsком органу у року од 15 дана од саопштења решења.

Члан 38

Плаћање пореза врши се на основу решења о разрезу.

До доношења решења о разрезу, порез, изузев пореза на наслеђа и поклоне, плаћа се у виду аконтација према разрезу из претходне године.

У изузетним случајевима наплата аконтације може се вршити у износима већим или мањим од пореза из претходне године.

Аконтације се плаћају на начин и у роковима које одређује Министар финансија ФНРЈ.

Ово овлашћење може Министар финансија ФНРЈ пренети на министра финансија народне републике.

Члан 39

Редовну и принудну наплату пореза врши финансиски орган средског односно градског народног одбора преко општинских народних одбора и својих извршних службеника.

Члан 40

На износе пореза који нису плаћени у прописаном року плаћа се камата чију стопу одређује Влада ФНРЈ.

Члан 41

Држава има право првенствене наплате пореза, камата и новчаних казни за пореске прекршаје.

Члан 42

Ако је порески обвезник платио мање пореза него што је био дужан да плати, платиће разлику.

Више плаћени порез урачунава се у отплату пореза који доцније доспева за наплату или се враћа пореском обвезнику по његовом тражењу.

VI. КОНТРОЛА НАПЛАТЕ ДРУШТВЕНОГ ДОПРИНОСА И ПОРЕЗА

Члан 43

Финансиски органи врше контролу наплате друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса и пореза у границама и на начин одређен овим законом и прописима донетим на основу њега.

У вршењу контроле над привредним предузећима и другим пореским обвезницима у погледу друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса и пореза финансиски органи испитују правилност обрачуна обављеног промета и постигнутог прихода, затим чисти приход и његову расподелу, утрошак дела прихода који је намењен за инвестиције и резервне фондове и благовременост уплате друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса и пореза.

Члан 44

У вршењу контроле над наплатом друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса и пореза финансиски органи су овлашћени

да прегледају пословне књиге, пословне и помоћне просторије и техничке уређаје, обрачуне, књиговодствене и друге документе финансиске природе привредних предузећа и других пореских обвезника ради утврђивања прихода односно дохотка, промета и вредности имовине.

Члан 45

Овлашћења предвиђена у чл. 43 и 44 овог закона финансиски органи имају и у вршењу контроле над наплатом осталих државних прихода.

VII. ПОРЕСКИ ПРЕКРШАЈИ

Члан 46

Правно лице или појединац који је на основу овог закона или прописа донетих на основу овог закона дужан да државним финансиским органима поднесе пријаву или податке о свом друштвеном доприносу, додатном друштвеном доприносу односно порезу или о друштвеном доприносу, додатном друштвеном доприносу односно порезу другог правног лица или појединца, па ову пријаву или податке не поднесе у прописаном року или се не одазове позиву финансиског органа да пружи наведене податке, казниће се новчаном казном до 25.000 динара или у одређеном постотку од разрезаног друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса односно пореза највише до 25.000 динара, а у тежим случајевима новчаном казном до 100.000 динара.

Члан 47

Правно лице или појединац који спречи овлашћеног финансиског службеника да ради обрачуна друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса односно пореза изврши преглед његових пословних књига и других евиденција и пословних просторија, казниће се новчаном казном до 50.000 динара.

Члан 48

За прекршаје из чл. 46 овог закона казниће се новчаном казном до 10.000 динара и одговорно службено лице или друго одговорно лице које је учинило прекршај радећи у име правног лица.

Истом казном казниће се и одговорно службено лице народног одбора које у прописаном року не уплати приход наплаћен у корист одређеног буџета.

VIII. ЗАСТАРЕЛОСТ

Члан 49

Право на обрачун друштвеног доприноса и додатног друштвеног доприноса, на обрачун односно разрез пореза, као и право на изрицање казне за прекршај застарева за 5 година по истеку године за коју је требало извршити обрачун и разрез, односно у којој је учињен прекршај.

Право на наплату друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса и пореза као и право на наплату казне због прекршаја застарева за 5 година по истеку године у којој је требало извршити наплату.

Право привредних предузећа и осталих пореских обвезника на повраћај плаћених износа на име друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса, пореза, камате и новчане казне због прекршаја, које није требало платити, застарева за 5 година по истеку године у којој је наплата извршена.

Члан 50

Ток застарелости права на обрачун друштвеног доприноса и додатног друштвеног доприноса, на обрачун односно на разрез пореза и права на изрицање казне због прекршаја прекида се сваком службеном радњом надлежног државног органа извршеном у циљу обрачуна или разреза, односно у циљу доношења решења о прекршају.

Ток застарелости права на наплату друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса и пореза, као и права на наплату казне због прекршаја прекида се сваком службеном радњом надлежног државног органа извршеном у циљу наплате.

Ток застарелости права на повраћај недуговано плаћеног друштвеног доприноса, додатног друштвеног доприноса, пореза, камата и новчане казне због прекршаја прекида се сваком радњом привредног предузећа односно пореског обвезника предузетом код надлежног државног органа у циљу тог повраћаја.

Члан 51

Правоснажно решење о обрачуну друштвеног доприноса и додатног друштвеног доприноса, као и обрачуну односно разрезу пореза може се изменити у року од 3 године по његовој правоснажности ако се у обрачуну или разрезу утврди грешка или се накнадно сазнају чињенице или докази који раније нису били познати, а који су од утицаја за доношење правилног решења.

Измену решења о обрачуну односно разрезу доноси, по сопственој иницијативи или на тражење странке, орган који је донео решење у првом степену.

IX. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 52

Док не буде посебним прописима друкчије одређено, земљорадничке задруге плаћаће порез на доходак.

Влада ФНРЈ може снизити стопе пореза на доходак за земљорадничке задруге.

Члан 53

Влада ФНРЈ и влада народне републике образоваће посебне комисије које ће испитати стање катастра земљишта, извршити исправке и допуне катастарских података и установити катастар на подручју на коме не постоји.

Члан 54

Ступањем на снагу овог закона престају да важе Закон о порезима („Службени лист ФНРЈ”, бр. 105/46) и други прописи донети на основу њега који су у супротности са Законом о друштвеном доприносу и порезима.

Уредба о порезу на промет производа, Уредба о порезу на доходак, Уредба о порезу на наслеђа и поклоне и прописи народних република о месном самодоприносу остају на снази док Влада ФНРЈ односно влада народне републике не донесе одговарајуће прописе.

Влада ФНРЈ доносиће потребне прописе за извршење овог закона.

У циљу избегавања двоструког опорезивања, обезбеђења начела узајамности, правне заштите и правне помоћи, као и у циљу примењивања реторзивних мера, Министар финансија ФНРЈ може доносити потребне прописе.

Члан 55

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије“.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГА ОСНОВНОГ ЗАКОНА О ДРУШТВЕНОМ ДОПРИНОСУ И ПОРЕЗИМА

Доношењем Основног закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива створени су нови услови за управљање народном привредом. Стога

је потребно донети нове привредно-финансиске прописе којима ће се принципи овога закона обезбедити, разрадити и развити. Важне прописе у том правцу садржи и Предлог основног закона о друштвеном доприносу и порезима.

Предлог садржи следеће битне принципе:

1) Установљење друштвеног доприноса чија је обавеза плаћања општа за сва привредна предузећа и задружне организације. Стопе су пропорционалне и једнаке за сва предузећа једне привредне области. Друштвени допринос се обрачунава према фонду плата радника и службеника предузећа.

Принцип општости обавезе и принцип плаћања друштвеног доприноса према фонду плата имају своје економско оправдање у томе што се људским радом ствара вишак производа. Према томе сва привредна предузећа треба да доприносе заједници једнако према утрошеном раду. Мерило, пак, утрошеног рада је утрошени фонд плата.

Друштвени допринос треба да буде основни и једини вид државних прихода од привредних предузећа. Међутим у прелазном периоду, услед посебног положаја појединих грана односно предузећа односно услед неједнаке техничке опремљености привредних предузећа, овим видом прихода биће захваћен само део вишка рада кога остварују таква привредна предузећа у целини. Стога је Предлогом закона предвиђено да привредна предузећа доприносе заједници још и у допунском виду.

2) Она привредна предузећа којима, после плаћања друштвеног доприноса и издатака за обавезну инвестициону изградњу, остају знатни износи вишка рада биће дужна да плаћају и додатни допринос и порез на екстра добит. Оправданост увођења ових врста пореза заснива се на чињеници што ова предузећа, услед свог посебног повлашћеног положаја изазваног постојећом структуром производних снага и односом на тржишту односно услед своје техничке опремљености знатно боље од просечне техничке опремљености предузећа у одговарајућој привредној области, остварују знатно веће приходе него остала привредна предузећа.

3) Појединим производима односно групама производа као и појединим услугама биће и убудуће одређиване цене од стране надлежних државних органа, те неће бити подложни дејству закона понуде и тражње, а сем тога, да би се економским мерама могло утицати на ниво цена извесних производа и услуга, — намеће се потреба да се и у овом систему задржи порез на промет извесних производа и на накнаду за извесне услуге. Исто тако се намеће потреба да се овом врстом пореза и убудуће опорезује промет извесних добара. Међутим у овом систему порез на промет неће бити у оном обиму у којем је био

порез на промет производа у досадашњем систему, јер ће њиме бити обухваћен знатно мали број производа, услуга и добара.

4) Сем друштвеног доприноса и наведених врста пореза привредна предузећа ће плаћати још и порез на фонд плата. Овај порез ће се плаћати само на вишак оствареног фонда плата преко планираног фонда плата. Оправданост завођења овога облика пореза заснива се на томе што ће извесна предузећа остваривати фонд плата већи од одређеног и из тако повећаног фонда исплаћивати повећане плате својим радницима и службеницима. Да би се спречило да то повећање плата не иде преко једног одређеног нивоа и да на тај начин доводи до поремећаја у робно-новчаним односима, потребно је да се тај вишак посебно опорече.

5) У погледу пореза на доходак у Предлогу закона задржани су углавном исти принципи који су били у досадашњем Закону о порезима. Наиме опорезивање се врши према збиру свих прихода (дохотку) једног пореског обвезника, постигнутих у току једне године. Порески обвезник је, као и до сада, приватно правно лице и домаћинство, а не поједини чланови домаћинства. Пореске стопе су углавном прогресивне. Међутим су учињене значајне измене у погледу израчунавања прихода од пољопривреде. Према досадашњим прописима тај приход је израчунаван од стране пореске комисије и требало је да претставља стварно постигнути приход. Али услед великог броја пореских обвезника и немогућности прикупљања података о стварном приходу, оцене пореских комисија су у доста случајева биле произвољне и нису изражавале стварно постигнути приход. То је доводило до неравномерног опорезивања појединих пољопривредних домаћинстава и на подручју једног месног народног одбора, а још више до неравномерности у опорезивању између појединих одбора. Због тога је у Предлогу закона предвиђено да се приход од пољопривреде израчунава у виду катастарског чистог прихода према катастру земљишта. Овакав начин израчунавања прихода од пољопривреде има преимућства над досадашњим начином израчунавања прихода у томе што искључује сваку произвољност и што се заснива на објективним, научно потврђеним чињеницама. Пошто се катастарски чисти приход израчунава према просечном приносу земљишта у току неколико година, порески обвезник је заинтересован да повећава производњу изнад тога просека, јер му тај вишак остаје неопорезован. С друге стране, плаћање пореза према катастарском чистом приходу од стране оних обвезника који због свог немарног рада и незалагања постижу принос мањи од просечног гони ове обвезнике такође на повећање производње да би и њима после плаћања пореза остао што већи приход.

6) Предвиђа се установљивање локалног пореза као посебне врсте пореза. Завођењем ове врсте пореза тежи се томе да се локалним орга-

нима власти омогуће самостални извори прихода за подмирење локалних потреба. Но да не би дошло до знатније неравномерности у оптерећењу обвезника овим порезом, Влада ФНРЈ ће прописати за које се потребе, под којим условима и у којој висини може овај порез разрезивати.

7) У погледу пореза на наслеђа и поклоне Предлог закона се заснива на досадашњим принципима. Међутим у прописима које буде донела Влада ФНРЈ о овој врсти пореза биће предвиђена знатнија ослобођења и олакшице него што су до сада постојала.

8) По досадашњим прописима месни самодопринос су могла заводити само села и мањи градови. Међутим потребе за изградњу комуналних, здравствених, социјалних и културних објеката постоје и у среским и градским народним одборима, па тиме и у будућим општинама. Због тога Предлог закона предвиђа могућност увођења месног самодоприноса и у овим јединицама. Али увођење месног самодоприноса од стране среских народних одбора предвиђено је само уз сагласност општинских народних одбора. Ближе прописе о месном самодоприносу доносиће влада народне републике.

9) У осталим прописима Предлога закона предвиђени су углавном досадашњи принципи како у погледу обрачуна и разреза, тако и у погледу наплате, контроле, прекршаја, застарелости, првенственог права државе на наплату итд.

10) Нови финансиски систем, а нарочито служба прихода, захтева бројно већи и стручнији финансиски кадар на терену, његово боље наглађивање, већу дисциплину и одговорност у раду, чвршће повезивање са вишим финансиским органима, као и извесне промене у организацији финансиске службе и друге мере. О свим овим питањима донеће се посебни прописи.

Као и остали законски предлози у области привреде, које Влада ФНРЈ подноси овом заседању Скупштине, и овај Предлог је био предмет претресања наше јавности и накнадног проучавања наших стручних служби. За разлику од Предлога закона о планском управљању народном привредом и Закона о буџетима, који нису претрпели уопште неке важније измене, јер их јавно расправљање па ни накнадна проучавања нису истакли, — Предлог овог закона садржи извесне, и местимично, битније промене и допуне у односу на текст који је у августу месецу ове године достављен народним посланицима и саопштен преко наше штампе јавности. Те се измене углавном односе на завођење додатног друштвеног доприноса, пореза на екстра добит и начелног изједначења задружних организација са привредним предузећима у погледу на плаћање друштвеног доприноса.

По својој природи порески систем, односно комбинован систем друштвеног доприноса и пореза, садржи оне прецизне полуге и чврсте елементе који приказују све промене у организацији наше привреде

коју доносе предложени закони о планско-финансиском систему. Обим и значај осамостаљења наших привредних предузећа као карактер и обим обавеза предузећа, задруга и других пореских обвезника према друштвеној заједници налазе решење у поставкама овог закона. Истина решења нису ниги су могла бити разрађена до краја. Отуда је Предлог морао прихватити тражење овлашћења за Владу да може извесна питања нашег пореског система да даље разради и допуни. Али, овај законски предлог, иако састављен у једном специфичном и техничком стилу и језику који одговарају његовом карактеру, садржи основне принципе којима се не само утврђује врста и начин наплате пореза него се и показују нови односи између привреде и државе, одређује сфера располагања одређеним делом произведеног вишка рада од стране привредних организација, као и обим и квалитет њихове економско-правне самосталности.

Доношењем овога закона, заједно са осталим привредним законима које је Влада изнела пред ово заседање Народне скупштине ФНРЈ, прећи ће се на све пуније остварење оних принципа и захтева које је поставио наш Основни закон о управљању општеном имовином од стране непосредних произвођача.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА И ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ ВЕЋА НАРОДА О ПРЕДЛОГУ ОСНОВНОГ ЗАКОНА О ДРУШТВЕНОМ ДОПРИНОСУ И ПОРЕЗИМА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор и Одбор за
привредни план и финансије

Бр. 107

26 децембар 1951 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

На заједничким седницама одржаним 22, 24 и 25 децембра 1951 године Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије Већа народа Народне скупштине ФНРЈ узели су у претрес Предлог основног закона о друштвеном доприносу и порезима који је поднела Влада ФНРЈ. Након претреса у коме су учествовали сви присутни чланови оба одбора, одбори подносе Већу народа следећи извештај:

Оба одбора једногласно су прихватила у начелу овај законски предлог, јер је он у складу са свим новим привредним и финансиским мерама, које обезбеђују демократски развитак и социјалистичку изградњу наше земље. Овим законом обавезују се привредна предузећа и задруге да плаћају друштвени допринос и порез који обезбеђују остварење потреба заједнице предвиђених друштвеним планом и потреба које су неопходне у данашњим условима нашег привредног развитка, уз истовремено вођење рачуна да се непосредним произвођачима остави могућност самосталног управљања и иницијативе у располагању делом средстава која сами стварају.

Као основни принцип у погледу пореза по правилу је уведен систем прогресивног опорезивања чиме се постиже стварно равномерно опорезивање грађана, приватних правних лица и привредних организација.

Код опорезивања пољопривредних произвођача заведен је принцип задуживања на бази катастарског чистог прихода што омогућује земљорадницима да лакше прелазе на друге врсте културе, а истовремено их стимулира на повећање производње.

При одређивању месног самодоприноса заузето је становиште да се он не треба третирати као друге категорије друштвеног доприноса и пореза, јер он постаје обавеза тек онда када грађани на збору бирача донесу одлуку о томе. Тиме овај облик опорезивања добија карактер узајамне самопомоћи самих грађана. У предлогу предвиђени назив „локални порез“ измењен је у „локални прирез“, пошто се овај прирез одређује на основуцу пореза на доходак. Самим тим овај прирез не може се третирати као порез.

Осим ових, одбори су извршили и неке друге важније измене које ипак нису задрале у основне принципе предлога овог закона. Тако је уведен нови члан 14 који предвиђа посебни облик пореза, тј. порез на вишак фонда плата чиме се предузећа и задруге опорезују само за остварени вишак платног фонда, док се на основни фонд плата неће вршити опорезивање.

Ради бољег прегледа самог закона унети су нови чланови 56 и 57 којима се утврђују овлашћења Владе ФНРЈ и Министра финансија ФНРЈ у циљу извршења одредаба овог закона. Ово се учинило како ради избегавања чистог понављања појединих овлашћења у разним члановима закона, тако и ради прецизирања овлашћења Влади и Министру финансија.

Исто тако у појединим члановима текста закона избегнуто је непрестано понављање речи „додатни друштвени допринос“, што је излишно, јер је и додајни друштвени допринос само облик друштвеног доприноса и спроведен је низ других техничких измена и исправки у формулацијама.

Одбори су целокупни текст закона у заједничкој редакцији сагласили са текстом Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа, па предлажемо Већу народа следеће измене и допуне наведеног законског предлога:

У чл. 2 став 3 постаје став 4, мења се и гласи: „У оквиру једне привредне области друштвени допринос плаћа се по истој стопи“. Став 4 постаје став 3.

У чл. 4, у првом реду, иза речи „порези“ уместо запете ставља се тачка а остатак члана се брише.

У чл. 5, први став, у задњем реду, уместо речи „Влада ФНРЈ“ ставити „донети на основу овога закона“.

Чл. 6 мења се и гласи: „Привредна предузећа и задруге не могу употребљавати ни на какве друге сврхе износе који су одређени за плаћање друштвеног доприноса и пореза, осим за самостално финансирање инвестиција предвиђених друштвеним планом“.

У чл. 3, став 2, у првом реду, иза речи „одређује“ ставља се реч „савезни“ а у другом реду, иза речи „план“ ставља се тачка а брише реч „ФНРЈ“.

У чл. 9, у првом ставу, у првом реду, иза речи „гране“ уместо речи „која“ стављају се речи „и задруге који“. У другом реду, уместо речи „односа“ ставља се реч „односе“. У трећем реду, испред речи „положај“ уместо речи „бољи“ ставља се реч „повољнији“. У четвртном реду, испред речи „друштвени“ уместо речи „додатни“ ставља се реч „додајни“. Став 2 брише се.

Чл. 10 мења се и гласи: „Врсте пореза јесу:

- а) порез на промет,
- б) порез на екстра добит,
- в) порез за вишак фонда плата,
- г) порез на доходак,
- д) порез на наслеђа и поклоне,
- ђ) локални порез, и
- е) месни самодопринос.“

У чл. 11, став 2, у другом реду, иза речи „услуга“ ставља се тачка и брише остатак става. У ставу 4, у првом реду, уместо речи „производе“ ставља се реч „производи“ а у другом реду, иза речи „промет“ уместо речи „одређује Влада ФНРЈ тарифом“ стављају се речи „одређују се тарифом пореза на промет“.

У чл. 12 став 2 мења се и гласи: „Тарифом пореза на промет може се прописати да порез на промет плаћа купац“.

Чл. 13 брише се.

Члан 14 постаје члан 13. У првом ставу, у првом реду, иза речи „предузећа“ ставља се „и задруге“. У другом реду иза речи „године“ уместо речи „остварила“ ставља се реч „остварили“. У трећем реду, испред речи „природних“ ставити реч „бољих“ а иза речи „природних“ уместо „и“ ставити „или“. У четвртом реду уместо „односно“ ставити „односне“. Други став брише се.

Додаје се нов поднаслов, који гласи: „3) Порез на вишак фонда плата“.

Испод овог поднаслова додаје се нови члан 14 који гласи:

„Ако је остварени фонд плата привредне организације већи од фонда плата који је потребан за коришћење капацитета одређено друштвеним планом привредна организација плаћа порез на вишак фонда плата.

Стопе пореза на вишак фонда плата по правилу су прогресивне.“

Поднаслов „3) Порез на доходак“ постаје поднаслов под бројем „4)“.

Тачка ц) члана 15 постаје тачка в). Тачка д) брише се а додаје се нова тачка г) која гласи „на приходе од друге имовине и имовинских права.“ Став 2) брише се.

У чл. 16 у првом ставу, у првом реду, иза речи „доходак“ уместо „су“ ставља се „јесу“. Тач. под ц) постаје тачка в) а тачка в) постаје тачка г) и иза речи „имовине“ додају се речи „односно имовинских права“ а иза речи „приходе“ ставља се тачка и брише речца „и“. Тачка е) се брише.

Члан 20 постаје члан 17.

Члан 17 постаје члан 18.

Члан 18 постаје члан 19. У првом ставу, у трећем реду, уместо „ц)“ ставља се „в)“. У другом ставу, у другом реду, иза речи „имовине“ додају се речи „и имовинских права“. У другом реду, уместо „која доноси приход“ ставити „који доносе приходе“, а иза речи „зграда“ брисати речи у загради „(чл. 15 тач. а) и б)“, а у трећем реду, уместо „(чл. 15 ст. 2)“ ставља се „(чл. 15 тач. а), б) и г)“. Став 3 брише се.

Члан 19 постаје члан 20. У ставу 3 иза речи „доходак“ брише се реч „су“ и ставља иза речи „правилу“. У четвртом ставу, уместо речи „одређеним“ ставити „појединим“ а у другом реду иза речи „стопе“ брисати запету и речи „као и“ а уместо тога ставити „или“. Пети став се брише.

Члан 21 постаје члан 24.

Члан 22 постаје члан 21. Став 2 брише се.

Члан 23 постаје члан 22. У трећем реду првог става уместо „Владе ФНРЈ“ ставити „донетих за извршење овог закона“. У другом ставу у

другом реду, иза речи „мелиорација“ стављају се речи „или промене културе“ а иза речи „повећавати“ стављају се речи „а може се и смањити“. У трећем реду уместо речи „Владе ФНРЈ“ ставити речи „донетим за извршење овог закона“.

Члан 24 постаје члан 23 мења се и гласи: „Приходи од зграда и приватне делатности као и приходи од имовине и имовинских права (чл. 15 тач. б), в), и г) као што су приходи од ренте, камате, патената, плодоуживања, ауторског права и слично, улазе у основицу пореза на доходак у стварним износима по одбитку трошкова који су били потребни за остварење тих прихода.“

Поднаслов под редним бројем 4) постаје поднаслов под редним бројем 6) мења се и гласи: „4) Локални прирез“.

Члан 25 постаје члан 27. У првом и другом ставу уместо речи „локални порез“ ставити „локални прирез“. Став 3 мења се и гласи: „На које облике пореза на доходак, за које потребе, под којим условима и у којој висини се може уводити локални прирез одредиће се прописима донетим за извршење овог закона.“

Члан 26 постаје члан 25. У ставу првом, иза речи „плаћају“ ставити „грађани и приватна правна лица“, уместо досадашњег редоследа.

Члан 27 постаје члан 26 и брише се став 2.

Поднаслов под редним бројем 6) постаје поднаслов под редним бројем 7).

Члан 28, став 1 мења се и гласи: „Ради изградње одређених комуналних, здравствених, социјалних и културних објеката, општински и градски народни одбор може на основу зкаључка збора бирача, места, општине, односно града увести месни самодопринос за поједино место, целу општину, односно град“. Став 2 брише се. Став 3 постаје став 2 а став 4 брише се.

У наслову главе IV. иза речи „предузећа“ додати „и задруге“.

Члан 29 став 1 мења се и гласи: „Привредна предузећа и задруге обрачунавају и уплаћују друштвени допринос и порез на вишак фонда плата према месечном обрачуна исплаћених плата радника и службеника.“ У другом ставу, други ред, иза речи „предузећа“ додати „и задруге“, а испред речи „екстра“ додати „односно постигнутој“.

У члану 30, у првом и другом реду првог става, бришу се речи „додатног друштвеног доприноса“ као и запета испред њих. На крају става брише се тачка и додају се речи „односно задруга.“ Став други брише се. У трећем ставу у другом реду, иза речи „доприноса“ брише се запета и речи „додатног друштвеног доприноса“.

Члан 31 брише се.

Члан 32 постаје члан 31 мења се и гласи: „Наплату друштвеног доприноса и пореза врши банка односно финансиjsки орган среског односно градског народног одбора на чијем се подручју налази предузеће односно задруга.“

Члан 33 постаје члан 32. У другом реду бришу се речи „додатног друштвеног доприноса“.

Члан 34 постаје члан 33. Први став брише се. Други став мења се и гласи: „Више плаћени износи друштвеног доприноса и пореза урачунаће се у отплату износа који доцније доспевају за наплату или се враћају предузећу односно задрузи на њихово тражење.“

Члан 35 постаје члан 34 мења се и гласи: „На износе друштвеног доприноса и пореза који нису плаћени у прописаном року плаћа се камата.“ У наслову главе V. уместо речи „становништво“ ставити „грађана“.

Члан 36 постаје члан 35. Став 3 брише се. Став 4 постаје став 3 а на крају става уместо тачке ставља се запета и додају речи „које бира и разрешава народни одбор.“

Члан 37 постаје члан 36. У првом ставу уместо речи „се врши“ ставити „врши се“. Став 3 мења се и гласи: „Виши финансиjsки органи могу образовати комисије за доношење решења по жалбама.“ Додаје се нови члан 37 који гласи: „Разрез локалног приреза и месног самодоприноса врши финансиjsки орган народног одбора који их је увео.“

Против решења о разрезу може се изјавити жалба народном одбору у року од 15 дана по пријему решења.“

У члану 38 последња два става бришу се.

У члану 39 у другом и трећем реду, бришу се речи „општинских народних одбора и“.

У члану 40 у другом реду иза речи „камата“ ставља се тачка и брише остатак текста.

У члану 42 први став се брише.

У члану 43 у првом и другом ставу на сва три места иза речи „доприноса“ брише се запета и речи „додатног друштвеног доприноса“.

У члану 44 у првом реду, иза речи „доприноса“ брисати запету и речи „додатног друштвеног доприноса“.

У глави VII. додаје се нов члан 46 који гласи: „Правно лице или појединац дужан је да државним финансиjsким органима пружи податке о елементима на основу којих се може одредити друштвени допринос и порез као и податке о друштвеном доприносу односно порезу другог правног лица или појединца, уколико је то дужност предвиђена овим законом или прописима донетим на основу њега.“

Члан 46 постаје члан 47, и у њему на сва три места бришу се речи „додатног друштвеног доприноса“ као и запета испред њих.

Члан 47 постаје члан 48 и у њему се бришу речи „додатног друштвеног доприноса“.

Члан 48 постаје члан 49. У првом реду, први став, уместо „чл. 46“ ставити „чл. 47“.

Члан 49 постаје члан 50. У првом реду става 1 брисати речи „и додатног друштвеног доприноса“ као и запету иза њих. У првом реду другог става иза речи „доприноса“ брисати запету и речи „додатног друштвеног доприноса“. У првом реду трећег става уместо речи „повраћај“ ставити „враћање“. У другом реду трећег става брисати „додатног друштвеног доприноса“.

Члан 50 постаје члан 51. У првом реду првог става, иза речи „доприноса“ бришу се речи „и додатног друштвеног доприноса“. У другом ставу као и у трећем ставу иза речи „доприноса“, брисати запету и речи „додатног друштвеног доприноса“. У првом реду трећег става уместо речи „повраћај недуговано“ ставити „враћање недугованог а“ и у последњем реду уместо речи „повраћај“ ставити „враћање“.

Члан 51 постаје члан 52. У првом реду првог става брисати речи „и додатног друштвеног доприноса, као“. У другом реду иза речи „и“ ставити речцу „о“. У последњем реду брисати реч „правилно“.

Члан 52 постаје члан 53 мења се и гласи: „Земљорадничке задруге чије пословање није уређено по привредном рачуну плаћаће порез на доходак.“

Члан 53 постаје члан 54. У трећем реду иза речи „података“ ставити запету и додати речи „израчунати нови катастарски чисти приход“.

Члан 54 постаје члан 55. Први став мења се и гласи: „Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Закон о порезима („Службени лист ФНРЈ“, бр. 105/46), као и други прописи донети на основу њега који су у супротности са овим законом.“ У последњем реду другог става, иза речи „одговарајуће“ додати реч „нове“. Став 3 и 4 бришу се.

Додаје се нови члан 56 који гласи: „Ради извршења одредаба овог закона овлашћује се Влада ФНРЈ да донесе:

- а) прописе о друштвеном доприносу и о његовој употреби за извршење инвестиција предвиђених друштвеним планом,
- б) прописе о ослобођењу од пореза, давања пореских олакшица и отписа пореза,
- в) тарифу пореза на промет,

г) прописе о порезу на екстра добит, о порезу на вишак фонда плата, о порезу на доходак, о порезу на наслеђа и поклоне и о локалном прирезу, као и о пореским стопама,

д) прописе о утврђивању катастарског чистог прихода и о одржавању катастра земљишта,

ђ) прописе о принудној наплати друштвеног доприноса и пореза и о трошковима принудне наплате,

е) прописе о каматној стопи на неблаговремено плаћени друштвени допринос и порез.

Прописе о месном самодоприносу доноси влада народне републике.“

Додаје се нови члан 57 који гласи: „Министар финансија ФНРЈ може поједина привредна предузећа, на предлог министра финансија народне републике, делимично или у целости ослободити плаћања пореза на промет.

Начин обрачуна и рокове уплате друштвеног доприноса, пореза, приреза и других државних прихода прописује Министар финансија ФНРЈ. Ово овлашћење у погледу наплате аконтација пореза на доходак може Министар финансија ФНРЈ пренети на министра финансија народне републике.

Министар финансија ФНРЈ може одредити да контролу обрачуна и уплате и годишњи обрачун друштвеног доприноса и пореза привредних предузећа под привредном управом државних органа који имају своје финансиске органе врше ти финансиски органи.

Министар финансија народне републике може одредити поједина предузећа, сем предузећа из претходног става, којима ће годишњи обрачун друштвеног доприноса и пореза вршити министарство финансија народне републике.“

Додаје се нови члан 58 који гласи: „У циљу избегавања двоструког опорезивања, обезбеђења начела узајамности, правне заштите и правне помоћи, као и у циљу примењивања реторзивних мера, Министар финансија ФНРЈ може доносити потребне прописе.“

Члан 55 постаје члан 59 мења се и гласи: „Овај закон ступа на снагу 1 јануара 1952 године.“

III

Подносећи овај извештај Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије Већа народа предлажу Већу народа да се извештај у целости усвоји.

За известиоца оба одбора одређен је Нисим Албахари.

Претседник
Одбора за привредни план и
финансије

Иван Гошњак, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

Чланови:

Нисим Албахари, с. р.
Анка Берус, с. р.
Раде Хамовић, с. р.
Радивој Давидовић, с. р.
Јосип Јерас, с. р.
Бено Котник, с. р.
Радисав Недељковић, с. р.
Миле Перуничкић, с. р.
Драгутин Саили, с. р.
Косан Павловић, с. р.
Алекса Томић, с. р.
Александар Шевић, с. р.
Јосип Шестан, с. р.

Чланови:

Ладислав Амброжич, с. р.
Димитрије Бајалица, с. р.
Милош Царевић, с. р.
Сулејман Филиповић, с. р.
Гојко Гарчевић, с. р.
Фадил Хоџа, с. р.
Грга Јанкез, с. р.
др Хинко Кризман, с. р.
Слободан Марјановић, с. р.
Радован Мијушковић, с. р.
Тоде Ношпал, с. р.
Јосип Рус, с. р.
Ида Сабо, с. р.
др Јоже Вилфан, с. р.
Сретен Вукосављевић, с. р.
Јоже Лампрет, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА И ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИ-
НАНСИЈЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ОСНОВНОГ ЗАКОНА О
ДРУШТВЕНОМ ДОПРИНОСУ И ПОРЕЗИМА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ
САВЕЗНО ВЕЋЕ
Законодавни одбор
Бр. 112
26 децембар 1951 год.
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије Савезног
већа на својим заједничким седницама одржаним 24 и 25 децембра 1951
године размотрили су Предлог основног закона о друштвеном допри-

носу и порезима и примили га са изменама које су извршили а које су истакнуте у извештају.

I

У току свестране дискусије у којој су учествовали скоро сви присутни чланови, одбори су са задовољством констатовали да предлог закона потпуно одговара садашњим потребама и да је у складу са мерама за даљи социјалистички развитак наше земље.

Одбори су установили да предложени закон обезбеђује средства за подмирење оних потреба наше друштвене заједнице које се, сагласно друштвеним плановима, подмирују преко буџета, а истовремено конзеквентно поштују принцип да оним делом производа свога рада који није одређен за опште друштвене потребе у виду доприноса и пореза располажу сами радни колективи, тј. непосредни произвођачи.

Овај предлог закона узима, у облику друштвеног доприноса и пореза, само онај део прихода пореских обвезника који треба да уђе у буџет за обезбеђење репродукције, инвестиција и осталих друштвених потреба. При томе, предлог закона полази од принципа прогресивног опорезивања, увек водећи рачуна да ли је повећани приход резултат залагања радног колектива или повећаних друштвених инвестиција.

Предлог закона о друштвеном доприносу и порезима усвојен је у главним принципима онако како га је предложила Савезна влада. Учињене су и неке важније измене, али оне не дирају у основне поставке предлога Владе.

Одбори су унели следеће важније измене:

Задруге као порески обвезници третирају се у законском предлогу као и друга социјалистичка предузећа, с тим што Влада може дати посебну помоћ за унапређење задругарства. Овај став одбори су конзеквентно провели кроз читав текст законског предлога.

У чл. 23 учињена је измена којом се гарантује земљораднику који повећа принос са свога земљишта услед промене културе — да му се за извесно време (које одреди Влада ФНРЈ) неће повећати катастарски чисти приход, тј. пореска основица. Измена је учињена за то да би се на тај начин дао стимуланс за интензивнију привреду, да би се увеле рентабилније културе.

Посебно се дискутовало у одборима питање месног самодоприноса: да ли је то порез једнак осталим пореским облицима и да ли га треба третирати заједно са осталим облицима пореза или га пак треба посебно издвојити као и да ли га треба уводити у градовима, пошто би то, можда,

било у колизији са прописима који изричито говоре о томе да се приходи из радних односа не могу опорезивати. Заузето је становиште да је месни самодопринос порез тек од момента када га збор бирача (тј. сами порески обвезници) предложи да се уведе. Њега убиру порески органи, када постане обавезан тј. када предлог збора бирача прихвати надлежни народни одбор. Зато месни самодопринос спада нужно у порезе, ма да је порез своје врсте.

Што се градова тиче — они (особито мањи) имају своје проблеме међу којима и таквих који се могу решити углавном месним самодоприносом, па према томе може настати потреба да се у појединим градовима уведе месни самодопринос. Пропис о изузимању прихода из радног односа од опорезивања не искључује могућност да се месни самодопринос уведе у градовима јер ће такав самодопринос плаћати сви становници па и радници али не на основу својих прихода из радног односа. Према измени коју су одбори унели, треба истакнути и то, да месни самодопринос могу уводити само општине и градови а не и срезови.

Даља значајнија измена извршена је у вези са члановима који говоре о разним овлашћењима и обавезама Савезне владе и савезног Министра финансија у вези овог законског предлога. Наиме, у одборима је усвојено да се сва овлашћења и обавезе Владе ФНРЈ из овог предлога закона издвоје у један посебан члан (члан 56), а овлашћења и обавезе савезног Министра финансија у други посебан члан (члан 57). На тај начин избегава се пренатрпаност законског текста и истовремено обезбеђује преглед на шта све Влада, односно Министар финансија ФНРЈ имају овлашћења и на што су обавезни на основу овога законског предлога.

II

Сагласно истакнутим начелима и на основу претреса сваког члана Предлога основног закона о друштвеном доприносу и порезима, а по постигнутој сагласности редакционе комисије оба већа, Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије предлажу Савезном већу следеће измене и допуне у тексту наведеног законског предлога:

(Текст извештаја о извршеним изменама и допунама у законском предлогу идентичан је са извештајем Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Већа народа.)

III

Подносећи овај извештај Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије предлажу Савезном већу да га у целости усвоји.

За известиоца одређен је друг Ванчо Бурзевски.

Претседник
Одбора за привредни план и
финансије

Јован Веселинов, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Владимир Симић, с. р.

Чланови:

Риста Антуновић, с. р.
Љубо Бабић, с. р.
Марко Белинић, с. р.
Душан Чалић, с. р.
Тоне Фајфар, с. р.
Авдо Хумо, с. р.
Сергеј Крајгер, с. р.
Филип Лакуш, с. р.
Воја Лековић, с. р.
Милош Минић, с. р.
Бока Пајковић, с. р.
Пашко Ромац, с. р.
Добросав Томашевић, с. р.

Чланови:

др Јерко Радмиловић, с. р.
Ванчо Бурзевски, с. р.
Едхем Чамо, с. р.
Душан Диминић, с. р.
Мехмед Хоџа, с. р.
Лајчо Јарамазовић, с. р.
Иса Јовановић, с. р.
Мара Нацева, с. р.
Живорад Љубичић, с. р.
Милан Поповић, с. р.
Ђуро Салај, с. р.
Душан Кведер, с. р.
др Иво Сунарић, с. р.
Бошко Шиљеговић, с. р.
др Макс Шкудерл, с. р.
др Метод Микуж, с. р.
др Милорад Влајковић, с. р.
Вељко Зековић, с. р.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О ИЗМЕНИ ЧЛАНА 15 ЗАКОНА О ПРЕЗИДИЈУМУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Члан 1

У члану 15 Закона о Президијуму Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије став 2 мења се и гласи:
„Врховна рачунска комисија вршиће контролу извршења буџета и друштвеног плана Федеративне Народне Републике Југославије и друга права која јој одреди Президијум.“

Члан 2

Овај закон ступа на снагу са даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије.“

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ИЗМЕНИ ЧЛАНА 15 ЗАКОНА О ПРЕЗИДИЈУМУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Законом о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ („Службени лист ФНРЈ“, бр. 14/51) установљена је као његов орган Врховна рачунска комисија ФНРЈ, са задатком да врши рачунску контролу извршења општедржавног буџета и друга права која јој одреди Президијум. Са прелазом на нови финансијски и привредни систем настала је потреба да се овлашћења Врховне рачунске комисије прошире. У новом финансијском систему буџети не обухватају више непосредно финансирање привредних предузећа, као што је то било до сада. Услед тога контрола која би се спроводила само над извршењем буџета не би била потпуна и обухватала би само новчане показатеље који су изражени у буџету. Како је међутим у новом систему основни инструмент преко кога се обезбеђује управљање привредом друштвени план, којим се одређују основне пропорције привредног развоја, то да би ова контрола

била потпуна и ефикасна, она се мора односити и на извршење друштвених планова. Сагласно томе, Предлогом закона о планском управљању народном привредом предвиђа се да се по завршетку сваке планске године саставља завршни биланс о извршењу друштвених планова, који се преко рачунске комисије подноси на одобрење Народној скупштини. Стога се предложеним законом овлашћује Врховна рачунска комисија да поред контроле извршења буџета врши и контролу извршења друштвеног плана ФНРЈ, као и друга права која јој одреди Президијум.

На основу овог закона, Президијум Народне скупштине ФНРЈ донеће одлуку којом ће се ближе одредити организација и начин рада Врховне рачунске комисије.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА И ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ ВЕЋА НАРОДА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНИ ЧЛАНА 15 ЗАКОНА О ПРЕЗИДИЈУМУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Бр. 109

25 децембар 1951 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије Већа народа Народне скупштине ФНРЈ, на својој седници од 25 децембра 1951 године претресали су Предлог закона о измени члана 15 Закона о Президијуму Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије, достављен им од Президијума Народне скупштине ФНРЈ на основу члана 58 Пословника Већа народа Народне скупштине ФНРЈ на решавање.

Сагласно Пословнику Већа народа, а на основу претреса Предлога закона о измени члана 15 Закона о Президијуму Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије, Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије подnose Већу народа овај извештај:

I

Законом о Президијуму Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије стављено је у задатак Врховној рачунској коми-

сији ФНРЈ да врши рачунску контролу извршења општедржавног буџета и друга права која јој одреди Президијум. Законом о планском управљању народном привредом предвиђа се да се по завршетку сваке планске године саставља завршни биланс о извршењу друштвених планова, који се преко рачунске комисије подноси на одобрење Народној скупштини. У циљу усклађења ове законске одредбе са Законом о Президијуму, Предлогом закона о измени члана 15 Закона о Президијуму Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије првобитна одредба проширена је, те се Врховној рачунској комисији ФНРЈ ставља у задатак да, поред контроле извршења буџета, врши и контролу извршења друштвеног плана ФНРЈ.

II

Сагласно истакнутом и на основу претреса овог законског предлога, одбори нису учинили никакву промену у предложеном тексту. Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије предлажу Већу народа да овај извештај а тиме и законски предлог изволи усвојити.

За известиоца одређен је друг Гојко Гарчевић.

Претседник
Одбора за привредни план и финансије
Иван Гошњак, с. р.

Претседник
Законодавног одбора,
Моша Пијаде, с. р.

Чланови:

Влајко Беговић, с. р.
Нисим Албахари, с. р.
Анка Берус, с. р.
Раде Хамовић, с. р.
Радивој Давидовић, с. р.
Јосип Јерас, с. р.
Бено Котник, с. р.
Радисав Недељковић, с. р.
Миле Перуничкић, с. р.
Драгутин Саили, с. р.
Косан Павловић, с. р.
Алекса Томић, с. р.
Александар Шевић, с. р.
Јосип Шестан, с. р.

Чланови:

Нинко Петровић, с. р.
Богдан Орешчанин, с. р.
Владислав Амброжич, с. р.
Димитрије Бајалица, с. р.
Милош Царевић, с. р.
Сулејман Филиповић, с. р.
Гојко Гарчевић, с. р.
Фадил Хоџа, с. р.
Грга Јанкез, с. р.
др Хинко Кризман,
Слободан Марјановић, с. р.
Радован Мијушковић, с. р.
Тоде Ношпал, с. р.
Јосип Рус, с. р.
Ида Сабо, с. р.
др Јоже Вилфан, с. р.
Сретен Вукосављевић, с. р.
Јоже Лампрет, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА И ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНИ ЧЛАНА 15 ЗАКОНА О ПРЕЗИДИЈУМУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 116

25 децембар 1951 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ, на својој седници од 25 децембра 1951 године претресали су Предлог закона о измени члана 15 Закона о Президијуму Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије, достављен им од Президијума Народне скупштине ФНРЈ на решавање.

Сагласно Пословнику Већа народа, а на основу претреса Предлога закона о измени члана 15 Закона о Президијуму Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије, Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије подносе Савезном већу овај извештај:

I

Народна скупштина ФНРЈ донела је у почетку 1951 године нов Закон о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ у коме је основана Врховна рачунска комисија.

Услед новог планског система, којим се мења наша досадашња пракса у планирању, потребно је да ова комисија има шира права, затим да комисија поред контроле извршења буџета врши и контролу друштвеног плана Федеративне Народне Републике Југославије и сва она права која одреди Президијум Народне скупштине ФНРЈ.

II

Законодавни одбор сматрао је да је овај законски предлог основан и прихватио га је у целини, па моли Веће да га изволи усвојити.

За известиоца одређен је Лајчо Јарамазовић.

Претседник
Одбора за привредни план и
финансије

Јован Веселинов, с. р.

Чланови:

Ристо Антуновић, с. р.
Љубо Бабић, с. р.
Марко Белинић, с. р.
Душан Чалић, с. р.
Тоне Фајфар, с. р.
Авдо Хумо, с. р.
Сергеј Крајгер, с. р.
Филип Лакуш, с. р.
Воја Лековић, с. р.
Милош Минић, с. р.
Ђоко Пајковић, с. р.
Пашко Ромац, с. р.
Добросав Томашевић, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
др Јосип Хрнчевић, с. р.

Чланови:

Владимир Симић, с. р.
др Јерко Радмиловић, с. р.
Ванчо Бурзевски, с. р.
Едхем Чамо, с. р.
Душан Диминић, с. р.
Мехмед Хоџа, с. р.
Лајчо Јарамазовић, с. р.
Иса Јовановић, с. р.
Мара Нацева, с. р.
Живорад Љубичић, с. р.
Милан Поповић, с. р.
Ђуро Салај, с. р.
др Иво Сунарић, с. р.
Бошко Шиљеговић, с. р.
др Макс Шнудерл, с. р.
др Метод Микуш, с. р.
др Милорад Влајковић, с. р.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О ДОПУНИ ЗАКОНА О ОРДЕНИМА И МЕДАЉАМА ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Члан 1

После члана 3 Закона о орденима и медаљама Федеративне Народне Републике Југославије додаје се нови члан који гласи:

„Члан 3-а

Поред ордена и медаља наведених у члану 3 овог закона уводе се:

1. — Орден Ратна застава;
2. — Орден Народне армије I, II и III реда;
3. — Орден за војничке заслуге I, II и III реда;
4. — Медаља за војничке заслуге; и
5. — Медаља за војничке врлине.

Орден Ратна застава додељује се војним старешинама који у току рата покажу нарочиту храброст, самопожртвовање и умешност у командовању и пожртвовани рад на изградњи, учвршћивању и оспособљавању оружаних снага Федеративне Народне Републике Југославије.

Орден Народне армије I, II и III реда додељује се за нарочите заслуге постигнуте у изградњи и јачању оружаних снага ФНРЈ, или за нарочите успехе постигнуте у руковођењу војним јединицама, у њиховом учвршћивању и оспособљавању за одбрану независности Федеративне Народне Републике Југославије.

Орден за војничке заслуге I, II и III реда и Медаља за војничке заслуге додељују се за изузетно постигнуте успехе кроз нарочито залагање и истицање у раду.

Медаља за војничке врлине додељује се за беспрекорно вршење дужности и примерно војничко понашање.“

Члан 2

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије“.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ДОПУНИ ЗАКОНА О ОРДЕНИМА И МЕДАЉАМА ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Велики број прописа о одликовањима, који сада постоје, непотпуни су, због чега је било потребно узети материју одликовања као једну целину па према томе израдити нацрт закона којим би се цела та материја регулисала. Имајући ово у виду Президијум Народне скупштине ФНРЈ образовао је комисију којој је ставио у задатак да проучи питање ревизије прописа о одликовањима и почасним звањима трудбеника. Комисија коју је образовао Президијум Народне скупштине ФНРЈ са задатком да изради Нацрт закона о одликовањима проучила је ову материју одликовања према постојећим прописима па је нашла да је потребно да се цела материја обухвати једним новим законом. Али из техничких разлога предлог закона у целини није могао бити поднесен Народној скупштини на одобрење.

Постојећи ордени и медаље највећим делом установљени су још за време Народноослободилачког рата. Међутим, већина од њих нису везани само за ратне заслуге већ се могу додељивати и за заслуге у миру. Тако се извесни од постојећих ордена носе и као ратна и као мирнодопска одликовања. Међу досада установљеним одликовањима, осим ордена Народног хероја и ордена Партизанске звезде, нема других ордена који би се искључиво додељивали за војничке заслуге. Стога се намеће потреба да треба да постоје и таква одликовања.

Имајући у виду да су наше војне старешине у току Ослободилачког рата испољиле на бојном пољу изванредну храброст, самопожртвовање и умешност у командовању, као и њихов предан и самопожртвован рад на свестраној изградњи и учвршћењу наших оружаних снага и спремност да непоколебљиво бране слободу и независност наше социјалистичке домовине, потребно је било да се приликом прославе десетогодишњице оснивања наше херојске Армије установе одликовања за чисто војничке заслуге.

У овом предлогу Президијума Народне скупштине ФНРЈ који је поднет Народној скупштини ФНРЈ на озакоњење предвиђају се таква одликовања, и то:

- Орден ратна застава;
- Орден Народне армије I, II и III реда;
- Орден за војничке заслуге I, II и III реда;
- Медаља за војничке заслуге;
- Медаља за војничке врлине.

Посебним статутом Президијума Народне скупштине ФНРЈ одредиће се ранг ових ордена и медаља, назначење заслуга због којих се одликовање додељује, опис ордена и медаља и остале одредбе у вези са додељивањем и ношењем.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ДОПУНИ ЗАКОНА О ОРДЕНИМА И МЕДАЉАМА ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Бр. 105

25 децембар 1951 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа Народне скупштине ФНРЈ на својој седници од 25 децембра 1951 године претресао је Предлог закона о допуни Закона о орденима и медаљама Федеративне Народне Републике Југославије а који је на основу члана 58 Пословника Већа народа Президијум Народне скупштине ФНРЈ доставио Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

Сагласно Пословнику Већа народа, а на основу претреса Предлога закона о допуни Закона о орденима и медаљама Федеративне Народне Републике Југославије, Законодавни одбор подноси Већу народа овај извештај:

Законодавни одбор је једногласно и у потпуности усвојио Предлог закона о допуни Закона о орденима и медаљама Федеративне Народне Републике Југославије с тим да се у члану 3-а, ставу другом, у трећем реду, иза речи „и“ унесе реч „за“, а у ставу четвртном, у другом реду, брише реч „изузетно“.

Подносећи Већу народа овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да изволи у целости са горњим изменама усвојити Предлог закона о допуни Закона о орденима и медаљама Федеративне Народне Републике Југославије.

За известноца одређен је Јосип Јерас.

Секретар
Богдан Орепчанин, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

Чланови:

Ладислав Амброжич, с. р., Димитрије Бајалица, с. р., Милош Царев
вић, с. р., Сулејман Филиповић, с. р., Гојко Гарчевић, с. р., Фадил
Хоџа, с. р., Грга Јанкез, с. р., др Хинко Кризман, с. р., Слободан Марја
новић, с. р., Радован Мијушковић, с. р., Тода Ношпал, с. р., Јосип
Рус, с. р., Ида Сабо, с. р., др Јоже Вилфан, с. р., Сретен Вукосавље
вић, с. р., Јоже Лампрет, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ДОПУНИ ЗАКОНА О ОРДЕНИМА И МЕДАЉАМА ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 115

25 децембар 1951 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

I.

Законодавни одбор Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ на својој седници од 25 децембра претресао је Предлог закона о допуни Закона о орденима и медаљама Федеративне Народне Републике Југославије, а који је Президијум Народне скупштине ФНРЈ упутно Народној скупштини ФНРЈ на решавање:

Сагласно пословнику Савезног већа, а на основу претреса Предлога закона о допуни Закона о орденима и медаљама Федеративне Народне Републике Југославије, Законодавни одбор подноси Савезном већу овај извештај:

II.

Претресајући Предлог закона о допуни Закона о орденима и медаљама Федеративне Народне Републике Југославије, Законодавни одбор Савезног већа истакао је следеће:

Чињеница да су наше војне старешине у Ослободилачком рату и Народној револуцији показале беспримерну храброст, самопожртвовање и умешност у командовању, као и њихов предан и самопрегоран рад данас на даљњем јачању и изградњи Југословенске народне армије и њихову готовост да непоколебљиво бране слободу и независност социјалистичке Југославије, налаже да се установи још једно ратно одликовање — Орден Ратне заставе.

Наша Народна армија је у условима овог мирнодопског развитка постигла видне успехе у свом даљем јачању и изградњи. Она је израсла у оружану силу, која је спремна и способна да у сваком моменту одбрани слободу и независност наших народа и заштити миран стваралачки рад наших радних људи на изградњи социјализма.

Законом Федеративне Народне Републике Југославије о орденима и медаљама од 30-X-1946 године уведени су углавном ратни ордени и медаље. Досада нисмо имали посебних одликовања која би се дала као признање наших народа оним припадницима Југословенске народне армије који имају посебне заслуге за послератну изградњу наше Армије. Са те стране досадашњи Закон о орденима и медаљама био је непотпун. У послератној изградњи наше Армије поједини припадници Армије дали су дивне примере високе социјалистичке свести, они су својом умешношћу, изузетним залагањем, нарочитим успесима у руковођењу и вршењу војничке дужности посебно заслужни за послератну изградњу у јачању оружаних снага наше земље. Да би наши народи оваквим припадницима Југословенске народне армије одали видно признање и кроз одликовања, нужно је да се уведу ордени и медаље, и то:

1. — Орден Народне армије I, II и III реда;
2. — Орден за војне заслуге I, II и III реда;
3. — Медаља за војне заслуге, и
4. — Медаља за војничке врлине.

Увођењем ратног одликовања — Орден Ратна застава — као и увођењем нових ордена и медаља, наш народ још једанпут одаће признање Југословенској народној армији, а пре свега оним припадницима Армије који се нарочито истичу и дају све од себе на јачању наше Армије, сигурне и поуздане гаранције наше независности.

Законодавни одбор је једногласно и у потпуности усвојио Предлог закона о допуни Закона о орденима и медаљама Федеративне Народне Републике Југославије с тим да се у чл. 3-а, ставу другом, у трећем реду, иза речи „и“ унесе реч „за“ а у ставу четвртном, у другом реду, брише реч „изузетно“.

III.

Подносећи овај свој извештај, Законодавни одбор предлаже Савезном већу да га у целости усвоји.

Законодавни одбор одредио је за свог известиоца Бошка Шиљегића.

Секретар
др Јерко Радмиловић, с. р.

Претседник
др Јосип Хричевић, с. р.

Чланови:

Владимир Симић, с. р., Ванчо Бурзевски, с. р., Едхем Чамо, с. р., Душан Диминић, с. р., Мехмед Хоџа, с. р., Лајчо Јарамазовић, с. р., Иса Јовановић, с. р., Мара Нацева, с. р., Живорад Љубичић, с. р., Милан Поповић, с. р., Ђура Салај, с. р., др Иво Сунарић, с. р., Бошко Шиљегић, с. р., др Макс Шнудерл, с. р., др Метод Микуж, с. р., др Милорад Влајковић, с. р.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О ВРШЕЊУ ИЗБОРА РАДНИЧКИХ САВЕТА ПРИВРЕДНИХ ПРЕДУЗЕЋА У 1952 ГОДИНИ

Члан 1

Избори радничких савета привредних предузећа извршиће се почетком 1952 године у свим привредним предузећима сагласно одредбама Основног закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива, уз следећа отступања:

а) за чланове радничког савета сматрају се изабраним кандидати предложени на потврђеним кандидатским листама који су добили највећи број гласова, без обзира на којој се листи налазе,

б) изборима за раднички савет руководи изборна комисија коју бира раднички савет из реда радника и службеника предузећа.

Члан 2

Овлашћује се Влада ФНРЈ да донесе ближе одредбе о избору радничких савета и управних одбора привредних предузећа и привредних удружења.

Члан 3

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије“.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ВРШЕЊУ ИЗБОРА РАДНИЧКИХ САВЕТА ПРИВРЕДНИХ ПРЕДУЗЕЋА У 1952 ГОДИНИ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Бр. 110

27 децембар 1951 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа Народне скупштине ФНРЈ, на својим седницама одржаним 26 и 27 децембра 1951 године, претресао је Предлог закона о вршењу избора радничких савета привредних предузећа у 1952 години, достављен му од Претседника Већа народа, а који је на основу чл. 63 Устава Влада ФНРЈ упутила Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

Сагласно Пословнику Већа народа, а на основу претреса законског предлога, Законодавни одбор подноси Већу народа овај извештај:

I

Како по свим законским предлозима, који су били на проучавању пред Законодавним одбором, тако и по овом законском предлогу развила се жива дискусија. У почетку дискусије у начелу постојала су два гледишта. Један део Законодавног одбора био је мишљења да се овим законским предлогом не решавају сви они проблеми избора за радничке савете и управне одборе предузећа и привредних удружења које закон треба да регулише и које је сама пракса већ поставила. Овим предлогом се решавају само два проблема, истина важна за даљи развој демократиности у изборима за радничке савете, али нису тако важна да би већ сада било неопходно приступити посебно њиховом решавању. Изражено је гледиште, да се и ова два питања треба да реше у новом закону, који би посебно регулисао сва она питања избора за радничке савете и управне одборе предузећа и привредних удружења која проистичу из досадашње праксе и степена развоја привреде и демократизације у управљању привредних предузећа од стране радних колектива. Како се тај закон већ припрема, решавање само ова два питања за сада није тако неопходно.

Друго гледиште је било да се прихвати овај законски предлог Владе, јер се њиме регулишу два важна проблема избора и тиме, до доношења новог закона, омогућава већ у овим изборима за 1952 годину даљи развој демократичности у избору чланова радничких савета.

Након дуже дискусије Законодавни одбор прихватио је у начелу Предлог закона о избору радничких савета једногласно.

Основна начела за избор радничких савета и управних одбора привредних предузећа и привредних удружења прописана су Основним законом о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива. На основу одреба тога закона Влада ФНРЈ донела је Упутство за спровођење првих избора радничких савета и управних одбора привредних предузећа, а касније и Уредбу о првим изборима радничких савета и управних одбора привредних удружења. Досадање искуство указује на потребу да се неки изборни принципи постављени у том закону, упутству и уредби измене у циљу да још више може доћи до изражаја воља радних људи у бирању чланова радничких савета. Суштина новог предлога је следећа:

1) У члану 16 у ставу 1 Основног закона о управљању привредним предузећима од стране радних колектива стоји: „Изборима за радничке савете руководи изборна комисија, коју поставља синдикална организација“. У новом предлогу који вам подносимо гласи: „Изборима за радничке савете руководи изборна комисија коју бира раднички савет из реда радника и службеника.“

Пре годину дана, када је закон донесен, изборна комисија није се ни могла друкчије поставити, јер није постојао раднички савет. Нови предлог је демократичнији, јер раднички савет претставља све раднике и службенике радног колектива, а синдикална организација претставља само чланове синдиката.

2) У члану 19 закона стоји: „Изабраним за члана радничког савета сматрају се кандидати који су добили највећи број гласова на оној кандидатској листи за коју је гласала већина радника и службеника.“ У новом предлогу постављено је овако: „За чланове радничког савета сматрају се изабрани кандидати предложени на потврђеним кандидатским листама, који су добили највећи број гласова, без обзира на којој се листи налазе.“

Уместо досадашњих кандидатских листа, по новом предлогу гласа се уствари за поједине кандидатске листе и тиме долази више до изражаја воља бирача. Према томе, нови законски предлог омогућава више демократичности него раније, јер ће бити изабрани они људи који су добили највећи број гласова, без обзира на којој се листи налазе.

После дискусије у појединостима, учињене су следеће измене и допуне:

На крају наслова брисано је „у 1952 години“. У члану 1 у првом и другом реду, првог става, брисане су такође речи „извршиће се почетком 1952 године“ и наместо тога додају се речи „врши се“. У члану 2, први ред, иза речи „овлашћује се Влада ФНРЈ да“ додаје се „у сарадњи са Централним већем Савеза синдиката Југославије“.

Ради регулисања изборног поступка и технике избора у складу са одредбама Закона о управљању државним привредним предузећима и овим предлогом закона, даје се овлашћење Влади ФНРЈ да пропише ближе одредбе о изборима радничких савета и управних одбора привредних предузећа и привредних удружења. Ово се овлашћење односи и на прописивање ближих одредаба о избору радничких савета и управних одбора привредних удружења, да би се дала законска основа за већ донету уредбу о првим изборима радничких савета и управних одбора привредних удружења, као и за проширење њене важности и на изборе који ће се вршити у току 1952 године.

II

Подносећи овај свој извештај Већу народа, Законодавни одбор предлаже да га Веће у целости усвоји.

Законодавни одбор одредио је за свог известиоца друга Гргу Јанкеза.

Секретар,
Богдан Орешчанин, с. р

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

Чланови:

Нинко Петровић, с. р., Ладислав Амброжич, с. р., Димитрије Баја-
лица, с. р., Милош Царевић, с. р., Сулејман Филиповић, с. р., Гојко
Гарчевић, с. р., Фадил Хоџа, с. р., Грга Јанкез, с. р., др Хинко Криз-
ман, с. р., Слободан Марјановић, с. р., Радован Мијушковић, с. р., Тоде
Ношпал, с. р., Јосип Рус, с. р., Ида Сабо, с. р., др Јоже Вилфан, с. р.,
Сретен Вукосављевић, с. р., Јоже Лампрет, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ВРШЕЊУ ИЗБОРА РАДНИЧКИХ САВЕТА ПРИВРЕДНИХ ПРЕДУ- ЗЕЋА У 1952 ГОДИНИ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 125

26 децембар 1951 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа на својој седници од 25 децембра 1951 године претресао је Предлог закона о вршењу избора радничких савета привредних предузећа у 1952 години, достављен му од Претседника Савезног већа, а који је на основу чл. 63 Устава Влада ФНРЈ доставила Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

Сагласно Пословнику Савезног већа, а на основу свестраног претреса Предлога закона о вршењу избора радничких савета привредних предузећа у 1952 години, Законодавни одбор подноси Већу овај свој извештај:

I

Чланови Законодавног одбора сагласили су се у томе да искуство са досадашњих избора за радничке савете нужно захтева доношење једног закона који би јасније и опширније регулисао ову материју. Међутим, пошто се избори за радничке савете на основу Основног закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива, морају извршити почетком године, а дотле се не би могао донети један закон који би регулисао сва питања из бласти избора радничких савета, указало се нужним да се већ сада донесе закон којим ће се решити она питања чије се решавање поставља као хитно у вези претстојећих избора за радничке савете. Овако решење тога питања у овом законском предлогу значи несумњиво даљи корак у правцу јачања демократских начела за изборе радничких савета.

У самом предлогу закона извршене су две измене и допуне. Прва измена извршена је у наслову законског предлога и у чл. 1 јер је заузето становиште да није потребно нарочито истицати трајање овог

закона. У члану 2 извршена је допуна којом се одређује да ће Влада ФНРЈ доносити ближе одредбе о избору радничких савета и управних одбора привредних предузећа и привредних удружења у сарадњи са Централним већем Савеза синдиката Југославије да би се и овим путем нагласила потреба сарадње државних органа са синдикатима радника и службеника у провођењу овог задатка.

II

По постигнутој сагласности редакционе комисије законодавних одбора оба већа, Законодавни одбор предлаже Савезном већу следеће измене и допуне у тексту наведеног законског предлога:

У наслову законског предлога иза речи „предузећа“ брише се „у 1952 години“.

У чл. 1 у првом реду иза речи „предузећа“ уместо речи „извршиће се почетком 1952 године“ стављају се речи „врше се“.

У чл. 2, у првом реду испред речи „донесе“ стављају се речи „у сарадњи са Централним већем Савеза синдиката Југославије.“

III

Подносећи овај свој извештај Законодавни одбор предлаже Савезном већу да га у целости усвоји.

Законодавни одбор одредио је за свог известиоца Мару Нацеву.

Секретар

др Јерко Радмиловић, с. р.

Претседник

Законодавног одбора

др Јосип Хрнчевић, с. р.

Чланови:

Владимир Симић, с. р., Ванчо Бурзевски, с. р., Едхем Чамо, с. р., Душан Диминић, с. р., Мехмед Хоџа, с. р., Лајчо Јарамазовић, с. р., Иса Јовановић, с. р., Мара Нацева, с. р., Ђуро Салај, с. р., Душан Кведер, с. р., др Иво Сунарић, с. р., Бошко Шиљековић, с. р., др Макс Шнудерл, с. р., др Метод Микуж, с. р., др Милорад Влајковић, с. р., Вељко Зековић, с. р.

У К А З И

**ПРЕЗИДИЈУМА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ ДОНЕСЕНИ У ВРЕ-
МЕНУ ИЗМЕЂУ IV РЕДОВНОГ И II ВАНРЕДНОГ ЗАСЕДАЊА НА-
РОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ (ДРУГОГ САЗИВА) НА ОСНОВУ ЧЛАНА 74
ТАЧ. 6, 13 И 15 УСТАВА ФНРЈ**

На основу члана 74 тач. 6 и 15 Устава ФНРЈ, Президијум Народне
скупштине Федеративне Народне Републике Југославије, на предлог
Претседника Владе ФНРЈ, издаје

У К А З

**О УКИДАЊУ САВЕТА ВЛАДЕ ФНРЈ: ЗА ЕНЕРГЕТИКУ И ЕКСТРАК-
ТИВНУ ИНДУСТРИЈУ, ЗА МАШИНОГРАДЊУ, ЗА ПРАЋИВАЧКУ
ИНДУСТРИЈУ И ЗА ГРАЂЕВИНСКЕ ПОСЛОВЕ И О ОСНИВАЊУ СА-
ВЕТА ЗА ИНДУСТРИЈУ И ГРАЂЕВИНАРСТВО ВЛАДЕ ФНРЈ**

I

Укидају се савети Владе ФНРЈ, и то:

Савет за енергетику и екстрактивну индустрију,

Савет за машиноградњу,

Савет за прерађивачку индустрију, и

Савет за грађевинске послове.

II

Оснива се Савет за индустрију и грађевинарство Владе ФНРЈ.

III

На челу Савета за индустрију и грађевинарство стоји Претседник
Савета који је министар Владе ФНРЈ.

Савет за индустрију и грађевинарство сачињавају, поред Претсед-
ника Савета, претседници савета влада народних република надлежних

за индустрију и за грађевинске и комуналне послове, и заменик Претседника Савета за индустрију и грађевинарство Владе ФНРЈ.

IV

На Савет за индустрију и грађевинарство преносе се послови укинутих савета Владе ФНРЈ: за енергетику и екстрактивну индустрију, за машиноградњу и за прерађивачку индустрију.

Послови из надлежности укинутог Савета за грађевинске послове преносе се у надлежност Савета за индустрију и грађевинарство, изузев послова у вези са путевима и друмским саобраћајем, који се преносе у надлежност Савета за саобраћај и везе, и комуналних послова који се преносе у надлежност Привредног савета.

V

Претседник Владе ФНРЈ извршиће овај указ.

VI

Овај указ ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије“.

У. бр. 1742

6 октобра 1951 године

Београд

Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије

Секретар
Миле Перуничкић, с. р.

Претседник
др Иван Рибар, с. р.

На основу члана 74 тач. 6 и 15 Устава ФНРЈ, а на предлог Претседника Владе Федеративне Народне Републике Југославије, Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије издаје

У К А З

О УКИДАЊУ МИНИСТАРСТВА СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ ФНРЈ

I

Укида се Министарство спољне трговине ФНРЈ.

II

Послови укинутог Министарства спољне трговине ФНРЈ преносе се у надлежност Привредног савета Владе ФНРЈ, Министарства финансија

ФНРЈ и Министарства иностраних послова ФНРЈ према расподели надлежности коју ће одредити Влада ФНРЈ.

III

Претседник Владе ФНРЈ извршиће овај указ.

IV

Овај указ ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије“.

У. бр. 1743

6 октобра 1951 године

Београд

Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије

Секретар

Миле Перуничкић, с. р.

Претседник

др Иван Рибар, с. р.

На основу члана 74 тач. 6 и 13 Устава ФНРЈ, а на предлог Претседника Владе ФНРЈ, Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије издаје

У К А З

О РАЗРЕШЕЊУ И ПОСТАВЉЕЊУ МИНИСТАРА ВЛАДЕ ФНРЈ

I

Разрешавају се дужности:

Министар — Претседник Савета за енергетику и екстрактивну индустрију Владе ФНРЈ Светозар Вукмановић,

Министар — Претседник Савета за машиноградњу Владе ФНРЈ Франц Лескошек,

Министар — Претседник Савета за прерађивачку индустрију Владе ФНРЈ Рато Дугоњић,

Министар — Претседник Савета за грађевинске послове Владе ФНРЈ Љубчо Арсов,

Министар — Претседник Савета за саобраћај и везе Владе ФНРЈ Тодор Вујасиновић,

Министар спољне трговине ФНРЈ Милентије Поповић,

Министар финансија ФНРЈ Добривоје Радосављевић, и

Министар Владе ФНРЈ Влада Зечевић.

II

Постављају се:

за Министра — Претседника Савета за индустрију и грађевинарство Владе ФНРЈ Светозар Вукмановић,
за Министра — Претседника Савета за саобраћај и везе Владе ФНРЈ Крсто Попивоца,
за Министра финансија ФНРЈ Милентије Поповић,
за Министра Владе ФНРЈ и заменика Претседника Савета за индустрију и грађевинарство Владе ФНРЈ Љубчо Арсов.

III

Претседник Владе ФНРЈ извршиће овај указ.

IV

Овај указ ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије“.

У. бр. 1744

6 октобра 1951 године
Београд

Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије

Секретар
Миле Перуничић, с. р.

Претседник
др Иван Рибар, с. р.

На основу члана 74 тач. 6 Устава ФНРЈ, а на предлог Претседника Владе ФНРЈ, Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије издаје

У К А З

О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНОВА ПРИВРЕДНОГ САВЕТА ВЛАДЕ ФНРЈ

I

За чланове Привредног савета Владе ФНРЈ именују се:

Министар финансија ФНРЈ Милентије Поповић,
Министар — Претседник Савета за индустрију и грађевинарство Владе ФНРЈ Светозар Вукмановић,
Министар — Претседник Савета за пољопривреду и шумарство Владе ФНРЈ инж. Мијалко Тодоровић,

Министар — Претседник Савета за промет робом Владе ФНРЈ
Осман Карабеговић,

Министар — Претседник Савета за саобраћај и везе Владе ФНРЈ
Крсто Попивода,

Министар поморства Макс Баће, о

Претседник Централног одбора Савеза синдиката Југославије Ђуро
Салај,

Добривоје Радосављевић, народни посланик Народне скупштине
ФНРЈ,

заменик Министра народне одбране генерал-пуковник Иван Гошњак,
гувернер Народне банке Федеративне Народне Републике Југосла-
вије Сергеј Крајгер,

директор Главне управе за план Влајко Беговић.

II

Овај указ ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу
Федеративне Народне Републике Југославије“.

У. бр. 1746
6 октобра 1951 године
Београд

Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије

Секретар
Миле Перуничкић, с. р.

Претседник
др Иван Рибар, с. р.

На основу члана 6 тачке 7 Закона о Президијуму Народне скуп-
штине ФНРЈ, а на предлог Претседника Владе ФНРЈ, Президијум На-
родне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије издаје

У К А З

О РАЗРЕШЕЊУ ЗАМЕНИКА МИНИСТРА — ПРЕТСЕДНИКА САВЕТА ЗА ЕНЕРГЕТИКУ И ЕКСТРАКТИВНУ ИНДУСТРИЈУ ВЛАДЕ ФНРЈ

Разрешава се дужности заменика Министра — Претседника Савета
за енергетику и екстрактивну индустрију Владе ФНРЈ Већеслав
Хољевац.

Претседник Владе ФНРЈ извршиће овај указ.

У. бр. 1824

20 октобра 1951 године
Београд

**Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије**

Секретар
Миле Перуничкић, с. р.

Претседник
др **Иван Рибар, с. р.**

На основу члана 6 тачке 7 Закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ, а на предлог Претседника Владе ФНРЈ, Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије издаје

У К А З

**О РАЗРЕШЕЊУ ЗАМЕНИКА МИНИСТРА — ПРЕТСЕДНИКА САВЕТА
ЗА МАШИНОГРАДЊУ ВЛАДЕ ФНРЈ**

Разрешава се дужности заменика Министра — Претседника Савета за машиноградњу Владе ФНРЈ Никола Петровић.

Претседник Владе ФНРЈ извршиће овај указ.

У. бр. 1825

20 октобра 1951 године
Београд

**Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије**

Секретар
Миле Перуничкић, с. р.

Претседник
др **Иван Рибар, с. р.**

На основу члана 6 тачке 7 Закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ, а на предлог Претседника Владе ФНРЈ, Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије издаје

У К А З

**О ПОСТАВЉАЊУ ЗАМЕНИКА МИНИСТРА — ПРЕТСЕДНИКА САВЕТА
ЗА ПОЉОПРИВРЕДУ И ШУМАРСТВО ВЛАДЕ ФНРЈ**

Поставља се за заменика Министра — Претседника Савета за пољопривреду и шумарство Владе ФНРЈ Драгослав Мутаповић, народни посланик.

Претседник Владе ФНРЈ извршиће овај указ.

У. бр. 1869
27 октобра 1951 године
Београд

**Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије**

Секретар
Миле Перуничић, с. р.

Претседник
др Иван Рибар, с. р.

На основу чл. 74 тач. 6 Устава ФНРЈ и у вези члана 1 Закона о овлашћењу народних република за отступања од савезних општих закона, на предлог Владе ФНРЈ, Президијум Народне скупштине ФНРЈ издаје

У К А З

О ПРЕСТАНКУ ВАЖНОСТИ УКАЗА О ОБРАЗОВАЊУ ОБЛАСТИ КАО АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕРИТОРИЈАЛНИХ ЈЕДИНИЦА И ПРИВРЕМЕНИХ НАРОДНИХ ОДБОРА ОБЛАСТИ НА ТЕРИТОРИЈИ НР СРБИЈЕ, НР ХРВАТСКЕ, НР СЛОВЕНИЈЕ, НР МАКЕДОНИЈЕ И НР БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Указ о образовању области као административно-територијалних јединица и привремених народних одбора области на теритрији НР Србије, НР Хрватске, НР Словеније, НР Македоније и НР Босне и Херцеговине, бр. 299 од 24 марта 1949 године, престаје да важи даном објављивања овог указа.

Народне републике, у којима постоје области, донеће прописе о њиховом укидању и о престанку рада обласних народних одбора.

У. бр. 1943
7 новембра 1951 године
Београд

**Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије**

Секретар
Миле Перуничић, с. р.

Претседник
др Иван Рибар, с. р.

На основу члана 6 тачке 7 Закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ, а на предлог Претседника Владе ФНРЈ, Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије издаје

У К А З

О РАЗРЕШЕЊУ ОД ДУЖНОСТИ ДИРЕКТОРА ГЛАВНЕ ДИРЕКЦИЈЕ РЕЧНОГ САОБРАЋАЈА

Разрешава се дужности директора Главне дирекције речног саобраћаја Влада Зечевић.

Претседник Владе извршиће овај указ.

У. бр. 1991
17 новембра 1951 године
Београд

Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије

Секретар
Миле Перуничкић, с. р.

Претседник
др Иван Рибар, с. р.

На основу чл. 74 тач. 6 Устава ФНРЈ, а на предлог Владе ФНРЈ, Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије издаје

У К А З

О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНОВА САВЕТА ЗА ПРОМЕТ РОБОМ ВЛАДЕ ФНРЈ

I

Поред претседника републичких савета за промет робом и Директора Главне управе за туризам и угоститељство који улазе у Савет за промет робом Владе ФНРЈ као његови чланови, за чланове Савета за промет робом Владе ФНРЈ именују се:

Заменик Министра — Претседника Савета за промет робом Владе ФНРЈ Љубо Бабић;

Начелник позадине Југословенске армије генерал-лајтнант Милан Купрешанин;

Генерални секретар Централног већа Савеза синдиката Југославије
Иван Божичевић;

Генерални секретар Главног задружног савеза ФНРЈ Љубомир
Мијатовић; и

Помоћник Претседника Савета за индустрију и грађевинарство
Владе ФНРЈ инж. Звонко Морић.

II

Овај указ ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу
Федеративне Народне Републике Југославије“.

У. бр. 2004
19 новембра 1951 године
Београд

Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије

Секретар
Миле Перуничкић, с. р.

Претседник
др Иван Рибар, с. р.

На основу чл. 74 тач. 6 и 15 Устава ФНРЈ у вези чл. 6 тач. 7 За-
кона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ, а на предлог Претсед-
ника Владе ФНРЈ, Президијум Народне скупштине Федеративне Народне
Републике Југославије издаје

У К А З

**О УКИДАЊУ ГЛАВНЕ ДИРЕКЦИЈЕ РЕЧНОГ САОБРАЋАЈА КАО СА-
ВЕЗНОГ ОРГАНА И ЊЕНОМ ПРЕНОШЕЊУ У НАДЛЕЖНОСТ ВЛАДЕ
НР СРБИЈЕ**

I

Укида се Главна дирекција речног саобраћаја, досад у саставу Са-
вета за саобраћај и везе Владе ФНРЈ и преноси као привредна органи-
зација у надлежност Владе НР Србије.

II

Послови инспекције унутрашње пловидбе и остали послови речног
саобраћаја које је досад вршила Главна дирекција речног саобраћаја
преносе се у надлежност влада народних република.

Опште руководство речним саобраћајем и послове општег надзора,
као и послове речног саобраћаја у вези са међународним односима, вр-
шиће Савет за саобраћај и везе Владе ФНРЈ.

III

О извршењу овог указа стараће се Влада ФНРЈ, односно њен орган који она овласти.

IV

Овај указ ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије“.

У. бр. 2028
22 новембра 1951 године
Београд

Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије

Секретар
Миле Перуничкић, с. р.

Претседник
др Иван Рибар, с. р.

На основу члана 74 тач. 6 Устава ФНРЈ, а на предлог Претседника Владе ФНРЈ, Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије издаје

У К А З

О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНА ПРИВРЕДНОГ САВЕТА ВЛАДЕ ФНРЈ

I

За члана Привредног савета Владе ФНРЈ именује се Претседник Главног задружног савеза ФНРЈ Момчило Марковић.

II

Овај указ ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије“.

У. бр. 2149
15 децембра 1951 године
Београд

Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије

Секретар
Миле Перуничкић, с. р.

Претседник
др Иван Рибар, с. р.

На основу чл. 74 тач. 6 Устава ФНРЈ и чл. 11 Основног закона о буџетима, Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије издаје

У К А З

О ПРИВРЕМЕНОМ ФИНАНСИРАЊУ ПОТРЕБА ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ У ПЕРИОДУ ЈАНУАР—МАРТ 1952

I

До доношења буџета Федеративне Народне Републике Југославије (савезног буџета) за 1952 годину на основу новог планског и финансиског система који је достављен на претресање и доношење Народној скупштини ФНРЈ, овлашћује се Влада ФНРЈ да може вршити привремено финансирање потреба ФНРЈ које су предвиђене у буџету за 1952 годину — на основу тромесечног плана прихода и расхода за период јануар—март 1952 године.

Привремено финансирање вршиће се у границама кредита одобрених појединим ресорима и установама у савезном буџету за 1951 годину, а према потребама за период од три месеца. Повећање ових кредита може се вршити само у границама нових економских цена које ће важити у 1952 години.

II

Приходи који се остваре и расходи који се изврше на основу тромесечног плана прихода и расхода за период јануар—март 1952 године чине саставни део буџета Федеративне Народне Републике Југославије за 1952 годину.

III

Овај указ поднеће се на потврду Народној скупштини ФНРЈ на њеном првом наредном заседању.

У. бр. 2213
24 децембра 1951 године
Београд

Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије

Секретар
Миле Перуничић, с. р.

Претседник
др Иван Рибар, с. р.

ВЕЋЕ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

(ДРУГОГ САЗИВА)

ПРЕДСЕДНИШТВО ВЕЋА НАРОДА

Претседник

Јосип Видмар

Потпретседници:

Митра Митровић

Вељко Влаховић

Секретари:

Скендер Куленовић

Јожа Хорват

Крсте Марковски

СТАЛНИ ОДБОРИ ВЕЋА НАРОДА

ЗАКОНОДАВНИ ОДБОР

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Моша Пијаде

Потпретседник

Нинко Петровић

Секретар

Богдан Орешчанин

Чланови:

Ладислав Амброжич, Димитрије Бајалица, Милош Царевић, Сулејман Филиповић, Гојко Гарчевић, Фадил Хоџа, Грга Јанкез, др Хинко Крижан, Лео Матес, Слободан Марјановић, Радован Мијушковић, др Милош Московљевић, Тоде Ношпал, Јосип Рус, Ида Сабо, др Јожа Вилфан, Сретен Вукосављевић, Јоже Лампрет

Заменици:

Александар Шевић, Седат Вели, Анте Вркљан, Јосип Ђерас, Јован Ђетковић

ОДБОР ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Иван Гошњак

Потпретседник

Влајко Беговић

Секретар

Војислав Срзентић

Чланови:

Нисим Албахари, Анка Берус, Васил Гјоргов, Раде Хамовић, Радивој Давидовић, Јосип Јерас, Бенко Котник, Владимир Кривиц, Милосав Милосављевић, Кирил Миљовски, Милија Ковачевић, Радисав Недељковић, Миле Перуничић, Драгутин Саили, Косан Павловић, Алекса Томић, Александар Шевић, Јосип Шестан

Заменици:

Радивоје Јовановић, Тоне Долиншек, др Фран Тућан, Јашар Аљић, Илија Матерић

МАНДАТНО-ИМУНИТЕТСКИ ОДБОР

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Алекса Томић

Потпретседник

Антон Шуштершич

Секретар

Вуко Радовић

Чланови:

Драгутин Саили, Никола Мартиноски, Катарина Патрновић, Радивој Давидовић

Заменици:

Душан Поповић, Боро Чаушев, Ибрахим Шатор

АДМИНИСТРАТИВНИ ОДБОР

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Милан Смиљанић

Потпретседник

Пуниша Перовић

Секретар

Крсто Филиповић

Чланови:

Богдан Орешчанин, Никола Котле, Франц Ракеф, Муча Керима

Заменици:

др Светозар Ритиг, Блаже Конески, Владо Вујовић

ОДБОР ЗА МОЛБЕ И ЖАЛБЕ

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Марко Вујачић

Потпретседник

Лука Мркшић

Секретар

Радисав Недељковић

Чланови:

Грга Јанкез, др Павел Луначек, Ристо Мијатовић, Никола Пешев

Заменици:

Антун Аугустинчић, Ристо Џунов, Флоријан Сучић

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ
ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ
(ДРУГОГ САЗИВА)

Ацева Вера	Дика Ирфан	Ивековић др Младен
Албахари Нисим	Долнишек Тоне	
Аљићи Јашар	Драгашевић Вуко	Јакац Божидар
Амброжич Ладислав	Драгић Кристина	Јакопич Алберт
Андрић Иво		Јаковљевић др Стеван
Ангелковски Благоје	Ђаковић Спасоје	Јанкез Грга
Атанасовски Душко	Ђерђа Јосип	Јелчић Јозо
Аугустинчић Антун	Ђермановић Живота	Јерас Јосип
	Ђилас Милован	Јевремовић Бранко
Бабић Радомир	Ђурић Гоја	Јовановић Радивоје
Бачлија Марко		
Бајалица Димитрије	Џамбаз Даре	Капор Чедо
Бакић Митар	Џунов Ристо	Кардељ Едвард
Балан Жива		Кавчић Стане
Барјактари Мурат	Филиповић Крсто	Киш Вилмош
Беблер др Алеш	Филиповић Сулејман	Коцбек Едвард
Беговић Влајко	Фрол Фране	Конески Блаже
Берус Ајка		Косановић Сава
Бевк Франце	Галамбош Иштван	Котле Никола
Билановић Данило	Гарчевић Гојко	Котник Бено
Боричић Мило	Гершковић др Леон	Ковачевић Адем
Братић др Душан	Гиноски Лазар	Ковачевић Милија
Бринић Јованка	Гјоргов Васил	Ковачевић Никола
Брковић Саво	Гошњак Иван	Креачић Отмар
Будимир Франьо	Грбић Чедо	Кривиц Владимир
	Грујоски Ташко	Кризман др Хинко
Царевић Милош	Груловић Никола	Куленовић Свендер
		Купрешанин Милан
Тетковић Јован	Хајрулаи Кемал	Курт Хуснија
Толић Бранко	Хамовић Раде	
	Хамза Џевдет	Лампрет Јоже
Чапко Ђура	Херљевић Франьо	Лендваи Клара
Чаушев Боро	Хочевар Јанез	Лубеј Франце
Чубриловић др Васо	Хоџа Фахил	Луначек др Павел
Чурић Ахмед	Хорват Јожа	
	Хоти Шабан	
Дапчевић Пеко		Љатић Асим
Давидовић Радивој	Ицев Александар	
Дедијер Владимир	Илић Драгољуб	Мачек Иван

Мамут Рамадан
 Манчев Секула
 Мандић Глигорије
 Манојловић Радмила
 Марјановић Слободан
 Марковски Крсте
 Мартиноски Никола
 Масларић Божидар
 Матерић Илија
 Матес Лео
 Матић Петар
 Медан Саво
 Мелвингер др Иван
 Мићуновић Вељко
 Мијатовић Ристо
 Мијушковић Радован
 Миливојевић Јоза
 Милосављевић Љубинка
 Милосављевић Милосав
 Миљковић Мито
 Миљовски Кирил
 Минић Милка
 Митровић Гргур
 Митровић Митра
 Мојсов Лазар
 Московљевић др Милош
 Мршкић Лука
 Муча Керима
 Мугоша Андрија
 Мустафа Садик

Настић Лазар
 Назим Фируз
 Недељковић Радисав
 Николиш др Гојко
 Ношпал Тоде

Ојданић Добрила
 Олајош Михаљ
 Орешчанин Богдан

Патрногић Катарина

Павловић Косан
 Павловић Васиљ
 Пехачек Радо
 Пејновић Ката
 Петровић Пуниша
 Перунички Миле
 Пешев Никола
 Петровић Мато
 Петровић Нинко
 Пијаде Моша
 Пилавић Сенија
 Полан Ђојан
 Поповић Душан
 Поповић Горољуб
 Поповић Јован
 Поповић Милентије
 Поповић Владимир
 Прибићевић др Раде
 Пуцар Ђуро

Радовић Буко
 Радуловић Милорад
 Ракеф Франц
 Раутер Марија
 Реџепагић Мустафа
 Рехак Ласло
 Рибникар Владислав
 Ритиг др Светозар
 Рукавина Иван
 Рус Јосип

Сабо Ида
 Саили Драгутин
 Савић Павле
 Симић Станоје
 Симоновић Лакић
 Смиљанић Милан

Спевак Јурај
 Срзентић Војислав
 Станковић др Синиша
 Стилиновић Маријан
 Стојнић Велимир

Сучић Флоријан
 Сулејмани Хивзија
 Сулејмани Шемси
 Светек Франце

Шарки Ђамил
 Шатор Ибрахим
 Шћепановић Јевто
 Шентјурц Лидија
 Шестан Јосип
 Шевић Александар
 Шопов Ацо
 Шукри Али
 Шуштершич Антон

Тадић Ружа
 Тавчар др Игор
 Томић Алекса
 Тућан др Фран

Улага Франц

Вели Седат
 Веслиевски Наум
 Видмар Јосип
 Вилфан др Јоже
 Влахов Димитар
 Влаховић Вељко
 Војводић Тодор
 Врева Суљо
 Вркљан Анте
 Вујачић Марко
 Вујовић Лука
 Вујовић Владо
 Вукмановић Светозар
 Вукосављевић Сретен

Закић Светозар
 Зихерл Борис

Жанко др Милош
 Жижкић Живко

САВЕЗНО ВЕЋЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

(ДРУГОГ САЗИВА)

ПРЕТСЕДНИШТВО САВЕЗНОГ ВЕЋА

Претседник

Владимир Св. Симић

Потпретседници:

Фрањо Гажи

Вељко Зековић

Секретари:

Момчило Марковић

Вида Томичић

Наум Наумовски

СТАЛНИ ОДБОРИ САВЕЗНОГ ВЕЋА

ЗАКОНОДАВНИ ОДБОР

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

др Јосип Хрнчевић

Потпретседник

Владимир Симић

Секретар

др Јерко Радмиловић

Чланови:

Ванчо Бурзевски, др Едхем Чамо, Душан Димитић, Мехмед Хоџа, Лајчо Јарамазовић, Иса Јовановић, Велибор Љујић, Мара Нацева, Живорад Љубичић, Милан Поповић, Ђуро Салај, Душан Кведер, др Иво Сунарић, Бошко Шиљековић, др Макс Шнудерл, др Метод Мижуж, др Милорад Влајковић, Вељко Зековић

Заменици:

Милош Минић, Марин Цетињин, Круме Наумовски, Мишко Крањец, Душан Грк

ОДБОР ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Јован Веселинов

Потпретседник

Марко Белинић

Секретар

Благоја Талески

Чланови:

**Ристо Антуновић, Љубо Бабић, Душан Бркић, Хасан Бркић, Кем-
нен Церовић, Душан Чалић, Љубодраг Ђурић, Тоне Фајфар,
Јанез Хрибар, Авдо Хумо, Сергеј Крајгер, Филип Лакуш, Воја
Лековић, Милош Минић, Никола Минчев, Ђока Пајковић, Пашко
Ромац, Добросав Томашевић**

Заменици:

**Зоран Полич, Пашага Мандић, Страшо Христов, Томо Чиковић,
Бранислав Стојановић**

МАНДАТНО-ИМУНИТЕТСКИ ОДБОР

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Петар Комадина

Потпретседник

Богоја Фотев

Секретар

Груја Новаковић

Чланови:

Божидар Томић, Радомир Медојевић, Франц Симонич, Сант Затрић

Заменици:

Вид Радиковић, Илија Тепавац, Борис Алексоски

АДМИНИСТРАТИВНИ ОДБОР

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник
Станка Веселинов

Потпретседник
Шефкет Маглајлић

Секретар
Живорад Љубичић

Чланови:

Ивица Гретић, Јоже Борштар, Спасоје Шарац, Борис Алексоски

Заменици:

Јосип Змаић, Славољуб Петровић, Живко Брајковски

ОДБОР ЗА МОЛБЕ И ЖАЛБЕ

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник
Павле Јовићевић

Потпретседник
Анте Роје

Секретар
Велибор Љујић

Чланови:

Антон Загоришек, Кемал Сејфула, Светолик Гослић, Јожеф Нађ

Заменици:

Иван Шибл, Мара Нацева, Божидарка Дамњановић

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

(ДРУГОГ САЗИВА)

Абрамовић Анто
Агбаба Милка
Ајтић Предраг
Алауф Аугуст
Алексијевић Димитар
Алексоски Борис
Антуновић Ристо
Апостолски Михаило
Арсов Љубчо
Авбељ Виктор

Бабић Антун
Бабић Љубо
Бабовић Спасенија
Баће Макс
Бајалски Ристо
Бакарић др Владимир
Бакрач Јозо
Банина Анте
Батановић Милован
Бегић Драго
Бегић Мухидин
Белинић Марко
Беловуковић Милан
Бељански Јован
Бенчич Драгомир
Бибер Антун
Биједић Цемал
Бјелица Рако
Блашковић Славко
Блажевић Јаков
Бојанић Владан
Борић Душан
Борчић Чедо
Борштинар Јоже
Бошковић Добривоје
Бошковић Ђорђе
Бошковић Радомир
Божичевић Иван

Брајковски Живко
Брецељ др Маријан
Бркић Хасан
Бркић Звонко
Бричић Јосип
Броћић Раденко
Бровч Андреј
Броз Јосип Тито
Будовалчев Арса
Буљан Вице
Бурић Хасо
Бурзевски Ванчо
Бутозан др Васо

Џази Јосип
Џегледи Маћаш
Џеровић Комнен
Џетинић Марин
Џрнобрња Богдан
Џрвенковски Крсте
Џвејић Живорад
Џветић Боса
Џвјетић Никола

Ђосић Добрица
Ђурчић Живојин
Ђурувија Тоде

Чакић Бошко
Чалић Душан
Чамо др Едхем
Чавушевић Иван
Ченгић Есад
Черкез Ибрахим
Чиковић Томо
Чолак Петар
Чолаковић Родољуб
Чомић Младен
Чворовић Витомир

Дамњановић Божидарка
Даниловић Угљеша
Дебељак Стјепан
Девеџић Душан
Дикић Бора
Диминић Душан
Дороњски Стеван
Дошен Илија
Драушник Јурица
Дудић Зорка
Дугоњић Рато
Дукџић Милан
Дулкан Станислав

Баконовић Никола
Ђорђевић Александар
Ђукић Пане
Ђурашковић Милутин
Ђурђић Душан
Ђурић Љубодраг

Фајфар Тоне
Фаркаш Нандор
Фијан Јакоб
Фрнтић Елизабета

Гаши Аљуш
Гажи Фрањо
Гигов Страхил
Гиздић Драго
Голуб Мијо
Госпић Светолик
Гранђа Иван
Грегорић др Павле
Гретић Ивица
Гргић Иван
Гргурић др Јаков
Грк Душан
Грујић Радован

Хасанагић Хилмија	Капетановић Хајро	Лозо Павао
Хасани Синан	Капор Момир	Лукић Војин
Херцеговац Адем	Карабеговић Осман	
Хоџа Мехмед	Караиванов Иван	Љубичић Живорад
Хољевац Већеслав	Карапанџин Станко	Љујић Велибор
Хорват Иван	Кекић Данило	
Хотић Месуд	Кирићански Драгољуб	Маглајлић Шефкет
Хрибар Јанез	Кидрич Борис	Малески Владо
Христов Страшо	Киш Јан	Малежич Матија
Хричевић др Јосип	Клаусбергер Петар	Мандић Пашага
Хукић Мехмедалија	Кнежевић Ђура	Маринко Миха
Хумо Авдо	Коџо Димчо	Мариновић Јован
	Кочевар Франц	Марковић Милорад
Илић Павле	Кодра Џафер	Марковић Момчило
Илић Радојко	Кохаровић др Александар	Марковић Стјепан
Илић Сава	Колак Руди	Мартиновић Милан
Илијевић Владо	Колишевски Лазар	Масарото Ђусто
Ивић Стјепан	Комадина Петар	Мастиловић Новак
Ивковић Љубомир	Комар Славко	Матић Ђорђе
	Комленић Симо	Медојевић Радомир
Јадрешин Богде	Косорић Перо	Међо Томо
Јаковљевић Данило	Ковачевић Душанка	Међугорац Миле
Јакшић Никола	Ковачевић Вељко	Месић Милан
Јакшић Раде	Крајачић Иван	Михановић Риста
Јанић Владо	Крајачић Сока	Михајловски Кирил
Јанићијевић Милован	Крајгер Борис	Мијатовић Џвијетин
Јанковић Драгољуб	Крајгер Сергеј	Микуж др Метод
Јарамазовић Лајчо	Крањец Мишко	Миладиновић Тимотије
Јеленковић Војислав	Крце Павао	Милаковић Милош
Јеркић Иво	Крстић Бошко	Милатовић Милорад
Јојкић Ђурица	Крстић Ратко	Милојевић Јанко
Јоксимовић Саво	Крстуловић Вицко	Милојевић Милоје
Јосиповић Србољуб	Куфрин Милка	Минчев Никола
Јовановић Блажо	Кундаџија Душан	Миндеровић Чедомир
Јовановић Драгољуб	Кузмановски Боге	Минић Милош
Јовановић Ђура	Кведер Душан	Мирковић Ико
Јовановић Иса	Лакуш Филип	Митевски Методи
Јовановић Петар	Лалић Ђуро	Митић Владимир
Јовановић Радош	Лекић Ђока	Митровић Милорад
Јовићевић Павле	Лековић Воја	Морача Милутин
Јововић Десимир	Лескошек Франц	Мразовић Карло
Јуринчић Нико	Лошић Асим	Мркоџи Марко
		Мугоша Душан

Мундрић Петар
Мустафа Ашим

Нацева Мара
Нађ Јожеф
Нађ Коста
Наранчић Душан
Наумовски Круме
Наумовски Наум
Недељковић Радисав
Нефат Франьо
Неорчић Милијан
Нешковић др Благоје
Никезић Марко
Никодијевић Тихомир
Николић Драгомир
Николић Живојин
Никшић Ђорђе
Нимани Ђавит
Новак Франц
Новак Иван
Новаковић Грујо

Обад Томо
Олбина Дане
Остовић Адам

Пахић Лука
Пајковић Ђока
Пантић Милан
Палић Радован
Пауновић Светомир
Павелић Маријан
Павлачић Мика
Павлековић Мирко
Пенезић Слободан
Перичин Марко
Перкушић Иван
Петковић Чедомир
Петровић Душан
Петровић Славољуб
Петровски Станко
Почуча Миле

Подгорац Стојан
Полич Зоран
Половић Марко
Попит Франц
Попивода Крсто
Поповић Коча
Поповић Милан
Поповић Стево
Потрч др Јоже
Поздерац Ханија
Працаић Драгутин
Продановић Милан
Првчић Стјепан
Пувалић Стево

Рачки Никола
Радић Војислав
Радичевић Жарко
Радиковић Вид
Радосављевић Добривоје
Радмиловић др Јерко
Радојковић Живорад
Радовановић Милија
Ракичић Радослав
Ранковић Александар
Раос Анте
Редовић Абдула

Регент Иван
Релић Петар
Рибар др Иван
Рикановић Илија
Ристић Душан
Роје Анте
Ромац Пашко
Ропрет Виктор
Рудолф Јанко
Румбак Иван

Салај Ђуро
Сејфула Кемал
Секулић Никола
Симеоновић Јанко

Симић Владимир
Симонич Франц
Сиротановић Алија
Скендер Максут
Скерловник Иво
Смилевски Видоје
Софијанић Ратко
Сремец др Златан
Стаколич Јоже
Стамболић Петар
Стаменковић Драги
Станић Миле
Станиловић Антон
Станковић Миодраг
Станојевић Светислав
Станте Петар
Стефановић Светислав
Стојанов Сима
Стојанов Божа
Стојановић Бранислав
Стојановић Лука
Стојановић Среген
Стојковић Миодраг
Стојковић Стојадин
Суцуковић Милан
Сунарић др Иво

Шачири Исмет
Шакић Јован
Шахири Реис
Шарац Спасоје
Шарац др Заим
Шегрт Владо
Шеховић Ахмет
Шибл Иван
Шиљековић Бошко
Шимунов Јосип
Шкипић Милорад
Шнудерл др Макс
Шоти Пал
Шпиљак Мика
Шпрљан Гуште

Штруца Петер
Штурм Антон

Туцман Јосип
Тујић Матија
Турковић Иван

Вукадиновић Буро
Вукасовић Милан

Талески Благоја
Темелкоски Борко
Тепавец Илија
Тиквицки Геза
Тодоровић Мијалко
Тодоровић Симо
Томашевић Добросав
Томић Божидар
Томишич Вида
Трајковић Јосип
Тренески Љубе
Трифун Аурел
Трифуновић Светислав
Трнавци Брахим

Узуновски Цветко
Васиљевић Живан
Веселинов Јован
Веселинов Станка
Видић Добривоје
Випотник Јанез
Влајковић др Милорад
Влатковић Немања
Војиновић Петар
Врбанац Јосип
Врховац Милан
Вујасиновић Тодор

Загоришек Антон
Зарић Аљуш
Затрић Сант
Зефири Адем
Зечевић Славко
Зечевић Владо
Зекић Милош
Зековић Вељко
Златић Дина
Змаић Јосип
Зорић Милорад
Жаки Јожеф
Жежељ Милан
Живановић Милосав

СТАЛНИ ОДБОРИ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

(ДРУГОГ САЗИВА)

ОДБОР ЗА ИНОСТРАНЕ ПОСЛОВЕ

(Изабран на другој заједничкој седници I редовног заседања 27 априла 1950 године а допуњен на петој заједничкој седници I ванредног заседања 27 јуна 1950 године)

Претседник

Петар Стамболић

Потпретседник

Димитар Влахов

Секретар

Владимир Дедијер

Чланови:

Из Савезног већа:

Макс Баће, др Владимир Бакарић, Богдан Црнобриња, др Јосип Хрнчевић, Мехмед Хоџа, Блажо Јовановић, Лазар Колишевски, Миха Маринко, Ђусто Масарато, Милијан Неоричић, Слободан Пенезић, Иван Регент, Ђуро Салај, Владимир Симић, Видое Смилевски, Добросав Томашевић, Вида Томшич, Авдо Хумо, Иван Караиванов, Стеван Дороњски, Марко Никезић, Славко Комар, Бошко Шилеговић, Кемал Сејфула, Владо Малески

Из Већа народа:

Иво Андрић, Митар Бакић, Франце Бевк, Милан Купрешанин, Отмар Креачић, Лео Матес, Љубинка Милосављевић, Лазар Мојсов, Ђуро Пуцар, Јосип Рус, Павле Савић, др Синиша Станковић, Лидија Шентјурц, Илија Матерић, Ацо Шопов, др Фран Туђан, Јосип Видмар, Вељко Влаховић, Милош Царевећ, Бранко Јевремовић, Владислав Рибникар, др Гојко Николиш, Борис Зихерл, Велимир Стојнић

ОДБОР ЗА НАРОДНУ ОДБРАНУ

(Изабран на другој заједничкој седници Првог редовног заседања
27 априла 1950 године)

Претседник

Иван Гошњак

Потпретседник

Ристо Антуновић

Секретар

Радо Пехачек

Чланови:

Из Савезног већа:

Михаило Апостолски, Бошко Шиљеговић, Угљеша Даниловић,
Фрањо Гажи, Мехмед Хоџа, Борко Темелкоски, Матија Малевич,
Коста Нађ, Душан Петровић, Коча Поповић, Анте Раос, Владо
Шегрт, Пал Шоти

Из Већа народа:

Пеко Дапчевић, Лазар Гиноски, Никола Груловић, Даре Џамбаз,
Раде Хамовић, Фахил Хоџа, Стане Кавчич, Чедо Капор, Иван
Мачек, Ристо Мијатовић, Љубинка Милосављевић, др Раде При-
бићевић, Алекса Томић

ОДБОР ЗА НАРОДНУ ВЛАСТ

(Изабран на другој заједничкој седници Првог редовног заседања
27 априла 1950 године)

Претседник

Велимир Стојнић

Потпретседник

Марко Никезић

Секретар

др Леон Гершковић

Чланови:

Из Савезног већа:

Виктор Авбељ, Драгомир Бенчич, др Маријан Брецељ, Звонко
Бркић, Илија Дошен, Ђура Јовановић, Хајро Капетановић, Боге

Кузмановски, Јован Веселинов, Радомир Медојевић, Ико Мирковић, Методи Митевски, Миле Почуча, Крсто Попивода, Исмет Шаџири, Добривоје Видић, Џафер Кодра, др Милорад Влајковић, Дина Златић, Џвијетин Мијатовић

Из Већа народа:

Вера Ацева, Мило Боричић, Ристо Џунов, Крсто Филиповић, Јанез Хочева, Мамут Рамадан, Бранко Јевремовић, Адем Ковачевић, Франце Лубеј, др Иван Мелвингер, Слободан Марјановић, Јоза Миливојевић, Радивоје Јовановић, Андрија Мугоша, Миле Перунич, Ласло Рехак, др Сивиша Станковић, Алберт Јакопич, др Милош Жанко

КОМИСИЈЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ АУТЕНТИЧНИХ ТЕКСТОВА ЗАКОНА

(Изабране на другој заједничкој седници Савезног већа и Већа народа од 27 априла 1950 године)

Из Савезног већа:

Из Већа народа:

за српски језик

Владимир Симић
др Милорад Влајковић
Милош Минић

Моша Пијаде
др Сивиша Станковић
Милош Царевић

за хрватски језик

др Јосип Хричевић
др Јерко Радмиловић
Ђуро Салај

др Леон Гершковић
Грга Јанкез
Лео Матес

за словеначки језик

др Макс Шнудерл
др Метод Микуж
Мишко Крањец

Франце Бевк
Јосип Јерас
Јоже Лампрет

за македонски језик

Никола Минчев
Ванчо Бурзевски
Владо Малески

Лазар Мојсов
Ацо Шопов
Кирил Миљовски

ПРЕЗИДИЈУМ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ
(ДРУГОГ САЗИВА)

Претседник
др Иван Рибар

Потпретседници:

Моша Пијаде
Филип Лакуш

Јосип Рус
Ђуро Пуцар

Димитар Влахов
Марко Вујачић

Секретар
Миле Перуничић

Александар Ранковић, Алекса Томић, Авдо Хумо, др Благоје Нешковић, Блажо Јовановић, Борис Кидрич, Цветко Узуновски, Добросав Томашевић, Душан Петровић, Ђавит Нимани, Едвард Кардељ, Фране Фрол, Иван Гошњак, Иван Регент, Јован Веселинов, Јосип Броз-Тито, Јосип Видмар, Лазар Колишевски, Милован Ђилас, Нинко Петровић, Петар Стамболић, Родољуб Чолаковић, Руди Колак, Сава Косановић, др Синиша Станковић, Влада Зечевић, др Владимир Бакарић, Владо Шегрт, др Златан Сремец

Врховни командант
Југословенске народне армије
Маршал Југославије
Јосип Броз Тито

В Л А Д А

ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Претседник Владе ФНРЈ и Министар народне одбране Маршал Југославије Јосип Броз Тито;

Потпретседник Владе ФНРЈ, Министар иностраних послова и Претседник Савета за законодавство и изградњу народне власти Едвард Кардељ;

Потпретседник Владе ФНРЈ и Министар унутрашњих послова Александар Ранковић;

Потпретседник Владе ФНРЈ др Благоје Нешковић;

Министар Владе ФНРЈ Милован Ђилас;

Министар Владе ФНРЈ Сава Косановић;

Министар Владе ФНРЈ Станоје Симић;

Министар финансија Милентије Поповић;

Министар правосуђа Фране Фрол;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за науку и културу Родољуб Чолаковић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за народно здравље и социјалну политику др Павле Грегорић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Привредног савета Борис Кидрич;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за индустрију и грађевинарство Светозар Вукмановић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за дољопривреду и шумарство инж. Мијалко Тодоровић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за промет робом Осман Карабеговић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за саобраћај и везе Крсто Попивоца;

Министар поморства Макс Баће;

Министар Владе ФНРЈ — заменик Претседника Савета за индустрију и грађевинарство Љубчо Арсов;

Министар Владе ФНРЈ — Генерални секретар Владе ФНРЈ Љубодраг Ђурић.

ВРХОВНИ СУД ФНРЈ

Претседник

др Јосип Хрнчевић

Чланови:

**Витомир Петровић, Михајло Ђорђевић, Димче Ацев-Јанески, др Влади-
мир Калембер, др Лудвиг Груден, Недељка Радосављевић, Јосиф Ма-
ловић, др Дражен Сесардић, др Федор Базала**

ЈАВНО ТУЖИОШТВО ФНРЈ

Јавни тужилац ФНРЈ

Бранко Јевремовић

Заменик:

Марјан Вивода

Садржај

ДЕСЕТА СЕДНИЦА ВЕЋА НАРОДА — 27 ДЕЦЕМБРА 1951

Пре дневног реда:

	Страна
1 — Читање Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању Народне скупштине ФНРЈ у Друго ванредно заседање (другог сазива) за 27 децембар 1951 године — — — — —	3
2 — Саопштење о поднесеним законским предлозима и одборским извештајима — — — — —	4
3 — Саопштење акта Законодавног одбора о одлагању претреса Предлога закона о управним споровима и Предлога закона о државном правобраниоштву — — — — —	4
4 — Саопштење да је Президијум Народне скупштине ФНРЈ поднео на потврду указе донесене између Четвртог редовног и Другог ванредног заседања — — — — —	4—5
5 — Саопштење о уредбама Владе ФНРЈ поднесеним на изјаснању потврду и усвајање гледишта Законодавног одбора у погледу њиховог потврђивања — — — — —	5—6
Говорници: претседник Законодавног одбора Моша Пијаде —	5
6 — Отсуства народних посланика — — — — —	6—7

Дневни ред:

1 — Утврђивање дневног реда — — — — —	7
---------------------------------------	---

ЈЕДНАНАЕСТА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА — 27 ДЕЦЕМБРА 1951

Пре дневног реда:

1 — Читање Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању Народне скупштине ФНРЈ у Друго ванредно заседање (другог сазива) за 27 децембар 1951 године — — — — —	8
2 — Усвајање предлога Претседништва да се случај народног посланика Николе Војиновића преда на решавање Мандатно-имунетском одбору — — — — —	9

3 — Саопштење о поднесеним законским предлозима и одборским извештајима — — — — —	Страна 9—10
4 — Саопштење да је Законодавни одбор одложио претрес Предлога закона о управним споровима и Предлога закона о државном правобраниоштву — — — — —	10
5 — Саопштење да је Президијум Народне скупштине ФНРЈ поднео на потврду указе донесене између Четвртог редовног и Другог ванредног заседања — — — — —	10
6 — Саопштење о уредбама Владе ФНРЈ поднесеним на накнадну потврду и о гледишту Законодавног одбора у погледу њиховог потврђивања — — — — —	10—11

Дневни ред:

1 — Утврђивање дневног реда — — — — —	11—12
---------------------------------------	-------

ДВАНАЕСТА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 28 ДЕЦЕМБРА 1951

Пре дневног реда:

1 — Допуна дневног реда — — — — —	13—14
-----------------------------------	-------

Дневни ред:

1—3 — Претрес Предлога закона о планском управљању народном привредом, Предлога закона о буџетима и Предлога основног закона о друштвеном доприносу и порезима — — —	14—69
Говорници: извештајак Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа о Предлогу закона о планском управљању народном привредом — Милош Минић — — —	14, 91
извештајак Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Већа народа о Предлогу закона о планском управљању народном привредом — Гојко Гарчевић — — —	14
извештајак Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа о Предлогу закона о буџетима — др Милорад Влајковић — — — — —	14, 91
извештајак Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Већа народа о Предлогу закона о буџетима — Нинко Петровић — — — — —	15
извештајак Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа о Предлогу основног закона о друштвеном доприносу и порезима — Ванчо Бурзевски — — — — —	15
извештајак Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Већа народа о Предлогу основног закона о друштвеном доприносу и порезима — Нисим Албахари — — — — —	15

	Страна
Претседник Привредног савета Борис Кидрич —	15
Министар финансија Милентије Поповић — —	33
др Јерко Радмиловић — — — — —	49
Милорад Зорић — — — — —	55
Васил Ђоргов — — — — —	58
Милан Поповић — — — — —	61
Благоја Ангелковски — — — — —	65
Фадил Хоџа — — — — —	66
Питање народног посланика Милована Батановића упућено Министру унутрашњих послова — — — — —	69—70
Говорници: Милован Батановић — — — — —	69
Наставак претреса Предлога закона о планском управљању народном привредом, Предлога закона о буџетима и Предлога основног закона о друштвеном доприносу и порезима — — —	70—92
Говорници: Јосип Цази — — — — —	70
Хасан Бркић — — — — —	73
Геза Тиквицки — — — — —	79
Александар Шевић — — — — —	80
Иван Мачек — — — — —	83
4 — Претрес и усвајање Предлога одлуке о потврди указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ донесених у времену између IV редовног и II ванредног заседања Народне скупштине ФНРЈ (другог сазива) — — — — —	92—94
Говорници: секретар Вида Томичић — — — — —	92

ЈЕДАНАЕСТА СЕДНИЦА ВЕЋА НАРОДА — 28 ДЕЦЕМБРА 1951

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника десете седнице од 27 децембра 1951 године — — — — —	95
2 — Отсуства народних посланика — — — — —	95

Дневни ред:

1 — Допуна дневног реда — — — — —	95—96
-----------------------------------	-------

ДВАНАЕСТА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА — 28 ДЕЦЕМБРА 1951

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника једанаесте седнице од 27. децембра 1951 године — — — — —	97
2 — Отсуства народних посланика — — — — —	97

Дневни ред:

1 — Допуна дневног реда — — — — —	97—99
-----------------------------------	-------

ДВАНАЕСТА СЕДНИЦА ВЕЋА НАРОДА — 29 ДЕЦЕМБРА 1951

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника једанаесте седнице од 28 децембра 1951 године — — — — —	100
2 — Претрес и усвајање извештаја Мандатно-имунитетског одбора о доласку за народног посланика Манчев Тасев Секуле на место одбеглог Леши Аџифа — — — — —	100—101
Говорници: извештач Радивоје Давидовић — — — —	100
3 — Претрес и усвајање извештаја Мандатно-имунитетског одбора којим се предлаже Већу народа да потврди решење Президијума Народне скупштине ФНРЈ о лишењу слободе и покретању кривичног поступка против народног посланика Војислава Срзентића — — — — —	101—102
Говорници: извештач Радивоје Давидовић — — — —	101
4 — Претрес и усвајање извештаја Административног одбора о прегледу рачунско-благајничког пословања по буџету Већа народа — — — — —	103
Говорници: извештач Крсто Филиповић — — — — —	103

Дневни ред:

1 — Гласање и усвајање Предлога закона о планском управљању народном привредом — — — — —	103—104
Говорници: извештач Гојко Гарчевић — — — — —	104
Министар финансија Милентије Поповић — — — —	104
Александар Шевић — — — — —	104
2 — Гласање и усвајање Предлога закона о буџетима — — — — —	104—105
Говорници: извештач Нинко Петровић — — — — —	105
Моша Пијаде — — — — —	105
Министар финансија Милентије Поповић — — — —	105
3 — Гласање и усвајање Предлога основног закона о друштвеном доприносу и порезима — — — — —	105
4 — Претрес и усвајање Предлога закона о измени члана 15 Закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	105—106
Говорници: извештач Гојко Гарчевић — — — — —	106
5 — Претрес и усвајање Предлога закона о допуни Закона о орденима и медаљама Федеративне Народне Републике Југославије — — — — —	106
Говорници: извештач Јосип Јерас — — — — —	106
6 — Претрес и усвајање Предлога закона о вршењу избора радничких савета привредних предузећа — — — — —	106
Говорници: извештач Грга Јанкез — — — — —	106

	Страна
7 — Претрес и усвајање Предлога одлуке о потврди уредаба Владе ФНРЈ донесених у времену од IV редовног до III ванредног заседања Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	106—108
Говорници: секретар Скендер Куленовић — — — — —	107
Моша Пијаде — — — — —	108
Дефинитивно усвајање законских предлога — — — — —	108—109

ТРИНАЕСТА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА — 29 ДЕЦЕМБРА 1951

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника дванаесте седнице од 28 децембра 1951 године — — — — —	110
2 — Претрес и усвајање извештаја Административног одбора о прегледу рачунско-благајничког пословања по буџету Савезног већа — — — — —	110—111
Говорници: извештач Ивица Гретић — — — — —	110
3 — Претрес и усвајање извештаја Мандатно-имунитетског одбора: о доласку за народног посланика Јаковљевића Данила на место Јовановић Бранка, који је поднео оставку; о доласку за народног посланика Гргића Ивана на место Војиновића Николе, који је престао да врши посланичку дужност; и о доласку за народног посланика Алауф Аугуста на место умрлог Овчарк Ивана — — —	111—114
Говорници: извештач Божидар Томић — — — — —	111

Дневни ред:

1 — Гласање и усвајање Предлога закона о планском управљању народном привредом — — — — —	114—115
Говорници: извештач Милош Милић — — — — —	114
извештач др Милорад Влајковић — — — — —	115
2 — Гласање и усвајање Предлога закона о буџетима — — —	115—116
3 — Гласање и усвајање Предлога основног закона о друштвеном доприносу и порезима — — — — —	116
4 — Претрес и усвајање Предлога закона о измени члана 15 Закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	116
Говорници: заменик извештоца др Иво Сунарић — — — — —	116
5 — Претрес и усвајање Предлога закона о допуни Закона о орденима и медаљама Федеративне Народне Републике Југославије — — — — —	116
Говорници: извештач Бошко Шиљеговић — — — — —	116
6 — Претрес и усвајање Предлога закона о вршењу избора радничких савета привредних предузећа — — — — —	116—117
Говорници: извештач Мара Нацева — — — — —	117

	Страна
7 — Претрес и усвајање Предлога одлуке о потврди уредаба Владе ФНРЈ донесених у времену од IV редовног до III ванредног заседања Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	117—118
Говорници: секретар Момчило Марковић — — — — —	117
8 — Избор потпретседника Савезног већа — — — — —	118—119
Говорници: Драгомир Николић — — — — —	119
Дефинитивно усвајање законских предлога — — — — —	119
Измена дневног реда — — — — —	119

ТРИНАЕСТА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 29 ДЕЦЕМБРА 1951

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника дванаесте заједничке седнице од 28 децембра 1951 године — — — — —	121
Говорници: секретар Скендер Куленовић — — — — —	121
Моша Пијаде — — — — —	121
2 — Одговор Министра унутрашњих послова Александра Ранковића на питање народног посланика Милована Батановића — — — — —	121
Говорници: Министар унутрашњих послова Александар Ранковић — — — — —	122
Милован Батановић — — — — —	124

Дневни ред:

1 — Претрес и усвајање Предлога резолуције поводом Предлога друштвеног плана Федеративне Народне Републике Југославије за 1952 годину — — — — —	124—136
Говорници: Претседник Привредног савета Борис Кидрич — — — — —	124
Моша Пијаде — — — — —	133
2 — Усвајање Предлога резолуције поводом Предлога савезног буџета за 1952 годину — — — — —	135—136

СПИСАК ПРИЛОГА

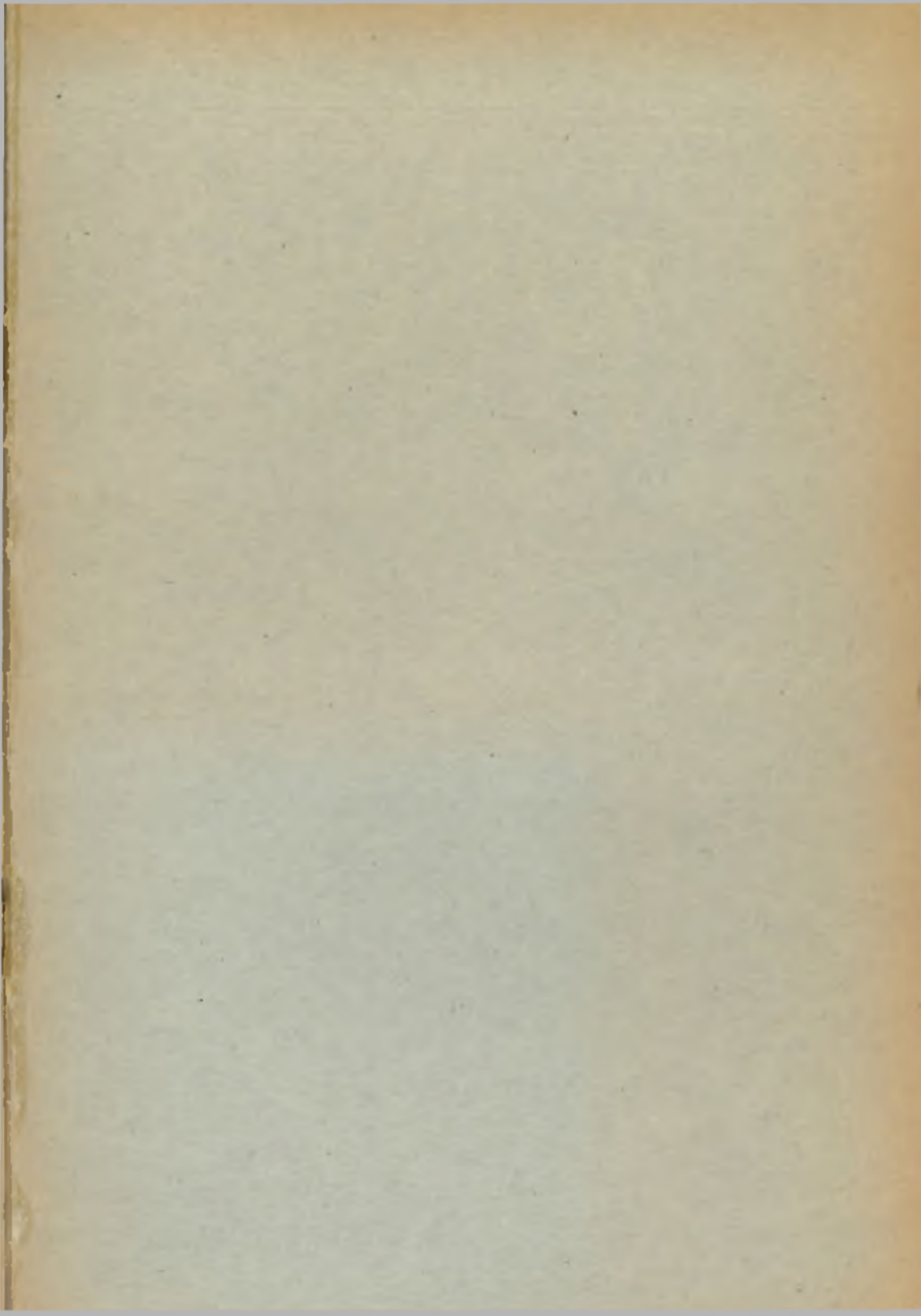
	Страна
1 — Предлог закона о планском управљању народном привредом —	139
Измене и допуне Владе ФНРЈ — — — — —	150
Извештај Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Већа народа — — — — —	150
Извештај Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа — — — — —	160
2 — Предлог закона о буџетима — — — — —	164
Измене и допуне Владе ФНРЈ — — — — —	174
Образложење — — — — —	176
Извештај Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Већа народа — — — — —	178
Извештај Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа — — — — —	188
3 — Предлог основног закона о друштвеном доприносу и порезима —	191
Образложење — — — — —	202
Извештај Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Већа народа — — — — —	206
Извештај Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа — — — — —	214
4 — Предлог закона о измени члана 15 Закона о Президијуму Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије — — —	218
Образложење — — — — —	218
Извештај Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Већа народа — — — — —	219
Извештај Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије Савезног већа — — — — —	221
5 — Предлог закона о допуни Закона о орденима и медаљама Федеративне Народне Републике Југославије — — — — —	223
Образложење — — — — —	224
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	225
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	226
6 — Предлог закона о вршењу избора радничких савета привредних предузећа у 1952 години — — — — —	229
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	230
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	233

РЕГИСТАР ГОВОРНИКА

Албахари Нисим	15
Ангелковски Благоја	65—66
Бајалица Димитрије	88—91
Батановић Милован	69—70, 124
Бркић Хасан	73—79
Бурзевски Ванчо	15
Џази Јосип	70—73
Давидовић Радивоје	100—102
Филиповић Крсто	103
Гарчевић Гојко	14, 104, 106
Гјоргов Васил	58—61
Гретић Ивица	110—111
Хоџа Фадил	66—69
Јанкез Грга	106
Јерас Јосип	106
Кидрич Борис	15—32, 124—133
Куленовић Скендер	95, 100, 107—108, 121
Мачек Иван	83—88
Марковић Момчило	110, 117—118
Минић Милош	14, 91, 114
Митровић Митра	3—7, 95—96, 100—109, 121, 124, 133, 135—136
Нацева Мара	117
Николић Драгомир	119
Петровић Нинко	15, 105
Пијаде Моша	5—6, 105, 108, 121, 133—135

Поповић Милан	61—65
Поповић Милентије	33—49, 104, 105
Радмиловић др Јерко	49—55
Ранковић Александар	122—124
Симић Владимир	8—15, 32, 33, 49, 55, 61, 65, 66, 69, 70, 73, 79, 80, 83, 88, 91—94, 97—99, 110, 111, 114—120
Сунарић др Иво	116
Шевић Александар	80—83, 104
Шиљеговић Бошко	116
Тиквицки Геза	79—80
Томић Божидар	111—113
Томшич Вида	92—93, 97
Влајковић др Милорад	14, 91, 115
Зорић Милорад	55—58

Substratist Skriptura 32A
dokumentacija

ЦЕНА 180.— ДИНАРА